

DROBTINICE

za

leto 1861.

Učiteljem in učencem, staršem in otrokom v poduk in kratek čas.

XV. Letnik.

Izdalo vodstvo Lavantinskega semeniša.

V MARBURGU.
Natisnil E. Janžič.

VE RI
TAS

Sv. Joanez Kerstnik.

Ko je bil Jezus od Joaneza keršen, „so se mu odperle nebesa, in je vidil Duha božjega, kakor goloba, doli iti in nad njega priti. Jn glej! glas z nebes rekoč: Ta je moj ljubi Sin." (Mat. 3, 16–17.)

Druck bei A. Wetteroth in Salzburg

DROBTINICE

za

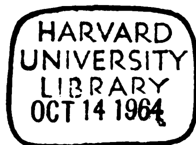
leto 1861.

Učiteljem in učencem, staršem in otrokom
v poduk in kratek čas.

XV. Letnik.

Izdalo vodstvo Lavantinskega semeniša.

V MARBURGU.
Natisnil E. Janžič.

Kakor si mravljica ob prijaznem, polětnem času skerbno nabira, da bi ob hudi zimi uživati in živeti iměla; tako si ima tudi modra duša ob veselih dneh svojega pokoja iz naukov obilno zalogo nebeške hrane spravljati, da se z njo more ob dneh žalosti in stiskav živiti in krepčati.

Sv. Avgust. k psalm. 35.

Kazalo.

*

D. Pripodobe in basni, ali zlate resnice v perstenih posodah.

E. Ogledaló za šolo in domačo rejo otrok.

PRIDAVEK. Venec blagoslovnih pesem.

PREDGOVOR.

Vsem prijateljem in podpirateljem Drobtinic.

Hvala Bogu! tudi letošnje leto je za Drobtinice rodovitno bilo, in sicer na njih novem seli: iz mnogih krajev lepe Slovenske zemlje so se nabrali mnogoverstni kosci, znameniti za duhovnike in učitelje, pa tudi za proste stare in mlade Slovence v poduk, izgled in, kar je naj važnejšega, tudi v posnemo in porabo; s kratkim: skerbelo se je na vse strani za cerkev in šolo, ter za družinsko in domače življenje; še na vesele svate in dobro voljo se ně pozabilo. — Tudi letos najdeš, dragi bravec! v vseh predelih te knige zanimivega gradiva iz visoke, znane in mile roke. Kar pa letošnjim Drobtinicam še posebno vrednost povzdiguje, je dodavek blagoslovnih pěsem z napevi vred. Tè letnik stopa tedaj čedno in dostojno v versto svojih starših tovaršev.

Zatorej, ljubi Slovenec! rad beri, pa tudi rad brati dajaj, ker je vpijoče geslo sedanjih časov: „omika in napredek“; prava omika in potrěbno napredovanje pa

stoji le v tem, da se um in serce izobražuje, in strah božji širi in uterjuje med ljudmi; ako si pa le tako imenovano izobraževanje to trojno podlogo, ki ima svoj pervi in poslednji konec samo v Bogu in večnosti, spodbije, je le prazno modrovanje, potrata in zmota. —

Ostaje še nam le, da vsem g. g. pomočnikom, ki so se tega dela dragovoljno udeležili, tukaj serčno zahvalo očitujemo, ter jih v imeni domačinstva kmalu prosimo, da bi mu še tudi na kedaj bili blagodušno na pomoč in podporo. Nekoliko še ostalega gradiva za Drobtinice se bo pa prihodno porabilo.

Zdaj pa, ljube Drobtinice! le srečno pojte po vsem Slovenskem světu; naj vas tudi nizka hišica veselo sprejme: dobro došle! ter prinašajte vreden sad za čas in večnost, ker je le to vaš namen!

Cafov.

Selitev
sedeža Lavantinskega škofijstva v Marburg.

Vse se pod solncem premenjuje; ni stanovitne ostaje na svetu. Kamen se preloži, drevo presadi in človek seli od zibelje do pokopališa; mesta in kraji se premenjajo, tudi sedeži škofijstva preselijo, kakti *stolica Lavantinskega škofa* iz *šent-Andreža v Marburg,* iz rajske Lavantinske doline na Koroškem *v Slovenske gorice* na Štajarskem. Naj povejo naše Drobtince Slovencem to važno dogodbo, naj jo pravijo starši svojim otrokom, dedeki svojim vnukom v vedni spomín, kdaj in kako se je stolica Lavantinskega škofa v sredo drage domače zemlje uselila.

V starodavnih časih so imeli Slovenci na *desni strani Drave* svoje viši pastirje (nadškofe) v starem slavnem mesti *Ogleji,* iz kojega jim je bila izpervle luč svete vere prisijala — po *levi strani* pa *v Solnem gradu,* iz kterega mesta so po občnem preseljevanji narodov svoje dušne pastirje dobivali. Težavno je bilo tako deljo svoje ovčice obiskavati; lagodno za Slovence v tujih deželah svoje škofe imeti. Veliko naših rojakov se je postaralo in pomerlo, ki něso videli svojega škofa. Da bi se tej potrebi v okom prišlo, so si prizadevali v šestnajstem stoletji v Celji za Slovence novo škofijo ustaviti; kar se pa ni

dogoviti dalo; le v Ljubljani so leta 1461 svojega škofa dobili, kterim so bile 4 dekanie na Štajarskem, in več duhovnij na koroškem v oblasti. Večidel Krajnskih in Štajarskih, pa tudi Koroških Slovencev na desni strani Drave so prišli *Goriškim* nadškofom v oskerb, kajti se je viši stolica nadškofov iz pogreznjenega Ogleja v laško Gorico leta 1751 preselila.

Perva dva Goriška nadškofa *Karol Mihael* in pa *Jožef* sta Slovencem še vedno v hvalnem spominu, ki sta svoje ovčice pridno obiskavala, mnogo lepih cerkev jim posvetila, službo božjo omladila in lepo vredila, besedo božjo oznanjevala in jih učila svete pesme, med kterimi je stara, mila popevka: *Pred tvoj'mi nogami jaz grešnik klečim;* i. t. d. — Za cesarja Jožefa II. so krog leta 1784 vse škofie naših krajev vnovič premejničili in preselili njih sedeže, kakti *Kerškega škofa v Celovec, Sekovskega v Gradec.* Tudi *Lavantinski škof* so bili namenjeni se *v Celje* preseliti, ker so dobili ves tedanji Celjski krog v svojo duhovsko skerb. Slovenci Hočke, Slivniške, Zaverške, Marenberške, Marburžke, Jareninske, Ptujske, št. Leonardske, Lotmerške in veliko-Nedeljske dekanie so padli Sekovskim škofom v oblast. Preselitva Lavantinskega škofa v Slovenske kraje je bila zaostala, če se je ravno skorej vsakih desetero let vnovič ponamenila, zdaj v *Celje,* zdaj v *Marburg,* zdaj na *Ptuj,* in celo v *Slovenjo Bistrico.* Leta 1809 je bilo terdno sklenjeno, Ljubensko škofio v gornih Štajarjih, ktera je samo ednega škofa imela, ovreči, sedež Lavantskega škofa pa v Marburg prestaviti, naj bi vsi Štajarski Slovenci ednega škofa imeli; nesrečna Francozka vojska je selitvo pomudila in ustavila; vse je pri starem ostalo.

Slovenci so se svoje dni potoževali, da svojih škofov Nemcev ne razumijo, ter želijo viši pastirja, kojega glas bi umeli. Gornji Štajarci so terjali svojega škofa Ljubenskega, in če bi to mogoče ne bilo, naj jih spet Sekovskemu škofu sporočijo, kojemu so svoje dni večidel podložni bili, ktere želje so se posebno leta 1848—1849 glasile. *Sekovska* škofia z Ljubensko združena je bila preširoka in premnožna, *Kerška* in *Lavantinska* pa premali, in njene dve stolici v mali Koroški kronovini. Spoznavši to potrebo so Solnogradški nadškof *Maksimilian Jožef* prošnjo Štajarskih Slovencev poprijeli, in jo leta 1853 svitlemu cesarju Francu Jožefu I. priporočili, ter svetvali, naj bi se škofijske meje na Koroškem in Štajarskem tako osnovale, da bo *Kerška* škofia celo *Koroško, Lavantinska Slovensko, Sekovska* pa *Nemško* zemljo na Štajarskem obsegala, in naj se stolica Lavantinskega škofa v Marburg ali pa v Celje preselí, kakor bo edno ali drugo mesto v pomoč svojo roko podalo. *Celjani* in sosedne okolice so obljubile veliko radodarnih serc, toda nijene dosti prostorne cerkve, ne poslopja za škofa, za semeniše in za prebivališc stolnim kanonikom; *Marburžani* in njihovi sosedje so ponudili prostorno, če ravno močno zapušeno mestno farno cerkvo sv. Joana Kerstitelja, hišo škofu v prebivavnico, in semeniše mladim duhovnim poleg cerkve sv. Alojzja, verh tega pa tudi v denarjih lepo pomoč za vse potrebne priprave. Slavni fajmošter *Glazer Marko* in pa verli mestni župan Marburžki, *Reizer Otmar*, sta vse to djanje za preselitvo hvalevredno pospešila, in si zaslužila pri Slovencih na Štajarskem v lepem spominu vedno ostati. Tudi deželskim oblastnikom, posebno obsežnim predstavnikom smo hvalo dolžni, kteri so si za preselitvo škofijstva veliko prizadeli; kajti velike rečí potrebujejo veliko skerbi in krepkih močí.

Kedar je bilo za preselitvo vse čedno naravnano so se prečastiti nadškof Solnogradški Maksimilian *v Rim* podali, naj bi to preselitvo sveti oče papež kakor naj viši namestnik Kristusov in poglavar svete kat. cerkve to preseljenje poterdili. Papež *Pij IX.* so 20. majnika 1857 določili, naj se Ljubenska škofia overže, stolica Lavantskega škofa na Štajarsko preselí, Slovenci Lavantinskemu, Němci pa Sekovskemu škofu izročijo, celo Koroško pa Kerškega škofa viši pastirska Palica vodi. *Žalost* velika je *Korošce* o tej selitvi opadla, lehko da veči od *veselja,* kojega so *Štajarci* občútilí; pa je že taka na tem revnem svetu, da, kar enega razveseli, pogosto drugega zaboli. Pač nam je zatorej v takih zadevah zlati nauk sv. Pavla potreben, ki velí: *„Veselite se z veselimi, pa tudi žalujte z žalostnimi.“*

Veselo novico so prečastiti Solnogradški nadškof in metropolit Marburžanom iz Rima gredé prinesli, jim pa tudi ostro naročili, naj dopolnijo, kar so obljubili, in pridšemu škofu spodobni sedež pripravijo. Bilo je te naročbe močno potreba. Kupili so Marburžani iz občinske denarnice Lavantskemu škofu hišo na severni strani stolne cerkve za 20000 gl., so jo za eno nastropje povzdignili in na severno strau nategnili, za koje stavbi so mestlani iz lastnega premoženja 11000 gl. vložili. Velika cerkva je bila leta 1520 pozidana, ima 13 altarjev, visok zvonik in mogočno zvonovje, pa je bila znotraj tako uborna in zapušena, da se ni spodobilo, jo za stolno in pervo cerkvo vse Lavantske škofie povzdigniti; velikega popravila in ponovila ji je bilo potreba. Leta 1858 so jo popravili, nove orgle za 5000 gl. omislili, in jo toliko ozaljšali, da je igla domačih cerkev. To popravilo je nad 10000 gl. veljalo. Za novo duhovsko semeniše

se je odločila hiša nekdanjih Jezuitov in cerkva sv. Alojzja, ktera je pa celo prazna puša bila. Dobrotniki so pomagali, da se je leta 1860 verli novi altar postavil, in se potrebno cerkveno orodje omislilo. Potroške za vse to napravo in popravo v duhovšnici in cerkvi so iznesli že dosihmal nad 7000 gl. Ako pobaraš, kdo je toliko dal, lehko slišiš in zapisano najdeš, da je vse to ljubezen dobrotnikov storila, ki so hotli škofa v svojej sredi imeti. Naj obilnejše darove je duhovšina dala; je pa tudi škofia tri dotične hrame dokupila, naj bi stolni kanoniki blizo stolne cerkve prebivališa imeli.

Kedar je bilo v Marburgu vse kolikor toliko pripravljeno, se je škofova selitva po leti 1859 začela. Deloma se je vozilo po veliki cesti, deloma po Dravi. Na veliko gospodnico so škof od svojega starega sela v šent-Andraži slovo vzeli, kder so Lavantinski škofje nad 600 let prebivali in so se 16. avgusta 1859 na svoje novo selo Marburžko odpeljali, kamor so 19. avgusta došli, ter spoznali, da je popotvanje celo naše življenje.

„Na *angelsko nedeljo* (4. septembra) so milostljivi škof Anton Martin slovesno svoj novi škofijski sedež v posest vzeli. V soboto poprej so se pervokrat v novi stolni cerkvi slovesno cerkvene večernice pele, na večer od 6 do 7 je zvonjenje vseh zvonov po vseh cerkvah novo pridruženega dela škofie vernim oznanjevalo, da so novi viši pastir, od sv. Očeta jim poslani, k njim prišli in pastirsko palico, ktero so jim Sekovski knez in škof *Otokar Maria* izročili, v svoje roke vzeli. Po pravici so se vernikom in duhovnom goste solze utrinjale, ko so nedeljo poprej pastirski list v cerkvah brali, v kterem so Sekovski škof od svojih slovenskih ovčič slovo vzeli,

ktere so vsikdar po očetovsko ljubili, še v tem listu njih pobožnost in gorečnost pohvalili in jim enako pokoršino in ljubezen do novega višega pastirja priporočali, kakoršno so slovenci tudi njim vsikdar skazovali. Ali v ne menjšem veselji so se jim serca topile, ko so jim tisti večer zvonovi prihod novega višega pastirja oznanjevali, kteri bodo zamogli zanaprej v slovenski besedi s svojimi duhovnimi otroki govoriti, kar do zdaj nemškim višim pastirjem sekovskim mogoče ni bilo. Priča tega veselja so bile množice ljudstva, ki so že prednji večer v mesto prihajale; priča obilni duhovni, kterih je bilo okoli 100 od vseh, tudi prav daljnih krajev skupej prihitelo; priča Marburžko mesto, ki je z veliko marljivostjo višemu pastirju častiti obhod pripravljalo; priča pa še zlasti nova stolna cerkva, ktera se je zares v začudjenje vseh v presilni lepoti lesketala, in na znanje dajala tisto preveliko hrepenenje svoje, s kterim je že toliko let želela učakati dne, ob kterem bi se kakor vredna nevesta zaročila na veke in veke z vzvišenimi škofi Lavantiske cerkve. Sobota je slovo vzela v spevanji milih pesem, ktere je mestna pevska družba o poznem mraku še pred knežjo dvorano prepevala in mogočen strel in slovesna muzika sta zopet zlato zarjo angelske nedelje nepovedala. V semenišni cerkvi sv. Alojzja so pričakovali zbrani duhovni, mestna gospôda in truma ljudstva, milostljivega kneza, kteri so ob osmi uri tukaj tiho sv. mešo slišali, in poprej še lepo podobo sv. Alojzja blagoslovili, ktera zdaj veliki oltar lepša, in ki jo je častito predstojništvo tukašnje gimnazije s podporo mestnih dobrotnikov za blizo 1400 gl. omislilo. Še preden se je ta sv. meša pričela, ste jele obhod blizomestni fari: Kamška in šen-Peterska, in predmestni fari sv. Magdalene in Matere Božje, kterim se je potlej pridružila presilno dolga versta mestnih prebivavcev,

po stanu in rokodelstvih razločenih, duhovnov, cesarskih in mestnih urednikov in cesarskega vojništva. V sredi te častite procesie so stopali milostljivi knez, od treh infuliranih prelatov in prečastitih korarjev spremljani, s pastirsko palico v roki, in so gredè s svojim spremstvom vred pobožno sv. roženkranc molili. V cerkvo pridši so opravili naj poprej molitve, ki so navadne pri škofjem obiskovanji farnih cerkev. Na to so nagovorili namestnik Marburžke dekanie, preč. gosp. *Jožef Kostanjevec,* predmestni fajmošter, v latinskem nagovoru milostljivega kneza, sebe in duhovne brate Njih Milosti priporočaje. Ko so poslednjič v svojem in vseh pričujočih imeni v znamenje duhovne poroke in zaveze z novim škofom, Njih roko in perstan poljubili, so povzeli besedo milostljivi knez, so v preizverstnem latinskem nagovoru svoje nove duhovne sine nagovorili, ter jim razložili, po kterih načelih da hočejo svojo težko službo med njimi opravljati in k kakošnjemu delu da jih v teh težavnih časih izlasti povabijo in opominajo. Stopijo potem na prižnico in so v svojem pervem pozdravu vernikom na tri vprašanja odgovor dali: *Kaj želite vi od nas? — kaj želimo mi od vas? — in kaj želi Bog od nas vseh?* Po pridigi so peli slovesno sv. mešo in po meši zahvalno pesem, s ktero je bila lepa cerkvena slovesnost dokončana. Mestnjani so svoje veselje nad tem dnevom še posebno lepo s tem na znanje dali, da so vse bolnike v občni mestni bolnišnici s prav dobrim obedom itd. razveselili. Zaupamo, da bo spomin tega dneva v tem mesti v blagoslovu ostal, in da bodo njegov sad uživali še pozni rodovi.“ (Glej Danica 1859, Nr. 19.)

Marburžko mesto, v rodovitih vinskih goricah in pa v lepem, premožnem kraju je svoje dni na desnem bregu

dve cerkve imelo, sv. Marie Magdalene in pa sv. Jožefa, kteri še stojite; na levem bregu jih je bilo pa sedem, kterih le tri posvečene stojijo, pa le sama stolna cerkev visok zvonik ima. Dobrotniki so jih v dvema letoma ozaljšali in za cerkvo več storili, kakor dva roda prednamcev. Pa cerkve ozaljšane bi malo veljale, ako bi serca vernikov umazane ostale. Marburžani so zatorej leta 1860 v postnem času v stolni cerkvi nemški — v cerkvi sv. Alojzja pa slovenski misjon imeli. Poslušiteljev je bilo dosti, jih, ki so se z Bogom spravili, tudi lepo število; Bog le tudi stanovitnih delavcev daj!

Tako se v kratkem zgodí, kar se veliko let dočakuje in željí, kakor nam ta selitva Lavantinskega sedeža kaže; naj bi le vse k veči božjej časti in pa v svoje izveličanje obernili. Štajarskih Slovencev sveta dolžnost je zatorej Boga ne le v besedah zahvaliti, da jim je viši pastirja v sredo postavil, marveč tudi v djanji kazati, da so tolike milosti božje vredni. Iz Marburžke škofove stolice se bojo glasili Slovencem apostoljski nauki in opomini; jih zvesto slušati je Slovencev sveta dolžnost. Iz semeniša Marburžkega se bojo pošiljali mladi mešniki po Slovenskih hribih in dolinah, kakti namestniki božji in delivci božjih skrivnosti; jih spoštovajè sprijeti jih imajo vsi vĕrni in jim vdani biti, kakor svojim dušnim pastirjem, kteri bojo za nje na sodbi odgovor dajali; da bojo z veseljem pasli ovčice Kristusove ne pa jokajè; kar bi bilo Slovencem gorje. V Marburg na častito stolico svojega viši pastirja se imajo ozirati vsi pošteni vĕrni Slovenci, svojega škofa v molitvah podpirati, jim pošiljati v šolo verle mladenčike, ki so prebrisane glave in dobrega serca, da bojo imeli poslati dobrih duhovnikov, ki bojo dušni očetje svojim rojakom Slovencem. Častiti

sedež Lavantinskega škofa in jihovo mesto Marburžko bodi serce vse domače škofie; želeti je zatorej in skerbeti, pa tudi prositi Boga, naj mu dobrega duha da. V te namén podajejo Drobtince letošnje čedno podobo sv. Joana Kerstnika, stolne cerkve mogočnega priprošnika, naj bi prosil za nas; pod podobo pa se vidi Marburžkega škofijskega mesta obráz. *) Naj bi pa tudi vsa draga čreda Lavantinska živo pomnila svojega viši pastirja tako dolgo, da se srečno v nebesih zidemo, kder bo en hlev in eden Pastir, pa nijene ločitve, ne selitve več.

Slovenci podravski in pomurski k prihodu svojega novega višega Pastirja.

Temo dnevov je bila zavita zemlja slovenska
V černi obleč noči neverske, časov poganskih;
Ljudstvo ni poznalo resnice svetih dolžnosti,
Kor zverjad je besnelo po lepih lokah domačih,
Še nikaka vladarska oblast ni znala ravnati,
Da slavili Bogá bi rojaki, srečno živeli.
Dokler ni gospod jim poslal učnikov s Primorja,
Kder je Oglej slovel, keršćanskih zibel očakov.
Toti sveti možjé so kazali narodu svetlost,
Ktera premore privesti zemljake v srečno domovje.
Teh glasovi nebeski doneli so v naših krajevih,
In blagó prinašali sadje božjih čednosti.
V Ptuji starinskem bili so vredni viši pastirje
Božji nauk širè o tretjem in štertem stoletji
Na Podravji, Pomurji za nevernih Rimljanov;
Spletali so mučenske si vence po trudih težavnih.
Žezlo rimljansko jim je zaterlo setev preblago.
Pa v poznejših se dneh so naklučile hujše dogodbe:
Privihrali so gerdi divjaki s vzhodnih pokrajin
Strašno požgavši in pomorivši blago in ljudstvo.
Atila bil je na čelu take grozne derhali,
Ki spremenila lepó je selišče v divje pustinje,
In z nedolžno kervjó polila rodne poljane,
Naglo poderla drevó keršćansko krasno cvetoče,
Ter ljudí pogreznola pridne v prepad nesrečno,
Kder težkó zdihavala dolgo je revna družina,
Ker znebila se vere, rojakov in blaga je vsega.
Solnce rumeno je néko spomlad ogrevalo zemljo,
Kar prisveti s krajev večernih lučica verska,
Ki nekoliko našim pradedom sleparstva prežene.

*) Glej podobo spredej.

Ni so umeli poslani tuji duhovni govora,
Ki ga je narod imel, da daval bi stvarniku slavo.
Kako bi bila prijela se klica jihove setve?
Kako ne bi pomalem slabela v persih slovenskih?
Vendar, o blagi spomin! prisvetile jasno od vzhoda
Zvezdi leščeči ste, tekla ko let je deveta stotina.
Brata čestita sta bila sveti Ciril in Metodij!
Ta sta zasejala vero srečivno v narod sorodni.
Dobro misli umè ter sladke glasove slovenske,
Polna darú nebeske modrosti, polna resnice;
Serc je gorečih narod poslušal uke medene,
Misli, delo, govór po njih marljivo ravnáje.
Vnuki predavni še zdaj iskreno hvalijo Boga,
Ki poslal toliko dobroto je nekda pradedom.
Naj si ravno so hudi sovražniki pačili rastek,
Mlado krepko je berstje razvil, — gospod ga je branil.
Dosti po letih odsle je dobila drugo podobo
Naša krajina po svetnih in cerkevnih vladarjih.
Mile ovčice naše so pasli tuji pastirje.
Ni so umeli glasú slovenskega šest stoletij,
Ovce pa jih ne, — kajti beseda bila je tuja.
Milo, pobožno, gorkó so Slovenci prosili, molili,
Leta in leta, da bi nebeski vladar nam pomagal,
In bi vendar poslal pastirja domačega ljudstvu,
Ki bi privajal duše keršćanske v rajsko veselje,
Ki bi umevnih glasov uglajal narod slovenski;
Krepko naj napreduje v veri in vedah in umah,
Naj med ljudmi cvetó telesne, dušne blagosti.
Glej! nebeski vladar je razgernol roko darivno,
Nam poslal pastirja, ki mila mati slovenska
Ga je gojila skerbnó, da vzraste na zemljici naši.
Sladkih domačih besed pozná premile glasove,
Kraje pozná in ljudi in navade jihove dobro.
Delo težavno sadú prinašalo bode obilo,
Verlim Slovencem kazalo pot v nebeske višine,
In dajálo moči krepivne občnoj omiki.
Čest Bogu očetu, sinu ter svetemu duhu
Hvalo neskončno zdaj davaj verno ljudstvo podravsko;
Nikdar ne zabi serce pohlevno čestiti, moliti
Večne modrosti, ki vse in povsod najboljše naravna.
Hvala in slava in čest tedaj milostivim nebesom.
Ti pa premili pastir stopivši pervič med svojce,
Sprejmi darove, daruje jih tebi serčna ljubezen,
Sprejmi darove, ki pravi se jim: zvestoba, pokornost.
V venec darilni zapletamo je današnjega goda;
Le nikolj ne poveni, venec čerstev ostani.
To terdnó ti obeča prihodna tvoja detčica. —
Božji poslanec! vodnik nam bodi po stezah težavnih,
Da se sovražnih ognemo sil, steptamo napade. —
Večni nebeski gospod! goreče te prosimo danes:
Rosi z darivnih nebes blagoslov obilo pastirju,
Ki prevzel je sedaj pastirstvo novega dela,
Da čestil, slavil, molil bo tebe brezkončno,
Sebe in nas tukaj ter onkraj groba posrečil.

A.

Pastirsko Blago

za

sosebne potrebe duhovnikom v pokušnjo.

Keršanska duša!

„Stopi rada v bratovšine svojega domačega kraja, sosebno v take, kterih pobožne opravila k večemu dušnemu dobičku in pridu služijo; skoz to se boš nekaki pokoršini podvergla, ktera Bogu posebno dopade. Če ravno cerkev bratovšin naravnost ne zapoveduje, jih pa vendar priporoča, ter jim odpustke in druge dobrote delí, naj bi naznanila, da ji dopade, če se pomnožijo. Verh tega je gotovo delo ljubezni, v družtvi mnogih dobro delati, in njihovim dobrim namenom pospeh dajati. Naj bi si ravno sami za sebe ravno te dobre dela opravljali, in jih rajši posebej storili, se vendar božja čast veliko bolj množi, če v družbo stopimo, in svoje dobre dela onim naših bratov in družbanov dodamo.“

Sv. Frančisko Zalez v Filoteji. 15. p.

I.

Zlato Ravnilo

keršanskega življenja.

Vse se naj pošteno in po redu zgodí. 1. Kor. 14, 40.

Dobra ura prav kaže in bije (kole); lehko se na njo zaneseš in po njej ravnáš. Slaba ura vse skoz zaostoja, gre zdaj prehitro, zdaj prepočasno in ljudi moti. Tako se človeku godí, kteri po pravem redu ne živí. Dnes moli kakor svetnik, jutre molitvo celo opusti, zdaj dela kakor černa živina, le toliko da se ne ugonobí, zdaj roke križem derží in celo na delo pozabi. Dnes se gostí in nima nijene měre, jutre pa strada in nima, da bi soli kupil. Tako nerodno življenje ni pravično, ampak od hudega pride in v hudo pelje. „Pravično ravnilo življenja pa od Boga pride in k Bogu pelje,“ pravi sv. Avguštin. Za to velí sv. Pavl: „Vse naj se pošteno in po redu zgodí.“ In sv. Bernard opomina, rekoč: „Lepo vas prosim, stanovitni ostanite v Gospodu in neprenehoma skerbno ohranite ravnilo, da vas bo ravnilo ohranilo.“ — Po kakšnem ravnili pa imamo svoje življenje prav ravnati?

Kakor turnska ura dva kazavca, pa čvetero kazal ima, tako mora ravnilo našega življenja *dva dela* človeka ravnati: *dušo in telo;* pa tudi *čvetero potrebnih* reči dobro in modro kazati: *1. Počitek, 2. molitvo, 3. delo, 4. zaužitek,* to je: vse štiri vogle našega življenja na tem svetu.

I. Počitek.

1. Po storjenem delu je počivati sladko, pa tudi potrebno bolj kakor jesti in piti: spati po noči, si odeh-

niti po dné. *Spati* zdravim je 7 ur dosti, 8 ur bolehnim in starim; po leti se 6 ur naspiš. Dolgo spanje, kratko življenje.

2. *Hitro zvečer* spat', pa *zjutraj zgodaj* vstat', če hočeš biti zdrav in mlad. Večerni potepúh, pa vjutrajni zaležúh sta hudega naj bolja hlapca, ki nosita v pekel v mlin.

3. *Vstani hitro* o pravem časi, in ne obotavljaj se. Sir. 32, 15. Če te kdo izbudi, misli, da te angel kliče kakor sv. Petra rekoč: „Vstani hitro, in za meno pojdi!" Djanje ap. 12, 7. Ne slušaj lenega trupla; premaga juterna je Bogu perva prijetna daritva.

4. *Po dně spavati* je le za bolnike in pa stare ljudi; zdravim pa škodi. Po kosilu alj južni ležati stori človeka puhlega na duši in trupli. Po dnevi spati, po noči bedeti, je navada razuzdanih in pa hudobnih ljudí.

5. Ako od dela *pohenjaš,* si pot obrišeš, alj se v senci ohladiš, skerbi, da s praznim čenčanjem Bogu dneva, gospodarju pa plačila ne kradeš. Ne poskušaj, ktera senca je bolja; lenoba ni počitek.

6. *Na večer po klopih ne posedaj* v slabih tovaršijah; nepotrebni seji je skušnjava prijateljica. Ne vlači se po kerčmah, ne vóglari po tujih strehah, ne hodi na ples, ne v ves brez potrebe. Pošteni si doma počije in na prihodno delo poživi. — Gospodar in gospodinja poglejta, jeli so možki domá, ali so ženske same? Sovražnik ne počiva, in pride ob uri, kedar ljudjé spijo. „Kdor za svoje ne skerbi, je věro zatajil." II. Tim. 5, 8.

7. Ako hočeš *mehko spati* in si sladko počiti, molči v postelji, kedar odmoliš. Izsleci se spodobno, pokropi, in ulezi kakor na mertvaški oder, da skušnjavec v spanji te motil ne bo. Varuj usta, roke, noge in celo telo, naj v pokoji počivalo bo. Pregrešno ponočno djanje je sejanje za pekel; ni počitek, ampak moritva duše in trupla. Tega ne daj Bog!

II. Molitev.

1. Kar je truplu sapa, to je duši *molitva;* truplo mora dihati, duša pa moliti, da ne onemore. „Neprenehoma molite!“ I. Tes. 5, 17. „Kdor prav moli, tudi prav živí.“ Sv. Avg. Kako pa to?

2. Kedar se *zjutrej* prebudiš, izdihni: *a)* „O Bog, moj Bog! tebi se o svitu izbudim.“ Is. 62. *b) Pokrižaj se,* rekoč: „V imenu Boga † Očeta, ki me je stvaril, Sina, † ki me je odrešil, in sv. Duha, † ki me je posvetil, hočem vstati, Bogu živeti in umreti. O Bog, ogledaj se v mojo pomoč, Gospod, hiti mi pomagat. Čast bodi Bogu itd. — *c)* Spodobno se *obleci,* rekoč: Obleci me, o Gospod, z oblačilom nedolžnosti; oskerbi mi svatovsko oblačilo tvoje milosti. — *d) Umij* se, rekoč: Omij me bolj in bolj mojih madežev, in očisti me vsake pregrehe. — *e)* Opravi *juterno molitvo,* rekoč: Oče nebeški! lepo te zahvalim, itd. *) — *f)* Obudi kratko *tri božje čednosti,* rekoč: O Bog! jaz vĕrjem, itd. — *g)* Priporoči se *Marii in Angelu varhu,* rekoč: O Maria! itd. Preljubi Angel, itd. Kakor molitev juterna, bo opravilo celega dnéva dobro alj slabo. Joan. Klimak.

3. Ko se *na svoje delo podaš,* Boga ne pozabi. Pri delu roké, pri Bogu serce! — *a)* Stori *dober namén,* rekoč: O moj Bog! vse k tvoji veči časti; vse iz ljubezni do tebe, moj Jezus! — *b)* Če je *delo težavno* alj sitno, skleni ga z križem Kristusovim, rekoč: Pomagaj mi, usmileni Jezus, voljno svoj križ nositi, in srečno za tebo v nebesa priti. — *c) V skušnjavi zoper sveto čistost,* reci: O Jezus, Maria in sv. Jožef! vam izročim svojo dušo in telo. Rajši umreti, kakor grešiti. — *d)* Kedar te *jeza* prime, izdihni: O moj Jezus, ves pohleven in ponižen, daj mi voljno poterpeti. O Maria, prosi za me, da se ne razjezim. — *e)* Kedar koga *srečaš,* ne opusti kerš. pozdravljenja: Hvaljen bodi Jezus itd. — *f)* Kedar čuješ *uro* udariti, izdihni: Oh kako hitro teče našega življenja čas: Spet eno uro bližej smerti, bližej večnosti! Sveta

*) Beri: Zlate molitvice. Sveto Opravilo, str. 112.

Maria, mati božja, prosi za nas, zdaj in v naši smertni uri. Amen. — *g) Kedar delo dokončaš,* Bogu ga izroči, rekoč: Bodi Bogu k časti in moji duši v zveličanje! Amen.

4. Kedar čuješ *juternico, o poldně in pa večno luč zvoniti,* ne odlagaj angelsko počešenje moliti, rekoč: Angel Gospodov itd. *Pred jedjo* moli: Oče naš itd. Češena si Maria itd. Požegnaj, o Gospod, nas in te tvoje dare, ktere bomo od tvoje dobrote zaužili, ki živiš in kraljuješ vekomaj. Amen. — Če *najdeš ljudi pri jedi,* reci: Bog vam blagoslovi (požegnaj), kar zaužívate. Odgovori pa tudi, če tebi kdo blagoželi, rekoč: Bog vam (ti) poverni in daj, kar nam dobrega želite! — *Po jedi* moli, rekoč: Zahvalimo te, vsemogočni večni Bog, za vse dobrote tvoje, po Jezusu Kristusu Gospodu našem. Amen. Oče naš itd. Češena si Maria itd. Čast bodi Bogu itd. Bolje bo, ako se pri mizi na glas moli. „Pri tisti mizi se ne bo stradalo, ktera se z molitvo začne in konča.“ Sv. Kriz. „Bodite si jedli alj pili, alj kaj drugega storili, vse k časti božji storiti.“ I. Kor. 10, 31.

5. *O nedeljah in svetkih* veselo obiši službo božjo ponavadno v domači cerkvi, sliši pobožno sveto mešo, pa tudi besedo božjo. O Gospodovih dnevih pri sveti meši biti, je dolžnost, o delavnikih pa dobro delo. Če ne moreš v cerkvo, pa doma dober namen obudi, da bi rad pri sv. meši bil, ter se v daritvo sv. meše izroči. Večernic popoldne o zapovedanih praznikih ne opušaj, naj si bo kerš. nauk, roženkranc, križev pot alj litanie. Skerbi o svetih dneh za pobožno branje; pa tudi kako sveto pesm zapoj! Dobre dela telesne in duhovske milosti pridno opravljaj; tako ti bo vsaka nedelja en štacjon bližej svetih nebes. — V soboto večer imajo gospodarji družini naročiti, kdaj in kamo naj k službi božji gre, da ne bo prepira, ne zamude v cerkvi, ne doma.

6. Potreba je *sv. zakramente* pogosto in pa vredno prijemati. Izpovej se hitro po vsakem smertnem grehi, in črez pervo nedeljo spovedi ne odlagaj. Pa tudi malih grehov se vsakega mesca, alj saj vsake kvatre skoz

spoved očisti; o sv. velikonočnem časi se pa posebno zvesto izpovej in prejmi vredno presv. rešno Telo. „Jaz sěm vinska terta, vi mladike; brez mene nič ne zamorete storiti.“ itd. Jan. 15, 1 — 5. Kdor zauživa moje meso, itd. ostane v meni in jaz v njem.“ Oh Jezus usmileni! Kaj je slajši, kdo ljubeznivši, ko ti! In kako slabo te ljubimo! Koliko ljudí brez tebe živí, in celo ne, alj pa poredko tvojo mizo obiše! —

7. *Večerno molitvo* opravi, in če ne poprej, pred posteljo poklekni, rekoč: „Oče nebeški! lepo te zahvalim za vse dobrote tvoje; prosim te, odpusti mi grehe moje in mi daj ljubo lehko noč.“ — Izprašaj svojo věst, serčno žalost obudi in skleni, rekoč: „O Maria, moja ljuba mati, tvojemu sv. varstvu se priporočim. Preljubi Angel varh moj, varvaj me nicoj! — Bog daj věrnim mertvim večen pokoj, in večna luč jim sveti naj! Amen. — Zdaj stori križ črez posteljo, in ulezi se v imenu božjem. — Skleni roke na persih, in pomisli, kako te bodo na mertvaški oder položili. — Ko se po noči prebudiš, alj spati ne moreš, pomisli rekoč: „Enkrat moram umreti — pa ne věm, kdaj in ne věm kde, in ne kako? Pa to dobro věm, da če v smertnem grehi umerjem, bom pogubljen vekomaj. Oh, tega Bog ne daj! — Sv. Maria,“ itd. — Po svoji molitvi izdihni! „Oče nebeški! sprejmi mojo slabo molitvo; in kar moja pobožnost ne veljá, pa naj moj usmileni Jezus dodá.“ Amen. — Pogosto se oziraj na sveto nebo, na svoj pravi dom, rekoč: „Oh, kako mi na zemljo merzí, kedar na nebesa pogledam!“ Sv. Ignac. Oh, kako bo tam lepo! Le domó! — Tako se lehko dela, in zravno neprenehoma moli.

Gospodarji naj skerbijo, da posli saj o svetih večerih v družbi molijo sveti roženkranc alj kake druge lepe molitve. Gospodinje naj ne zamudijo svoje otroke in rejenke potrebnih molitvic učiti. Kdor se od matere moliti ne nauči, ne bo vse žive dni prav molil. Zjutraj otrokom ne poprej kosilca dajati, kakor da se umijejo in odmolijo; jim pa tudi zvečer ne prej postlati, da večerno molitvico opravijo. Česar se človek v mladih letih naučí

in privadi, vse svoje žive dni zna. „Pri hiši, kder molitve ni, gre hitro vse rakovo pot. Mlačnost vse naleze; duša onemaga, pregreha pa zmaga.“ Sv. Bonaventura.

III. Delo.

Ko bi bil človek zgol duh, bi mu bila molitva zadosti; ker pa tudi truplo ima, mora tudi delati, vsakdo po svojem stani.„ Kdor ne dela, naj tudi ne jé.“ Sv. Pavl. „Bog je stvaril človeka za delati, kakor ptice za letati.“ Sv. Duh. Pa tudi za delo nam je potrebno modro, kerš. ravnilo, da se o pravem času in pa koristno stori.

1. *Delaj v imeni božjem,* kakor bi ti Bog naročil. Peter je v imeni Jezusa mrežo vergel, in toliko rib ulovil, da se je mreža tergala. Naše delo je prazen ribji lov, ako ga ne storimo po božji volji.

2. Vsako delo stori *o pravem časi,* naj se ti poljubi alj ne. Delo naj tebe ne čaka, ampak čakaj ga ti. Počasniki in pa žnjutovci so Bogu in ljudem napoti; takih dobiček je prazen mak. Zamuda kruha strada.

3. Delaj *veselo;* delo je božji dar, ki nam zemljo polepša, živež poslajša, nam zdravje ohrani in nas greha ovarje. Tudi Jezus je delal, kteremu so angeli stregli. Pridne roke pa veselo serce Bog in ljudje radi imajo.

4. Delaj *pridno in zvesto* ne na videž ljudem, ampak kakor hlapec in dekla Kristusova. Bog te vidi; enkrat boš vse zapisano bral, kar si opustil in slabo storil. Boga ne moreš goljfati; on bo tvoj plačnik. Težej in sitnej ko je delo, voljnej in zvesteje ko ga storiš, menj plačila ko dobiš, lepše bo tvoje plačilo v nebesih. Blagor ti, ako te Bog na plačilo zakliče, rekoč: „Dobro tebi priden in zvest hlapec itd. Mat. 25.

5. Delaj *mirno in modro,* naj ti ravno delo prav po volji ne gre. Jeza, nevolja, kreg in prepir tkavcu prejo zamota, delavcu pa delo skazi; kletva pa pekel odpre in nesreče prizove. Slabših delavcev ni, kakor so preklinjavci. Prekleta zemlja ternje rodi, in za preklinjavcem oset raste.

6. *Ne prenagli* se, ne *prevzdigni* se pri deli; prenaglo storjeno se rado skazi, prekesno delo pa lehko zamudi. Kar dnes zamoreš, ne odłagaj na jutre; pa tudi s pretežkim delom se ne ugonobi, da prehitro onemogel ne boš. Modro ravnano je stanovitno. — Na deli drugih s praznimi marni ne mudi, jih pa tudi prenaglo ne utrudi z neusmilenim priganjanjem. Kramljači med delavci in pa zel med pšenico je zamuda in škoda.

7. *Gospodar in gospodinja* imata delavcem za delo, pa tudi za pravico skerbeti; onadva modro zapovedati, družina pa lepo vbogati. „Delajte, veli Jezus, dokler je den; pride noč, kedar ne bo več delati mogoč," kedar delavnik nehá, in se nedelja večnosti začne. — Tukaj je setev, tamkaj bo žetev.

IV. Zaužitek.

Truplo potrebuje živeža in oblačila, da ga glad ne umori in mraz ne oškodje. Ne pozabi zatorej trupla, pa ga tudi ne razvadi, če hočeš biti zdrav in vesel. Něsmo za to na tem sveti, naj bi le jedli in pili, ampak le jemo in pijemo, naj bi srečno živeli in Bogu lepo služili. „Kterim je trebuh Bog, njihov konec je pogubljenje." Sv. Pavl.

1. Ne bodi *požrešen* v jedi in pijači; požrešnost morí, le zmernost živí. Položi žlico poprej, kakor ti jed zastojí, in le toliko zaužij, da bi ti še enotoliko dišalo, tako ti bo teknilo.

2. Ne bodi *zberljiv* v jedilih. „Jejte, veli Jezus, kar pred vas postavijo." Luk. 10, 11. Če je živež zdrav, in je hrane zadosti, zahvali Boga. Zberljivost in nehvaležnost ponavadi stradate. — Naj veča nesreča je za mlade ljudi, ki se na predober živež razvadijo; privaditi dobrega se je lehko, pa odvaditi težko, kedar sila pride. Kdor v mladih letih uborno živi, njemu na starost dobro diší kosec belega kruha alj pa kupica vina.

3. *O pravem času jesti,* bodi si kosilce alj kosilo, mala, južna alj večěrja, je zdravo in prav. Pri hiši, kder

na skledo čakajo, je slaba gospodinja; pa tudi le malo-prida ljudí k mizi doklicati ni. — Neprenehoma jesti ni zdravo, in sladke jedila izmikati je greh. Goltancu sladkost je duši grenkost, in mehkužnost naj veča nesreča.

4. *Po modrosti zauživaj* božje dare, in ne pozabi na jutre, česar denes preveč imaš. Potrata na gostijah in kolinah je zlo zlo pregrešna. Po zimi, ker dela ni, se nespametni ljudje gostijo, dobro jejo in pijejo, po leti, o kopi in košnji pa stradajo, kruha nimajo in vodo pijejo, alj pa zavrelko (užgalec). Tak gospodar, in gospodinja taka še imena vredna něsta. Kedar je delo hudo, naj bo živež bolji: takò zdrava pamet velí.

5. *Na dobro voljo* le po redko hodi in pa samo k poštenim ljudém kakor Jezus na svatvo v Kano Galilejsko. Se dni in noči po kerčmah potikati, domá pa ženo, otroke in družino v nemar pušati, je po tatinsko in nima dobrega konca. Več ko je kerčm, več je greha in ubožtva, kterega boš k domu nosil, ako za kratek čas v lituš hodiš. Kder ni Boga, je greh domá.

6. Kedar pri obilni mizi sediš, *ubogega Lazara* ne pozabi, kakor pojedni bogatin. Bog ti je za to obilno dal, da bi tudi ti ubogim podelil. „Imaš li veliko, več daj; imaš pa malo, tudi od malega ubogim podeli.“ Tob. 4, 9. Bog ne gleda na kolikoto darú, marveč na serce, kakšno je, iz kterega daš. „Dajte, in se vam bo dalo.“ Luk. 6, 38.

7. *Posta ne opusti,* ter truplu vzemi in duši daj. Post je oče kreposti in zdravja. Hočeš li zdrav in krepek biti, navadi se vsakega mesca en den se prav terdo spostiti, naj želodec škodljive zaostanke pokuha. Zvesto pa saj cerkvene poste derži, dokler ti zdravje dopusti, in ne daj mesu gospodariti. „Kdor v svojem mesu seje, bo od mesa tudi pogubljenje žel.“ Gal. 6, 8. „Svet prejde in vse njegovo poželenje; le kdor voljo božjo dopolni, ostane vekomaj.“ I. Jan. 2, 17.

Kdor svoje življenje po teh čveterih vodilih ravná, on srečno pelje, in ne bo zvernil. Kdor pa svojemu mesenemu poželenju uzdo prepusti, je neumnemu človeku podoben, ki jezdi divjega konja brez berzde. „Lepo vas

prosim, stanovitni ostanite v Gospodu, in ohranite to ravnilo, da vas ravnilo bo ohranilo.“ Sv. Bern.

Dokončanje ravnila.

Še tri zlate reči so kristjanu posebno potrebne:

1. *Tvoja vodilja sv. mati kat. cerkev naj bo.* Derži se njenih naukov, dopolni njene zapovedi, kakor sv. Terezja, rekoč: „Otrok sěm svete rimskokat. cerkve. V njejni sveti věri hočem živeti in umreti.“ — Dokler se svoje matere deržiš, si ne ugrešiš in lehko živiš srečno in mirno.

2. *Tvoj voditelj naj bojo moder in skerben spovednik.* Prosi Boga, naj ti pravega spovednika da. Ko si jih najdel, daj se jim voditi kakor mladi Tobia arhangelu Rafaelu. Dober spovednik so tvoj vidni angel varh, ničesarja jim ne zakrij, in ravnaj se po njih svêtu. Pripeljali te bodo srečno na očetov dom.

3. *Izroči se v vseh rečeh sveti volji božji,* rekoč: Naj se zgodi, visoko hvali in časti naj pravičnejši, naj viši, in naj ljubeznivši sveta volja božja v vseh rečeh. Amen. Bog za te skerbi; njemu vse svoje pote izroči, in zanesi se, da njim, ki Boga ljubijo, vse v dobro izide. Rim. 8, 28.

Po tem zlatem ravnili bomo srečno živeli, mirno umerli, ter bomo srečni in veseli vekomaj. „In kteri kolj se po tem vodilu ravnajo, mir in milost bodi nad njimi.“ Gal. 6, 16. Amen.

Slomšek.

II.

Keršanska Beseda

za Mariino družbo v pomoč kristjanom v jutrovih krajih.

„Sovražtvo bom postavil med teboj in ženoj, in med tvojim zarodom in njenim zarodom: ona bo tvojo glavo sterla in ti boš njeno peto zalezovala. (Gen. 3, 15.)

Ko je hudi duh v podobi kače Evo zapeljal, se prikaže serditi Bog, in izgovori strašno prekletstvo nad kačo rekoč: *„Ker si to storila, bodi prekleta med vsemi živalmi in zverinami zemlje; po svojem trebuhu boš lazila in prah jedla vse dni svojega življenja.“* (Gen. 3, 14.) V tem pa, ko je kačo preklel, je poln usmilenja v sercu zapeljane pa zgrevane Eve že sladko upanje obudil, da bo enkrat zopet iz sužnosti strašne peklenske kače rešena, ter pristavil: *Sovražtvo bom postavil med teboj in ženoj, in med tvojim zarodom in njenim zarodom: ona ti bo glavo sterla in ti boš njeno peto zalezovala.“* In glejte, ljubi moji! ravno dnes smo se veselo snidli, da bi obhajali častiti praznik tiste *device* iz zaroda Evinega, ktere peto je kača zastonj zalezovala in ktere prečistega serca s strupom greha ni mogla omadežvati. Ravno dnes smo se snidli, da bi obhajali praznik tiste *žene* iz zaroda Evinega, ktera nam je tisto življenje zopet zadobila, ki nam ga je Eva, perva žena, po kači zapeljana, zgubila. Ravno dnes smo se snidli, da bi obhajali praznik tiste *matere* iz zaroda Evinega, ki je tistega sina rodila, po kterem je tisti kači glavo sterla, ki je pervo mater Evo zapeljala. Ta *devica* — ta *žena* — ta *mati* je *Maria brez madeža spočeta* in ta njeni sin je *Kristus Jezus, Sin božji.*

Ali kar je kača po božjem dopušenji delala v starem testamentu, to dela še tudi v novem; zalezuje namreč neprenehoma zarod Mariin, to je: katoljške kristjane, otroke Mariine, jim kaže in hvali prepovedani sad grešnega veselja in jih nagovarja, da bi ga utergali in jedli, kakor Adam in Eva. Oh in koliko miljonov neskerbnih kristjanov je ta nesrečna kača zares vnovič zapeljala, se je s strašno močjo ovila okoli njih duše in telesa, svoje strupene zobé pa je zasadila globoko v njih serce in razlila v njega strup smertnega greha, skoz greh pa je njih pamet, kakor pri Adamu in Evi tako omotila in njih voljo tako popačila, da so zapustili zopet Jezusa in Mario, od sebe vergli gnado keršanstva: katoljške vere, in se zopet povernili v poprejšno temo ajdovskih zmot in vsakoršne pregrehe.

O prelepe, nekdaj keršanske dežele na Jutrovem, kder je nebeška zvezda nad Betlehemskimi jaselcami svetila, — o prelepe, nekdaj keršanske dežele na Turskem, ki so vas solze sv. apostolov Petra, Pavla, Andreja rosile, kde je zdaj vaša nekdajna čast in slava? Puste razvaline so vaše prelepe cerkve in kloštri, vaši keršanski prebivavci so ali pregnani, ali poklani ali poturčeni, in malo kerdelce kristjanov, ki še razškropljeni med Turki živè, ječijo pod težkim jarmom ubožtva, preganjanja in kervavega nasilstva. Vse to je storila peklenska kača. Ti naši ubogi keršanski bratje in sestre stegajo proti nam svoje roke in nas z milim glasom na pomoč kličejo, da ker smo od njih sv. vero prejeli, bi jim tudi zdaj pomagali, da bi luč sv. vere med njimi celo ne ugasnila; prosijo nas, da bi tudi mi pristopili *k lepi družbi, ki se je pod varstvom neomadežvanega spočetja device Marie v našem cesarstvi njim v pomoč začela,* ter jim tudi vsaj mali darček molitve in milošnje prinesli, in jim pomagali, premagati zalezovanje peklenske kače.

Ker ravno dnes visoki praznik neomadežvanega spočetja device Marie obhajamo, pridem jaz k vam v imeni teh nesrečnih bratov in sester naših, ki po Turskem in Jutrovem razškropljeni živijo, vam to novo, njim

v pomoč vpeljano družbo razložit in vas povabit, da se udeležite po svoji moči njenega imenitnega dela.

Ti pa o Devica, brez madeža spočeta, nam v tej uri na strani stoj! Sprosi nam luč, da bomo presilno revšino teh bratov naših prav spoznali, omehčaj nam serce, da bo ta njih revšina milo sočutje v nas obudila, užgi našo voljo, da kolikor je v naši moči, tudi mi hitimo, tem bratom našim brisati britke solze in hude nadloge lajšati. O Maria, brez madeža spočeta, prosi za nas in naše keršanske brate na Jutrovem!

Ker že toliko pobožnih družb in bratovšin z naj višimi nameni imamo, utegnete morebiti me vprašati: Zakaj da se je zopet še ta nova družba vpeljala? zakaj se je ravno v našem cesarstvu vpeljala? ali je res potrebna in kakšen je njeni namen? Na to odgovorim in rečem:

I. Vpeljanje te nove družbe je bilo silno potrebno in silno visok je njeni namen.

Znano vam je, da judovska dežela, kder je bil naš Zveličar rojen ino je terpel, se znajde na Jutrovem ali v Azii. Tamkaj so nam vsem znane in predrage mesta Betlehem, Nacaret, Jeruzalem, ktere je Jezus kakor dete, kakor mladenič, kakor učenik počastil z naj večimi čudeži in nebeškimi zgledi svoje svetosti. V tisti deželi se znajde pušava, kder se je pri kerstu Jezusovem sv. Trojica razodela; tamkaj jezero Genezaret, na kterem in pri kterem je Jezus toliko čudežev storil in naj imenitniši pridige imel; tamkaj je vert Getsemani, kder je Jezus za nas kervavi pôt pôtil; tamkaj gora Kalvaria, kder je Jezus za nas na križi visel in umerl. Ker so ti kraji za nas kristjane toliko častitljivi in sveti, mi judovsko deželo sploh naj rajše *sveto deželo* imenujemo, in od nekdaj so kristjani iz vseh krajev sveta kaj radi v sveto deželo romali, da bi tiste svete kraje obiskali, z lastnimi

očmi jih videli in kušnili tisto zemljo, ki je porošena s solzami in kervjo Zveličarja našega. V sveti deželi se je po vnebohodu Jezusovem naj poprej oznanjevala kerš. vera, in apostelni so v Jeruzalemski cerkvi sv. apostelna Jakoba Velikega pervega škofa postavili. Pa po povelji Jezusovem so prijeli apostelni za romarsko palico, zapustili sveto deželo in nesli luč sv. vere tudi med nevernike. Prehodili so vse kraje na Jutrovem, in povsod skoz pridige in čudeže spreobernili brez števila Judov, še več pa ajdov. Naj bolj sloveče cerkve in naj bolj imenitni škofovski stoli so pa bili v tistih jutrovih deželah vstanovljeni, ki jih mala Azia imenujemo. Bila je postavim, silno imenitna škofia v Antiohii, in sv. Peter njeni pervi škof; druga preimenitna škofia v Efezu, in sv. apostel Joanez njeni pervi škof itd.

Komaj se je pa keršanska vera na *Jutrovem* dobro vkoreninila, primeta vnovič dva naj imenitneja apostelna *sv. Peter in Pavl* za misjonsko bandero, ter preneseta luč sv. keršanske vere v *Evropo,* kder mi prebivamo. *Sv. Peter* vtemeli keršansko srenjo v sercu nekdajnega preslovitega rimskega cesarstva: *v Rimu,* ktera je zavolj sv. čednost tako slovela, da sv. Pavl od nje piše: „*Od vaše vere se oznanjuje po vsem svetu.*“ (Rim. 1, 8.) *Sv. Pavl* je prehodil prostrane dežele po nekdajnem *Gerškem,* je priromal celo blizo mej *južnih Slovanov,* kteri kraji zdaj večidel pod *Tursko oblast* spadajo in povsod je vtemelil naj imenitnejše cerkve. Tukaj tedaj so bili tisti presrečni kraji, kteri so videli obličje in slišali pridigo naj bolj slovitega učenika sv. Pavla; — tukaj so tisti kraji, kder je sv. Pavl toliko obrekovanja, preganjanja in terpljenja prestal; — tukaj so tisti kraji, do kterih je pisal sv. Pavl prelepe liste, ki so v sv. pismo vversteni in se vam tolikokrat iz kancelna berejo: listi do Korinčanov, Filipljanov, Kološanov, Tesaloničanov; — tukaj so tisti kraji, ktere je sv. Pavl počastil s svojimi stopinjami, porosil s svojimi solzami, blagoslovil s svojimi rokami, posvetil s svojimi čudeži, in z gnado napolnil skoz svoje

molitve. — O sveti in srečni kraji, kako dragi in častitljivi bi morali biti do konca sveta vsem kristjanom!

Oh ljubi moji! ali kako se je v teh krajih s časom vse prežalostno spremenilo. V letu 609 po Krist. rojstvu se vzdigne v *Arabii* blizo Judovske dežele, siloviti in kervoločni človek z imenom *Muhamed,* kteri je terdil, da je od Boga poslan prerok, novo in edino pravo vero učit, in da je Bogu naj ljubše delo, vse, ki te vere nočejo sprejeti, brez vsega usmilenja martrati, in z ognjem in mečem pokončati. Ker je sicer svojim vernikom vso meseno razuzdanost dovolil in jim še tudi za oni svet nebesa, polne mesenega veselja obljubil, je v kratkem silno veliko naslednikov našel. Ti kervoloki, od samega satana navdihnjeni, se vderejo, hujši kakor divji risi, nad kristjane po Jutrovem; vesi, terge in mesta požigajo, kristjane grozovito mučijo in morijo, žene in otroke pa v sužnost odpeljujejo. V kratkih letih so skoraj vse dežele po Jutrovem v njih oblasti; v letu 637 se vda njih sili tudi mesto Jezuzalemsko in besni Muhamedanci uganjajo naj grozovitniše nagnjusnosti v cerkvi svetega groba. Pride v poznejših stoletjih iz znotranje Azie drugo silovito ljudstvo, z imenom *Turki,* ki so tudi Muhamedovo vero sprejeli. Turki se zaženejo z grozovito močjo črez morje semkaj v Evropo. Mesto pada za mestom, dežela se uklanja za deželo pod silo njih ostrega meča. Leta 1453 pade v oblast Turkov celo Carjigrad ali Konštantinopel, poglavitno mesto greškega cesarstva, in v preimenitni stolni cerkvi sv. Sofie, kder je nekdaj sv. škof in učenik *Joan Krizostom* Jezusovo vero oznanjeval, uganjajo turški popi svoje vraže noter do dnešnjega dne. Tako je utonila zvezda keršanske omike na Jutrovem, tako je ugasnila slava keršanskega imena v južni Evropi. Koliko keršanske kervi je bilo od tistega časa od Turkov prelite, koliko tavžent žen, devic in otrok v sužnost odpeljanih, koliko vesi, tergov in mest požganih, se dopovedati ne da: noter do pretečenega stoletja so bili Turki strah kristjanov po vsi Evropi, sosebno pa v naših kra-

jih, kder so tolikokrat pregrozovitno divjali, ropali in požigali, kakor nam naše stare pripovesti pravijo.

Ali pri vsem tem divjanji besni Turki keršanskega imena něso mogli zatreti. Še živi na tavžente kristjanov, po vsem turškem cesarstvu v Evropi in Azii razškropljenih, kteri so vsemu preganjanju vkljub keršanski veri stanovitni ostali noter do dnešnjega dne. Pa kako se godi tem ubogim bratom in sestram našim med divjimi Turki? — Le poslušajtc me.

V turški pokrajni, ki se ji *Bosnia* pravi živi 120000 katoljških kristjanov, kteri so *Slovani* horvaškega rodu, in z našimi Horvati eden jezik govorijo. Njih gorečnost za sv. vero je silno velika. Imajo po vsi deželi le 5 malih cerkvic, in po več dni hodá mora marsikdo popotvati, da do cerkvice pride. Pa ker so cerkvice premale, mešnik večidel le pod šotorom sv. mešo berejo, v tem ko ljudje v prahu, blatu ali snegu pod milim nebom kleče in sv. mešo slišijo. In še pri ti službi božji jim Turki vedno nadlegvajo; z mečem v roki poslušajo besedo božjo. Celo duhovni se po tursko preoblečejo in z mečem opasajo, kedar sv. popotnico po več dni hoda črez hribe in doline umirajočemu nesejo. Zdaj, ko je bila turska vlada prisiljena, kristjanom veči prostost dovoliti, si kaj prizadevajo več novih in večih cerkev si postaviti. Na lastnih ramah nosijo kamenje in drugo za zidanje potrebno črez gore brez potov; ali več kakor to pa tudi storiti ne morejo, ker v presilnem ubožtvu živijo. Šol němajo skoraj nijenih, duhovnov silno malo, kteri so večidelj minihi Frančiskanskega reda, edini učeniki tega ubogega ljudstva; in da še te imajo, gre hvala le naši preslavni cesarski rodovini, ktera jih kolikor zamore, podpira.

Nič boljši, kakor v Bosnii, se ne godi katoljčanom v drugih turskih pokrajinah: v Hercogovini, Bulgarii, Serbii, Macedonii, Albanii. Ubožtvo tamošnih katoljčanov je toliko, da ena cerkva le en sam slab mešni plajš za vse farbe in en sam kelh, ki je pogosto komaj še za rabo, ima. Marsktera cerkva pa še enega mešnega plajša něma, temoč mešno oblačilo, kelh, križ in drugo potrebno

se mora od cerkve do cerkve, od kraja do kraja prenašati. Duhovniki sami veliko pomanjkanje terpijo. Škofje v Albanii dobivajo okoli 400 gold. na leto milošnje iz Rima; drugi duhovni pa si morajo, kakor zamorejo, s kakimi 40 gold. na leto pomagati. Naj veči nadloga pa je ta, da šol in duhovšnic nĕmajo, kder bi se zamogli pripravni mladeniči za duhovski stan izrejati. In če se v tej reči ne bo pomagalo, škofje tožujejo, se bo število katoljčanov od leta do leta še bolj zmanjšalo, v nekterih krajih keršansko ime se celo pozabilo, ker kristjani po pogosto skoz celo leto nijene pridige ne slišijo, nijene sv. meše nĕmajo, pogosto dolgo brez sv. zakramentov živeti, v časi celo umreti morajo; na to vižo pa s časoma vse veselje do sv. vere zgubijo in se le prelahko Turkom premotiti dajo, da za malo denarja vero prodajo, Turkom svoje otroke v službo in hčere v zakon dajo in jih po tej poti ob sveto vero spravijo. Ne mogli bi dnes skončati, ljubi moji, ako bi vam hotel vse dopovedati, kako se po drugih krajih ali v Evròpi ali Azii pod turško vlado katoljčanom žalostno godi. Vsaj se še spomnite, kako smo vam lansko jesen prelepi list našega milostljivega škofa brali, v kterem s premilo besedo grozovitne dogodke popisujejo, ki so lansko leto katoljčane v Azii zadele. „Nenadama so divjaki kakti kervoželjni volki mirne kristjane z orožjem napadli, može posekali in postrelili, žene in deco deloma pomorili, deloma v sužnost odgnali; nĕso prizanesli nosečim ženam, ne dojencem na persih; požgali hrame, cerkve in šole; in kar nĕso odnesli, je ogenj upepelil. Prijazne seliša so zdaj žalostne pogoriša, rodovitno polje pušava. Ni slišati milega zvona po hribih, ni čuti po dolinah veselega petja. Kar je kristjanov kervavemu meču in ognju ubežalo, se po berlogih in visokih planinah potikajo, lačni in žejni brez strehe in oblačila. Glad in bolezni jih hočeta ukončati, ako jim dobri ljudje hitro v pomoč ne pridejo.

Kakor ti divjaki, so storili tudi Turki; tudi oni so planili nad kristjane in jih skupaj nad 20000 poklali, med njimi veliko duhovnov in učenikov. Merliči ležijo

za cestami in stezami, po ulicah in vertih; celo vodnjaki so z mertvimi trupli nadevani, in ni pogrebnikov, ki bi vse pokopali; divji zverini in pa roparskim pticam so razsekani udje kristjanov v živež, ki jih tergajo in žrejo. Več od 6000 sirot in vdovic v tistih krajih něma očeta, něma matere, in prosi, da bi jim pomagali. *Bilo bi kamen naše serce, ako bi se ne usmililo in ne pomagalo hitro po svoji zmožnosti.*"

Zares, ljubi moji! kamen bi moralo naše serce biti, ako bi ga take besede ne omečile, ne zaslužili bi imena, da smo kristjani, ako bi s toliko tavžent nesrečnimi bratmi, ki med divjimi Turki živijo, nijenega usmiljenja ne imeli.

Povejte mi zdaj sami, ali ni bila že zdavnej silna potreba, da v tem ko kristjanom v Ameriki in v Afriki skoz posebne bratovšine pomagati si prizadevamo, bi se še posebna družba osnovala, ki bi ubogim kristjanom na Jutrovem in na Turškem pomagala? Ali bi ne bil namen in poklic te družbe še imenitniši mimo onih? Ali se nam namreč ne zdi črez vse potrebno in Bogu dopadljivo, da si na vso moč prizadevamo, ohraniti keršanstvo na tistih sv. krajih, kder je zvezda naše vere naj poprej zasijala? da vsaj malo čredico kristjanov in malo število šol in cerkvic po tistih krajih ohranimo, dokler boljši časi ne pridejo in se bo mogla naša sv. vera tudi tamkaj prostejše razširjati? Bodi tedaj samemu večnemu Bogu čast in hvala, da je po svoji milosti to novo družbo v pomoč kristjanom po Turskem in na Jutrovem obudil, ktero vam ravno dnes priporočam! — Poslušajte zdaj njeni začetek in njeno osnovo.

II. Začetek in osnova te družbe.

Dolgo časa že, je bila družba *Mehitaristov* (duhovnov), ki tudi na Dunaji svojo veliko postajo ima, tako rekoč edina, ki je katoljške misjone sosebno na Jutrovem podpirala. Ali spoznala je, da tolikim potrebam sama ni kos, ako ji od drugod pomoč ne pride. Zato so se ober-

nili misjonarji te družbe v Štambulu že pred več letmi do naše cesarske vlade, ako bi morebiti ne dovolila, da bi se posebna družba v našem cesarstvu v pomoč misjonom na Jutrovem vpeljala? Vlada popraša Dunajskega nadškofa za svet; nadškof to družbo vladi priserčno priporočijo, ali malo tednov potem umerjejo in lepa reč je zaostala. Bilo je pa nekaj pobožnih mož na Dunaji, kteri daljšega odloga te družbe něso mogli sterpeti. Med temi naj bolj goreči je bil visoko učeni Dr. Friderik Hurter, nekdaj luteranski viši pastir v Švajci, kteri je pa visoko službo zapustil in v katoljško cerkvo prestopil in zdaj v cesarski službi na Dunaji živi. Ti prosijo vlado vnovič za dovoljenje; vlada dovoli z velikim veseljem; zgodilo se je to leta 1857. Sv. Oče v Rimu se tega oznanila silno razveselijo, leta 1858 družbo poterdijo in ji sv. odpustke podelijo. Tudi škofje po vsem cesarstvu se te nove, toliko potrebne družbe močno razveselijo, z naj bolj gorečimi besedami svoje ovčice v to družbo vabijo, kakor ste bili tudi vi pred dvema letoma povabljeni in vas jaz dnes vnovič vabim. Da bote pa vedeli, kaj ta družba od svojih udov tirja, vam povem zdaj *osnovo* te družbe.

1. Nova družba se postavi pod obrambo brez madeža spočete Matere božje Marie in obhaja svoj družbini praznik vsako leto na god neomadežvanega spočetja to je: 8. Decembra.

2. Namen te družbe je podpora kristjanov po vesoljnem Turskem in potem na Jutrovem.

3. Ud te družbe zamore vsakdo biti, ako vsak mesec 5 starih krajcarjev, tedaj na leto 1 gold. milošnje podeli in vsak den, en „očenaš“ in eno „česeno Mario“ moli s pristavkom: „O Maria, brez madeža spočeta, prosi za naše keršanske brate na Jutrovem!“

4. Vsakih 10 udov ima svojega prednika, kteri ima njih imena na posebnem listu zapisane, od njih milošnjo pobera, jo fajmeštru odrajtuje, kteri jo skoz škofijstvo družbi na Dunaj pošiljajo.

III. Odpustki te družbe,

Da bi verniki toliko rajše k tej družbi stopali, in s toliko obilnišim sadom svoje dolžnosti opravljali, so sv. Oče Pij IX. s posebnim listom od 25. Junia 1858 vsem družbanom naslednje odpustke podelili:

1. *Popolne odpustke.* Na den in obletnico pristopa, — na praznik neomadežvanega spočetja Matere božje, ako sv. zakramente vredno prejmejo, na te praznik še pa posebej cerkvo te družbe ali pa svojo farno cerkev obišejo in navadne molitve za odpustke molijo, — in na smertno uro, ako sv. zakramente prejmejo, ali če to mogoče ni, vsaj ime Jezus pobožno z ustmi, in če tudi tega ne morejo, vsaj v sercu na pomoč pokličejo.

2. *Nepopolne odpustke.* Ob štirih praznikih v letu, ktere si družbani sami izvolijo, škof pa poterdijo, ako ravno omenjene dobre dela opravijo, odpustke 7 let in ravno tolikokrat 40 dni; — vselej pa, kedarkoli ktero dobro delo v prid te družbe opravijo, ako le zgrevano serce imajo, odpustke 60 dni. Kteri odpustki vsi se zamorejo v duhu priprošnje tudi dušam v vicah darovati.

IV. Dosedajni sad te družbe.

Glejte preljubi, ta je osnova te nove družbe. Lepe in celo lahke so dolžnosti, ki jih nalaga, obilne pa gnade, ktere obeta in zares visok namen, za kterega si prizadeva. Ni se tedaj čuditi, da je bilo povabilo k tej družbi povsod z veseljem sprejeto, in da je družba že v pervih 2 letih toliko lepi sad obrodila.

Kar zadeva *milošnjo,* se je nabralo v pervem letu že nad 24000 gold., in v drugem letu zopet še nad 24000 gold. — Kako se je ta milošnja porabila? Kar zadeva *Bosnio,* je tamkaj pomagala družba zidati 2 cerkvi in 4 Frančiskanske kloštre. Zidanje se je že tako daleč dognalo, da je zamoglo v en klošter že pretečeno leto 16 novincev sprejetih biti, ki bodo Bosnjakov prihodnji dušni pastirji. V drugih *evropejskih turskih pokrajinah*

je pomagala zidati 9 cerkev in je še mnoge druge cerkve z mešnim oblačilom, cerkvenim perilom itd. zalagala. — Tudi *šole* so družbi silno na sercu. Pomagala je tedaj zidati 4 šole, 2 duhovšnice in 1 ženski klošter za izrejo deklet. — Tudi na *Jutrovem* je podpirala zidanje nekterih cerkev; posebno pa vas bo veselilo slišati, da je *v rojstvenem kraji sv. apostelna Pavla,* z imenom *Tarsus* v Cilicii, le s pomočjo te družbe mogoče postalo, da so *katoljško cerkev* zidati začeli. Razun tega je podpirala družba še tudi misjonarje, kteri v *Perzii* in celo *izhodni Indii* katoljško vero oznanjujejo. Pomagala je plačati tudi prevožnjo za štiri nune v izhodnjo Indio, ki je naj manj 5000 gl. iznesla in je v te namen 1600 gl. tem nunam podarila. Da bote pa veliko revšino ondotnih misjonov vsaj nekoliko spoznali, poslušajte le en edin izgled. V Ciari v Perzii stoji misjonar, ko sv. mešo bere, na dveh kozjih kožah, in strežaj mu vliva v kelih vino iz vinske steklenice, vodo pa iz lonca. Ko so nune v nekem bavarskem kloštru to brale, jih je tako v serce zabolelo, da so pri ti priči 20 gl. družbi na Dunaj poslale, da bi se vsaj v tej reči ubogim kristjanom v Ciari pomagalo.

Pa tudi *molitva* družbina je že lepi sad obrodila. V letu 1793 je bilo v *Bosnii* samo 81426 katoljčanov, lansko leto pa že 127000; in edino v treh poslednjih letih, tedaj od pervega začetka te družbe se je 5464 duš v naročje katoljške cerkve povernilo. Tudi iz *Bulgarie* se piše, da se silno veliko število njenih prebivavcev k prestopu v katoljško cerkvo pripravlja. V *Perzii* celo se je že tudi marsikaj veselega prigodilo. Lansko leto je divjala tamkaj strašna kužna merzlica, misjonar streže ljudem, kolikor le zamore, v telesnih in dušnih potrebah; in glej, kaj se zgodi? Komaj kuga neha, pride veliko krivovercev k njemu in reče: „Častiti oče! zdaj spoznamo, da je vaša vera edino prava, tudi mi jo hočemo sprejeti in na vse večne čase ji zvesti ostati. Veržemo se pred vas na svoje kolena, pripravljeni vse storiti, karkoli tirjatě. Misjonar jih poduči, spove in obhaja; Jezusovo serce pa se zdaj veseli nad najdenimi ovčicami. Pride te

misjonar v drugo ves, kder je le 9 katoljških družin bilo. Misjonar opravlja vsak večer v cerkvici večernice, in psalme in sv. pesmi kaj pobožno in milo poje. To je celo krivovercem tako dopadlo, da se dve družini s 7 sinovi kerstiti date, celo stara žena, ktere mož in sini so se že spreobernili, dokler se je sama celih 40 let vsemu prigovarjanju ustavljala, pride in sprejme katoljško vero.

Povejte mi! ljubi bratje in sestre! ki ste to družbo že dosihmal podpirali, ali vam ni serce od veselja igralo, ko ste to govorjenje poslušali, in si mislili: Lejte, tudi *moji krajcarji* so pomagali, da so se onim ubogim revam cerkve in šole zidale, tudi *„moji očenaši"* so pomagali, da se je že toliko sto in tavžent duš v tem kratkem času na Jutrovem spreobernilo. Da, ljubi brat, ljuba sestra! tudi tvoji krajcarji, tudi tvoji očenaši so pomagali; zdaj pa so zapisani v bukve božje pravice, angeli božji ti jih bodo brali na sodni den in ti krono podali s toliko biseri okinčano, kolikor dušam si ti v nebesa pomagal.

V. Nagibki k tej družbi pristopiti.

Kaj bi pa vam drugim rekel, puslušavci moji! da bi vas močno spodbodel tudi po svoji moči te družbe udeležiti se?

1. Še enkrat vas spomnim *visokega namena te družbe.* Vsakemu človeku je drag in ljub tisti kraj, kder je njegova zibela tekla; vsakemu človeku je ljuba in draga tista cerkva, v kteri kerstni kamen stoji, pri kterem je on sv. kerst prejel; vsakemu človeku je posebno častito tisto pokopališe, kder košice njegovega očeta in matere, njegovih bratov in sester počivajo. Povej mi pa, o kristjan! kde je tvoja prava zibela stala? ali ne v Betlehemski štalici, kder si bil skoz Jezusovo rojstvo rojen tudi ti za nebeško kraljestvo? Povej mi, o kristjan! kde je tvoj pravi kerstni kamen stal? ali ne na gori Kalvarii, kder je iz Jezusove serčne rane tekla kerstna voda, ki je tebe očistila? Povej mi, o kristjan! kde so častiti grobi tvojega

pravega očeta, tvoje prave matere, tvojih naj boljših bratov in sester? Ali ne tamkaj na gori Kalvarii in v vertu Getsemani, kder so presveto telo Jezusovo in Mariino pokopali? ali ne tamkaj na Jutrovem in po Turskem, kder košice toliko sv. škofov in učenikov, toliko sv. minihov in pušavnikov počivajo, kder ni skoraj ne mesta ne kraja, da bi ne bil s kervjo sv. marternikov posvečen? Povejte mi, ali ni to vnebovpijoča nehvaležnost in terdoserčnost, ako nam celo mar ni, ali se ravno na teh naj svetejših krajih Jezusovo ime od kristjanov časti ali od Turkov preklinja? ali se tamkaj nove katoljške cerkve zidajo in stare popravljajo, ali zavolj pomanjkanja razpadajo, kakor se na toliko krajih godi? Po pravici morajo neverniki nas in našo vero zaničevati, ako vidijo, da nam celo nič mar ni za tiste kraje, od kterih nas slišijo terditi, da so naj svetejši.

2. Opomnim vas drugič *rodu tistih,* ki nas pri tej družbi na pomoč kličejo. Kristjani na evropejskem Turskem, kterim ta družba, kakor ste slišali, tudi pomaga, so večidelj *Slovani,* kakor mi; so tedaj z nami vred enega rodu, z nami vred enaki jezik govorijo in z nami vred enake šege in navade imajo. Ako je pa Bog že sploh človeško naturo tako ustvaril, da starši do otrok, otroci do staršev, in bratje do bratov serčniši ljubezen imajo, kakor do tujih ljudi: ali nas že naturna ljubezen ne nagiba, da bi *do kristjanov na Turskem, ki so naši bratje in sestre po rodu in jeziku,* vse posebno ljubezen in usmiljenje v njih stiski imeli ter jim še poprej, kakor tujim revam na pomoč hiteli? Ako tega ne storimo, v djanji kažemo, da nĕmamo ne naturne ne keršanske ljubezni, ampak da imamo serce neusmiljeno, kakor neverniki sami, po besedah sv. apostelna Pavla, ki pravi: *„Kdor za svoje, zlasti za domače ne skerbi, je vero zatajil in je hujši od nevernika.“* (I. Tim. 5, 8.)

3. Vas opomnim *odpustkov* te družbe. Kedaj je bilo kristjanom odpustkov toliko treba, kakor sedajne dni? Greha storimo toliko, pokore pa tako malo. Ali hočemo mar vse dolgove na oni svet s seboj nesti in jih plačevati

v strašnem ognji vic? Oj, nikar ne bodimo tako nespametni, ljubi moji! Išimo rajši vsaj skoz odpustke potolažiti jezo božjo, preden strašni den sodbe črez nas pride!

4. In poslednjič vas še spomnim *nebeškega plačila.* Jezus pravi: *„Delajte si prijatelje s krivičnim bogatstvom,“* to je: s premoženjem svojim, ktero ni vaše, ampak vam od Boga posojeno in kterega tedaj krivično posedete, ako ga za čast božjo ne obernete, *„delajte si“* tedaj *„prijatelje s krivičnim bogatstvom, da kedar onemagate, vas vzamejo v večne prebivališa.“* (Luk. 16, 9.) Zdi se mi, da te tolažljive besede Odrešnika našega se ne lahko kde tako obilno ne dopolnjujejo, kakor pri tej družbi. Ako na njeni oltar le malo milošnjo in kratko molitvico polagate, oh koliko prijateljev naj boljših in naj mogočniših si bote za večnost pripravili!

Vaši prijatelji bodo *vsi kristjani, po Turskem in Jutrovem na tavžente razškropljeni,* pa tudi *vsi spreobernjeni neverniki,* ki bodo v tem življenji in enkrat v nebesih za vas, svoje dobrotnike prosili: *da vas, kedar obnemagate, vzamejo v večne prebivališa.*

Vaši prijatelji bodo *vsi častiti misjonarji,* duhovni in minihi, ki v tistih krajih v tolikem terpljenji sv. katoljško vero varujejo in širijo; pri vsaki sv. meši bodo za vas molili; vseh molitev in dobrih del, ki se bodo v cerkvah in kloštrih opravljale, ktere vi s svojo milošnjo zidati pomagate, bote tudi vi deležni. Prosili bodo za vas, *da kedar obnemagate, vas vzamejo v večne prebivališa.*

Vaši prijatelji bodo *vsi marterniki in sploh vsi svetniki, posebno pa vsi sv. apostelni,* ki so v tistih krajih s tolikim trudom sv. vero oznanjevali, v tolikih martrah svojo kri za njo prelivali, in gotovo serčniše želje nemajo, kakor da bi od Turkov pomandrana setva sv. vere zopet lepo ozelenela in v cerkvah, na jih grobih vnovič pozidanih zopet nekervava daritva sv. meše se obhajala. Tudi oni bojo za vas prosili, *da kedar onemagate, vas vzamejo v večne prebivalša.*

Vaša prijatelja bota *Jezus sam in Maria,* ako skoz to družbo pomagate, da luč sv. vere, ki jo je Jezus sam

v tistih krajih oznanjeval, celo ne ugasne, temoč zopet veselši se razplameni, in da se na tistih prečastitih krajih, kder so se posebne skrivnosti njunega življenja godile, gnjusoba neverstva odpravi, zopet lepe cerkve se postavijo in se zopet služba opravlja edino pravemu Bogu: Očetu, Sinu in sv. Duhu. Tudi Jezus in Maria bota za vas prosila, *da kedar onemagate, vas vzamejo v večne prebivališa.*

Da, *o Maria brez madeža spočeta!* prosi za nas in za naše keršanske brate na Jutrovem. Ne terpi daljej, da bi madež neverstva in krivoverstva ognjušal tiste sv. kraje, ktere si ti s svojimi stopinjami posvetila. — *O Maria, brez madeža spočeta!* stopi še enkrat na glavo peklenski kači, ki je v tistih krajih toliko miljonov duš zapeljala in jih še zapeljuje in jo pahni nazaj v peklenski brezden. — *O Maria, brez madeža spočeta!* prosi za uboge kristjane na Jutrovem, da v veri ne opešajo, in za nevernike, da k spoznanju resnice pridejo! — *O Maria, brez madeža spočeta!* prosi pa tudi za nas, da ta *nova družba, ki se je pod obrambo tvojega neomadežvanega spočetja podala,* tavžent in tavžent serc obudi povsod in tudi med nami, ki iz ljubezni do Tebe in tvojega Sina ubogim kristjanom na Jutrovem z veseljem na pomoč hitijo; da bo od vseh narodov od solnčnega izhoda do zahoda, zdaj in vselej moljeno in hvaljeno, ljubljeno in češeno presveto ime: *Jezus in Maria!* Amen.

Kosar.

III.

Keršanska Beseda

za bratovšino sv. Cirila in Metuda, poediniti odkrušene staroverce, sosebno Slovane.

„Sveti Oče! ohrani jih v svojem imenu, ktere si mi dal, da bodo eno, kakor tudi mi. — Pa ne prosim samo za nje, ampak tudi za tiste, kteri bodo po njih besedi v mene vervali. Da bodo vsi eno, kakor ti, Oče! v meni, in jaz v tebi.“ Janez 17, 11. 20. 21.

S temi besedami je nebeški Izveličar, on večni pastir naših duš, ravno pred svojim terpljenjem k Očetu zdihoval in molil; molil pred vsem za svoje apostole in njih namestnike, da bi v sveti edinosti njegovo kraljestvo na zemlji razširjali; pa tudi za verno ljudstvo, da bi vsi, ki so k spoznanju svete resnice prišli, v braterni ljubezni med seboj živeli, in ljubo edinost, poglavitno znamenje sv. cerkve, naj mogočniši brambo zoper sovražnike našega izveličanja, neoskrunjeno ohranili. — K edinosti so opominali apostoli, da bi verni nepremagljivi stali v vojski, ki se je od vseh krajev zoper nevesto Jezusovo, sv. cerkev vzdignula. *„Skerbite ohraniti edinost duha v zvezi miru. Eno telo in en duh, kakor ste poklicani v eno upanje svojega poklica . . . Da něsmo več otroci omahljivi in semtertje majani od vsakega vetra uka po hudobii ljudi, po zvijačini, s ktero zapeljujejo v zmoto.“* Efez. 4, 3. 4. 15. Tako skerbno opomina sv. Pavl Efežane in verne vseh časov.

K edinosti so opominali sveti očeti in cerkveni učeniki verno ljudstvo o časi hudega preganjanja, ktero so

Judje, ajdi in krivoverci zoper čredo Kristusovo vneli. Kako lepo opomina in prosi apostoljski oče sv. Ignaci verne, ki so ga na njegovem poti v mučeniško smert pozdravit prišli, ter govori: *„Ne dajte se motiti, brati! Ako kdo tistega posluša, ki cerkev kruši, te kraljestva božjega dosegel ne bo. V enoglasni ljubezni ste dosihmal Jezusu služili. Zatorej skerbite, da v neoskrunjeni edinosti stanovitni ostanete, tako bote tudi zmirom deležni dobrot božjih.“*

Ja *edinost* je pervo, poglavitno znamenje prave cerkve Kristusove, in dasiravno po vseh krajih in med vsemi narodi nauk svojega božjega ženina oznanjuje, in se kakor košato drevo po celem svetu razprostira; je vendar le Ena, kakor tudi solnca luč je ena, dasiravno se v brezštevilnih žarkih na zemljo razliva.

K edinosti in v krilo edinoprave kat. cerkve ločene staroverce, sesebno naše ljube brate Slovane zopet pripeljati, je namen bratovšine sv. Cirila in Metuda, ktere obletnico dnes obhajamo; zatorej je prav primerno, da od *začetka* in *namena* te lepe braterne kaj več slišimo, pa tudi pogledamo *napredek* in *sad* te keršanske družbe. V imenu Jezusa in sv. apostolskih bratov Cirila in Metuda poslušajte!

---

1. Lepo je cvetela in napredovala sveta cerkev Kristusova, dokler je od solnčnega izhoda do zahoda enega naj višega poglavarja in vidnega namestnika Jezusovega, rimskega Papeža, imela in po otroško častila. Vsi pravoverni so bili srečni otroci enega Očeta, pa tudi ene matere sv. kat. cerkve, ktero so po otroško spoštovali in slušali. Alj sovražniku božjega kraljestva je edinost sv. cerkve hudo merzela, in kar po tristoletnem kervavem preganjanju, s kojim je po Judih in paganih se zoper cerkev vzdignul, ni dosegel: to je po krivovercih in razkolnikih izpeljal. Že v 4. stoletji je Arianska krivovera edinost svete cerkve tergati začela; in kar se je takrat žalostno začelo, to se je v 9. in 10. stoletji nesrečno

doveršilo. Prevzetneži v jutrovih krajih so se nad skalo cerkve, Kristusove neveste povzdignuli, raztergali drago čredo pravovernih kristjanov, ter jih odtergali Rimskemu Papežu, naj višemu pastirju. Ino glejte! ravno te žalostni razpor med kristjani je nevernim Turkom vrata v keršanske dežele odperl, miljonom kristjanov luč prave vere ugasil, in kraje, kder je nekdaj luč svete vere naj lepše svetila, v žalostne pušave nevere in razkolništva spreobernul.

Pa nijenemu ljudstvu te žalostni razpor ni veči dušne škode prinesel, kakor Slovanom, koje sta v 9. stoletji apostoljska brata Ciril in Metud po naših krajih pokristjanila in sveti Rimski cerkvi poedinila. Nesrečna ločitva juterne cerkve od zahodne je storila, da je tega slavnega naroda več ko 54 miljonov odločenih od prave rimske cerkve, in komaj nekaj nad 22 miljonov katoljški cerkvi zvestih ostalo. Kdo zapopade in zamore prerajtati vso časno in večno škodo, kojo je te razpor našim bratom Slovanom donesel? Svetlo luč keršanske omike in lepega napredovanja v potrebnih znanostih, ktero sta sveta brata Ciril in Metud skoz prestavo sv. pisma v slovenski jezik in druge pobožne knige jim prižgala, je vihar razpora ugasil; lepa zaveza, ki je Slovane gerške in latinske cerkve v edinosti vere vezala, se je raztergala, namesto braterne ljubezni je le serd serca slavnega naroda polnil, in razpor je le veči in veči postajal, in vse prizadevanje jih zopet poediniti, je večidel brez vsega sadu ostalo. Komu bi se bridko ne zdelo, ako vse to premisli? Te žalostni stan naših bratov je milostivega Lavantinskega škofa naklonil, jim v pomoč priti z naj mogočnejim orožjem: z združenoj molitvoj. Leta 1851 so namreč bratovšino utemelili, ki pod varstvom prečiste Device Marie in svetih Cirila in Metuda, Slovanov apostolov, naj v goreči molitvi k Bogu zdihuje, da bi se razkolniki, sosebno naši brati Slovani zopet zedinili s sv. kat. cerkvoj. Sveti Oče, papež Pii IX. so 12. maja 1852 to bratovšino poterdili, jo z obilnimi odpustki oblagodarili; in ravno tistega leta se je ta braterna v. Lavan-

tinski škofii vpeljala, vpeljala pa tudi v vseh sosednih škofiah. Glejte to je vesel *začetek* in *namen* bratovšine, ktere letno godovno dnes obhajamo.

2. Hujši ko Turkov kervavi meč je nesrečnih ločnikov ognjeni serd zoper sveto katoljško cerkev. Bog je ukročal silno moč nevernih Mohamedanov; naj bi dobrotljivi Bog tudi sovražni serd staroverskih odločnikov utolažil in pravo keršansko ljubezen v njih ledenem serci oživil, se zavežejo udje braterne vs. Cirila in Metuda vsak den: 1 oče naš in češena si Maria, s pristavkom: „Sveta brata Ciril in Metudi! Boga za nas prosita!“ moliti; na godovno sv. Cirila in Metuda (9. marça) alj eden drugi den te osmine v namen braterne sveto mešo služiti, alj pa sveto obhajilo po vredni spovedi prijeti. — Komu bi se to preveč ali pretežko zdelo, posebno ako premislimo, koliko duhovskih zakladov sami za sebe v tej braterni zadobimo. Sveti Oče papež Pij IX. so namreč v svojem apostoljskem pismi, s kterim so to pobožno družbo poterdili, družbanom sledeče odpustke milostljivo podelili: *Popolnoma odpustke* po vredni spovedi in obhajilu, ako se v posvečeni cerkvi ali kapeli v namen Papeža nekoliko moli: 1. Na den pristopa. 2. Poslednjo uro, ako se presveto ime Jezus, če ne ustmeno, saj v sercu izreče. 3. Na god sv. Cirila in Metuda, ali na eden drugi den te osmine. 4. *Odpustke sedem let in 7 štiridesetdenk* (po 40 dni) v 4 drugih praznikih leta, v naši škofii vsako kvaterno nedeljo. 5. *Odpustke 60 dni* za vsako dobro delo, ki se s spokorjenim sercem pobožno stori. In če še premislimo, kako Bogu prijetno je sveto delo, drago odkupljenim dušam k spoznanju resnice in izveličanju pomagati, ker po besedah nekega svetega učenika je naj važnejši, ja božje opravilo duše izveličati; če premislimo, koliko plačilo tistega čaka, ki zmotenim bratom in sestram na pravo stezo, ki v nebesa pelja, pripomore, ker sv. Duh govori: *Ako kdo zajde od resnice, in ga kdo verne; naj vé, da, kdor grešnika verne od njegove krive potí, bo rešil njegovo dušo od smerti, in pokril veliko število grehov;“* Jak. 5, 19 — 20. ali s serčnim veseljem

te družbe pozdravili ne bomo? Tako se je pa tudi razglas te bratovšine povsodi z veliko radostjo sprejel; že pervo leto, ko se je ta pobožna družba vpeljala, se je več tisoč družbanov oglasilo v domači škofii, v sosedni Ljubljanski in nadškofii Goriški, pa tudi iz Češkega in Horvaškega. Iz Koroškega in Moravškega, Ogerskega in Tirolskega, posebno veliko iz gorne Avstrie se jih je leto za letom tej braterni pripisati dalo; ja tudi za juterne kraje so apostoljski misjonar Kirhner, ki so mesca kozoperska 1858 naše kraje obiskali, družbenih kipov ali podob s seboj vzeli, ter obljubili, da hočejo tudi po krajih Palestine in Egipta in med Zamorci v Afriki to bratovšino obuditi, naše braterne spominke in molitve v arabskem jeziku v natis dati in med verne jutrovih krajev deliti, naj se bo od solnčnega izhoda do zahoda molilo za poedinjenje odločene cerkve. In glejte, komaj je 8 let preteklo, kar se je družba razglasila, in že šteje več ko 50000 družbanov, kteri svoje serca in roke k Bogu povzdigujejo, in za povernitev svojih ločenih bratov prosijo.

3. Po besedah sv. Pavla so sicer *„nerazumljive Božje sodbe in neizvedljive njegove pota“* (Rim. 11, 33.), in ne vemo, kdaj bo Gospodu dopadlo, vse odpadke ločenih kristjanov s sveto rimsko cerkvijo združiti, in vse krivoverce, kakor zgubljene sine in hčere v hišo Očeta, v sveto edino pravo, zveličansko cerkev nazaj pripeljati; pa to je gotovo, da več ko se nas k molitvi za poedinjenje odločenih starovernikov združi, lepši bo naše keršanske ljubezni sad, obilneji bo naše prošnje moč, veči število se jih bo k nam povernilo. To nam priča zgodovina preteklih let, ki nam očividno kaže, da dosihmal něsmo zastonj molili, in da združena molitev Bogu po besedah nekega svetega učenika silo dela. Poslušajte, kaj vam o tem veselega povem. Vseskozi naznanjujejo časniki vesele novice, kako namreč razkolniki in krivoverci po sameznem, kakor tudi v velikih družinah se k katoljški cerkvi povračajo, kar sosebno nas družbane veseliti in tolažiti mora. Tako so leta 1854 trije rusovski knezi k naši katoljški cerkvi se povernili, da si jih ravno ru-

sovska vlada preganja in za izdajavce ima. Tistega leta je bilo tudi slišati, kako je bilo več odločenih škofov pripravljenih, kupoma se s svojimi čredami v naročje svete katoljške cerkve poverniti. — Ali ste slišali, kaj se je o času kervave vojske, ki se je pred nekimi letmi med staroverskimi odkrušenimi Rusi, Francozi in Angličani vnela, po izhodnih turških in rusovskih krajih, v kterih je bilo ime katoličanov poprej ali neznano ali sovraženo, godilo! Na bojiših in po vojaških bolnišnicah so se staroverci in katoljški kristjani še le spoznavali. Usmiljene sestre so tudi ranjenim starovercem ljubeznivo stregle, in jim v djanji keršansko ljubezen oznanjevale. Serčni in pobožni vojni duhovniki so med šviganjem morivnih krogel umirajoče na boju, kakor v bolnišnicah, oskerbovali in jim svete zakramente delili. Vse to videti in slišati je odločenim starovercem oči odpiralo, ter so spoznavali, kako ljubezniva in delavna je živa vera katoličanov, in da so katoljški verni vsi drugačni, kakor so jim doma od njih pravili. Tudi neverni Turki so jeli spoznavati naše svete vere moč, in spoštovati katoljške cerkve mogočnost. Turski cesar je usmiljene sestre hvalil in jih angele ljubezní imenoval. Dajal jim je obilne milošine ubogim bolnikom v pomoč, in jim tudi vse rad dovolil, kar so ga prosile. Francoski vojaki so svoje mertve tovarše očitno po ulicah Carigrada k pogrebu nosili, s križem naprej, kder se poprej to sveto znamenje naše vere ni smelo pokazati. — Ravno o tem času se je na Ogerskem vsa duhovnia Izgar s svojim duhovnikam vred poedinila in naša postala.

Odločeni Bojanje na Sedmograškem, so se, 400 rodbin, pervega rožnika 1856 k sveti katoljški cerkvi povernili. — V Velikovaradinski stolici je kratko poprej nad 1000 ločenih gerkov k naši cerkvi pristopilo. Pristopila je leta 1857. v našo katoljško cerkev imenitna kneginja rusovska Bariatinska, gospa, ki po vsem rusovskem carstvi slovi zadel premožnosti in svoje prebrisane glave. Ravno tistega leta je 180 rodbin razpornikov v Bojanici, moldavski srenji, v krilo katoljške cerkve

pristopilo. Škof Benjamin, izmed naj bolj učenih in blagoserčnih staroverskih škofov, se je, dasiravno so mu sila branili in ga hudo preganjali, leta 1858. naši sveti cerkvi pridružil. Tako pasamezni razkolniki, kakor cele rodbine se v cerkev povračujejo, ter kažejo lepi sad naše združene molitve. Iz Solunj, kder sta bila sveta brata Ciril in Metud rojena, se je o začetku leta 1860 vesela novica oznanjevala, da je cela obsega v Bulgarii na Turškem sklenila, odcepljeno cerkev starovercev zapustiti, in se podati v materno naročje katoljške cerkve, vseh vkup nad 30000 duš. In glejte, zraven usmiljenja božjega je ravno te lepi izgled Bulgarce obudil, da, kakor časniki listopada 1860 naznanjujejo, so vsi, nad 4 miljone razkolnikov, sklenili, Rimskega papeža za svojega duhovskega poglavarja zopet spoznati. Že so prošnjo do katoljškega nadškofa Carigradskega poslali, naj te njihove želje svetemu Očetu Piju IX. pokloni, in novo zavezo s svetim apostoljskim stolom doverši. — Ja vse prikazni jutrovih krajev, ki so dozdaj odločeni in naši sveti cerkvi sovražni bili, nam veselo obetajo, da hoče bolje biti, se ogreti razpornikov ledeno serce, in žalostna stena podreti, ktera nas je dosihdob ločila.

Pa tudi po Nemškem, Francozkem in Angležkem kristoljubne duše božji duh budi, da za poedinjenje razkolnikov molijo, in si prizadevajo dokazati, da ima sveta cerkev, nevesta Kristusova edina biti. Trije škofje na Nemškem, Monastirski, Hildesheimski in Paderbornski so povabili sosedne škofe, naj se združijo za poedinbo izhodnje ali greške ločene cerkve z vesoljnim Očetom pravovernih kristjanov, z Rimskim papežem. Kakor smo mi Slovenci sveta brata Cirila in Metuda patrona naše braterne izvolili, ki sta se temu žalostnemu razporstvu ravno o njegovem začetku ustavljala in spreobernene Slovane v krilo edinoprave Cerkve vodila, tako Nemci svetega Petra v pomoč svoje družbe kličejo, ki je začetnik in skala naše svete katoljške cerkve. Svoj sveti namen doseči, hočejo naravnati dnevnik alj časopis, v kojem bodo učeni možje pojasnjevali, v kterih rečeh se

odkrušeni staroverci od nas ločijo, pa tudi dokazovali po pričbah svetih cerkvenih očetov tiste, kteri so popred žalostno ločbo učili; pa tudi iz lastnih pisem staroverskih razpornikov, da terdovratni razkolniki sedajnih dni němajo prav, ko se branijo poedinbe, in sveto rimsko cerkev neprenehoma po svoji hudi navadi zabavljajo in gerdo čertijo. — Sveti oče papež Pij IX. so 3. maja 1858 Nemcem to bratovšino sv. Petra poterdili in z ravno tistimi odpustki obdarovali, kakor našo braterno sv. Cirila in Metuda, ker obedve eden in ravno tisti namen imate.

4. Tako je naša bratovšina tudi sestro in tovaršico dobila, kar hočemo tudi s hvaležnim sercem za lepi 'sad svoje združene molitve spoznati.

Ne opešajmo zatorej ljubi bratje in sestre pobožne družbe sv. Cirila in Metuda, v priserčnih molitvah za spreobernenje ločenih starovercev; prizadevajmo si tej pobožni družbi pa tudi še udov pridobiti, ker veče ko je število hrabrih vojšakov, mogočneja je njih orožja moč, obilneje ko so množice pobožnih bratov ino sester molitve za poedinjenje odkrušenih, poprej bomo uslišani. Ne naveličajmo se, to duhovno vojsko serčno in pogumno vojskovati, sosebno sedajne dni, ker se je takorekoč v serci katoljške cerkve, na Laškem, in tako tudi v deželah svetega Očeta divji razpor vnel, ki zdaj tam edinost vere in ljubezni terga, kder se je dosihmal nad edinostjo čuvalo; ker začinja krivovera zdaj strupno seme svojih zmot in zvijač tam sejati, kder je večni Pastir naših duš nepremagljivo skalo resnice postavil. — *„Veselite se nebesa! zemlja raduj se! poderta je stena, ktera je zahodno cerkev od izhodne krušila. Mir in edinost sta se zopet povernila;“* tako so nekdaj očetje vesoljnega Florentinskega zbora veselo klicali, alj prehitro, ker so razkolniki vendar le še v svojem razporu terdovratni ostali. Večni Bog daj, da bi se to saj zdaj, ino skoraj zgodilo. Povzdignimo zatorej serca in roke k Bogu, in molimo: O Bog, kteri si nas po sv. bratih, Cirilu in Metudu k edinosti vere poklical, zedini zopet odločene brate in sestre naše k svoji

sv. kat. cerkvi, naj bode kakor v nebesih, tako tudi na zemlji le eden hlev in eden naj viši Pastir. Za to te prosimo po zasluženji Jezusa Kristusa, po prošnji Marie Device, sv. Cirila in Metuda, in vseh tvojih svetnikov. Amen.

Pikl.

IV.

Keršanska Beseda

za družbo sv. detinstva Jezusovega.

Apostoljsko djanje otrok.

Pustite otročiče k meni priti; zakaj takih je nebeško kraljestvo. Mat. 19, 14.

Navod.

Pod solncem ni bilo in ne bo ljubeznivšega otroka, kakor usmiljeno děte Jezus. Kdor vidi v duhi Jezusa, novorojeno dete v jaslicah ležati, gleda Mario in sv. Jožefa božje dete pestvati, alj pa mladenčeka 12 let starega s stariši na poti v Jeruzalem, in se veselja ne razjoka! O v resnici: „Prikazala se je gnada Boga Izveličarja našega vsem ljudem,“ (Tit. 2, 11) v mili podobi božjega Deteta.

Ni prigodbe toliko mile v svetem pismi, kakor slišati Jezusa malo deco k sebi klicati, rekoč: „Pustite otročiče, in nikar jim ne branite k meni priti; zakaj takih je nebeško kraljestvo“ — gledati Jezusa božjega detoljuba, kako roke na deco polaga in jih blagosloví (Mat. 19, 15) ter velí: „Glejte, da ne zaničujete kterega teh malih; ker povém

vam, da njih angeli v nebesih vedno gledajo obličje mojega Očeta, ki je v nebesih.“ (Mat. 18, 10.) „In kdor sprejme kterega takega otroka v mojem imeni, mene sprejme. Kdor pa pohujša kterega teh malih, ki v mene verjejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja.“ Mat. 18, 5 — 6. Ako je pa tolika hudobija in kazen otroka pohujšati in v greh zapeljati, koliko dobro delo in zaslužek še le mora biti, enega otroka časne in večne smerti rešiti, mu oteti časno in večno življenje, kar pobožna bratovšina sv. Detinstva Jezusovega storí, ktere častiti spomin obhajamo. Pač ni braterne toliko mile, ni družbe toliko zaslužljive od sv. Detinstva Jezusovega za stariše in za otroke. Naj tedaj *dve* krepki *besedi* povém od pobožnega Družtva sv. detinstva Jezusovega: perva Beseda starišem — druga otrokom naj velja.

„Dajte malim k meni priti“ usmiljeni Jezus velí. O zlate besede iz božjih ust! Prav zvesto jih poslušajte!

Razlog družbe sv. detinstva Jezusovega.

1. *Začetek in namen.* Strašno je, kder luč svete kerš. vĕre ne sveti — ogenj kerš. ljubezni ne greje; tam je černa noč — tam je kervavo divjaštvo domá. Neverni divjaki svojega starega očeta in mater v Amerikanskih pušavah zapustijo, da morajo stari revšine pogíniti; malikovski Kitajci svoje lastne otroke pokončajo, kterih rediti nočejo, alj pa ne morejo, ako jih za mali denar ne popredajo; kterega kerš. serca ne obide groza in strah, kaj takega slišati alj brati!

V Kitaji, in drugih sosednih deželah na jutrovem pokončajo roditelji novorojenih otrók, posebno dekline vsako leto po sto in sto jezer, kajti v poglavitnem mesti Peking po 10000 novorojencev pougonobijo. Ene babice za plačilo v topli vodi zadušijo; drugim votlo bučo (tikvo) na vrat privežejo in na vodo položijo, če bi jih kdo iz vode potegnil, poprej ko vtonejo; pa ni kraljeve hčere, ki bi sirote iz vode potegovala, kakor nekdaj mladenčeka

Mojzesa. (II. Mojz. 2, 9.) Naj več novorojencev pa na ulice pomečejo, ter jim lice s sajami počernijo; in vsako jutro jih na voz gosposka pobere in v globoko jamo pomeče, kar jih na cesti psi ne raztergajo in divje svinje ne pohrustajo. — Tako daleč človek izdivja, kteri prave svete vere něma; hujše in grozovitnejše ravná od divje zverine, ki svoje mlade skerbno vardeva, in jih brani s svojim življenjem. Oh, svete kerš. vere ljuba luč, sveti nam! Keršanske ljubezni čudna moč pomagaj nam!

Keršanski misjonarji, kteri v tistih neznanih krajih sveti evangeli oznanjujejo, te uboge zaveržence pobirajo. Kdo bi se jih ne usmilil, jih slišati na vodi milo kričati, alj pa čivkati na ulicah! Lehko takih otrok po dve alj tri dvajsetic, tudi za koliko krajcarjev nakupijo, poprej ko jih ajdje ugonobijo. Kerstijo jih, in jim podelijo večno življenje; ali kako jih preživiti, kako rediti in s čem oblačiti? Oskerbijo edno, dvoje alj troje sirót; kako pa toliko število brez posebne pomoči in podpore? Grozovitni stariši hočejo za take otroke le penez, in neverni Kitajci take dobrotnike še le preganjajo: samo kerš. ljubezen jim pomaga po družtvi sv. detinstva Jezusovega. Le poslušajte, kako lepo in milo je to družtvo!

Pobožni škof Namiški na Francozkem (Karl Avgust žlahnik Forbinski Janzon) so brali v pismih misjonarjev od grozovitnega detomorstva, in v serce jih je ginilo. Na misel jim pade, zaverženo deco časne smerti rešiti, in po ravno teh rešenih veliko tavžent in tavžent nevěrnih Kitajcev večne smerti oteti skoz molitvo in milošino, pa ne po odrašenih kristjanih, temveč skoz pomoč nedolžnih otročičev; nježne mladeniče in mladenčice hočejo združiti, v apostole narediti nesrečnih Kitajskih otrok skoz vstanovitvo družtva sv. detinstva Jezusovega. Molitve nedolžnih otrok, ki se pred sedež milosti božje vzdigajo, pod varstvom Marie prečiste Device, bojo kakor duhovsko orožje premagale vse sovražne močí, in otroški krajcarji, ktere deca vbogaime dajo, bojo Kitajsko za božje kraljestvo prikupili; rešeni, po keršansko izrejeni otroci pa bojo svoje rojake učili in pridobili za pravo sveto

kerš. vero. Pač lepa in sveta misel je ta, in pride od samega Boga.

2. *Vstava in napredovanje družbe sv. detinstva Jezusovega.* Prišli so leta 1843 ti svetoželjni škof v glavno Francozko mesto Pariz, gnezdo naj večih hudobij, pa tudi mesto čudomilih napráv kerš. ljubezni, so si nabrali svetvavcev in pomagajev te svete družbe, in so tako vtemeljili (postavili) družtvo sv. detinstva Jezusovega za otroke, rešiti zaveržence Kitajčeke, in jih po keršansko prav izrediti. To družtvo ima za posebnega varha božje dete Jezusa. Perva zavetnica in priporočnica njegova je Maria Devica, drugi njegov pomočnik je sv. Jožef, Jezusov rednik. Tretji priporočniki so pa sv. Franciško Ksaverjan, apostol Indianov, sv. Vincenci Pavljan, zapušenih otrok usmiljeni oče, in pa vsi sv. angeli varhi. Pod takim in tolikim varstvom hoče to družtvo otrok srečno napredovati.

Blagoserčni škof, početnik milega družtva, prehodijo veliko krajev in deželà, priporočajo sveto detinstvo Kristusovo ustmeno po cerkvah in pisajè po daljnih krajih. Goreča beseda viši pastirja je mnogo kerš. serc vnela. Škofi in drugi dušni pastirji so jim tako pomagali, da se je ta bratovšina lepo razširila po celi Evropi, po Avstrianskem in Vogerskem, kakor tudi po naših škofiah na Slovenskem. *) Sveti oče papež Gregor XVI. so 17. sušca 1846 to družtvo poterdili, in vsem živim družnikom za osmino svetih 3 kraljev popolnoma odpustke podelili; pa tudi druge popolne odpustke na četertek po nedelji dobrega Pastirja, t. j. po drugi velikonočni nedelji, kteri odpustki se lehko za verne mertve družbane darujejo. Vse to so tudi papež Pij IX. 10. Prosenca 1847 ponovili in oslavili važno družtvo. Od te dobe se je po vseh krajih pomnožilo, in toliko slovelo, da je dal Belgiški kralj svoje otroke v to družtvo zapisati; tudi bratje našega svetlega Cesarja so v njo zapisani, in Španska kraljica je svojo hčerko med brate in sestre sv. detinstva Jezusovega

*) Beri: Zgodno danico leta 1855, str. 82.

postavila. Toliko pomoči so leta 1856 — 1857 misjonarjem v jutrove kraje poslali, da so lehko 324835 otrók kupili, kerstili in oskerbeli. Teh je pomerlo v pervi nedolžnosti 208924, ki zdaj med angeli v nebesih za nas prosijo; drugi še živijo od milih darov kerš. otročičev, bratecev in sestric božjega deteta Jezusa. „Povém vam, velí Jezus, da njih angeli v nebesih vedno gledajo obličje mojega Očeta, ki je v nebesih. Glejte, da ne zaničujete kterega teh malih, (rekoč: kaj je meni mar za Kitajske otročaje). Kdor sprejme kterega takega otroka v mojem imeni, mene sprejme; in kar ste njim storili, ste meni storili.“ Tako pohvali božje dete Jezus vse dobrotnike svojega sv. detinstva, in povabi vse otroke, naj bi v to nježno bratovšino stopili, kliče vse kerš. stariše, učenike in reditelje, naj bi svoje sineke in hčerke, svoje učence in učenke pridružili svetemu detinstvu, rekoč: „Dajte malim k meni priti, in ne branite jim, zakaj takih je nebeško kraljestvo,“ da sami srečno ve-nj pridejo, in tudi drugim pomagajo skoz svoje molitvice in mile dareke. Oh ti božje dete, Jezus! pomnoži, varuj in blagoslovi to toliko izveličansko družtvo svojega sv. detinstva, in stori otročiče apostole božjega kraljestva!

3. *Postave in duhovne dobrote sv. detinstva Jezusovega.* *) Sv. apostel Pavl pravi: „Kar je slabo pred svetom, je izvolil Bog, da bi osramotil, kar je mogočnega; in kar je neimenitno in zaničljivo pred svetom, je izvolil Bog; — da se nijen človek ne hvali pred njegovim obličjem.“ I. Kor. 1, 27 — 29. Te apostoljske besede se prav lepo dopolnjujejo nad družbo sv. detinstva Jezusovega, ktero obstoji iz dvojih verst družbanov in družban. V pervo versto stopijo otročiči od svojega rojstva, kakor hitro so keršeni, do 12. leta svoje starosti; oni so tako rekoč že pervo uro svojega življenja v vinograd Gospodov poklicani, in so naj bližniji tovarši in tovaršice božjega deteta Jezusa. V drugo versto stopijo mladeniči in mladenčice do 21. leta starosti, po kterem lehko v družtvo

*) Beri: Danico leta 1855, str. 30. — Drobtince leta 1853, str. 249.

sv. Leopolda in Mariine družbe prestopijo misjonom pomagat. Pa tudi odrašeni možki in ženske se lehko dobrot sv. detinstva Jezusovega udeležijo, ako otrokom pomagajo dolžnosti lepo dopolnjevati. Kder je veliko otrók udov sv. detinstva, se razdelijo po 12 verst v čast 12 detečjih let Jezusovih. Vsaka versta ima svojega pobiravca, kteri mile dare poběra. Svete dolžnosti družbanov so: vsaki mesec 1 kr. za ajdovsko deco vbogaime dati, alj pa izprositi, in tako vsako leto 12 krajcarjev družtvu darovati; — vsaki den 1 Češenosimario moliti in dostaviti: „Sveta Maria, prosi za nas in za uboge ajdovske otroke!“ Kako malo in lehko je vse to, in koliko izveličanskega dobička prinese!

Duhovne dobrote otrokom in vsem pobožnim dobrotnikom ste dve sveti meši, ki se vsak mesec v takih cerkvah za ude detinstva Jezusovega služite, ktere so božjemu detetu Jezusu in Marii, božji materi sosebno posvečene, p. v Betlehemu, v Nacaretu, v Maria Loreti, i. t. d. Popolni odpustki se zadobijo, kteri den hočeš, od Božiča do Svečnice, in od druge nedelje po veliki noči do konca velikega travna (maja), ako po vredni spovedi in svetem obhajili v namen sv. Očeta papeža za pospéh in širjo te bogoljubne braterne pobožno moliš. Ravno tako se popolnoma odpustki prejmejo v god darovanja Jezusovega alj na Svečnico, na angelsko nedeljo, v osvetek sv. Jožefa, sv. Franciška Ksav. in sv. Vincenca Pavljana, ki so družtva sosebni patroni. Po dovoljenji papeža Pija IX. 12. Prosenca 1851 tudi otroci te odpustke lehko prejmejo, če ravno še k sv. obhajilu ne gredò.

Kakor se pa zapušenim otrokom v daljnih krajih nevernikov po detinstvi Jezusovem v božje kraljestvo pomaga, tako se mlade serca otrok v naših krajih za božje kraljestvo vnemajo in požlahnjujejo, kakti drage mladike v vinogradi Gospodovem, da bojo ljubčeki božji. Kdo ne spozna vrednosti tega svetega družtva! Malim ajdovskim otrokom se sv. kerst podelí, brezštevilnim dušam se nebesa odprejo, ktere bi brez te družbe nikolj obličja božjega ne gledale. Pa ravno toliki dobiček tudi

otroci in stariši naših kerš. krajev od tega družtva imajo. Otroci se privadijo že od mladih nog sveto věro v djanji kazati, pobožne dobre dela opravljati, se ubožčekov usmiliti in jim prav ljubeznivo pomagati. Tako rastejo naša keršanska deca v svetih čednostih, in darovi, ktere nevernim otrokom daljnih krajev zemlje delijo, se našim otrokom povernejo, in jih blagoslovijo s posebnimi gnadami. Oh, koliko veselje keršanskim starišem videti, kako skerbno ljubčeki njihovega serca za pomnoženje božjega kraljestva že v svojih nježnih letih delajo, kakor apostoli žive věre in kerš. ljubezni, gledati, kako sebi in svojim ljubim starišem nebeško krono spletajo! Jeli ne bote hiteli, keršanski stariši, svoje otroke detinstvu Jezusovemu pridružiti? Jeli ne boš kerš. oče za svojega otroka na leto rad 12 krajcarjev vbogaime dal, kterih si še samo zaslužiti ne more? Jeli ne bodeš, draga mati, za svojega dojenca, kojemu persi daješ, vsaki den 1 Češenosimario izmolila, dokler še dete samo moliti ne zna? Boter! botra! ali ne bota otroku, kterega sta k svetemu kerstu nosila, alj k sveti birmi peljala, in sta za njega dobra stala, da bode priden kristjan, ali mu ne bota iz serca rada vsaki mesec 1 krajcar darovala, ako svoje nedolžne rokice povzdigne, rekoč: Ljubi kumej, draga kumica, dajte mi krajcarček, naj ga božjemu detetu Jezusu za uboge ajdovske otroke odrajtam! Vem, da se boš veselja razjokal, razjokala, in na mesti ednega, rad dva krajcarja dal.

4. *Sv. detinstva Jezusovega pospěh in sad.* Kteri božji človek bo pisma od veselega napredovanja sv. detinstva Jezusovega bral alj slišal, in se ne bo za to lepo kerš. družtvo vnel! Le ene takih prigodbic zaslišite. Na nekem otoki (pišejo preč. škof Kanapejski iz jutrovih krajev) je bila mala keršanska srenja. Bilo je pervo leto tamo 30 ajdovskih otrok keršenih; drugo leto je bilo število takih še veče. Enega dne me deklinica 11 let stara poprosi, naj ji križec dam. Obljubim ji, če mi ajdovsko dete prinese. Hitro se deklič k neki bajtici poda, v kteri je ravno ajdovska mati otroka porodila.

„Dajte meni dete!“ poprosi deklica. „Kaj pa boš z njim?“ barajo ajdje. „Kerstila ga bom, da bo v nebesa prišlo“: odgovorí deklinica. „Če pa to dete pri življenji ostane, kdo ga bo pa redil?“ „Jaz, jaz, le meni ga dajte!“ „Tukaj ga le imaj!“ — Hitro dekle otroka v kerš. hišo prinese, kder so ga kerstili, in hotli otroka rediti. Deklinica pa je otroka v svojo skerb prevzela, rekoč: „Saj sem tako križec zaslužila.“ — O v resnici! takih je nebeško kraljestvo. Več ko se ajdovskih otročičev kersti, več se ajdovskih starišev pokristjani; kerst otrók privabi stariše k keršanski veri; zakaj jih angeli gledajo obličje nebeškega Očeta in za stariše prosijo.

Kakor družtvo sv. detinstva Jezusovega med neverniki božje kraljestvo veselo množi; ravno tako tudi naše kraje blagosloví, žlahni našo mladino, ter nam boljše ljudi in boljše čase obeta. Koliko veselje ljubeznivi otročiči sv. detinstva imajo, kdar svoje svetke slovesno obhajajo. V nekem kraji so deklinice novega leta den v čast Deteta božjega sveto mešo imele. Med darovanjem je 12 deklinic milo pesmico od novorojenega božjega Deteta pelo. Ena deklinica med petjem dare za nesrečne ajdovske otroke po cerkvi pobira, in 200 francov nabere. Še tisti večer pride več dobrih mater k duhovniku, svoje otroke v družbo sv. detinstva Jezusovega zapisat. „Jaz sem sicer uboga, je ena jih djala; hočem pa rajši brez večerje ostati, da bom eno tistih ubogih otročičev redila.

Deklinica, 6 leta stara, je stariše večkrat prosila, naj bi jo v detinstvo Jezusovo zapisali; pa ji něso dovolili. Enega dne ji pa na misel pride, kako bo milošino lehko plačala, in veselo k materi leti, rekoč: Mama! vi neprenehoma pravite, da mene v družbo Jezusovega božjega detinstva za to ne zapišete, ker za moji sestri plačujete. Še mene dajte v lepo družtvo; plačala bom že jaz sama. „Kaj sirotle ti; kde boš denarje vzela?“ „Mati! saj věste, da ste mi 12 krajcarjev obljubili, naj si dam zobek (mlečnik) izdreti. Le izderite ga, da bom 12 krajcarjev dobila in za sveto detinstvo plačala. „Kako pa hočeš drugokrat odrajtati.“ „Si bom pa spet drugi zobek

dala izdreti." Mater solze polijejo, ter deklinici veselo reče: „Ná 12 krajcarjev; le daj se zapisati; svoje zobe pa le ohrani." — V Porečah na Nemškem je prosilo petero otrok svoje stariše, naj jim dajo v družbo detinstva Kristusovega. Oče pravijo, da so preubogi in ne gleštajo za vse plačati. Pa otroci so toliko pridni bili, in tako lepo prosili, da oče štirem dovoli, petemu pa reče: „Ti še nĕsi dosti pametno za tako bratovšino." Deklič se milo v koti joka; popołdne pa zgine, da ne vejo kam, in jih začne skerbeti. V nekih urah se poverne in poln predpert kosti domu prinese, rekoč: „Po mesti sem kosti nabrala, in jih hočem prodati, da bom 5 krajcarjev braterne plačala. — Takih milih izgledov imamo tudi domá po vseh tistih krajih, v kterih družtvo sv. detinstva Jezusovega čislajo. — O lepo, milo serce otroško! Pač po pravici! takih je nebeško kraljestvo, in tako delo je angelsko. Ali bote branili, ljubi očetje in matere, svojim ljubejem v to sveto bratovšino? Oh, tudi tukaj veli Kristus: „Ne branite jim; zakaj takih je nebeško kraljestvo." Kar je Oče nebeški modrim in razumnim skril, to je malim razodel: sveto skerb za božje kraljestvo. Nedolžni otroci nesrečnim ajdovskim otrokom v nebesa pomagajo; potegnili bojo v nebesa tudi vas, drage stariše svoje.

Beseda starišem. Poglejte še enkrat, preljubi stariši in vsi odrašeni, one zapušene sirotice, ki vas iz daljnih krajev milo gledajo in svoje drobne rokice po vas stegajo, ktere so lastni roditelji zavergli. Čujte jih, revčeke, kako ječijo, in vas milo prosijo, naj bi jim bili oče in mati, botri in botre, kajti pri svojih stariših ne najdejo usmiljenja. Ne prosijo toliko, naj bi jim časno življenje ohranili, marveč da bi jim skoz sveti kerst večno življenje preskerbeli. Zaslišite ubožčekov mile prošnje, in naj se vam v serce usmilijo; podajte jim roke in sprejmite jih, naj bojo brateci in sestrice ljubčekov vaših, ki jim hočejo radi pomagati s svojo milošino in molitvijo, ako jim vi dopustite. Ohranili bojo reveži časno in večno življenje skoz vaše usmiljenje in s pomočjo vaših otrok, bojo hvalili vaše dobrote in prosili božje dete Jezusa,

naj vam in vaši deci stotero poverne, kar ste jim dobrega storili. In če pomerjejo po svetem kersti, omiti s kervjo božjega Jagneta, pojdejo v svatovskem oblačili zasluženja Kristusovega kakor angeli v svete nebesa. Oh kako srečen bo jih stan! Veselo bodo z nebes gledali na vas in na vaše otroke. Pred sedežem milosti božje bojo za vas prosili, čuli nad vašimi otroci in jih spremljali po vseh jihovih potih, jih varvali v skušnjavah in jim pomagali v velikih težavah, dokler ne sprejmejo vas in vaših ljubih v večno prebivališe. Recite, jeli je kaj boljega za vas — kaj lepšega za vaše otročiče od družtva sv. detinstva Jezusovega? — —

Beseda otrokom. *) Preljubi otročiči! ste slišali vi, kako se vašim verstnikom in verstnicam v jutrovih krajih huda godí? Ste čuli, kako jih neusmiljeno podavijo, v vodo pomečejo, požrešnim svinjam ali pa gladovnim psom veržejo, da jih požrò. Brez svetega kersta morajo revčeki umreti, in jih uboge duše pridejo v žalostne temnice. Oh, kako strašno je to! — — Jeli se vam ne smilijo? — Tudi prodajajo jih po dve, po tri dvajsetice, pa še boljši kup jih ponujajo, poprej ko jih ugonobijo. Ali bi jih vi kupili? — Pa němamo denarjev: porečete. Ako vi sami němate, pa ateja alj mamo, strijca alj tetko poprosite, ljubemu botru alj botri se lepo priporočite, naj vam toliko krajcarjev dajo, da bote braterno sv. detinstva Jezusovega plačali. Tako bote uboge ajdovske otroke kupiti pomagali, jih kerstiti in po keršansko odrediti. — Pa ne věmo, kde take otroke prodajajo, da bi jim pomogli: mi bote morebiti rekli. Poglejte, pridni duhovni (misjonarji), kteri po tistih krajih neverne ajde učijo in keršujejo, oni bi radi take revčeke kupili, pa denarjev němajo; jim pošiljajte svoje dareke, kojih izprosite, alj zaslužite; oni jih bojo za vas kupili, in na vaše ime kerstili. Usmiljene sestre, dobre ženke, pobirajo take zaveržence, in jih lepo doma redijo. Njim pomagajte, in peneze pošiljajte, da jim bojo plenice kupile, srajčice naredile in pa suk-

---

*) Glej Drobtince leta 1860, str. 25.

njice omislile. Tisti otroci bojo vaši, in jihovi angelci varhi vas bojo Očetu nebeškemu hvalili, kako ste pridni. Praviti hočejo božjemu detetu Jezusu, kako vsaki den 1 Češeno Mario za nesrečne ajdovske otroke molite, in darujete vsaki mesec 1 krajcar srebra za njihovo rešbo. Oh, kako vas bo usmiljeni Jezus vesel, in Maria, božja mati, vas bo rada imela. Pač bo lepo in pa veselo za vas, če bote prav pridni brateci in sestrice Jezusa, božjega deteta! Pomagali bote angelom, uboge ajdovske otroke v nebesa spravljati; bote pa tudi vi srečno v nebesa prišli k ljubemu Jezusa in Marii. Oh, le hitite v to lepo družtvo sv. detinstva Jezusovega!

Priporočenje družtva Jezusu. Usmiljeni Jezus, božje dete, kterega je hotel grozovitni Herodež umoriti, spomni se, kako so morali nedolžni otročiči za tebe kerv preliti, in reši zavolj njih nesrečne ajdovske otroke časne in večne smerti. Maria in sv. Jožef sta s tebo v Egiptovsko deželo bežala; kako pa hočejo bežati ubožčeki ajdovski, ki imajo grozovitnejše očete in matere od kervoželjnega Herodeža! — Vsi sveti nedolžni otroci za nje prosijo, in naši otročiči se z njimi sklenejo; oh usmili se, usmili, in jim večno življenje podeli! — Maria in sv. Jožef bota za nje prosila, ki sta tebe pestvala in redila, da ubožčekov revnih zapustil ne boš. In dokler prosijo Svetniki v nebesih, in prosimo na zemlji z njimi tudi mi, gotovo bo prišlo k nam in ajdovskim otrokom tvoje božje kraljestvo. — Blagoslovi, Dete božje, to svoje družtvo, blagoslovi stariše in otroke, blagoslovi vse krajcarje in usliši Češenesimarie. Daj nam in jim v nebesa priti, in vsem tvojim biti zdaj in vekomaj. Amen.

Slomšek.

V.

Keršanska Beseda

za družbo serca Jezusovega; v petek po osmini Telovi.

„Moj sín! daruj mi svoje serce.“ Prip. 23, 26.

Bratje in sestre v Kristusu! Veseli praznik Jezusovega serca dnes obhajamo; zatorej smo se tudi z veseljem tukaj zbrali pred altarjem, na kterem lepo podobo Jezusovega serca vidimo. Pač lepa je ta pobožnost, ktero je mati katoljška cerkev v počešenje Jezusovega serca vpeljala. Vsi pobožni kristjani se tiste radi udeležujejo. Tudi vam, ki ste udje družbe sladkega serca Jezusovega, ta lepa pobožnost gotovo priserčno veselje dela. Zatorej mislim, da vam vsem po volji bo, ako vam dnes, ko te veseli praznik obhajamo, nekoliko od tega govorim:

A. Kako se je lepa pobožnost do Jezusovega serca začela;

B. zakaj je sveta cerkev tudi posebno bratovšino Jezusovega serca vpeljala; in

C. kako dobro in koristno je, v to imenitno družbo stopiti. — O sladko serce Jezusovo! razsveti mojo pamet, ogrej moje serce s Svojim nebeškim ognjem, da k Tvoji časti in slavi dnes prav govorim! Vi pa skerbno poslušajte! —

A. „Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sinu, da, kdorkoli v Njega veruje, se ne pogubi, ampak ima večno življenje.“ Jan. 3, 16. Ravno

tako je tudi Jezus te svet ljubil, da je po besedi svetega Pavla, On, ki je vsegamogočni Gospod nebes in zemlje, naj svetejši Bog od vekomaj — iz nezapopadljive ljubezni do človeštva „sam sebe v nič storil, in podobo hlapca na se vzel;“ — samo da bi zopet našel, kar je bilo zgubljenega; samo da bi nesrečnemu človeštvu vrata v nebeško kraljestvo zopet odperl. In tako močno je Jezus te svet ljubil, da se Njegova ljubezen nikakor ne da popisati. Brez vse mere in brez vsega konca je On človeštvo ljubil. In to prečudno ljubezen je tudi v djanji skazal. Kar še nikdar ni prijatelj svojemu prijatelju, sin svojemu očetu, podložnik svojemu kralju storil: to je Jezus za nas storil. On sam je hotel ubožen biti; da bi nas obogatil. On je hotel zaničevan in sovražen biti; da bi mi čast in pravi mir dosegli. On je hotel tako neizrečeno veliko terpeti; da bi se mi veseliti zamogli. On je hotel umreti; da bi le mi živeli vekomaj!

To Jezusovo prečudno ljubezen do človeštva nam glasno pričuje vsaka beseda, ktero je govoril; vsak serčni izdihljej, ki ga je k nebesom poslal; vsaka stopinja, ktero je storil; vsaka solzica, ki se je po Njegovem svetem obličju uderla; vsako delo, ki ga je opravil; vsak čudež, ki ga je storil; vsaka dobrota, ktero je ljudem skazal. Njegovo prečudno ljubezen do človeštva nam glasno oznanjujejo uborne jaslice v Betlehemskem hleveci, kder to Božje dete na revni slami leži in nam svoje mile rokice naproti steguje. Njegovo neskončno ljubezen nam glasno oznanjuje sveti križ na gori Kalvarii, kder Jezus v neizrečenih bridkostih za nas umira. Njegovo prečudno ljubezen nam glasno pričuje naj svetejši zakrament rešnega Telesa, v kterem še Jezus zmirom pri nas prebiva in v podobi belega kruha vedno pri nas ostane; kakor sam govori, rekoč: „In glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta.“ Mat. 28, 20.

Velika je tista ljubezen, s ktero angelci in svetniki v nebesih Boga ljubijo. Kerubini in Serafini gorijo od plameče ljubezni do Boga. Velika je tista ljubezen, ktero Maria devica, rajska kraljica do svojega Sina v nebesih

imá. Pa poslušajte in čudite se! Še neizrečeno veči ljubezen Jezus nam skazuje; še veliko veči ljubezen On do nas ima, ki smo skoz zakrament svetega kersta Njegovi bratje, Njegove sestre — postali. Ja, iz nezapopadljive ljubezni do nas On zmirom pri nas ostane; ker sam pravi: „da je Njegovo veselje, med človeškimi otroci prebivati.“ —

In zdaj mi povejte, prašam vas: alj bi mogoče bilo, da bi kristjani, od Jezusa tako drago odkupljeni, od Njega tako priserčno ljubljeni — Njega ne bi ljubili z veliko nasprotno ljubeznijo? — Alj bi bilo človeku mogoče, da ne bi ljubil Jezusa iz serca celega? — Alj Bogu bodi potoženo, da je vendar tako! Res je sicer, da Jezus še vsaki čas svoje prijatelje, svoje zveste ljubivce ima. Pa vendar je še veliko — veliko kamenitih serc, ki za Njega nijene ljubezni němajo; vendar je še veliko ljudi, ki za Jezusa ne marajo; vendar je veliko duš, ki se pogubijo, ako ravno je Jezus svojo drago kri za nje prelil! To Njegovemu ljubeznivemu sercu veliko bridkost in žalost dela; to Njegovo ljubezni plamečo serce globoko rani. In to se skoraj zmirom godi. Posebno se je pa to godilo v sednajstem stoletju po Kristusu. Sveta vera je tekrat začela pešati; ljubezen Božja je v človeških sercih ugasnovala; razuzdano in hudobno življenje pa se je po sveti širilo. Zapustili so mnogoteri kristjani pravo, čisto vero; zapustili svojo ljubo mater — katoljško cerkvo; zapustili pravi pot, ki v nebesa pelja. Veselil se je tega hudobni svet, ki le nad velikim številom omotenih svojo veselje ima. Veselil se je tega peklenski brezen; ker se tako njegovi prebivavci naj bolj gotovo množijo. Alj žaloval je — Jezus, mili prijatelj človeških otrok. Njegovo ljubeznivo serce je bilo vnovič globoko ranjeno. Videl je namreč Jezus toliko duš, ki so na ravnem potu proti peklu. In kaj je storil, kaj počel, da bi zapeljane duše nazaj priklical in jih večnega pogubljenja vdrugič otel? —

Njegova neskončna ljubezen je znajdena. Novi pomoček je hotel Jezus ljudem podati, da bi jih k sebi privabil; da bi se k Njemu obernili; da bi ga iz celega

serca ljubili, in svoje duše zveličali vekomaj. Svoje ljubezni goreče serce je hotel ljudem pokazati in čisto razodeti; naj bi ljudje ne samo slišali, temoč tudi gledali z lastnimi očmi, kako velike ljubezni Jezusovo presladko serce do nas gori. In to se je tudi zgodilo.

Živela je na Francozkem pobožna nuna, z imenom Marjeta Alakok. Bila je vsa ponižna in čista nevesta Jezusova. In ravno po tej pobožni devici je hotel Jezus čudež svoje Božje ljubezni tudi drugim razodeti. Ko je enkrat pobožna devica v tihi molitvi zamaknjena — pred svetim rešnim Telesom klečala, se ji na enkrat Jezus prikaže. Njegovo serce se je prečudno svetilo; kakor na častitljivem tronu je bilo s plamenom in ognjem obdano. Vidno se je prikazala tista rana, ktero je Jezus tekrat dobil, ko je bilo Njegovo serce na križu s sulico prebodeno. Ternjeva krona je bila okolj serca ovita; in verh tega se je znamenje svetega križa veličanstveno svetilo. S perstom Jezus na to svoje serce kaže in te le besede milo govori: „Glej, to je tisto serce, ki je ljudi tako močno ljubilo, da je vse preterpelo, se čisto utrudilo in upehalo, jim svojo ljubezen skazati; namesto hvaležnosti pa od večidel ljudi nič drugega ne prejmem, kakor nehvaležnost skoz njih zaničevanje, nespoštljivost, njih Božje rope, in njih merzloto proti meni v zakramentu moje ljubezni.“ — „In to me bolj boli, Jezus daljej govori, kakor vse, kar sem poprej v svojem terpljenju prestal; zakaj, ko bi ljudje mojo ljubezen z nasprotno ljubeznijo povračevali, bi jaz vse to, kar sem za nje prestal, za kaj malega deržal, in bi rad, ko bi mogoče bilo, še več za nje storil.“ —

Potem ji zapove, da se ima posebni praznik Njegovega serca vpeljati, da bi se nečast, ki se temu naj svetejšemu sercu godi, nekoliko popravila. Tudi je ukazal, da se ima podoba Njegovega serca, kakor se je tej pobožni devici prikazalo, očitno postaviti; da bi se merzle in neobčutne človeške serca nad tem plamečim sercem ogrele in se za Njegovo počešenje in ljubezen vnemale. Obljubil je tudi, da hoče črez vse tiste, ki se bojo tej

pobožnosti do Njegovega naj svetejšega serca vdali, obilnost svojih gnad in blagrov razliti. Med tem je tej bogaboječi devici razodel, da ima ta pobožnost kakor zadnja skušnja biti, po kterej hoče nesrečne duše k sebi klicati; zakaj On priserčno želi, da bi se ljudje k Njegovemu sercu obernili, tisto goreče ljubili, in se velikih gnad in milosti udeležili, ktere iz tega naj svetejšega serca vsemu človeštvu izvirajo. —

Ljudje so zatorej začeli Jezusovo naj svetejši serce pobožno častiti. Alj kmalu je tudi ta lepa pobožnost svoje nasprotnike imela. Rimski papeži in drugi viši pastirji so tedaj to pobožnost na tenko preiskali; in še le potem, ko so bili prepričani, da ni od ljudi iznajdena, ampak da je delo Božjega velikega usmiljenja, so jo poterdili in vsem vernim kristjanom posebno priporočili. Leta 1726 so Rimski papež Inocenc XII. lepo pobožnost do Jezusovega serca očitno poterdili. Papeži Klemens XI., Benedikt XIII. in Benedikt XIV. so si zlo prizadevali, to lepo pobožnost povsodi vpeljati. In tako se je tudi v kratkem po vsem keršanskem svetu razširila. Papež Klemens XIII. so tudi posebni praznik serca Jezusovega vpeljali, kteri se zdaj vsako leto tisti petek po osmini Telovi v celi katoljški cerkvi obhaja. To je tedaj začetek tiste lepe pobožnosti do Jezusovega naj svetejšega serca, kterega častiti praznik tudi mi dnes veseli obhajamo. —

B. Povedal vam pa tudi bom: zakaj je sveta cerkev posebno bratovšino sladkega serca Jezusovega vpeljala. „Ako se dva izmed vas zedinita na zemlji, se jima bo, za ktero reč koli prosita, zgodila od mojega Očeta, kteri je v nebesih. Zakaj kder sta dva, alj kder so trije zbrani v mojem imeni, tam sem jaz v sredi med njimi.“ Mat. 18, 19. Ta beseda Kristusova nam očitno kaže, da združena molitva veči moč ima, in pred Bogom poprej uslišana bo, kakor tista, ki se od posameznih opravlja. Zategadelj je mati katoljška cerkev že od nekdaj verne kristjane k združeni molitvi opominjala; naj bi vsi skupej enega serca in enega duha svoje molitve in prošnje pošiljali pred tron Božje milosti. Kder se

namreč z združeno molitvijo na vrata Božjega smiljenja terka: tam se tudi gotovo odperle bojo. Ravno iz tega namena je sveta cerkev tudi bratovšino serca Jezusovega vpeljala. Ona kliče in vabi svoje verne ovčice, naj bi se med seboj združili; naj bi med seboj v sveto zavezo stopili; naj bi združeni naj svetejši serce Jezusovo častili, ljubili in hvalili; naj bi združeni tisto nečast in nespoštljivost, ki se mu od nevernikov, krivovercev in tudi od slabih kristjanov dela, skoz svoje ljubezni polno češenje in priserčno pobožnost popravljali; naj bi združeni se sprehajali po tistem blagem vertu serca Jezusovega, v kterem naj žlahtnejši rožice lepih čednosti rastejo, da bi jih posnemali; v kterem naj obilniši studenci Njegove ljubezni in milosti tečejo, da bi jih z veseljem zajemali in svoje duše krepčali za večno življenje.

Da bi se pa te namen dosegel: je sveta cerkev bratom in sestram družbe naj svetejšega serca Jezusovega postavila sledeče pravila, naj bi se zvesto po njih ravnali:

1. Vsako leto naj bratje in sestre družbe serca Jezusovega praznik tega naj svetejšega serca slovesno in s posebno pobožnostjo obhajajo, in te den alj sledečo nedeljo zakramente svete pokore in svetega rešnega Telesa vredno prejmejo.

2. V počešenje naj svetejšega serca Jezusovega naj molijo vsak den en Očenaš, Češeno Mario in apostoljsko vero, s pristavkom: „O naj slajši serce Jezusovo! stori, da te bom zmirom bolj in bolj ljubil.“

Dobro je, tudi sledečo molitvico obuditi, ktero so papež Pij VI. družnikom te bratovšine posebno priporočili: „O Božje serce Jezusovo, molim te, ljubim te, in pomoč od tebe prosim s vsemi drugimi brati in sestrami za celo življenje, posebno pa za smertno uro. Amen.“ Kakor pšice bodo ti kratki zdihleji, ako se večkrat na den k nebesom pošiljajo, človeško serce ranili s sladko ljubeznijo do Jezusa. —

3. Vsi bratje in sestre serca Jezusovega naj si prizadevajo, neskončno ljubezen Jezusovo, ki v Njegovem

naj svetejšem serci gori, z nasprotno ljubeznijo povračevati, in njemu zavoljo tiste nečasti, ki se mu od nehvaležnih in hudobnih ljudi v naj svetejšem zakramentu godi, skoz večkratno prejemanje in obiskovanje tega naj svetejšega zakramenta, in skoz ponižne molitve za odpušenje Njemu storjenega razžaljenja saj nekoliko namestenje prinašati. —

4. Pervi petek vsakega mesca naj se temu naj svetejšemu sercu Jezusovemu posveti. Te den se navadno bratovska sveta meša bere za vse žive in mertve družnike. Spodobi se, da bratje in sestre Jezusovega serca te den alj sledečo nedeljo k Božji mizi pristopijo, alj se pri bratovski sveti meši saj na duhovni način obhajajo, in pobožno molijo. —

5. Pred vsem drugim si pa naj bratje in sestre te družbe za izgled postavijo naj svetejši serce Jezusovo, in si naj prizadevajo, čednosti goreče ljubezni do Boga in poterpežljive ljubezni do bližnjega, čistosti in ponižnosti, pokoršine in poterpežljivosti, ktere v tem naj svetejšem serci naj lepši sedež imajo, posnemati, in svoje serce po Jezusovem serci ravnati. —

O kako lep je cilj in konec, ki si ga je bratovšina serca Jezusovega postavila. O kako dobro in koristno je, vam moram še

C. zadnjič pokazati, v to imenitno družbo stopiti.

a. Bratovšina naj svetejšega serca Jezusovega človeka posebno spodbada, pobožno, čednostno, keršansko živeti, in se tako za srečno večnost dobro pripravljati. In kaj bi še bolj potrebnega bilo, kakor to? — Pobožnost do Jezusovega serca nas k svetosti kaj lepo napeljuje. Razsvetljena devica Marjeta Alakok sama pravi: „Ne vem, ktera pobožnost bi še pripravniši bila, človeško dušo v kratkem k tako veliki svetosti povzdigniti, in ji toliko sladkosti pripravljati: kakor pobožnost do naj svetejšega serca Jezusovega. Ja očitno spoznam in rečem: ko bi ljudje vedeli, kako dopadljiva je Jezusu ta posebna pobožnost, bi se vsi kristjani te pobožnosti z veseljem udeleževali.“ In daljej pravi: „Moj nebeški ženin mi je ra-

zodel: da bojo duhovni, kteri so od žive pobožnosti do Njegovega Božjega serca presunjeni, gnado dosegli, naj terdnejši serca omehčiti, in z naj boljšim uspehom delati v vinogradu Gospodovem. Drugi si bojo pa po tej pobožnosti vse tiste gnade pridobili, ktere so njih stanu posebno potrebne. Pridobili si bojo ljubi mir in zastopnost med domačimi; srečo in žegen Božji pri vsem svojem deli in opravili. V tem serci bojo našli v življenji in v smertni uri naj boljši pribežališe. O kako sladka bo smert za človeka, ki je vedno z gorečo ljubeznijo serce Tistega častil, kteri ga enkrat sodil bo." — Tako govori tista srečna devica, kteri se je bil Jezus prikazal z vidno podobo svojega ljubezni gorečega serca. Iz teh lepih besedi tedaj spoznamo: kako dobro in koristno da je, v družbo tistih bratov in sester stopiti, kteri združeni med seboj in skupno naj svetejši serce Jezusovo posebno častijo in ljubijo. —

b. Dobro in koristno je v to bratovšino stopiti zavoljo duhovnega dobička, ki iz te pobožnosti do Jezusovega serca vsem družnikom tako obilno doteka.

Kdo prešteje vse tiste molitve, ki jih bratje in sestre te družbe po celem svetu opravljajo; tiste pobožne zdihljeje, ki se Jezusovemu naj svetejšemu sercu vsak den darujejo; tiste obilne milošne, ki se iz ljubezni do Jezusovega serca ubogim delijo; kdo prešteje tiste poste, tiste ponočne bedenja, tiste tihe zatajevanja samega sebe, tiste vadbe postrežljive in poterpežljive ljubezni do bližnjega; tiste gnade, ki iz pogostega prejemanja zakramentov svete pokore in svetega rešnega Telesa izvirajo; tiste svete meše, ki se v čast naj svetejšega serca berejo; kdo prešteje vse dobre dela, ki jih bratje in sestre te pobožne družbe po celem svetu vsak den opravljajo? — In glejte: zasluženja vseh teh dobrih del in vseh gnad znate tudi vi deležni postati, ako tudi vi v to sveto zavezo in pobožno bratovšino stopite, in po pravilih te lepe družbe svoje življenje ravnate! —

c.) Posebno dobro in koristno je pa tudi v to bratovšino stopiti zavoljo toliko obilnih odpustkov, ki se jih

bratje in sestre Jezusovega serca tolikokrat in tako lehko udeležujejo.

Poslušajte, koliko takih lepih priložnosti družniki te bratovšine skoz celo leto imajo: zadobiti obilne odpustke. Dnevi, ob kterih se popolnoma odpustki tej bratovšini delijo, so:

1. tisti den, ko kdo v to bratovšino stopi. 2. Praznik naj svetejšega serca Jezusovega; alj tudi pervo nedeljo po tem prazniku. 3. Pervi petek alj perva nedelja vsakega mesca; alj tudi kteri drugi den v mescu, ki si ga izvolimo in za to pobožnost odločimo. 4. Veliki četertek. 5. Velikonočna nedelja. 6. Praznik Kristusovega vnebohoda. 7. Praznik rojstva Jezusovega. 8. Prazniki čistega spočetja — rojstva — oznanjenja — očiševanja in vnebovzetja Marie device. 9. Praznik vseh svetnikov. 10. Vernih duš den. 11. Praznik svetega papeža Gregorja I. (12. sušca.) 12. Prazniki svetega Jožefa, ženina Marie device — svetih aposteljnov Petra in Pavla — in svetega Joaneza evangelista. Ravno tako tudi vsaka od tistih šestih nedelj alj šestih petkov pred praznikom serca Jezusovega. Ako bratje in sestre te družbe v teh imenovanih dnevih in praznikih zakramenta svete pokore in svetega rešnega Telesa vredno prejmejo, in po namenu svetega očeta Rimskega papeža molijo: se vsakikrat popolnoma odpustkov udeležijo. Popolnoma odpustki se delijo bratom in sestram te družbe tudi na smertno uro, ako črez svoje grehe pravo grivengo obudijo in naj svetejši ime Jezus pobožno izrečejo alj saj v serci izgovorijo. Vsi ti odpustki, ki so jih papeži Pij VII. in Gregor XVI. podelili, se znajo tudi dušam v icah v prid oberniti. —

Glejte, preljubi moji! kako obilne zaklade milosti Božje sveta cerkev tistim odpira, kteri so bratje in sestre družbe serca Jezusovega.

Koliko žlahtnega sadú — sadú čednostnega in pobožnega življenja je že prirastlo iz vseh teh mnogoterih družb, ki so zdaj v počešenje Jezusovega serca po celem keršanskem svetu vpeljane.

Koliko duš je ravno skoz to blago družbo pogubljenja otetih in za večno življenje pridobljenih: to je znano samemu Bogu. Pa toliko znam vendar reči: Veliko število je takih mladeničev in deklic, kteri bi žlahtne lilje svoje nedolžnosti v sredi zapeljivega sveta nigdar ne bili ohranili, ako bi ne bili po posebni Božji milosti že v svoji pervi mladosti v bratovšino serca Jezusovega stopili.

Veliko je število takih zakonskih mož in žen, kteri bi svojega težavnega stanú ne mogli nigdar tako dobro, veselo in srečno deržati, ako bi ne bili pri tisti bratovšini serca Jezusovega, iz ktere jim tako obilne gnade dotekajo.

Veliko je število takih nesrečnih in zapeljanih, kteri bi se morebiti nigdar ne bili spokorili in na pravi pot nazaj podali, ako bi ne bili k sreči stopili v bratovšino serca Jezusovega. Ja, ne prišel bi do konca, ko bi vam vse našteti hotel: koliko dušnega prida in dobička zvestim družnikom iz tega naj svetejšega serca Jezusovega izvira. Zategadelo povabim dnes vas vse, ki še něste v to bratovšino zapisani, da bi zanaprej v tisto stopili; vekomaj vas ta stopinja ne bo grivala.

Druge pa, ki ste že tako srečni, da se bratje in sestre naj svetejšega Serca imenujete, oh prosim vas lepo: ne dajte, da bi v svoji pobožnosti, v svoji ljubezni do Jezusovega serca, v svoji gorečnostì za Božje kraljestvo obnemagali — upešali! Ostanite zvesti do konca; ker le tistim, ki do konca v dobrem stanovitni ostanejo, je po besedah Jezusovih nebeško kraljestvo obljubljeno. —

O kristjani! vsi skupej ljubimo, molimo, hvalimo naj svetejši serce Jezusovo! V njem prebiva polnost Božje naturè in Njgove prečudne ljubezni do nas. Zategadelo kliče sveti Bernard z velikim zaupanjem: „K Jezusovemu sercu pojdem, in vse bom od Njega dobil.“ Tudi mi, ki smo tako revni in ubogi na duši in telesi — pritecimo radi k ljubeznivemu sercu Jezusovemu. On nas tako ljubeznivo vabi in k sebi kliče, rekoč: „Pridite k

meni vsi, ki ste obloženi s težavami, in jaz vas bom pokrepčal in potolažil.“

Kako milo Jezus vsakemu izmed nas prigovarja, rekoč: „Moj Sin — moja hči! daruj mi serce svoje.“ — „O kako dobro, kako sladko je, pravi sveti Bernard, v tem naj svetejšem serci prebivati. Kako bogat zaklad je, o naj ljubeznivši Jezus, Tvoje serce! kakor žlahtni biser je! Kako rad bi vse dal, kar imam, da bi le tisto posedel!“ —

O kristjani! to naj slajši serce Jezusovo hočemo zanaprej radi in z veseljem obiskovati, ki je pričujoče v naj svetejšem zakramentu rešnega Telesa! K temu naj svetejšemu sercu hočemo pribežati v vsaki sili in potrebi; tukaj bomo zadobili vselej pomoč. K temu naj svetejšemu sercu hočemo pribežati v vsaki skušnjavi in nevarnosti; tukaj zadobimo potrebno moč in krepost. K temu naj svetejšemu sercu hočemo pribežati v vsaki togi in žalosti; tukaj zadobimo sladko tolažilo. K temu najslajšemu sercu se hočemo zatekati vse dni svojega življenja! V to naj svetejši serce Jezusovo se hočemo skriti in zapirati pred vsemi sovražniki našega zveličanja; tako se nam žalega zgodilo nič ne bo!

V tem naj svetejšem serci se hočemo radi v duhu sprehajati, in občudovati tisto ljubezen, ki tukaj svoj svetli sedež imá. Tukaj hočemo počivati, tukaj bedeti, tukaj terpeti!

Oj sladko serce Jezusovo! sprejmi nas vse pod Svoje milo varstvo!

Razsvetljuj našo pamet z žarki Svoje nebeške svetlobe! Poterdi našo slabo voljo in nagibaj jo, se po Tvoji sveti volji čisto ravnati!

Ogrevaj naše serca z ognjem Svoje plameče ljubezni! Dodeli nam, milo, sladko serce Jezusovo! tebe zmirom bolj in bolj ljubiti; moliti; hvaliti; zdaj in vekomaj! Amen.

Trafenik.

VI.

Keršanska Beseda

za družbo prečistega Serca Marie.

„Jaz sem mati čiste ljubezni in straha, in spoznanja in svetega upanja. Pri meni je vsa milost pota in resnice, pri meni vse upanje življenja in čednosti.“ Prip. 24. 24. 25.

Kar zlato solnce razliva svoje rumene žare po božjem stvarjenju, še ni obsijalo lepše človeške stvari, kakor je Maria devica, nebes in zemlje kraljica, naša ljuba mati in pomočnica. Vse, kar zamore človeku v božjih očeh pravo vrednost dati, kar ga zamore visoko črez druge povzdignoti, se sveti nad Mario v nebeški svetlobi. Brez madeža izvirnega greha spočeta in rojena je nosila belo oblačilo nedolžnosti čisto in neomadežano do groba, in sam nebeški Oče jo je izvolil presrečno mater svojega edinorojenega sina Jezusa Kristusa. Kdo pa bo preštel njene prelepe čednosti, ktere so kakor prijetno dišeče rožice kinčile njeno presveto Serce? Bila je ponižna dekla gospodova, skerbna mati Jezusova, krotka in pohlevna tovaršica svetega Jožefa, vsa poterpežljiva in vdana v voljo božjo. V časti, veselju in sreči se ni prevzela, pa tudi ob času nesreče in žalosti ni maloserčna postala, temoč je k gospodu zaupno svoje oči obračala. Kako draga, kako mogočna je bila ta presveta duša v božjih očeh, ko še je na zemlji živela! Kaj pa njena beseda pri Bogu še le zdaj premore, ko ona z dušo in s telesom v nebo vzeta, tam nad vse stvarjene bitja povzdignjena živi in kraljuje v sladki ljubezni božji, kakor izvoljena

hči Boga očeta, deviška mati božjega Sina in zvesta nevesta svetega Duha! — Če po besedah svetega Jakoba že stanovitna molitva pravičnega na zemlji veliko premore, kaj bo še le prošnja matere božje pri Bogu dosegla? Kdo bi zamogel misliti, da bi božji Sin svoje matere ne uslišal, če ga kaj prosi? Pa ta sveta mogočna nebeška gospa je tudi naša usmiljena mati. Že v Kani galilejski je pokazala, kakošno serce da bije v njenih persih, da je polno ljubezni do nas. Pa bere se tudi, da je smertno uro apostolom obljubila svojo prošnjo pred sedežem milosti božje. Polna usmiljenja obrača Maria iz nebeškega Jeruzalema k ubogim zemljanom svoje preljubeznive oči. Njej so znane naše nadloge in stiske, so ji znane vse zamke, ktere sovražniki naši duši nastavljajo, so ji znane nevarnosti, ktere grozijo (pretijo) naše neumerjoče duše vekoma pogubiti. *„Ona odpre vsem naročje svoje milosti, da pri njej zadobi sužnji rešenje, bolnik ozdravljenje, žalostni tolažbo, grešnik odpušenje in pravični gnado.“* (Sv. Bernard.) Po pravici zato mati katoljška cerkev v molitvah svojih Marii devici te prelepe besede v usta poklada: *„Jaz sem mati čiste ljubezni in straha, in spoznanja in svetega upanja. Pri meni je vsa milost pota in resnice, pri meni vse upanje življenja in čednosti.“* (Prip. 24. 24. 25.)

Ker pa mogočna prijateljica božja, preljuba Maria devica s svojo prošnjo pri svojem Sinu vse premore in po svoji dobroti tudi rada ljudem pomaga, ni se zato čuditi, da so vse bogoljubne duše njeno čast in hvalo prepevale, jo serčno ljubile in v potrebah na pomoč klicale. Ni se čuditi, da je toliko k njeni časti posvečenih cerkev, toliko pobožnih družb ali bratovšin vpeljanih, ki si prizadevajo Mariino čast razširjevati in skoz njeno priprošnjo pri Bogu pomoči iskati.

Iz med veliko takih Mariinih družb, želim tukaj samo eno omeniti in od nje nekaj obširneje govoriti, namreč: *Od družbe ali braterne presladkega Serca Mariinega,* ktera se je v novejših časih vernim jako prikupila in veliko dobrot jim naklonila.

Pa poprej, ko začnem, povzdignem k tebi, o Maria, mati milosti in pribežališe grešnikov! svoje serce in roke, ter te prosim; stoj mi na strani in prosi za me, da bodem od prevelike ljubezni tvojega milostivnega serca vredno govoril, in tvojo čast vredno oznanjeval.

I. Začetek in namen družbe presvetega Serca Marie.

A. Kdor hoče tukaj srečno živeti in po smerti se v nebesih veseliti, se mora Jezusa zvesto deržati, po njegovih naukih živeti, njega iz celega serca ljubiti; ker *„ni drugega imena, v kterem bi zamogli zveličani biti“* (Dj. ap. 4. 12.), kakor presladko ime Jezus. Ako pa Jezusa resnično ljubimo, moramo tudi njegovo presveto mater ljubiti, zakaj le, kdor mater ljubi, tisti tudi Sina ljubi. Zato je tudi prav, da Serce prečiste device Marie častimo, ker to Serce je za Jezusovim Sercem najbolj vredno naše ljubezni. Skoz češenje Serca Mariinega častimo tudi premilo Serce Jezusovo, ker *„vse češenje, ki se materi daja, do sina prihaja“*, piše sveti Bernard. Češenje Serca Mariinega je zato naj boljši pripomoček, da v ljubezni do Jezusa rastemo. Skoz Serce matere se pride k Sercu njenega božjega sina, in Serce Mariino so vrata k Sercu Jezusovemu. *„Zato, ako želimo milost najti,* piše sveti Bernard, *njo moramo skoz Mario iskati.“* Zato se ni čuditi, da je češenje premilega Serca Jezusovega vselej s češenjem deviškega Serca Mariinega združeno bilo. Že leta 1648 je bila ta pobožnost po *Francozkem* tako razširjena, da jo je tega leta 56 škofov in višjih škofov poterdilo. Posebno si je častiti pater *Eud,* začetnik *Eudistov* na vso moč prizadeval, da se je pobožnost do svetega in neomadežvanega Serca Marie device po Francozkem bolj in bolj širila. Leta 1674 je dovolil papež *Klemen X.* pobožnemu misjonarju Eudu, da sme v vseh cerkvah svojega reda bratovšino presvetega Serca Jezusovega in Mariinega vpeljati. *V Rimu* je bratovšino presvetega Serca Mariinega papež *Benedikt XIV.* v cerkvi našega presvetega Odrešnika vpeljal. *Pij VII.* pa

je s svojim apostoljskim pismom 31. velikega serpna 1805 mešo in dnevne ure tega praznika poterdil, in z obilnimi odpustki obdaril, kteri so bili pozneje še pomnoženi.

Bogoljubni kristjani so si po tem veliko prizadevali, to pobožnost do neomadežanega Serca Marie device po keršanskem svetu razširjati; bile so zato že davno, posebno na *Francozkem in v Rimu,* bratovšine presvetega Serca Mariinega vpeljane. Pa hudi viharji neverstva in brezbožnosti, ki so pretečeno stoletje zlasti po *Francozkem* divjali in nesrečni sad, punte in vojske rodili, so to lepo pobožnost skoraj zaterli. Den denešnji se je pa češenje Marie device, matere lepe ljubezni začelo spet lepo razširjati, in kolikor bolj se hudobija šopiri in košati nad vsem, kar je božjega, toliko bolj se tudi v bogaboječih sercih vnema in gori čista ljubezen do Jezusovega in Mariinega Serca. Vnovič se je to češenje takole začelo:

V sredi *Pariza,* poglavitnega francozkega mesta, je farna cerkez *Marie device zmagovavke.* Ljudje te fare so bili silno slabi kristjani. Vdani so bili poželjivosti, in so le po posvetnem dobičku hrepeneli, božje reči so jih ne kaj mikale. Zastonj so zvonovi vabili verne ovčice v hišo gospodovo; ob naj večih praznikih je bila cerkev skoro prazna. Zastonj je namestnik božji na leco stopil božje besede oznanjevat, — nikdo ni hotel poslušati. Zastonj se je dušni pastir po otrocih oziral, da bi jim pravil od nebeškega Očeta in ljubega Jezusa, božjega prijatelja nedolžnih otrok; ni bilo nikogar, ki bi mu jih pripeljal. Zastonj je čakal spovednik na spokorjene grešnike, da bi jih z Bogom spravil, ni bilo nikogar, ki bi poželel božje milosti in smiljenja. Samoten je stal mešnik pred oltarjem, pripravljen naj svetejšo daritvo svete meše opravljati; ni bilo vernih, ki bi svoje molitve z njegovimi združili. Hiše bolenih so bile njegovi tolažljivi besedi zaperte in mnogi še celo na smertni postelji něso marali za svete zakramente. Vsaki si lehko misli, kako hudo je biti pastir takih izgubljenih ovčic! ki nijenega poželjenja němajo do Boga in božjih reči. Oh to je bila

žalost in bolečina za skerbnega dušnega pastirja, od ktere bi mu moralo serce počiti. Molil in zdihoval je; pa zdelo se mu je, kakor da bi vse bilo zastonj, da ni pomoči zoper toliko mlačnost in brezbožnost. Pa Bog in Maria sta vselej naša pomoč. Zato potoži tudi te duhovni pastir svojo silno žalost smiljenemu Jezusu in razlije svoje težko serce pred njegovo neomadežano materjo.

Tretjega grudna leta 1836 je sveto mešo na tistem oltarju Marie device Bogu daroval, ki je od tistega časa posvečen češenju njenega neomadežanega Serca. Zdaj mu pride pri meši na misel, kako njegovi farmani brez vsega straha božjega živijo, in pri teh mislih britka žalost terga njegovo serce. Kar ga v teh težavah med sveto mešo misel obide, da naj svojo faro presvetemu in neomadežanemu Sercu Marie device priporoči, da bode tako pomagal grešnikom k pokori. Zato sklene, bratovšino presladkega Serca Mariinega vpeljati, naj bi tako skoz priprošnjo usmiljene matere Marie spreobernjenje grešnikov od Boga sprosil. Tretjo nedeljo adventno se je opravilo z večernicami matere božje začelo. Vernih se je več zbralo, kakor poprej o največih praznikih, posebno možkega spola je bilo veliko videti. Po večernicah je bil v kratkem nauku namen tega novega družtva ali bratovšine razložen, ki so ga pričujoči željno poslušali. Kako jim je te nauk v serce segal, se je pri molitvah pred žegnom pokazalo, ki so jih vsi za mešnikom molili. Pri lavretanskih litaniah se je gorečnost še bolje vnela, da so besede: *„Maria, pribežališe grešnikov, prosi za nas!“* sami od sebe trikrat ponovili; tako tudi besede: *„Zanesi nam, o gospod!“* — To duhovna, ki je pred svetim rešnim Telesom klečal, močno v serce gene; tajati se mu začne žalostno serce; povzdigne svoje oči k Mariini podobi in reče: *„O dobrotljiva mati! ti slišiš, s kakošno ljubeznijo in zaupanjem k tebi kličejo; ti boš saj te uboge grešnike rešila, kteri te svoje pribežališe imenujejo. O Maria! sprejmi to družbo v svoje varstvo in v znamenje svoje dobrote do nje sprosi nam, da se gospod I. spreoberne. Jutro pojdem v tvojem imenu k njemu.“*

Gospod I. je bil imenitnega stana in je bil tovarš krivih modrijanov, ki so v minovšem stoletju svet motili, in že v mladih letih je vso vero v Kristusa izgubil. Desetkrat se mu je že ravno te duhoven ponujal, pa nijenkrat ni bil sprejet. Zdaj pa se znovič v zaupanji na priprošnjo Mariino k temu bolniku poda. Pa kakor drugekrati so ga hotli tudi zdaj odpraviti, on pa se ni dal odvernoti in je želel po vsi sili k bolniku priti. Ko se ž njim nekoliko prijazno pomeni, reče bolnik: „Gospod fajmešter, prosim vas, dajte mi svoj žegen!“ Ko mu duhoven to željo spolni, reče bolnik: „O kako dobro mi dé vaše obiskanje. Videti vas ne morem, pa vašo pričujočnost čutim. Odkar ste pri meni, čutim mir, pokoj in veselje, kakoršnega še něsem imel.“ Videti, da je tako omečan, duhovnu ni bilo več težko ga pregovoriti, da se je spovedal in svete zakramente prejel, ter ves vdan v sveto voljo božjo saj svoje zadnje dni življenja v njegovo čast obernol.

Spreobernjenje toliko terdovratnega grešnika, ki je več let brez svete vere v slepoti živel, je duhovna v svojem sklepu *„bratovšino presvetega in neomadežanega serca Marie device“* vpeljati poterdilo. Postave so bile že spisane in parižki višji škof so jih 22. svečana poterdili, in v nje zapisovati dovolili. Kmalu se je v tisti fari vse spremenilo. Ljudje so začeli lepše živeti, v cerkev pridno hoditi, pogosto prejemati svete zakramente, in od tistega časa se je verstilo prečudno spreobernjenje za spreobernjenjem. To je bil začetek prelepe bratovšine presvetega in neomadežanega Serca Marie device, ki je bila po sv. Očetu *Gregorju XVI.* leta 1838 s posebnim razpisom poterjena in v viši bratovšino za ves svet povzdignjena, ter z mnogimi odpustki obdarovana.

Od tega časa je ta pobožnost k časti milostivnega Serca Mariinega se hitro po vsem Francozkem razširila. In zdaj ni kraja, kder ne bi te lepe bratovšine poznali; povsod, kder katoljški kristjani prebivajo, se presladko Serce Marie časti.

B. Kaki namen ima ta družba ali braterna? — Njeni namen je po močni priprošnji presvetega in neomadežanega Serca Marie device spreobernjenje grešnikov in krivovercev od Boga sprositi. Gotovo, lepi namen! zakaj, kaj je hujšega, kakor greh, in kaj je boljšega in Bogu dopadljivšega, kakor za grešnike moliti, da bi se spreobernoli? In ker je Maria mati božja, pa tudi mati revnih grešnikov, ona gotovo pri Bogu največ zamore in tudi hoče sprositi.

Vse karkoli se hudo na sveti imenuje, bolezni, razne nadloge in smert, vse pride od greha. Greh je naj veča hudobija, on je oče vse revšine, vsega terpljenja, časnega in večnega. Greh umori človeka na duši in telesu, mu gnado, prijaznost božjo odvzeme, zaničuje drago kri Jezusovo, pokriva zemljo s pohujšanjem in hudobijami, nebesa zapira in pekel odpira. Pač boljše bi bilo za nespokorjenega grešnika, da bi nikdar rojen ne bil, kakor je Jezus od Judeža rekel; boljše, da bi bil popolnoma pokončan, kakor pa pogubljen. Zakaj, „*strašno je*, pravi sveto pismo, *pasti v roke živega Boga.*“ Bog po svoji pravici kaznuje; gorje tistemu, ki v dnevih milosti pokore ni storil za svoje pregrehe! Vendar, preljubi kristjan! nikar nikoli ne reci: Moji grehi so preveliki, ne morem pokore storiti. To bi se reklo obupati, česa nas Bog obvari! Velikoveč premišljujmo tolažljive besede, ki jih je Bog po preroku Izaii govoril: „*Če bi bili vaši grehi erdeči kakor škerlat, bodo beli postali, kakor sneg*“ (1. 18); če se le, je hotel Bog reči, iz celega serca k meni spreobernete. In kaj hočemo večega in bolj veselega slišati, kakor to, kar nam sv. evangeli pravi: „*Celo svojemu lastnemu sinu ni prizanesel, temoč ga je za nas vse dal v smert, da bi nijeden, ki v njega veruje, ne bil pogubljen, temoč da ima večno življenje.*“ (Jan. 3. 16.)

Da pa zares ni potreba obupati nijenemu grešniku, kteremu je le mar za poboljšanje, je tudi Maria, mati milosti božje, prava mati grešnikom dana, ona „*pribežališe grešnikov.*“ Že sveti Efrem jo je v pervih časih keršanstva tako imenoval; in mati katoljška cerkev to tola-

živno resnico vselej tekrat ponavlja, kedar jo v litaniah pozdravi: „*Pribežališe grešnikov.*"

Sicer tudi Maria med svojimi otroci po besedah sv. *Bernarda* dela razloček, in tiste, kteri njo bolj ljubijo, tudi ona bolj ljubi; vendar pa tudi svojih izgubljenih otrok, tudi naj večih grešnikov, nikdar popolnoma ne zapusti, temoč še svojo materno skerb pomnožuje, da bi jih k Bogu nazaj pripeljala; in jih tudi pripelja, če si le sami hočejo kaj prizadevati. In res, kako se ne bi Marii grešniki smilili, in kako ne bi ona za nje skerbela, ker je njeno presveto Serce Sercu njenega božjega sina tako močno podobno. Če je Jezus zato na svet prišel, da je iskal, kar je bilo izgubljenega: ali ni tudi Maria ravno zato mati božja postala, da bi bila usmiljena mati in pribežališe grešnikov. In če je tam pod križem meč neznanih bolečin njeno presveto Serce zavoljo grešnikov prebodel, in če je zavoljo grešnikov svojega ljubega sina v tako grenko smert dala, ali ji ne bojo ravno grešniki močno pri Sercu, ker so v nevarnosti večnega pogubljenja? ali ni ona njihova mati, in oni njeni otroci? Ni pa močnejše ljubezni, kakor je ljubezen, ktera otroka z materjo veže. Najbolj izgubljen in hudoben človek, ki je od vseh sovražen in zaveržen, vendar od serca svoje matere še ni zaveržen, ni zapušen; zakaj „*ali more*" po besedah svetega pisma, *mati svojega otroka pozabiti, da se ga ne bi usmililà?*" (Iz. 49. 15.) Ravno tako ne more Maria, naj boljša mati svojih otrok pozabiti, če so še tako hudobni. Od tod pride, da tudi grešniki najraj pod njeno brambo pritečejo, po njej milosti išejo pri njenem božjem sinu, kakor otrok, ki se pred razžaljenim očetom v materno krilo zavija. Od tod pride, da se Maria tolikokrat pozdravlja, „*milostljiva, dobrotljiva in sladka devica;*" in kdo bo soštel besede, s kterimi so sv. Ciril, sv. Efrem, sv. Anzelm, sv. Bernard in drugi cerkveni učniki njeno pomoč hvalili? Maria, pravi *sveti Bernardin,* ima večo željo nam milosti deliti, kakor mi, nje prejemati. „*Ona pride naproti, tem kteri njo poželijo*" (Modr. 4. 4.); te besede razlaga *Albert veliki* od Marie: Maria pride tem

naproti, kteri se k njej utečejo, da jo poprej najdejo, ko jo išejo. Ja, ljubezen te matere je tolika, da ko berž naše potrebe izve, že hiti nam pomagat: *„Ona nam pride naproti, poprej ko jo kličemo.“* (Vis. pes. 6. 5.) In če je Maria tako ljubezniva mati, celo do tistih, ki jo le malokaj ljubijo in po redko na pomoč kličejo; kako ljubezniva še bo le do tistih, ki jo serčno ljubijo, in se ji pogostoma priporočajo? *„Njo lehko vsak najde, kteri jo poželi.“* (Mod. 6. 13.) Oh kako lehko Mario najde, kteri njo ljubi, in kako polno ljubezni in smiljenja najde svojo božjo mater tisti, kteri ji služi. *„Jaz ljubim te, ki mene ljubijo.“* (Prig. 8. 17.) Skoz to hoče Maria reči, da je ona prisiljena, tiste ljubiti, ki njo ljubijo. In če ravno božja mati vse ljudi, kakor svoje otroke ljubi, vendar dela razloček med temi, ki jo bolje zvesto ljubijo; zakaj, pristavlja sveti *Jourdan,* take srečne duše, ki Mario bolje ljubijo mimo drugih, ne samo, da je ona tudi ljubi, temoč ona jim celo streže. V letopisnih bukvah dominikanskih se bere, da je pobožen menih *Lenart* bil navajen po 200 krat na den se materi božji priporočiti in ko je on smertno zbolel, se mu je lepa kraljica prikazala, ki mu je rekla: „Lenart, alj želiš umreti in k meni in k mojemu sinu priti?“ — „Kdo pa si ti?“ bara Lenart. — „Jaz sem mati milosti, odgovori devica; in ker si se ti tolikokrat meni priporočal, sem prišla, da te v nebesa peljam.“ Še tisti den je Lenart sladko zaspal in se k svoji materi v nebesa podal. O sladka mati, kako srečen je, kdor te ljubi! Zveličani *Berhman,* je večkrat rekel: „Če jaz le Mario ljubim, sem prepričan, da bodem od Boga gnado stanovitnosti in vse drugo dobil, česar potrebujem.“ Te pobožni mladenič je tudi imel navado, svoj sklep večkrat ponoviti, rekoč: „Jaz hočem Mario ljubiti, jaz hočem Mario ljubiti.“ — In ako ravno je gotova resnica, da Maria nas, svoje otroke bolje ljubi, kakor jo mi ljubiti zamoremo, vendar si moramo prizadevati, če hočemo njeni hvaležni otroci biti, jo kar naj več zamoremo ljubiti; zakaj s čem bolje jo kdo ljubi, s tem bolje Maria tudi njega ljubi, uči sv. *Ignaci* mučenik. Prizadevajmo si

tedaj tako Mario ljubiti, kakor jo je ljubil sv. *Stanislav Kostka,* kteri je tako goreče ljubezen do nje imel, da, ko je slišal od nje govoriti, je zmirom želel, njo še bolje ljubiti. Pred vsakim opravilom se je podal k podobi matere božje, njo za žegen prosit; sveti roženkranc in druge molitve k časti matere božje je rad prav pobožno opravljal. Če pa je slišal „salve regina“ peti, mu je serce gorelo od žive ljubezni do Marie. In ko je nek den podobo matere božje obiskal, ter ga njegov tovarš baral, alj on Mario ljubi? Oh, je izdehnol te sveti mladenič, kaj bi na to odgovoril, kakor: „Saj je Maria moja mati!“ In te besede je on s tako ljubeznijo izgovoril, kakor da bi prišle iz ust angelskih. Ljubimo Mario, kakor zveličani *Herman,* ki jo je svojo nevesto imenoval, ter tako zaslužil, da ga je Maria svojega ženina klicala. Ljubimo Mario, kakor sveti *Filip Neri,* ki jo je svoje veselje in sladkost imenoval; kakor sveti *Bonaventura,* ki jo je svojo kraljico in mater, svoje serce in dušo imenoval. Ljubimo Mario, kakor sveti *Bernard,* ki jo je svojo ljubezen klical, ter vsaki den podobo Mariino obiskoval, da bi ji svojo ljubezen odkril. Ljubimo Mario, kakor sveti *Alojzi Gonzaga,* kteri je ves ljubezni gorel, ko je slišal ime Marie klicati. Ljubimo Mario, kakor sveti *Ignaci Lojola,* ki je na svojem sercu zmirom podobo Marie device nosil; kakor sveti *Edmund,* ki je imel navado vsaki den s svojimi persti čerke Mariinega imena na svoje serce zapisati. Ja ljubimo Mario, kakor sveti *Frančišk Ksaveri,* ki je večkrat celo noč preljubo mater božjo in jene prelepe čednosti premišljeval. Kratko, prizadevajmo si, Mario tako ljubiti, kakor so jo vsi svetniki božji ljubili in jo še zdaj ljubijo. In da bi to rajši storili, nas sveta cerkva skoz to opominja, ker nas v družbo presladkega serca Mariinega vabi, ter obilo duhovnih zakladov odpira in ponuja, da se s tem rajši pridružimo.

II. Korist ali hasek družbe presladkega Serca Mariinega.

a) Kdor v družbo presladkega serca Mariinega stopi, si izvoli *Mario* za svojo *mater* in postane njeni otrok.

Kolika sreča pa je Mario za svojo mater imeti in jo ljubiti, je ravno bilo rečeno.

b) Si naprejvzeme *čednosti Mariine* posnemati in tako Bogu služiti, kakor je Maria služila. In to je spet velike vrednosti; zakaj Maria izgled vseh čednosti, svoje otroke lepo uči, kaj imajo storiti in česa se varovati, da bodo njeni vredni otroci in tako Bogu dopadljivi.

c) Postane deležen *molitve in dobrih del* cele družbe. Združena molitva pa pri Bogu veliko premore, Sam Jezus pravi: *„Če se dva izmed vas na zemlji zedinita, in za kako reč prosita, jima bo moj oče dal, ki je v nebesih.“* (Mat. 18. 19.) Kako koristno je tedaj pri družbi Mariini biti, kder eden za drugega moli in Maria naše molitve podpira. In če je Bog molitvo Mojzesovo uslišal, ko je za Izraelce prosil, s tem bolje bo uslišal prošnjo Marie device in matere svojega božjega sina. In če molitva pravičnega pri Bogu veliko premore, kaj še bo premogla molitva družnikov Serca Mariinega, med kterimi je tudi veliko nedolžnih otrok in čistih mladeničev in devic, ter drugih pobožnih duš, kterih molitve gotovo Bogu dopadejo.

d) Posebna korist so slednjič še veliki *duhovni zakladi* ali *odpustki,* ki jih sveta cerkva vsem družnikom deli, in sicer *popolnoma odpustke,* če se z grevanim sercem svojih grehov spovejo, zakrament svetega rešnega Telesa prejmejo in vsaki den eno *„češeno Mario“* molijo s pristavkom: *„O Maria, pribežališe grešnikov, prosi za nas!“* 1. Na den sprejetja v bratovšino. 2. Na novo leto. 3. V praznik presvetega in neomadežanega Serca Mariinega, to je v nedeljo pred septuagezimo. 4. Na svečnico 5. Na oznanjenje Marie device, 6. Na rojstvo Marie device. 7. Na njeno vnebovzetje. 8. Na praznik čistega spočetja. 9, Na praznik matere božje sedem žalost. 10. Na spreobernjenje svetega Pavla. 11. Na den svete Marie Magdalene. 12. Ob dnevu, ko smo bili keršeni. 13. O smertni uri, ako se skesano spovejo, in sveto obhajilo prejmejo, in če tega ne bi bilo mogoče, ako presveto ime Jezus z besedo ali v sercu kličejo. (Gregor XVI. 24. mal. travua 1838.)

Poverh tega še *dvakrat popolnoma odpustke na mesec,* kterikoli den si kdo izvoli, če se le zgrevano spove in sveto rešno Telo vredno prejme, ter kakor je pri vseh popolnoma odpustkih predpisano, cerkev ali očitno kapelico obiše in za blagor svete cerkve po namenu sv. očeta moli. (Gregor XVI. 4. sveč. 1841.) — Tudi boleni se lehko teh dvojnih odpustkov udeležijo, če od gori rečenih pogojev toliko storijo, kar zamorejo, in drugo po nasvetu svojega spovednika skoz druge dobre dela nadomestijo.

„Za tega voljo, bratje, prizadevajte si bolj in bolj, da po dobrih delih svoj poklic in svoje izvoljenje zagotovite; ako namreč to storite, ne bote nikdar grešili.“ (2: Petra. 1. 10.)

III. Kaj imamo storiti, da se velikih milosti in dobrot družbe presladkega Serca Mariinega udeležimo?

a) Vsi verni, stari in mladi, obojega spola in vseh stanov se udeležijo vseh koristi in dobrot te družbe, če se dajo *v njo zapisati.* Samo se posebno terja, da imajo gorečo željo skoz to čast božjo povišati, za dušno zveličanje svojega bližnjega in za svoje lastno skerbeti, ter si prizadevati vsak po svojem stanu čednosti posnemati, s kterimi je Serce Marie okinčano. *„Otroci! poslušajte me; blagor jim, kteri ohranijo moje pota,“* nas opominja Maria. (Modr. božj. 8. 34.) Naj lepši *izgled vseh čednosti,* pravi izgled pravičnega in svetega življenja za Jezusom je *presveta devica Maria.* Nad njo najdejo mladeniči in dekleta naj lepši izgled čistosti in sramežljivosti, nad njo imajo zakonski, sosebno matere naj lepši izgled prave skerbi za otroke, nad njo imajo bolniki in vsi žalostni in terpeči naj lepši izgled poterpežljivosti, nad njo se najde izgled prave ponižnosti, pokoršine, ljubezni do Boga in do bližnjega, z eno besedo: nad njo se najdejo vse lepe čednosti. „V njej je bila, po besedah *sv. Bernarda,* vera očakov, duh prerokov, zmernost spoznovavcev, čistost devic in svetost angelov.“ Ni zastonj Bog tako hotel, da je Maria vse stanove človeškega življenja preživela; ona je

bila hči, devica, žena, mati in vdova, in vendar pri vsem tem vselej devica. Ona je vse dolžnosti dobrega otroka do svojih staršev na tenko spolnjevala, nijena devica ni bila tako tiha, tako krotka, tako ponižna, tako pohlevna, tako pobožna, tako polna ljubezni božje; nijena žena ni bila tako zvesta, tako mirna, tako ljubezniva in čista; nijena mati ni bila tako skerbna, tako poterpežljiva, tako vdana v voljo božjo; in nijena vdova ni tako popolnoma svetu odmerla in se tako vsa Bogu darovala, kakor Maria. Glej, keršanska duša! v to lepo podobo in ogledalo vseh čednosti in je posnemaj, da bodeš vreden sin in vredna hči Marie device. *Sv. Hedvik,* poljska vojvodinja je vedno zlato podobo prečiste device Marie v rokah nosila, da se je pri njenem pogledu k pobožnosti in k posnemanju presvete deviške božje matere spodbudovala. Celo ob svoji smerti je to podobo tako terdno deržala, da ji je něso mogli vzeti, in trije persti, s kterimi je podobo objela, so bili pet in dvajset let po tem še nespremenjeni.

b) Kteri želijo v to družbo pristopiti in vseh dobrot se udeležiti, imajo svoje *kerstno in rodbinsko ime* v družbinske bukve zapisati dati. Pri zapisanju dobi vsak družnik in družnica *čudežno svetinjo brezmadežne device Marie* z odpustki. Ta svetinjica ali brevica se ima vedno pri sebi nositi in dobro je, to svetinjico večkrat poljubiti ter se Marii priporočiti, govorè: „*O Maria, brez madeža spočeta, prosi za nas, ki k tebi pribežimo!*“ Sveti *Alfonz Liguori* je imel lepo navado, da je skoro vsakemu, ki ga je pervikrat obiskal, dal kako podobico Marie device in mu je rekel: „K Marii pretecite v vseh svojih potrebah in postavite na njo veliko zaupanje.“ In sv. *Brigita* je večkrat izdehnola: „O moja gospa, stoj mi iz ljubezni do Jezusa na strani, da ga črez vse ljubim!“

c) Kdor premore, naj da kterikrat k časti Marie *vbogaime,* ali za sveto mešo k časti presladkega Serca Mariinega, posebno ob njenih praznikih.

d) Družniki in družnice imajo vsaki den pobožno, več s sercem ko z ustmi 1 „*češeno Mario*“ moliti s pristavkom: *O Maria, pribežališe grešnikov, prosi za nas!*“

Dobro je tudi, kdor zamore in zna molitev sv. Bernarda moliti: *„Spomni, se o premila devica Maria!“* itd. ali pa: *„Pod tvojo pomoč in brambo pribežimo,“* ali: *„Češena si kraljica, mati milosti itd.“*

e) Posebno se ima zapomniti, da le *čisto serce* nam pomoč in brambo Mariino pridobi; zato si imajo družniki in družnice prizadevati, čisto serce in dušo si ohraniti, večkrat zakramente sv. pokore in svetega rešnega Telesa prejemati, da se tako tudi obilnih odpustkov, ki so tej družbi podeljeni, udeležijo. — Očetu *Albertu Piskaljinu* iz družbe Jezusove se je bila Maria enkrat tako le prikazala: Pod svojimi nogami je imela mesec (luno), krogljo zemlje in peklensko kačo; od ram do nog se je vil ko sneg bel plajš, in od njene veličanstvene glave je viselo zagrinjalo plavo (modro) kakor nebo; oči je imela pohlevno doli obernjene, roke pa na svojih deviških persih sklenjene. Nad njo so se videle tri božje peršone; Bog Oče jo je, ko svojo preljubo hčer, in Bog Sin, ko svojo preblaženo mater z zvezdami venčal, zgorej pa je bil videti sveti Duh v podobi belega goloba, razpušajoč črez njo svoje zveličanske žarke. Tako se je prečista mati božja Maria očetu Albertu pokazala, ter ga s svojo prekrasno lepoto tako genola, da bi jo bil rad vedno gledal. V te namen pokliče malarja in mu na tenko dopove, kako se mu je bila Maria prikazala, da bi jo tako malar z barvami zmalal. Črez nekoliko dni pride malar s podobo in jo Albertu pokaže; te pa berž ko jo zagleda, zavpije: „O kako slabo si jo zadel! Tako čista devica se more le od čiste roke lepo zmalati. Pojdi, očisti svojo dušo vseh grehov in potem se zopet k delu podaj!“ Malar vse to stori in zdaj pride zopet z Mariino podobo, ktera je bila tako lepa, kakor da bi ne bila prišla iz človeške, ampak iz božje roke. Po tej podobi je bilo potem več drugih ponarejenih. — O da bi tudi mi Marii vselej s čistim telesom, s čistim sercem in s čisto dušo služili! —

f) Vsi družniki si naj prizadevajo skoz priprošnjo Mariino za *spreobernjenje grešnikov* Boga prositi, zakaj to

je poglavitni namen te družbe. Posebno pa zamorejo tiste Marii priporočiti, kterih sreča in zveličanje jih najbolje skerbi, postavim: starše, brate, sestre, prijatelje in žlahto. V obče imajo še tudi za spreobernjenje vseh grešnikov moliti, za krivoverce, razkolnike, jude in ajde, naj bi vsi pravega Boga spoznali in v naročje svete matere, katoljške cerkve se podali.

g) Vsi družniki in družnice si naj prizadevajo, *presveto in neomadežano Serce blažene device Marie častiti* in se ji priporočati. Saj je Maria presrečna mati Sina božjega, Jezusa Kristusa, našega Zveličarja, zato tudi zasluži, da njo častimo; in ona je tudi naša mati, zato je naša dolžnost jo ljubiti. Ker pa vsa čast in ljubezen, ktero blaženi devici Marii in svetnikom božjim skazujemo, se le Bogu daje; zato naj brati in sestre te družbe vse svoje molitve in dobre dela s prevelikim zasluženjem svetega in neomadežanega Serca Mariinega združijo, in Bogu darujejo, da tako naj svetejše Serce Jezusovo in samo sveto Trojico po vrednem počastijo.

h) In če ravno smo dolžni vsaki den Mario počastiti in se ji priporočiti, vendar smo to dolžni posebno *ob praznikih družbe neomadežanega Serca Marie device,* kteri so: 1. Praznik Mariinega Serca, drugo nedeljo po veliki gospojnici, 2. Nedelja pred septuagezimo, 3. Vsako sobota celega leta, posebno pa perva sobota v mescu. 4. Dnevi, ob kterih ima bratovšina popolnoma odpustke. V teh dnevih imajo družniki Serce Mariino posebno častiti.

Ljubeznivi! če to vse preudarimo, moramo spoznati da je družba presladkega Serca Mariinega res *lepa in koristna.* Smem reči, da med vsemi bratovšinami, ki so bile vpeljane in še zdaj obstojijo, gotovo ni nijene, ki bi se bila tako hitro razširila in toliko lepega sada prinesla, kakor je družba presladkega serca Marie device. Še le nekaj črez 20 let je preteklo, kar je vnovič vpeljana in že šteje po raznih krajih sveta več ko 20 miljonov družnikov in družnic. Kdo pa bo preštel vse milosti in dobrote, ki so jih verni na priprošnjo Ma-

riino dobili! Za spreobernjenje grešnikov sosebno vpeljana, šteje ta družba tavžent in tavžent čudežnih spreobernjenj terdovratnih grešnikov. Fara, v kteri je najpoprej vpeljana, se je zevsema spremenila; ljudje radi hodijo k službi božji, pogostoma prejemajo svete zakramente, radi molijo in se povsod lepo keršansko zaderžijo. Cele rodovine (familie), ki več let na cerkev něso pomislile, zdaj išejo ena drugo v pobožnosti in gorečnosti do Boga in božjih reči prekositi. Ljudje vseh stanov in vsake dobe hitijo pod brambo in varstvo Mariino, ter najdejo pri njenem deviškem Sercu pomoč v vseh težavah in nadlogah. Šestdeset in sedemdesetletni starci in žene, ki so poprej na Boga celo pozabili, skoz priprošnjo te družbe dobijo milost, prave pokore; se dajo v resnicah svete vere podučiti, ter se z Bogom spravijo. Slabi kristjani zapušajo svoje grešne navade, krivoverci in Judje se spreobračajo, ter Jezusa molijo in Mario častijo. Vse to je lepi sad družbe presladkega Serca Mariinega. Ne samo na Francozkem, ampak povsodi, kder se ta lepa družba vpelja, se vse k boljšemu spremeni, se godijo vidni čudeži milosti božje. Zato tudi vsem to lepo družbo priporočim.

Oh moji ljubi! kde je človek, ki ne bi imel med svojo žlahto, prijatelji, znanci in domačimi enega ali več takih, ki na to, kar je edino potrebno — na zveličanje svoje duše pozabijo, ter brez vse skerbi za večnost živijo? In če pomislimo, koliko se jih je skoz to Mariino družbo spreobernolo in poboljšalo; kdo bi zamogel tako len biti, da ne bi svoje molitve s toliko tavžent in tavžent kristjani združil, in za poboljšanje tistih prosil, ki ga najbolje skerbijo? kdo ne bi z veseljem k Marii klical, in jo za pomoč prosil, ki je pomočnica kristjanov, pribežališe grešnikov in tolažnica žalostnih!

Če dalje še pomislimo na svoje velike slabosti in težave, na veliko število svojih grehov, moramo s prerokom izdihovati in reči: *„Od vseh strani sem od slabosti obdan, kterih ni števila, moji grehi so me vjeli, ter jih ne morem pregledati. Število mojih grehov je naraslo črez*

število lasi moje glave, zato me je serce zapustilo.“ (Ps. 39. 13.)

Že velikokrat je morebiti bila sekira položena na drevo našega življenja; že večkrat je bila morebiti sodba črez nas sklenjena: *„Posekaj to dvevo, zakaj zastonj prostor zavzema?“* Pa, kdo nas je rešil, da něsmo bili pokončani? Oh Maria, naša mati je stopila pred sodnika, ter je za nas prosila: *Gospod,* je rekla, *pusti to drevo še eno leto rasti, jaz ga bom okopala in pognojila; morebiti bo vendar sad prineslo; če ne, potem ga posekaj.“* (Luk. 13. 8,) In gospod je na prošnjo svoje matere nam prizanesel in nam še dal čas pokore.

Sklep. Zato, ljubeznivi! ljubimo tudi mi Mario svojo preljubo nebeško mater; skazujmo ji po volji svete cerkve za Bogom naj večo čast, in jo serčno prosimo, da bi ona pri svojem Sinu vse sprosila, kar nam je treba. Sveti *Bernard* pravi: *„Ta modra devica ni želela ne bogatstva, ne časti pa tudi ne oblasti; le to je želela, da je bila pri Bogu v gnadi, to kar je edino potrebno, da se človek zveliča. Kaj pa hočemo mi drugega želeti, kakor ravno to gnado. Išimo jo tedaj pri Marii, ktera najde, kar iše.“* Pa tudi časnih reči smemo Boga po njeni prošnji prositi. Tudi te nam bo ona dosegla, saj je tudi ženinu in nevesti v Kani galilejski zadobila, da je njeni božji Sin čudež storil in vodo v-vino spremenil. Če pa kda něsmo uslišani v časnih rečeh, si mislimo, da ni bilo za zveličanje naših duš, kar smo prosili, ker drugač bi gotovo dobili; upajmo pa, da nam je Maria pri Bogu boljše darove sprosila, kakor so tisti, za ktere smo mi molili. Namesto rešenja iz nadlog, iz bolezni nam je sprosila poterpežljivost, vdanosť v voljo božjo, duha pokore, in tako imamo večno dobroto namesto hitrominljive.

Vendar bi se pa silno motil, kdor bi mislil, da je že pri materi božji v gnadi, če v njeno čast to alj ona molitvico moli, ali jo kako drugače časti. Jezus je rekel: *„Ni vsak, ki pravi gospod, gospod! pojde, v nebeško kraljestvo; ampak, kteri stori voljo mojega očeta, ki je v nebesih, tisti pojde v nebeško kraljestvo.“* **(Mat. 7. 21.)**

Ravno tako pa tudi ne bode božjega kraljestva deležen postal, kdor le z jezikom Mario časti, pobožno živeti si pa ne prizadeva; ampak le tistemu bo Maria vse gnade izprosila, kteri jo vredno časti, ter si prizadeva njene lepe čednosti posnemati, kakor ona vselej in v vsem le voljo božjo spolnjevati.

Zato, ako si v grehe zašel, o človek! spomni se, da je Maria pribežališe grešnikov. Prosi jo z žalostnim sercem, da bi za te Boga prosila, da bi ti zadobila pravo serčno žalost črez tvoje grehe, stanovitno spreobernjenje in milost božjo. In čem bolj si Boga žalil, bolj jo prosi za njeno pomoč, terdnejše zaupaj, da ti bode na strani stala v tvoji nadlogi; pa si tudi sam prizadevaj, da se Mariine prošnje vreden storiš. Zakaj Maria je sama k *sv. Brigiti* rekla: *„Jaz sem mati grešnikov.“*

O preljubi kristjan! kdo bi obupati smel, če ga tudi veliki grehi težijo, saj si čul, da je Maria mati grešnikov. Pa vendar prederzno ne upaj na njeno pomoč; zakaj Maria je k tem besedam še pristavila, da je ona res mati grešnikov, pa *„le tistih, ki se poboljšati želijo.“*

Prosimo zato Mario, kedarkoli jo imenujemo *„pribežališe grešnikov“*, da bi pri Bogu za nas prosila, da terden sklep storimo, od zdaj za naprej, saj prostovoljno, nikdar več ne grešiti, in za storjene grehe celi čas svojega življenja se pokoriti. — Ravno tako pa prosimo tudi Mario za tiste grešnike, ki so sami vsi slepi in terdovratni, da jim ni mar za spreobernjenje, pa tudi Marie zato nič ne prosijo — prosimo radi in pogostoma za take uboge sirote! priporočujmo jih usmiljenemu in čistemu Sercu Marie, da bo ona za nje prosila; ker, kar Maria prosi, gotovo dosegne.

Izročimo se popolnoma svoji ljubi materi in recimo: O Maria! očitno spoznamo, da smo grešniki, da bi bili že zdavnej v peklenskem brezdnu goreli, ko bi nas ne bila tvoja usmiljena roka pred peklom obvarovala; pa tudi zdaj še se vedno bojimo, da bi nas šiba jeze božje ne doletela, ker še zdaj nam vest očita, da se še le premalo greha varujemo; vendar ne obupamo, temveč pod

tvoj materni plajš pribežimo. O Maria! bodi nam usmiljena mati! bodi vselej naše pribežališe v vsaki nevarnosti! Glej, naše serce je pripravljeno, terdno smo sklenoli, svoje življenje poboljšati in greh zapustiti; ti nam pomagaj te sklep dopolniti. O Maria, pribežališe grešnikov, prosi za nas! Amen.

Hvala Jezusovega in Mariinega Serca.

Spoznano, ljubljeno, hvaljeno in poveličano, češeno in slavljeno bodi vselej in povsodi božje Serce Jezusovo in neomadežano Serce Mariino! Amen.

Herg.

VII.

Keršanska Beseda

za Mariino družbo misjonom pomagati v srednji Afriki, za pokristjaniti Zamorce.

Maria zgodnja denica.

Glej! odsihmal me bojo srečno imenovali vsi narodi; zakaj velike reči mi je storil On, ki je mogočen, in sveto njegovo ime. Tako Maria. Luk. 1, 48—49.

Navod.

Prijazno nam svetijo vse zvezde na jasnem nebi, pa naj lepše med vsemi nam svetli denica juterna; ona popotnika oveselí, polajša beteżniku bolečine, in potolaži tudi jetnika v temni vozi, kteremu skoz majhino oknice v tesno ječo posveti, ljuba denica juterna. — Pa lepše in lepše nam je zasvetila dnešnje godovno Maria, Odrešnika izvoljena mati, ki se nam je dnes rodila, in naznanila zapušenemu svetu zlato solnce Jezusa, luč v razsvetljenje nevernikom, in v čast svojemu ljudstvu. Po vsi pravici se dnes vsi věrni Mariinega rojstva z nami razveselijo, in vsi narodi jo hvaležno imenujejo *Zgodnjo denico,* kterim je draga luč zveličanske věre prisvetila, naj se dopolnijo Marii preroške besede: „Glej! odsihmal itd.

Pa veliko miljonov ljudí še v smertni temi nevěre in malikovanja sedí, kterim še ni prisvetila prijazna denica juterna, še ni prisijalo svetlo solnce zveličanske věre Jezusove. Ne poznajo Boga, svojega ljubega Očeta, in

ga spodobno ne molijo, ne poznajo Marie, svoje ljubeznive matere, in je ne častijo. Žalostno je življenje jihovo, strašna jihova smert in nesrečna večnost. Med vsemi neverniki, naj nesrečnejši, bi rekel, so *Zamorci v srednji Afriki,* otroci Kama, tistega hudobnega sina, kojega je razžaljeni oče Noe preklel. (I. Mojz. 9, 21 — 27.) Jim pomagati se je svetoželjno Mariino družtvo alj bratovšina začela, ktera dnes obhaja svojo pobožno obletnico, ter oživlja svoje priserčne želje, in povzdiga svoje prošnje k Očetu luči skoz prošnjo Marie, denice juterne, naj bi prisvetila skoraj prave věre zveličanska luč Zamorcem, ki so tudi bratje in sestre naše. Omladiti to boguljubno Mariino braterno tudi med nami, hočemo pogledati njen *začetek in namen,* kako ji pomagati in jo podpěrati; spoznati pa tudi Mariine družbe *veseli napredek* in *duhovski dobiček,* kterega bratom in sestram sveta mati katoljška cerkev ponuja. — Vse Bogu in Marii v čast, pa tudi nam in ubogim Zamorcem v zveličanje! Poslušajte.

Razlog Mariine družbe.

1. *Mariine bratovšine namen.* Afrika je med petimi deli znanega sveta naj nesrečnejši, naj bolj zapušena in naj manj znana zemlja. *) Okolj 300 miljonov ljudi po Afriki živí, pa le malo malo jih Boga prav speznà; zakaj mnogim je luč svete věre ugasnila; Turki so jo zaterli; večidel Zamorcem pa še nikdar prisvetila ni, posebno onim, kteri v sredi vroče Afrike bivajo. Kraji so nam povečem neznani, pa tudi toliko vroči, da se mehurji izpustijo, ako solnce na golo kožo posije. Pušave so velike; po cele dni popotnik studenca ne najde, drevesa ne vidi, ni vôde za piti, ne sence počiti. Veter visoke hribe pekočega peska nanosi, in popotni si lehko v puste kraje zajdejo, kteri so polni dereče zverine in strupnih kač. Prebivavci so plahi in vsi zbegani, kajti jih Turčiní

*) Beri Zgodna dan. leta 1850. Nr. 36.

lovijo in v hudo sužnost prodajajo. Prebivališa Zamorcev so nizke kočure, iz blata in pa slame zostavljene; jih živež so pešice dure, ki je naši koruzi podobno zernje, in pa meso divjačine, ktero ulovijo in sirovo uživajo. Obleke němajo nijene, in po divjaško med sebo živijo. Pa tudi ti zapušeni černi Zamorci so po božji podobi za nebesa stvarjeni, so naši bratje in sestre po Jezusu Kristusu, ki je tudi za nje svojo rešno Kerv prelil in jim nebeško kraljestvo odperl; alj kdo jim hoče pravo pot pokazati? — Kdo jim veseli glas božjega kraljestva oznaniti? —. Kdo jim skoz sveti kerst vrata večnega življenja odpreti? — „Oh, žetev je velika, delavcev pa malo! Prosite Gospoda žetve, naj pošlje delavcev v svojo žetvo“, veli Kristus, in to se zgodí skoz Mariine družtvo za prebivavce srednje Afrike.

2. *Mariine družbe početek.* Sveta mati kat. cerkev skerbi za vse kraje sveta, in tudi neznanih krajev srednje Afrike ni pozabila. Že sveti Atanazi, Aleksandriški škof v Egipti je poslal sv. škofa Frumencia v te daljne kraje, Zamorcem svet evangelj oznanjevat, kterim ga je dvornik Zamorske kraljice Kandace (Djanj ap. 8, 26 — 39.) pervi zoznanil. Pa, žalikog, da je to luč zmota krivovercev otemnila, in nevěra Turkov večidel ugasila, še poprej, ko je zapušene černe Kike, Dinke, Šiluke, Barri in druge Zamorce prav obsijala. Dolga duhovska noč jih je pokrivala do sedajnih časov. Leta 1846 so poslali sveti oče papež Gregor XVI. pet serčnih misjonarjev v daljno deželo Senár Zamorcem sveto věro oznanjevat, kterih poglavitno mesto je Hartum, onkraj velike pušave, od Kaire v Egipti dva mesca hoda na kamelah, in nad 1000 ur od nas daleč. Vojvoda teh serčnih umetnih mož so bili oče Rilo, Jezuitovski redovnik iz Poljskega domá; med njimi pa tudi Dr. Ignaci Knobleher, spodnjega Krajnskega roják.*) Srečno, če ravno v velikih težavah, so apostoljski možje iz Egipta skoz Nubio v Hartum dospeli. „Ali v tem divjem kraji němamo hiše, ne cerkve, ne drugih pri-

*) Beri Zgodno danico leta 1840. Str. 269.

pomočkov: pišejo gospod Ignaci Knobleher. Velikonočne praznike něsmo zamogli po šegi kat. cerkve obhajati, in žalostni smo bili. Oh, kako srečnega sem štel duhovna, ki v svoji cerkvici s svojo pobožno srenjo lehko svete skrivnosti obhaja!" — Naj veči žalost pa je delala apostoljskim misjonarjem huda bolezen Očeta Rila.

Po veliki noči je bolezen očeta Rila če dalje hujši prihajala, in 17. rožnika so pobožni oče v Gospodi umerli, kakor Bogu posvečen dar za spreobernitvo Zamorcev, in so bili kot pervi apostol Zamorcev v černo zemljo pokopani. Na mesto rajnega so tovarši našega Ignacja Knobleherja izvolili apostoljskega namestnika. V velikih revah in stiskah so v Hartumi na verti uborno Kapelico postavili, in posvetili Marii prečisti devici, zgodnji Denici, naj bi Zamorcem milost izprosila, da bi bili vredni obljub Kristusovih. Nabrali so 12 zapušenih sirot, kojim so bili keršanski stariši pomerli, so jih lepo za sveti kerst pripravili, in o vseh Svetih 1849 so bili keršeni, pervenci te apostoljske žetve za sveto kat. cerkvo. Debele solze veselja so se Zamorcem po černem lici takale, in eden keršenih je po svetem kersti ves poln veselja djal: „Oh, Bogu bodi hvala! Zdaj smo rešeni; zveze greha so raztergane, in hudobni duh něma več do nas oblasti." Za božične svete praznike so jim lepe jaslice napravili, ktere so prišli tudi krivověrci Kopti, celo Turki gledat. in so s kristjani veselo rojstvo božjega Deteta obhajali. Dvoje izgubljenih duš se je na to v sveto kat. cerkvo povernilo, in po pravici in resnici ponovimo besede Jezusove: „Zahvalim te, Oče, Gospod nebes in zemlje! da si to skril modrim in razumnim, in si malim razodel." (Luk. 10, 21.) — Ne bojte se, majhina čreda, kajti je vašemu Očetu dopadlo, vam kraljestvo dati! (Luk. 12, 32.)

Po tem, ko so gospod apostoljski provikar veliko daljnih in bližnjih krajev obiskali, se daleč po Beli reki do zamorcev Barri peljali, in spoznali, da bi narodi tistih krajev bili pri volji, se po kristjaniti, so se leta 1851 v Evropo povernili, in obiskali svoje kraje, znance in prijatelje, da bi naprosili novih delavcev v te vinograd

Gospodov, pa tudi dobili pomoči za toliko važno in težavno delo. Pet serčnih duhovnov Slovencev se jim je ponudilo na to apostoljsko delo: trije Krajnci Kociančič Joanez, Dovjak Martin, Mateuž Milharčič, duhovni Ljubljanske škofie; eden Štajerc Oto Trabant, in Korošec Jernej Možgan, iz Lavantinske škofie, kteri so vse zapustili in se podali krez široko morje nevěrne Zamorce keršanske věre učit. Pač lepo djanje in sveti poklic za nebeško kraljestvo! *)

Kdo jim pa hoče brodnino plačati, kdo tem misjonarjem živeža dajati, kdo obleko omisliti, kdo jim pomagati cerkve zidati in toliko potrebnih reči za te neznane kraje oskerbeti? Glejte, to Mariina družba stori, ktere spomin dnes obhajamo.

3. *Mariine družbe vstava.* Molitva in pa milošina ste dve naj veči pomočnici za vsako dobro početje, ste dve mogočni usmileni sestri, ki tudi Mariini družbi roke podajate, da misjone v srednji Afriki lehko podpira. Po željah gorečega misjonarja in velikega vikarja se je na Dunaji (Beči) pobožna družba gorečih katoličanov vstanovila, ktere družbani in družbane so obljubili vsaki mesenc 5 krajcarjev (v srebri) za afrikanske misjone vbogaime dati, pa tudi vsaki den en Oče naš in eno Češena si Maria moliti, in dostaviti lepi izdihljej, rekoč: „*O Maria, nebeška kraljica, prosi za nesrečne Zamorce, da bodo z nami vred deležni obljub Kristusovih.*“ **) — Udje te svete družbe so si izvolili *Malo Gospojnico* (mali Šmarn alj Mariino rojstvo) za obletnico, v kteri svete zakramente prejmejo, naj bi sebi in ubogim Zamorcem pomagali v svete nebesa. Ravno na male Meše (v god Mariinega rojstva) se tudi v Hartumu v misjonski cerkvici sveto opravilo ima, naj bi dobri Bog misjonsko delo med Zamorci blagoslovil, pa tudi dobrotnikom povernil, kar z molitvijo in milošino Zamorcem dobrega storijo. To Mariino družbo podpěra svitla cesarska žlahta, in cesarsko

*) Beri Zgodno danico leta 1851. Nr. 37.

**) Beri Zgodno danico leta 1851. Stran 109.

vladarstvo pošilja misjonarjem darove, ktere dobrotniki vlagajo, naj bi tudi nesrečne Kamove otroke ljuba luč svete věre obsijala, naj bi tudi Zamorci Boga prav spoznali in molili, častili Mario svojo milo mater kakor svojo Zgodnjo Denico. — Oh dobri Bog, Oče usmiljenja, od kterega vse dobro pride, daj dobro srečo na prošnjo Marie tej lepi bratovšini, pomnoži število bratov in sester, usliši njih pobožne Očenaše, blagoslovi darovane krajcarje, naj se širi po Afrikanskih pušavah tvoje kraljestvo, in posvečeno bo od solnčnega izhoda do zahoda tvoje sveto ime. Hvala lepa in zahvala pa tudi vam, bratje in sestre te Mariine družbe, kteri ste toliko lepo pomagali misjonarjem postaviti sveti križ, veličanstveno znamenje zveličanja v srednji Afriki daleč pod jugom, kamor še evangelski glas nikolj poprej došel ni.

4. *Mariine družbe napredovanje in sad.* Denar je tega sveta gospodar, on veliko hudega stori, ako se slabo oberne, pa tudi dobrega dosti učini, ako se v dobre dela obrača. „Delajte si prijatelje s krivičnim mamonom (posvetnim, goljufnim blagom), da vas, kedar obnemagate, vzemejo v večne prebivališa:“ veli Jezus. (Luk. 16, 9.) Ravno to storijo bratje in sestre Mariine družbe, ki misjonom v srednji Afriki pomagajo. Misjonarji so kupili železno ladjo za 3000 tolarjev, in so ji dali: *Zgodnja denica,* lepo ime. Naredili so v enem konci Mariino kapelico, v kteri lehko božjo službo obhajajo. Veselo je ta ladja po Nili, mogočni reki jadrala, peljala za misjon potrebnih reči, peljala dva lepa zvona, *) in tudi mičnih orgel pozabila ni. Postavili so v Hartumu, poglavitnem mesti, misjonarjem hrame, Zamorcem šolo in lično kapelico; napravili so v Gondokori med černimi Barri, pa tudi pri svetem križi med Kiki misjonsko ostajo, ter so začeli Zamorce učiti in kerstiti, jim odpěrati božje kraljestvo. Tako je Zamorcem Zgodnja denica prisijala; in kdo je vse to storil? Vaši darovi in molitve, Mariine družbe bratje in sestre; storil je Bog skoz vas, ki vam je dare

---

*) Beri Zgodno danico leta 1857. Str. 145.

in dobro voljo dal, misjonom pridno pomagati. Le Bog da setvi seme in rast.

Ako ima zemlja lepo roditi, se mora dobro pognojiti tudi v vinogradi Gospodovem. Tri sto let je naša zemlja mučenikov prelito kerv pila, poprej ko je sveta vĕra vse naše kraje prerastla in malikovanje zadušila. Kerv marternikov je bilo seme kristjanov; več ko so jih sovražniki pomorili, več so jih tedajni misjonarji kerstili. (Tertulian). Oh, koliko grobov svetnikov božjih v naših krajih imamo, kterih pa ne poznamo, in brez pomislika po njih hodimo! Spoznali jih bomo sodni den, in jih častito hvalili, da so nam skoz svojo hitro in kervavo smert gnado svete vĕre zaslužili. Ravno taka se naše dni Afrikanski zemlji med Zamorci godí. Pomerli so za rajnim očetom Rilom vsi jih tovarši, pomerlo je vseh pet misjonarjev Slovencev, kteri so apost. vikarja Knobleherja v srednjo Afriko spremili. Strašna vročina, nezdrava sapa, slaba voda je hudo merzlico naredila, in jih je mlade pod zemljo spravila. Oton Trabant so v Gondokori smertno zboleli, in poslali so jih po Beli reki na tuji ladji v Hartum nazaj. Bolezen na vodi siromaka premaga, in ker nijene prave pomoči ni, začnejo umirati, kakor svoje dni sv. Franciško Ksaverjan na samotnem otoki. Nĕmajo kerš. strežaja, da bi jim smertni pot brisal; popoten Turk in pa odpaden kristjan, ki je bil svojo vĕro zatajil, jim pristopita; v njunih rokah umerjejo; in ko jim oči zatisneta, jih na bregi za reko med dva drevesa pokopljeta. *) Dopolnila se je rajnemu Trabantu sveta želja, ktero so v svojem slovesi na Vidmem izustili, rekoč: „Oh da bi Bog moje želje spolnil, in me vrednega in močnega storil, tamkaj med divjaki v čast njegovega presvetega imena svoje življenje skleniti, tamkaj med Zamorci srečne smerti umreti.“ **) Ni bilo mešnika blizo, ki bi jim bili o smertni uri na strani stali, jim mertveško jamo pokropili; pa zaupajmo, da so jim angeli pristopili, in spremili dušo

*) Beri Zgodno danico leta 1854. Stran 123.

**) Beri Zgodno danico leta 1851. Nr. 39.

v nebeško veselje. Tako počivajo pri svetem Križi med Kiki rajni Jernej Mozgan, kteri so se med vsemi svojimi verstniki daljej smerti branili. Huda suša jim je žetvo vzela; divje ptice so jim duro pozabale, kar je je suši ostalo. Lakota je terla misjonarja in jih učence. Ni bilo pomoči od nijenega kraja; morali so na težavni lov hoditi, da bi sebe in svoje ljudi z mesom divjačine preživili. Onemagali so terdni Mozgan od samega gladu, in svoje apostoljsko življenje sklenili, ravno ko so se odpravljali svoj rojstveni kraj v Evropi obiskat. Umerli so eden za drugim tudi rojeni Krajnci, umerli poslednjič od velikih težav verli Ignac Knobleher na svoji apostoljski hoji v mesti Neapolji na Laškem. — O vi serčni apostoljski možje, naši slovenski bratje, kterih trupla v tuji zemlji daleč od nas za morjem počivajo od svojega truda, vaše blage duše pa že zaužіvajo, kakor zaupamo, svoje lepo plačilo v nebesih, povejte nam, kaj vas je gonilo v take neznane, nevarne kraje? Vi nam v duhi odgovorite: skerb za božje kraljestvo, in pa goreča želja dušam v nebesa pomagati, zakaj: „Nebeško kraljestvo silo terpí, in le silni (ki si veliko prizadevajo) ga zadobijo.“ Mat. 11, 12. — Odgovorite nam, dragi bratje, jeli vam ni žal, da ste tako hitro svoje apostoljsko delo skončali in prerano pomerli? Nikar nikolj, zakaj ena sama duša, kteri smo v nebeško kraljestvo pomagali, več velja od vsega našega truda, stradanja in terpljenja; *) je več vredna kakor ves vidni svět, kajti za njo je tekla predraga rešna Kerv Jezusova, ne pa za minljivi svet in posvetno blago. — O ker je pa temu taka, presrečni bratje naši, tako nam pomagajte izprositi od Očeta milosti dvojno gnado:

*) Pred nekoliko letmi se je pobožni misjonar iz Francozke v Kitajsko podal, nevernikom sveto věro oznanjevat. Ko je iz morja na suho stopil, najde od nevernih staršev zaverženo dete, ga pobere in kerstí; dete pa hitro po sv. kersti umerje. Na to ljuti sovražniki mešnika ulovijo, in na ravnost v smert obsodijo. Na moriši ga kristjan skrivaje pobara, jeli mu ni žal, da je svoj kraj zapustil, in tukaj tako malo opravil? „O ne, odgovori mladi mučenec; saj sem eno dete kerstil, in tako eno dušo zveličal; moj pot ni bil zastonj; veselo umerjem.“

pervič, naj si tudi mi vse prizadevamo, nebeško kraljestvo doseči, kajti nebesa so lepe, pa tudi drage; — drugič: naj se tudi v našem serci vnemejo goreče želje ubogim Zamorcem po vašem lepem izgledi v nebesa pomagati skoz hvale vredno Mariino družtvo, z molitvo in milošino, da si s tem nebesa kupimo.

5. *Mariine družbe sedajni stan in priporočenje.* Življenje naše in vse svete katoljške cerkve je vedna vojska za nebeško kraljestvo. Dve veličanstveni versti vojšakov imamo: perva je věrnih kristjanov na tem svetu, ki se še za nebeško kraljestvo serčno bojujejo, druga je veličanstvena versta premagavcev v nebesih venčanih, kteri nam premagati pomagajo s svojimi prošnjami in izgledmi. Ako neskončno modri Bog iz verste bojevavcev na zemlji slavnih udov skoz rano smert pobere, jih v veličanstveno versto izvoljenih preselí in pomagavce naše v nebesih pomnoži; Bog pa tudi verzeljo, ktero na tem svetu naredi, hitro zamesti, in druge bojevavce na mesto rajnih pokliče. Tako je Bog tudi misjonu srednje Afrike storil. Za rajnega Ignacia Knobleherja je zaklical bogoljubnega duhovna Kirhner Matevža apostoljskega vikarja in misjonu vodija; na mesto naših rojakov misjonarjev, ktere je nemila smert pobrala, je Bog poklical druge duhovne iz Tirola in Laških dežel, da Gospodov vinograd srednje Afrike spet svoje delavce ima in žalostna puša ne ostane. Naj bi bolj zdravo selo imeli, so si v gornjem Egipti v prijetnem kraji v Šelalu *) na pragu velike pušave stališe kupili, kder bojo Zamorčkom šolo postavili, semeniše misjonarjev za srednjo Afriko. In dokler eni za novo misjonsko selo skerbijo, drugi poprejne sela varjejo; vsi pa nas prosijo s povzdignjenimi rokami, rekoč: Bratji naši in sestre drage po Jezusu Gospodi našem, kakor imate svoje rajne rojake, misjonarje v lepem spomini, tudi nas ne pozabite, kteri na njihovih grobih stojimo, in varjemo vinograd Gospodov, kterega so oni pervi zasadili, da ga staro neverstvo in malikovavstvo zadušilo

*) Beri Zgodna dan. leta 1860. Str. 172.

ne bo. Pomagajte nam skoz molitvo in milošino božje kraljestvo med zapušenimi Zamorci širiti, pozabljenim dušam nebesa odpirati, da se bojo tudi nekdaj vam odperle. „Kdor usmiljenje skaže, bo usmiljenje našel“ Mat. 5, 7. Mi terpimo za božje kraljestvo veliko vročino, žejo in glad, ubožtvo in bolezni, vi pa nas z molitvami in darovi podpěrate, ter si naběrate dragih zakladov v nebesih. Blagor pa bodi nam in vam; kar tukaj sejemo, to bomo tamkaj želi. Gal. 6, 8.

Kdo izmed nas, preljubi bratje in sestre moje, ki te potrebe prav premisli, in mile prošnje čuje, bi v to sveto Mariino društvo ne stopil? Kamen bi moral biti, ko bi temu misjonu rad ne pomagal, kolikor premore. In kako lehko je to! Vsak den en Oče naš in eno češeno Mario za pokristjanitvo Zamorcev moliti utegne vsak keršanski gospodar. Za vsak mesenc pet krajcarjev, in za celo leto en goldinar in 10 kr. gospodu fajmoštru za misjone v srednji Afriki odrajtati, premore vsaka uboga dekla in vsak težak. Malo daš in lehko storiš, veliko plačila pa prejmeš, in si nebesa lehko kupiš; — za ene mesce milošine, za neke leta molitve se za celo večnost veselo in srečno oskerbiš? Duša keršanska! zlate priložnosti nikar ne zamudi, in nikar se ne utrudi, dobro delati, dokler je den; skorej pride noč, in delati za nebesa ne bo mogoče. Naše življenje kratko — dolga, dolga — neskončna je večnost!

Ti ne poznaš Zamorcev, za ktere moliš, ti ne vidiš svojih černih bratov in sester, kojim s svojimi krajcarji v nebesa pomagaš; pa koliko bo tvoje veselje na onem svetu, kedar bodo tebi misjonarji tiste Zamorce naproti pripeljali, kojim si ti v večno življenje pripomogel, in bo Maria tebi in njim roko podala, rekoč: Balite, moji srečni otroci, in zauživajte večno veselje v hiši Očetovi. Oh, to bo veselje, in sreča, kterega ni videlo oko, ni slišalo uho, ne občutilo serce človeško, kojega Bog le tistim deli, kteri njega ljubijo, in iz ljubezni do Boga drugi drugim v nebesa pomagajo, kakor bratje in sestre Mariine družbe. To bo sreča, za ktero slobodno vse da-

mo, kar imamo, vse storimo, kar premoremo. Pa toliko Mariino družtvo ne terja; le vsak den, če mogoče, en Oče naš in eno češena si Mario, pa pobožen izdihljej na verh: O Maria, nebeška kraljica, prosi za nesrečne Zamorce, da bodo z nami, in mi z njimi deležni obljub Kristusovih! Svest sem si, da ne bo enega mojih ljubih poslušiteljev, kteri je vse to slišal in občutil, pa bi se ne dal v to zveličansko družtvo Marie, zgodnje denice zapisati; zaupam, da ga ne bo, ki bi zamudil, te lehke in lepe dolžnosti milošine in molitve opraviti.

6. *Priporočba Marii zgodnji denici.* O Maria, ljuba naša mati, ktere častito rojstvo dnes spominamo, bodi nam pozdravljena, mila zgodnja denica naša! Pred 19 sto letmi si nam prijazno prisvetila na mračnem nebi starega sveta, in si nam veselo oznanila Jezusa, svetlo solnce mladega jutra, nebeško luč keršanske věre, ktera že toliko sto in jezer let našim krajem prelepo sveti, in nam kaže pravo pot v večno življenje. — Ogledaj se milo, o Maria, zgodnja denica, tudi na uboge Zamorce, nesrečne otroke Kamove, kteri še neprenehoma v smertni senci nevednosti, v blati pogubljenja sedijo, ne spoznajo in ne molijo Boga, svojega Stvarnika in Očeta, ne poznajo tebe, svoje ljubeznive Matere, in te spodobno ne častijo. Naj bodo tudi Zamorci, kakor mi, tvoji ljubi otroci; in če je ravno černo jihovo telo, naj bode bela jihova duša, skoz sveti kerst omita nevesta Jezusova! — O Maria, zgodnja denica, prisijaj skoraj revnim Zamorcem, da pravo luč svete věre ugledajo, in se Kristusovih obljub oveselijo. Světi pa tudi nam, o Maria, da nam ne ugasne prave věre zveličanska luč. Ali smo beli, ali smo černi, naj bomo vsi božji, in pa tvoji pridni otroci zdaj in vekomaj! Amen.

Slomšek.

VIII.

Keršanska Beseda

za bratovšino živega Roženkranca v pervo nedeljo Oktobra.

Glej! odsihmal mę bodo srečno imenovali vsi narodi. Zakaj velike reči mi je storil on, ki je mogočen in sveto njegovo ime. Luk. 1, 48 — 49.

„Glej! odsihmal me bodo srečno imenovali vsi narodi!" Te besede je govorila Maria s preroškim duhom, ko je obiskat prišla svojo teto Elizabeto, in je z njimi na znanje dala, da njeno češenje v cerkvi božji ne bo nikdar nehalo, tudi ob konci sveta ne, temoč da se bo še tudi v nebeškem kraljestvi od vseh angelov in svetnikov ponavljalo na vse večne čase. To namreč pomenijo besede: *Glej! odsihmal;* to je: od zdaj zanaprej brez vsega konca in nehanja. — V nijeni pobožnosti Mariini pa se to njeno prerokovanje tako obilno ne dopolnjuje, kakor v molitvi *sv. roženkranca,* v kteri neprenehoma Mario imenujemo *srečno,* ali *žegnano med ženami, in žegnan sad njenega telesa.* To češenje, pa pravi Maria na dalje, ne bo veljalo toliko njej, kakor velikoveč samemu Bogu vsegamogočnemu, kteri se je nje, kakor svoje *„nizke dekle"* poslužil, da bi naj veče čudeže svoje ljubezni in svojega usmiljenja človeškemu rodu skazal. *Zakaj velike reči,* so njene besede, *mi je storil on, ki je mogočen in sveto njegovo ime.* In tudi teh čudežev božjih se v nijeni molitvi tolikokrat in tako priserčno ne spominamo, kakor v molitvi sv. roženkranca, kder v *veselem delu* vesele resnice Jezusovega *včlovečenja,* v *žalostnem delu* premile

resnice njegovega *terpljenja*, in v *častitljivem delu* visoke resnice njegovega *poveličanja* premišljujemo.

Ravno zato pa, ker je molitva sv. roženkranca vsa v duhu sv. pisma, vsa na besede sv. pisma uterjena, vsa iz sv. pisma posneta: je tudi Marii nad vse druge molitve ljuba in draga, pred obličjem sv. Trojice presilno zaslužljiva in mogočna, in od vseh katoljških kristjanov posebno ljubljena, ker so od nekdaj med vsemi drugimi molitvami naj rajši sv. roženkranc molili in ga še molijo. To nam pričujejo posebno *bratovšine sv. roženkranca*, po dolgem in širokem, po vsem katoljškem svetu razširjene. Med temi je pa zopet tako imenovana *bratovšina živega roženkranca* sedanji čas še posebno čislana in daleč razširjena. In ker ta bratovšina, kakor blizo po vseh farah naše škofie, tako tudi v naši fari veliko bratov in sester šteje, sem sklenil, vam dnes v čast roženkranske Matere božje vse, kar to bratovšino zadeva, natenko razložiti, enkrat, da bi bratje in sestre te bratovšine se v ljubezni do živega roženkranca še bolj poterdili; potem pa tudi zato, da bi tisti, ki morebiti dosihmal něso priložnosti imeli, te lepe bratovšine bolj spoznati, saj dnes njeno lepoto, imenitnost in hasnovitost prav dobro spoznali, in ako jim okolšine pripustè in jih serce nagiba, se tudi morebiti še sami tej bratovšini pridružili.

Ti pa, o Maria, sv. roženkranca častita kraljica! prosi za nas, da se skoz to pridigo ljubezen do sv. roženkranca v nas vneme in razplameni, — da se odsihmal molitva sv. roženkranca med nami še vse bolj razširi in oživi, — in da se bo naša fara zdaj in vselej nebeškega žegna te molitve veselila.

I. Kako se je bratovšina živega roženkranca začela?

Znano vam je, ljubi moji! iz pridig in kerš. naukov, da se ene bukve v sv. pismi starega testamenta imenujejo *psalmi Davidovi*. Psalmi, kterih se šteje 150, so visoke duhovne pesmi, ktere so kralj David in drugi od sv. Duha razsvitljeni pesniki starega testamenta zložili. Ni

mogoče, lepših in bolj visokih molitev zložiti, s kterimi bi ali Boga častili, ali mu naše potrebe in prošnje naznanjevali, kakor so psalmi. Zato so bili psalmi od nekdaj v naj veči časti v cerkvi božji. V starem testamentu so duhovni v Jeruzalemskem tempelnu neprenehoma psalme prepevali od jutra do večera; peli so jih judje doma v svojih shodnicah, in tudi romarji, ki so k visokim praznikom v Jeruzalemski tempel hodili, so gredoč sv. psalme molili in peli. To visoko češenje psalmov pa je stari testament novemu izročil. Kaj rad je Jezus Kristus sam s svojimi učenci sv. psalme molil in pel. Pel je z njimi sv. psalme še po zadnji večerji, preden je v svoje terpljenje šel, in še viseč na križu je molil z umirajočim glasom prelepi 21. psalm, iz kterega so vzete premile besede: „Moj Bog, moj Bog! zakaj si me zapustil?“ To sv. navado, ktere so se apostelni v Jezusovi šoli naučili, so tudi ročno pri pervih kristjanih vpeljali. Pri vsaki službi božji so peli z vernimi ovčicami sv. psalme, in na več mestih opomina sv. Pavl v svojih listih kristjane, da naj bi pred vsem drugim radi sv. psalme peli. Tako piše kristjanom v Efezu (5, 19.): *„Govorite med seboj v psalmih, v hvalnih in duhovnih pesmih, in pojte in prepevajte Gospodu v svojih sercih.“* Ta sv. navada je od tistih časov noter do dnešnjega dne v katoljški cerkvi ostala in bo ostala do konca sveta; vedno se najmreč pri raznih opravilih očitne službe božje sv. psalmi pobožno prepevajo. Vendar pa ni bilo tirjati, da bi se verniki den na den v cerkvah zberali k pobožnemu petju sv. psalmov. Zato je bila že silno zdavnej zapoved dana, da naj bi vsaj duhovni v imeni vseh vernih ob raznih urah po dnevi in po noči sv. psalme molili in peli, ktero zapoved mi duhovni v moljenji tako imenovanih *duhovnih ur* še zmirom dopolnjujemo; v tem ko se je po zgoraj omenjenem nauku sv. Pavla vernikom vedno priporočevalo, da naj bi doma vsak za sebe *„v svojem serci“* sv. psalme pel in se z molitvo svojih dušnih pastirjev zedinjeval. Ali ljubi moji! Koliko kristjanov pa ima čas in voljo, da bi vsak den več in pogosto dolgih psalmov molili? Ali ni

veliko kristjanov, kteri brati ne znajo, ali k branju priložnosti němajo? In koliko med tistimi, ki tudi brati znajo, zamore globoke skrivnosti, v psalmih zapopadene razumeti in jih tedaj s pridom moliti? Zato je že silno stara navada v katoljški cerkvi, da so verniki namesto psalmov rajši toliko „Očenašev“ in „česenih Marij“ molili, kolikor psalmov štejemo, to je: sto in petdeset. Da bi se pa pri molitvi ne motili, so si na niti kamenčkov ali kroglic (kuglic) nabrali, ktere so po vsakem „Očenašu premikali: in glejte, *to je bil pervi začetek sv. roženkranca.* Tako se bere, da je že ob času sv. Antona, pušavnika, nek opat v Libii, z imenom Pavl, število teh Očenašev s kamenčki zaznamnjeval. Pri sv. Jederti, ki je leta 667 umerla, so tudi našli tako verižico s kroglami. Pa kako malo je kristjanov, kteri bi čas in voljo imeli, vsak den 150 „Očenašev“ in „češenih Marij“ moliti. Zato so si prizadevali, že v starodavnih časih, kristjanom v pomoč, to molitvo okrajšati, da bi pa vendar svoje moči ne izgubila, jo posebno pod varstvo Marie, Matere božje postavljati. In tako nahajamo res že navado pri nekdajnih pušavnikih, da so vsak den po 150 „češenih Marij“ molili, in jih spremljali s pristavkom: „Čast bodi Bogu Očetu“ itd. In papež Leo IV. v 9. stoletji je zapovedal vojšakom v vojski zoper kervoločne Saracene (Turke), da naj bi rožnkranc s 50 „češenimi Mariami“ pri sebi nosili in molili, in je zlasti ti molitvi častito zmago zoper te divje in roparske trope pripisal. V *sedajni prelepi podobi* pa je še le sv. *Dominik* sv. rožnkranc zložil. Ko si je namreč z molitevjo in pridigami veliko prizadeval, tečasno krivovero Albingenzarjev zatreti, pa ni kaj izdalo, je v goreči molitvi prosil Mario, da bi mu na znanje dala, s kakošnim pomočkom bi zamogel najbolje nesrečne krivoverce spreoberniti. Maria se mu prikaže z malim Jezuškom v naročji, v roki deržeč sv. rožnkranc. Razloži mu sama to molitvo in ga uči, da naj navadnih 150 „češenih Marij“ razdeli v 15 oddelkov (ali skrivnost), kterih vsak naj 10 „čes. Mar.“ in 1 „Očenaš“ obseže, in pri vsakem oddelku naj se ena skrivnost iz Je-

zusovega in Mariinega življenja premišljuje. Sv. Dominik gre od fare do fare, od škofie do škofie, povsod priporoča vernim sv. roženkranc in jim ga razlaga. Ta prelepa in priserčna molitva vernim silno dopade, in berž ko jo začnejo moliti, se začnejo že tudi naj veči čudeži goditi. Ta molitva postavi hudi krivoveri terden jez, da daljej naprej ne more.; zakaj verni so bili skoz to molitvo silno potolaženi, razsvitljeni in v sv. veri poterjeni, pa tudi krivoverci so se na jezera in jezera v naročje katoljške cerkve povračevali. Ko so verni to zagledali, so začeli to molitvo še bolj spoštovati in ljubiti, in ni dolgo terpelo, in ta molitva je bila že po vsem katoljškem svetu razširjena. Nosili so pri sebi sv. roženkranc in ga molili: priprosti in imenitni, nizki in visoki, učeni in neučeni, duhovni in svetovni, papeži in cesarji; in bolj ko se je ta molitva med vernimi množila, obilniši je razlivala Maria, nebes kraljica, nebeške blagodare črez katoljško cerkev. V spomin toliko gnad, po sv. roženkrancu izprošenih, sosebno pa v spomin tiste častitljive zmage, ktero je *Avstrianski vojvoda Joan* pri Lepantu črez Turke pridobil, v l. 1571, ravno na den, ko je bratovšina sv. roženkranca v Rimu veliko procesio imęla, in za srečni izid te vojske molila, je celo papež Pij V. posebni praznik postavil, ki ga *roženkransko nedeljo* imenujemo in ravno dnes obhajamo. Da bi pa verni še toliko rajši in zaslužljivši sv. roženkranc molili, so že zdavnej papeži bratovšino sv. roženkranca vpeljali in silno veliko odpustkov udom te bratovšine podelili, ako vsak teden tri roženkrance s petimi oddelki molijo. Ker pa veliko kristjanov časa něma, da bi na en den en roženkranc molili, in so vendar rimski papeži močno želeli, da bi se kolikor mogoče, vsi verni gnad sv. roženkranca udeležili, so rajni preslavni papež Gregor XVI. tako imenovano *bratovšino živega roženkranca* vpeljali in poterdili.

II. V čem tedaj obstoji bratovšina živega roženkranca in kteri je njeni namen?

Bratovšina živega roženkranca obstoji tedaj v tem, da se naj menj *petnajst udov* združi, kterih vsak eno skrivnost vsak den moli, tako da vseh 15 celi rožeukranc odmoli. Taka mala družbica se imenuje *roža*. Ako se 11 takih rož zbere to je: 165 oseb zedini, se imenuje ta veči družba *rožni verh*. Ako se pa celo 15 takih rožnih verhov zbere, to je: 2475 oseb zedini, se ta velika družba imenuje *rožni vert*. Vsaka *roža* ima svojega *voditelja*, vsak *rožni verh* svojega *svetovavca* in vsak *rožni vert* svojega *prednika*. Vendar pa k vpeljavi te bratovšine ni treba, da bi se moralo ročno z rožnim verhom začeti, zadosti je, ako se le 15 oseb združi in se ena roža osnuje. Da se pa tako osnovana bratovšina *živi roženkranc* imenuje, se ni čuditi. Gotovo lepši, kakor zemeljske rože, ki na Mariinem altarji cvetijo in prelepo duhtijo, gotovo lepši pravim, so še pobožne serca, ki pred Mariinim oltarjem klečijo in Mario častijo. Take serca, Marii vdane, smemo po vsi pravici *žive rože* Mariinega verta, in bratovšino, ki se iz takih pobožnih serc ali takih živih rož osnuje, tudi po vsi pravici živi krancel ali *živi roženkranc* imenovati.

O bratovšina živega roženkranca, kako zares lepa si ti! Něsi namreč spletena iz zvenljivih zemeljskih rož, ampak iz živih rož pobožnih serc, ki se v bratovski ljubezni zedinijo, da bi toliko popolniši Mario častile in ljubile. O preljuba bratovšina živega roženkranca zares lepa si ti in *visok je tvoj namen!*

Rekli smo najmreč da je cerkev duhovnom zapovedala, v svojih duhovnih urah neprenehoma Davidove psalme moliti ali peti, vernim pa svetovala, se kolikor mogoče, teh duhovnih ur udeležiti, in da jim je ravno v te namen sv. roženkranc podala, kterega 150 češenih Marij, po pravici 150 Mariinih psalmov imenovati smemo. Kedar tedaj dušni pastirji v *Davidovih psalmih* posebno *kralja nebes in zemlje, trojno edinega Boga* častijo, pod-

pirajo njih molitvo njih verne ovčice s sv. roženkrancem, in v teh *Mariinih psalmih* posebno *kraljico nebes in zemlje, preblaženo devico Mario* častijo in na pomoč kličejo. In kakor duhovniki Davidove psalme za vse potrebe celega keršanstva opravljajo, je tudi visoki namen živega roženkranca, da naj bi tudi njegovi udje svoje „češene Marie“ *za ohranjenje sv. vere v katoljških deželah in za razširjanje te sv. vere po vsem svetu molili.* O preljubi brat, preljuba sestra živega roženkranca, na kako visoki stopnji stojiš, kedar svoj desetič moliš! Tvoj dušni pastirji po vsem svetu kličejo v Jezusa in vsi bratje in sestre živega roženkranca kličejo v Mario. Pač radi nas bodo poslušali naši angeli varhi in nosili molitve naše pred tron Jezusa in Marie. Srečna tedaj tista fara, v kteri je bratovšina živega roženkranca že več rožic pognala; (še bolj srečna ona, v kteri že več rožnih verhov duhti proti nebesom, naj bolj srečna pa tista, ki se je vsa spremenila v rožni vert Matere božje) v resnici, v tisti fari ne bo manjkalo žegna božjega, ker ga sama Maria obeta, rekoč: *„Kdor mene najde, najde življenje in bo prejel zveličanje od Gospoda.* (Prig. 8, 35.).

III. Postave bratovšine živega roženkranca.

Ako je pa ta bratovšina tako lepa in tako visok njeni namen, bo morebiti marsikdo željo v sebi občutil, se tudi tej bratovšini pridružiti, ako bi le vedel, da bi zamogel njene dolžnosti dopolnjevati. Poslušajte tedaj njene postave:

1. Se mora naj manj 15 oseb združiti, tedaj toliko, da *ena cela roža* postane. Teh 15 udov si izvoli svojega *voditelja* ali svojo *voditeljico.*

2. Voditelj si mora kerstne imena in priimke teh 15 oseb *zapisati.* Ako voditelj imen něma zapisanih, udje ne morejo odpustkov živega roženkranca zadobiti.

3. Vsak ud moli skoz *en celi mesenc eno skrivnost ali en desetič sv. roženkranca,* to je: „Oče naš,“ deset „češenih Marij“ z dotično skrivnostjo in k sklepu: „Čast

bodi.“ To skrivnost mora pa tudi vsaj nekoliko časa vsak den *premišljevati,* sicer ne zadobi odpustkov. Zato je na podobici vsake skrivnosti kratko premišljevanje dostavljeno in *čednost* imenovana, v kteri naj se brat ali sestra te mesec vadi.

4. Voditelj naj si preskerbi podobice 15 skrivnosti sv. roženkranca, ktere naj vsak mesec na odločeni den (postavim vsako *mlado nedeljo*) med brate razdeli. To pa se zamore na dvojno vižo zgoditi; ali da se bratje vsak mesec od skrivnosti do skrivnosti pomikajo, tako da kdor te mesec moli skrivnost: „Kteri je za nas kervavi pôt potil,“ moli prihodni mesec skrivnost: „Kteri je za nas gajžlan bil“ itd.; — ali pa da voditelj vsak mesec podobice zmeša in potem vsak brat svojo skrivnost potegne. — Ker se večkrat prigodi, da nekteri udje premalo skerbno na den spremenjanja skrivnosti pazijo in k voditelju ne pridejo, kar stori, da se v kratkem ves red v bratovšini zmeša, opominam dnes vse brate in sestre, da naj za naprej v tej reči veči skerb imajo. Ker se pa vendar zamore prigoditi, da nekterim njih stan in služba ne dopusti, v odločenem času k voditelju priti, zamore voditelj tri brate ali sestre, ki so bolj goreči in voljni, izbrati, kteri od treh udov podobice poberajo in jim novo odločene ali od njih potegnjene zopet izročujejo.

Te so postave bratovšine živega roženkranca in vidi se iz njih, da morajo voditelj in njegovi pomočniki posebno gorečnost in včasi tudi veliko poterpežljivost z neskerbnimi udmi imeti, da ne opešajo, ampak z ljubezni polno poterpežljivostjo bolj mlačne ude k gorečnosti spodbadajo in k posnemanju tistih čednosti napeljujejo, ktere jih skrivnosti sv. roženkranca učijo. Dobro ime bratovšine pa tirja, da ako začne te brat ali ona sestra pohujšljivo živeti in se po ljubeznivem posvarjenji ne poboljša, ji voditelj podobico vzeme, njeno ime izbriše in ji naznani, da ne more daljej rožica biti v vertu Mariinem, ker žali Jezusa, Mariinega sina.

V nekterih krajih, posebno na Francozkem, so si pa goreči bratje in sestre živega roženkranca še *prosto-*

voljno nektere posebne lepe dolžnosti naložili, ktere dopolnjevati, je zdaj splošna navada v tej bratovšini postala; in sicer:

1. Da vsak brat in vsaka sestra vsako leto *eno molitveno uro pred sv. rešnim Telesom* opravi, in *enkrat* v letu *sv. križev pot* moli z namenom: da bi od Jezusa odpušenje sprosili, zavolj toliko grozovitnih pregreh, s kterimi se On v tem presvetem zakramentu posebno žali, in mu tisto čast povernili, ktero mu v tem zakramentu skazati, toliko kristjanov pozabi, rajnim bratom in sestram te bratovšine pa večni mir in pokoj od Boga sprosili.

2. Da vsak brat, ki je *mešnik,* enkrat v leti sveto mešo v ravno te namen bere, in bratje in sestre, ki v kloštrih živè, enkrat v leti po ravno tem namenu sv. obhajilo ljubemu Jezusu darujejo.

Silno bi bilo tudi želeti, kar je v mnogih farah naše in drugih škofij že lepa navada, da bi bratje in sestre vsak mesec enkrat sv. roženkranc skupaj v cerkvi molili (morebiti vsako tretjo nedeljo, kedar so popolni odpustki za to bratovšino), in da bi svoje dušne pastirje prosili, da ako ne večkrat, bi vsaj enkrat v leti posebno podučenje zastran te bratovšine imeli, kar bi se utegnilo tako zgoditi, da bi se to podučenje z *molitveno uro* sklepalo, in tedaj cela bratovšina molitevno uro ob enem in prav slovesno obhajala. Naj bolj primerna za tako slovesnost bi bila gotovo roženkranska nedelja.

IV. Odpustki živega roženkranca.

Me bote zdaj morebiti vprašali, ljubi moji! kakošne gnade pa deli sv. cerkev tistim, kteri omenjene dolžnosti z gorečim in čistim sercem dopolnjujejo?

Sv. Oče Gregor XVI. so v apostoljskem listu od 27. prosenca leta 1832 bratom in sestram živega roženkranca naslednje *odpustke* podelili.

1. Popolne odpustke pervi praznični den po pristopu k tej bratovšini.

2. Vse odpustke sploh, kteri so bili za moljenje sv. roženkranca podeljeni, in kterih je silno veliko.

3. Odpustke od 100 dni za vsakikrat, kedar ob delavnikih svoj desetič molijo.

4. Odpustke od 7 let in 7 kvadragen pa, kedar svoj desetič molijo ob nedeljah in praznikih, ravno tako tudi vse dni osmine po božiču, veliki noči, vnebohodu Kristusovem, binkoštih (Duhovem), sv. rešnem Telesi (Telovem), in po praznikih rojstva in neomadežvanega spočetja prečiste device Marie.

5. Popolne odpustke še tudi ob visokih praznikih: o božiču, novem letu, sv. treh kraljih, veliki noči, vnebohodu Kristusovem, binkoštih, sv. Trojici, sv. rešnem Telesi, šen - Petrovem, in vseh svetnikih; ravno tako tudi ob vseh viših in menjših praznikih prečiste device Marie, in vsako tretjo nedeljo v mescu.

Popolni odpustki se zamorejo tudi za duše v vicah darovati. Da se pa zadobijo, je treba se spovedati, imenovane dni sv. rešno Telo prejeti, in v kteri cerkvi navadne molitve za odpustke opraviti.

Tudi bolniki zamorejo vse te odpustke prejeti, ako tiste molitve in dobre dela opravijo, ktere so jim spovedniki naložili, ali so jih v te namen izvolili.

V. Sad te bratovšine.

Glejte, ljubi moji, toliko gnad za tako malo in lehko delo! Vprašati me pa utegnete; če je ta bratovšina Marii tako prijetna, in ta bratovska molitev pred njenim tronom tako mogočna, kakšen sad je li že dosihmal obrodila, zakaj po sadu se drevo spozna, uči Jezus?

Kaj drugega bi vam na vaše vprašanje odgovoril, dragi moji! kakor tole: dosihmal je bratovšina živega roženkranca duhovno obličje vsake fare obnovila, kderkoli je bila vpeljana. Prišli so že večkrat dušni pastirji na fare, kder tako rekoč nijenega duhovnega življenja ni bilo. Pri službi božji malo ljudi in še ti brez pobožnosti, kakor mutasti brez glasne molitve in veselega petja,

spovednice zapušene, cerkve umazane in brez vsega kinča, očitne in splošne molitve po fari malo, očitnega pohujšanja in razuzdanosti pa veliko. Ali skerbni dušni pastir so bratovšino živega roženkranca vpeljali, ktera to posebnost ima, da ljudje tako radi k njej pristopajo, kakor menda k nijeni drugi, in zdaj poglej ravno tisto mlačno faro, o kako veselo se je v kratkem skoz *živi roženkranc* spremenila! Zdaj vidite v ravno tisti fari ljudi veliko pri službi božji in vse v razvidni goreči molitvi; spovednice so vsako nedeljo in praznik od zgrevanih spovedencev obložene, molitve in pesmi se ne prenehajo skoraj od jutra do večera; mladeniči in device se zopet sramežljivši obnašajo, grešne zaveze razderajo in sv. čistost ljubijo; možje in žene se ljubijo bolj priserčno in v lepem miru živijo, in ako ob nedeljskih večerkah skoz vesi in terge greš, vidiš tukaj in tamkaj pri križih in kapelicah pobožne kerdelca klečati, moliti in peti, in še o pozni uri slišiš po hišah pobožnih molitev in pesem nebeške glase. Poterditi boš moral, kar sem jaz poprej rekel: O mogočna, o čudodelna molitva sv. roženkranca! zares ona je žalostno obličje te mlačne fare tako veselo obnovila. Pišejo dušni pastirji sosebno iz Francozkega, da v nekterih krajih zavolj toliko očitnega pohujšanja že skoraj celo nijene vere več ni bilo. Ali bratovšina živega roženkranca, ki na Francozkem posebno lepo cvete in je od tamkaj v naše dežele prišla, je povsod čudeže delala. Povsod je mertvo vero prečudno obudila in marsktera fara, poprej satansko gnězdo naj gerših pregreh in kletev, je zdaj podobna nebeškemu vertu naj lepših čednosti.

Ako se vam pa zdi, ljubi moji! da bi bil bratovšino živega roženkranca preveč povzdignil, vam rečem, kar je rekel Jezus nekdaj svojim poslušavcem: Poskusite in *„spoznali bote“* (Joan. 7, 17.), da sem govoril resnico. Da, le poskusite — poskusite poprej moč živega roženkranca in potem govorite. O da bi Maria mojim besedam moč podelila, da bi zamogel vse serca v naši fari v *žive rožice* te bratovšine spremeniti, da bi *roža za rožo*

na njivi naše fare poganjala! — O da bi mi Maria pomagala, da bi zamogel v vsako ves in vsako okolico, *rožen verh* te bratovšine zasaditi! — O da bi mi Maria pomagala, da bi zamogel celo faro v dišeč *rožen vert* te bratovšine spremeniti! O kako srečna bi bila potlej ti ljuba fara!

Bodite tedaj zvesti in stanovitni v tej prelepi molitvi, vi bratje in sestre živega raženkranca, in prelepega imena te bratovšine nikdar z grešnim življenjem ne omadežvajte: vaše plačilo bo obilno pred tronom Mariinim. Zakaj ako je sv. Alfonz rekel, da bi zasluženja „ene same češene Marie“ ne dal za bogatstvo celega sveta: o koliko plačilo bo še le Maria vam podelila, ki vsak den toliko pobožnih „češenih Marij“ pred njeni tron pošiljate. Vi drugi pa dnešnjo pridigo pobožno premišljujte in tudi vi bote začeli živi roženkranc bolj častiti in bolj ljubiti.

In zares; kdo bi ga ne častil in kdo bi ga ne ljubil? Slišali smo, da psalmi Davidovi so psalmi *Gospoda nebeškega,* češene Marie sv. roženkranca pa psalmi *Gospé nebeške, Marie.* Ako vi tedaj v tej bratovšini psalme Mariine molite, kličete z združenim glasom v *Gospo Mario,* in ako mi vaši dušni pastirji Davidove psalme molimo, kličemo v *Gospoda Jezusa.* Ako pa v eni fari *dušni pastirji* neprenehoma v *Jezusa,* njih *ovčice* pa neprenehoma v *Mario* kličejo; ali ta fara ne bo gotovo presrečna? Ktera gnada bi bila tako velika, da bi nam je Maria zavolj take *združene molitve* od Jezusa ne sprosila? Kteri sovražnik bi bil tako mogočen, da bi zamogel naši fari še škodovati, ako nad njoj čuje Jezus, in nas pod svojim plajšem varje Maria? — Pobožni mladenič Berhman, ki je živel v Jezuitarskem redu, je nosil vedno roženkranc pri sebi, ter rekel: „Tri zaklade imam, s kterimi želim enkrąt umreti: britko martro, roženkranc in bukve moje klošterske regelce.“ O posnemajmo tudi mi zanaprej tega sv. mladeniča, ne išimo in ne ljubimo drugih zakladov, kakor te tri. Naš pervi zaklad naj bojo bukve sv. evangelja, ki je regelca našega keršanskega življenja. Naš drugi zaklad naj bo britka martra in naš

tretji zaklad sv. roženkranc, kterega z britko martro vred vedno pri sebi nosimo. Blagor nam, če bomo tudi mi na smertno uro tako pobožno sv. roženkranc in britko martro v roki deržali, kakor oni sv. mladenič. Kakor njemu, bo potem Maria z Jezuškom svojim tudi nam toliko gotovši na pomoč prišla, ker smo jo v življenji tolikokrat na den na pomoč klicali: „Prosi za nas, zdaj in na smertno uro.“ Če bota pa Jezus in Maria pri naši smertni postelji stala, o kako lehko in srečno bomo umirali. Kakor pobožni Simeon v tempelnu, ko je zagledal Jezusa in Mario in objel nebeško Dete, bomo tudi mi z mirnim sercem od tega sveta slovo jemali in veselo peli: Zdaj, o Gospod! pustiš svojega hlapca v miru se tega sveta ločiti, ker moje oči so videle Zveličarja mojega Jezusa in Mater mojo Mario. Amen.

Kosar.

IX.

Keršanska Beseda

za družbo svetega Leopolda.

„Resnično vam povem, kar ste storili kteremu teh mojih naj menjših bratov, ste meni storili.“ Mat. 25. 40.

Dnes obhajamo braterno nedeljo svetega Leopolda; zatorej moja beseda posebno vam bratom in sestram te družbe velja. Sveti evangelj nam dnes pripoveduje lepo priliko od ženofovega zerna. In ravno ta prilika od ženofovega zerna se kaj lepo strinja z blagim namenom, ki ga tudi družba svetega Leopolda imá. Ženofovo zerno pomeni sveto vero Jezusovo; njiva, na ktero se to seme useje, je celi svet. Jezus, božji Sin je pa tisti človek, ki je to seme zveličanske vere na te svet prinesel. Kakor pa iz drobnega ženofovega zerna počasi drevo priraste, veliko in visoko, tako, da po besedah Jezusovih ptice spod neba pridejo, in na njegovih vejah prebivajo; tako se je tudi vera Jezusova, ki je od začetka štela le malo ljudi, počasi po celem sveti razširila; iz malega zernca Jezusovih naukov je kmalu prirastlo zveličansko drevo, pod kterim se zdaj pravoverniki vseh narodov in jezikov zbirajo, in zauživajo žlahtni sad, ki jim ga to blago drevo prinaša.

Apostelni Gospodovi in Njegovi učenci so pervi bili, ki so vero Jezusovo — to Božje kraljestvo po sveti razširjali; ko so oni pomerli, so njih nastopniki, škofi in mešniki na to zveličansko delo stopili; pa še dendenešnji se trudijo vneti misjonarji po vseh znanih krajih svetá, sveto Jezusovo vero oznanjevati, in kraljestvo Božje razširjati. Alj vas ne bo veselilo, ljubi moji! ako

vam rečem: da tudi vi bratje in sestre družbe svetega Leopolda kraljestvo Božje razširjati pomagate? — Ja, to je resnično, ako le to dopolnite, kar ta imenitna družba tirja od vas. — In da bote tudi zanaprej prav radi ostali pri tej družbi svetega Leopolda, in z veseljem to dopolnjevali, k čemur vas ona veže: vam hočem dnes, ko ravno bratovsko nedeljo obhajamo, tudi od družbe svetega Leopolda nekoliko govoriti. Pokazal vam bom:

1. Iz kterega cilj in konca se je družba svetega Leopolda vpeljala; in
2. koliko dobrega sadú ona prinaša za čas in večnost. — Sveti Leopold! ti pa prosi za nas, da po sveti veri vredni postanemo obljub Kristusovih!

I. Bog je vse ljudi za nebesa stvaril; to nam pričuje sveti Pavl, ki pravi: „Bog hoče, da bi bili vsi ljudje zveličani, in k spoznanju resnice prišli.“ I. Tim. 2, 4. Alj k zveličanju je potrebna sveta vera; kakor sam Jezus govori: „Kdor veruje in bo keršen, bo zveličan; kdor pa ne veruje, bo pogubljen.“ (Mark. 16, 16.) In tudi sveti Pavl pravi: „da brez vere je nemogoče Bogu dopasti. Zakaj kdor hoče k Bogu priti, mora verovati, da je, in da je tistim, ki ga išejo, plačevavec.“ (Hebr. 11, 6.) In vendar je še veliko ljudi po celem sveti, ki pravega Boga ne poznajo; ki Jezusa ne ljubijo; ki v smertni senci nevednosti in hudobije sedijo. To je mnogoterim, za Božje kraljestvo vnetim možem k sercu šlo. Plamteča ljubezen do Boga, in usmiljenje do ubogih nevernikov ste bile vzrok, da so potem zapustili žlahto, prijatelje in rojstveni kraj, in se odpeljali deleč po morji v tiste nesrečne dežele in gošave, kder še divji narodi prebivajo, in v neveri in nespameti živijo. Něso porajtali ne na nevarnosti, ki jih na morji prestati imajo; ne na težavni pot po neznanih pušavah; ne na utrudno delo; ne na silo in pomanjkanje, ki jih čaka v novem deli sveta; z veseljem se podajo blagoserčni duhovni zasadit novi vinograd Gospodov, oznanjevat Jezusov nauk, in divje ljudstva klicat v Božje kraljestvo.

Tako se tedaj podajo pobožni misjonarji v daljne kraje severne Amerike nevernim Zamorcem oznanjevat evangeli Jezusov. Alj kdo je v stanu, vse zaderžke popisati, ki so to blago, apostoljsko delo zavirali; kdo bi zamogel dopovedati vse težave in nevarnosti, ki so jih misjonarji prestati morali; pa tudi veliko silo in pomanjkanje, ki je tolikokrat terlo misjonarje in uboge nevernike!

Koliko gladú in žeje, koliko zime in vročine morajo ubogi misjonarji terpeti, ki po neznanih planjavah daljne Amerike popotujejo; koliko nevarnosti zavolj divje zverine, strupnih kač, alj tudi zavolj divjih ljudi morajo misjonarji prestati. Kolikokrat morajo v hudem mrazi brez postelje prenočiti pod milim nebom; brez potrebne strehe, brez primernega živeža, brez navadne potrežbe, brez veliko drugih potrebnih reči; koliko dela in truda imajo blagi možje, da neverne Zamorce podučijo v pravi veri Jezusovi! Alj ko jih že podučijo in kerstijo: nĕmajo še ne cerkve, ne cerkvene peiprave, ne šole, ne potrebnih bukvic, da bi se ubogi Zamorčki daljej učili, hoditi po pravem poti do svetih nebes.

Tako se je vpervič godilo blagoserčnim misjonarjem, ki so v daljni Ameriki svoje apostoljsko delo začeli, in divje Zamorce k keršanski veri spreobračali. Obernili so se v toliki sili pobožni misjonarji na svoje keršanske brate in sestre, ki tukaj v Evropi prebivajo: naj bi jim prišli skoz molitvo in obilne milodare na pomoč.

Gospod Miroslav Rese je bil okol leta 1825 generalvikar Cincinatske škofie v severni Ameriki. Te blagi gospod se je v veliki sili in potrebi svoje škofie mestjanom poglavitnega mesta Dunaja priporočil, naj bi njemu in drugim ubogim misjonarjem blagovoljno pomagali. Posebno se je tudi naši cesarski rodovini, ki zavoljo svoje miloserčnosti in pobožnosti toliko slovi, priporočal za pomoč in podporo. In ta zaupljiva prošnja je bila tudi uslišana. Začeli so po Dunaji milošno pobirati za misjonarje v severni Ameriki; in blagoserčnost tega mesta se je kaj lepo skazala. Da bi pa tudi ljudje po deželi to blago, apostoljsko delo podpirali in misjonom v daljni

Ameriki pomagali: se je v te namén na Dunaji leta 1829 posebna družba vpeljala. In v hvaležni spomin na rajno Leopoldino, blago Braziliansko cesarico, rojeno Avstriansko nadvojvodinjo, ki je katoljškim misjonom tako blagoserčno pomagala, potem pa 11. grudna 1826 v Ameriki umerla, si je ta družba izvolila svetega Leopolda za svojega patrona; zatorej se tudi družba alj bratovšina svetega Leopolda imenuje. In v to bratovšino je vsakdo lehko stopil. Samo to je bilo potreba: vsak den moliti en Oče naš in češeno Mario s pristavkom: Sveti Leopold, prosi Boga za nas! in pa vsak teden en krajcar milošne dati; da bi se tako skoz molitvo in milošno misjonsko delo podpiralo, in Božje kraljestvo tudi med Zamorci v daljni Ameriki razširjalo. Te milošne se vsak teden, alj vsak mesenc, alj tudi od celega leta ob enem pobirajo, in pošiljajo v pomoč misjonom v Ameriki.

Vsako leto ta družba na Dunaji ob godu brezmadežnega spočetja Marie Device tudi svoj posebni praznik obhaja; ker si je zraven svetega Leopolda tudi Mario Devico za svojo višo patrono izvolila.

Drugi praznik pa obhaja 15. listopada, to je god svetega Leopolda, alj tisto nedeljo po tem prazniku; kakor tudi mi dnes braterno nedeljo svetega Leopolda veselo obhajamo.

Vsako leto se pa na Dunaji 11. grudna sveta meša bere za mir in pokoj rajne cesarice Leopoldine; pa tudi za vse dobrotnike in podpornike svetih misjonov — za vse rajne brate in sestre družbe svetega Leopolda.

Avstrianski cesar Franc so to družbo v svojem krajestvi vpeljati blagovolili. Sveti Oče papež Leo XII. so jo pa leta 1829 s priserčnim veseljem poterdili, in z mnogimi odpustki oblagodarili.

Vsakemu, kteri v to bratovšino svetega Leopolda stopi, se popolnoma odpustki delijo:

1. Tisti den, kedar se da zapisati v to bratovšino;
2. v praznik brezmadežnega spočetja Marie Device;
3. v praznik svetega Leopolda; in

4. vsak mesenc enkrat; ako se namreč vsak den en Oče naš in češena Maria s pristavkom: Sveti Leopold, prosi Boga za nas! pobožno moli; vsak teden en krajcar milošne odrajta za Amerikanske misjone; ako se po dobri spovedi zakrament svetega rešnega Telesa vredno prejme, in v cerkvi nekoliko moli za mir in edinost med keršanskimi kralji, za pokončanje krive vere, in povišanje svete katoljške cerkve. Tolikokrat in tako se v tej bratovšini popolnoma odpustki zadobijo.

Glejte, ljubi moji! iz koliko lepega in blagega namena se je ta pobožna družba svetega Leopolda vpeljala. Da bi tudi tisti naši brati in sestre, ki po daljni Ameriki prebivajo, spoznali pravega Boga, spoznali ljubega Jezusa in Njegove svete nauke; da bi tudi oni pravoverni kristjani postali; da bi tudi oni zamogli v nebesa priti: iz tega svetega cilj in konca se je naša družba svetega Leopolda vpeljala, in skorej po vsem keršanskem svetu razširila. Ne najdeš skorej nijenega kraja, nijene fare, da bi ta lepa družba svojih bratov in sester ne imela. Pobožni kristjani v to družbo radi stopajo, in tako nebeško kraljestvo po sveti razširjati pomagajo. Serčno me veseli, da tudi naša fara toliko bratov in sester družbe svetega Leopolda ima! Ja, le stanovitni bodite; kteri v dobrem do konca stanovitni ostanejo, bojo enkrat krono večnega življenja dosegli. —

Alj poslušajte! ljubi moji! koliko žlahtnega sadú

II. ta lepa družba donaša za čas in večnost.

V letnih zapisnikih se bere, da pred 50 leti je bilo v Ameriki še celo malo cerkev; zdaj pa že črez 6000 zalih cerkev stoji, v kterih se Bogu čast in hvala glasi.

Pred 48 leti je Amerika imela samo enega škofa; zdaj pa ima že 30 višjih škofov, 90 škofov in apoštoljskih vikarjev, in nad 30 miljonov kristjanov. Tam, kder pred nekterimi leti ni bilo drugega slišati, kakor divjih levov in leopardov strahovito tuljenje; tam se zdaj milo zvonjenje veselo glasi, in daleč razlega. Tam, kder je pred nekterimi leti vojskni krič in vpitje strašno donelo; tam se zdaj pobožno petje prijazno razlega, in glas priserčne molitve proti

nebesom puhti. Tam, kder se je pred nekterimi leti Bog žalil skoz gerdo malikovanje in druge hudobije; tam se zdaj naj svetejši daritev — Božje jagne daruje večnemu Bogu. Tam, kder so pred nekterimi leti divji neverniki od ropa živeli; kder so s svojimi sosedi v vednem sovražtvi bili, z njimi se zmirom vojskovali, in toliko nedolžne kervi prelili; tam prebivajo zdaj pobožni kristjani, ki se od rokodelstva in kmetijstva pošteno živijo; ki se s svojo sosesko lepo pogajajo, in vse kakor svoje bratje in sestre v Gospodu ljubijo.

Povejte mi, ljubi moji! alj ni vse to žlahtni sad družbe svetega Leopolda, ktera pobožne misjonarje v tiste kraje pošilja; ktera jih z denarji podpira; ktera moli in Boga prosi za spreobernjenje nesrečnih nevernikov?

Ja, ljubi bratje in sestre! da se je toliko divjih gošav in pustih krajev po daljni Ameriki spremenilo v lepe, rodovitne planjave; da je iz toliko tavžent in tavžent nevernikov zdaj ravno toliko dobrih kristjanov — iz toliko izgubljenih duš toliko vernih ovčic postalo, ki se pod bandero dobrega pastirja Jezusa zbirajo, in se v Njegovem zveličanskem hlevu — v Njegovi sveti cerkvi radujejo, kder se večno življenje zadobi: to je resnično blagi in žlahtni sad družbe svetega Leopolda; to je žlahtni sad tistega zveličanskega drevesa, ki ga je sam Jezus na tem sveti vsadil; ki so ga apostelni zalivali; ki ga zalivate pa tudi vi s svojimi molitvami in milodari, da čedalje više in širje raste, in svoje veje razprostira po celem svetu. To vas mora v serce veseliti, da tudi vi po takem Božje kraljestvo razširjate, in toliko neumerjočim dušam v nebesa pomagate!

Keršanska vera uči divje ljudstva, pošteno živeti, moliti ino delati. To jim pripravlja že na tem sveti srečno življenje. Že to je dober sad, ki ga družba svetega Leopolda rodi. Alj naj žlahtniši sad, ki ga ta družba prinaša, je te: da toliko tavžent in tavžent dušam v nebesa priti pomaga. To je dobro delo; to je zasluženje, ki ga Bog z nebeško krono enkrat plačal bo.

Skoz družbo svetega Leopolda Božje kraljestvo tudi po drugih krajih sveta razširjati, to pa ne pomaga samo tistim, ki se jim sveti evangeli na pervo oznanjuje; to pomaga tudi bratom in sestram te družbe k časni in večni sreči.

Molitva in milodari, ki jih za svete misjone dajete, so za vas brate in sestre te družbe lep kapital, ki vam obilne obresti prinaša. Družniki svetega Leopolda se

1. zasluženja vseh dobrih del udeležujete, ki jih novokeršeni Zamorci po daljni Ameriki opravljajo. Milo je človeku pri sercu, slišati alj brati, kako veselje novokeršenci po Ameriki s sveto vero imajo; kako svoje zagorele roke proti nebesom povzdigujejo in priserčno molijo; kako radi v cerkev hodijo; s kolikim veseljem besedo Božjo poslušajo; kako plamteče ljubezen imajo do ljubega Jezusa, ki so ga še le zdaj spoznali; kako otročjo ljubezen in zaupanje imajo do Marie nebeške kraljice; z eno besedo: Kako novokeršeni Indiani po daljni Ameriki bogoljubno in lepo keršansko živijo. In glejte! zasluženja vsega tega pobožnega življenja in blagih čednosti spreobernjenih Indianov se tudi vi bratje in sestre družbe svetega Leopolda udeležujete.

2. Bratovska molitva, ki jo opravljate, tudi vam pomaga. „Molitva je nebeški ključ;“ pravi sveti Avguštin, in s tem ključem ne samo drugim, ampak tudi sami sebi nebesa odpirate. To nam terdi tudi sveti Gregor, ki pravi: „Kdorkolj za druge prosi, tudi sam sebi ljubezen skazuje; in bolj priserčno ko za druge moli, toliko hitrej zasluži, pred Bogom v lastni zadevi uslišan biti.“ —

In milošna, ki jo za svete misjone dajete, tudi vam duhovni sad rodi. „Dobra je molitev s postom in milošno, sveto pismo govori, boljši kakor zaklade zlata spravljati; in ker milošna od smerti reši, je tudi ona, ki od grehov očišuje, in stori, da večno življenje najdemo.“ (Tob. 12.) In ker sam Jezus pravi: „Resnično vam povem, kar kolj ste storili naj menjšemu izmed svojih bratov v mojem imenu, ste meni storili;“ imate zatorej od samega Boga veselo obljubo, da vam vse tiste dari, ki

jih za svete misjone iz dobrega serca dajete, sam Jezus enkrat obilno povernil bo.

3. In koliko vrednost tisti odpustki imajo, ki se jih skoz to bratovšino udeležujete, to bi nam znale verne duše naj bolj jasno dopovedati. Tiste v vicah velike martre terpijo. In glejte! takim strašnim martram pa vi odidete, ako se tistih popolnoma odpustkov udeležite, ki se bratom in sestram vaše lepe družbe tolikokrat delijo.

Glejte! toliko žlahtnega sadú — toliko dušnih dobrot vam družba svetega Leopolda prinaša za čas in večnost. Zatorej opominjam dnes vas brate in sestre te družbe, ostanite zvesti svoji obljubi, ki ste jo storili k svoji lastni sreči; podpirajte radi in z veselim sercem svete misjone v daljni Ameriki z molitvijo in milošno; udeležujte se tega apostoljskega dela, pri kterem se blagoserčni misjonarji v daljnih krajih sveta toliko trudijo; pomagajte jim tudi vi, zveličansko drevo svete vere zalivati, in Božje kraljestvo na tem svetu razširjati. Večno življenje v nebesih bo enkrat vaše obilno plačilo!

Res je sicer, da so slabi časi zdaj; da nam samim včasi za denar huda gre. Treba je velike davke plačevati; treba je beračem in siromakom iz naših krajev pomagati, ki skoraj vsak den na naše vrata terkajo. Alj zraven vsega tega je vendar vsakemu izmed nas mogoče k bratovšini svetega Leopolda pristopiti.

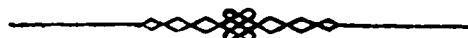
Le premislite po drugi strani: koliko nepotrebnih stroškov si dendenešnji ljudje sami delajo. Koliko denarja se izdaja za tobak — za vino — za dobro jed — za preimenitno obleko — za nepotrebne pota in tavžent drugih reči? Tukaj se vam nič ne mili veliko lepega denarja izdajati za toliko slabih reči, od kterih vam mnogo krat nič drugega ne ostane, kakor težka vest in pobito serce; samo za dobro reč — za svete misjone v Ameriki — za razširjanje Božjega kraljestva vsak teden en sam krajcar dati: to bi se vam iz serca mililo! O kristjani! ne pripravljajte vendar ne — sami sebi tolikega osramočenja!

In jaz rečem: ko bi ljudje le deseti del tistih denarjev v dobro obernili, ki jih navadno brez potrebe potrošijo: vse blage družbe, ki bližnjemu pomagati, in Božje kraljestvo razširjati za svoj žlahtni cilj imajo, bi lehko obilno pomoč imele; tudi družba svetega Leopolda bi še enkrat toliko bratov in sester imela, kakor jih tako ima!

Ja čisto prazen je tisti izgovor: da zavoljo pomanjkanja denarjev ne morete k družbi svetega Leopolda pristopiti. Vsak teden en krajcar na stran položiti; vsako leto 52 krajcarjev za svete misjone podariti: to je reč, ki jo vsak priden hlapec, vsaka dekla na kmetih lehko stori; ako le dobro voljo in pravo keršansko serce ima. —

Zatorej tudi vas druge, ki še něste pri tej družbi, dnes prijazno povabim, da bi tudi v to lepo bratovšino pristopili. Vam povem, da vam to nikdar ne bo žal. Vsi znate prav lehko spolnjevati, kar ta družba tirja od vas. In tako si vsi lehko zaklade nabirate za večnost, ki vam bojo enkrat nebesa odklenili. Koliko veselja bote tudi enkrat občutili, vse tiste videti, in spoznati, kterim ste vi pomagali v nebesa priti! Koliko hvalo vam bojo tiste duše vedele, kterim je vaša miloserčnost in ljubezen pot pripravila do Jezusa! Kolika sreča bo enkrat za vse verne in dobre ovčice, kedar se bojo iz vseh rodov in ljudstev, iz vseh jezikov in krajev svetá zbirali okolj svojega milega pastirja Jezusa — tam gori v srečni deželi svetih nebes! Oh daj nam vsem to gnado doseči, ljubi Jezus! skoz priprošnjo Marie, svoje nebeške matere, in skoz priprošnjo našega patrona svetega Leopolda! Amen.

Trafenik.

X.
Martinovo.

„Nihče luči, kojo užge, ne postavlja na skrit kraj, ne pod mernik; ampak na svečnik, da kteri noter gredò, svetlobo vidijo.“ Luk. 11, 13.

Vvod.

Svetega Martina obhaja nas je vkup spravila; blizda bo zadnja za letos; terda jesen je nastopila, zima se bliža, godi nehajo, in z Martinovim sklenemo shode celega leta. Sv. Martina so menda zato postavili na verh letnih godov, da bi toliko izvoljeni sveti škof sklenil vse shode in položil na nje svoj škofov blagoslov; tako stoji na zadnji den starega leta s. papež Silvester, da bi sam s. Oče papež leto sklenil, in dal svoj papežev žegen na vse dni celega leta. Ker je dnes poslednja obhaja, bo tudi dnes likof cerkvenega žegnovanja. Za taki žegnani likof je *Šent Martinovo* pravi izvoljeni čas, daja nam dvojno radovanje, duhovno in svetovno, za cerkev in za dom. V cerkvi radujemo se častite obhaje s. Martina, doma velja Martinovo vino, Martinova gos. Od nekdaj so obrajtani bili taki godovi, ki vežejo božje reči s človeškimi rečmi, ker imajo cerkveni obredi tudi svoje domače spomine. Tako ima božični čas svoje svete jaslice v cerkvi, dom svoj paradiž in svoje koline, sv. treh kraljev god svoj močni kruh, velikanoč svoje pirhe in kolač. Vseh svetnikov svojo belo štruco; tako ima sv. Martin svoje *Martinovo vino,* svojo *Martinovo gos.* Take šege so poštene, imajo svojo moralno ceno in svoje lepe spo-

mine, kakor cerkveni običaji. Treba je takih poštenih šeg in cerkvenih običajev pomen vedeti in začetek. Namenjen sem vam dnes povedati:

Kaj je Martinovo?

Martinovo je poslednji čas cerkvenih godov, ki ima svoje cerkvene običaje in svoje domače spomine, v cerkvi sv. Martina, na domu Martinovo vino, Martinovo gos. Sezimo najpred po duhovnem živežu, ki nam ga sv. Martin iz svojega svetega življenja poda; potem pa tudi čem povedati, od kod domača šega od Martinovega vina in Martinove gosi svoj začetek ima.

I.

Od sv. Martina.

Sv. Martin je velik svetnik; to pričajo

a) *Cerkve,* kterih je po svetu naj več tega imena, in izlasti same velike duhovnije, ki jih štejemo blizo okol nas že šestero, ktere pričajo, da so od nekdaj s. Martina radi patrona volili in ga v nebesih si izvolijo naj goršega in boljšega, od kterega vedo in zaupajo, da je v veliki milosti pri Bogu.

Sv. Martin je velik svetnik; nam priča

b) *Brevir,* kteri tako mično in obširno popisuje molitve na god sv. Martina, kakor ne lehko od drugega svetnika tako. Brevir so naj stareje molitvnice za duhovne, ktere pričajo, da je bil sv. Martin že svoje dni po širokem znan, visoko češen, duhovnim prelep izgled, svetovnim čudovit božji mož. Od sv. Martina so radi govorili, radi poslušali; njemu na čast so radi molili in radi priporočali se.

c) Sv. Martin je velik svetnik, ker se je razodevalo veliko izvoljenje božje nad njim, ko je bil otrok, ko je bil mladenič, ko je bil škof.

1. *Otrok.* Že otrok je kazalo izvoljenje božje; deset let starega fanta je gnala želja med katekumene, skrivši

brez vedenja staršev se je dal Martin učencem keršanskega nauka prišteti. Ta želja je bila božja luč, ki je v njem gorela in mu razsvetvala zveličanja pot. Perva beseda pa v katekizmu, ko je se katekumen uči, zapopada te nauk: *„Vera katoljškega kristjana je čreznaturna luč, od Boga vlita čednost, da zamore vervati, kar je Bog razodel in kar cerkev uči."* Da je sv. Martin sam od sebe brez vsega velevanja k keršanskemu nauku šel, ga je nevidna gnada božja peljala. Kaj takega se bere tudi od božjega Sina, 12 let starega Jezusa, ki nikdar ni odstopil od očeta Jožefa in matere Marie, razve ko je v tempelnu božje nauke poslušal. Taki otroci, ki radi v cerkev hodijo, božje nauke radi puslušajo, so vsi izvoljeni božji otroci, ki že v mladosti kažejo, da jih je Bog za svoje služebnike in služebnice izvolil. Za velikega služebnika božjega je bil sv. Martin poklican, zato je zgodaj Bogu služiti začel in zgodaj božje izvoljenje razodeval.

2. *Mladenič.* Velik svetnik je bil sv. Martin, ker je že mladenič kazal veliko izvoljenje božje. Osemnajst let starega Martina beremo konjnika armade cesarja Konštancia. Glej! namesto takega pobožnega mladeniča, ki je bil namenjen velik služebnik božji biti, v duhovšnico poslati, so ga v vojsko vzeli. Menda je Bog zato dal sv. Martina v vojaški stan stopiti, da si je v mladosti veliko hudega poskusil na sveti. *Šola terpljenja je šola modrosti.* Ker se je naučil v mladosti vojsko človeško peljati, je znal v možkih letih se zoper vraga vojskovati; ker je zvesto služil v mladosti cesarja, je bil zvest služebnik božji v škofovskem stanu kralju nebes in zemlje. Vojaški stan ni branil sv. Martinu prave vere biti, pa smiljeno serce v persih nositi. Od takega smiljenega serca nam povest pravi, da je sv. Martin plat svojega plajša dal ubogemu iz same gole ljubezni do Jezusa. To dobro delo telesne milosti je našlo toliko smiljenja v nebesih, da je Kristus v nebesih plat plajša angelom kazal in djal: *„Glejte tako je mene Martin katekumen oblekel."* Vse nebesa so gledale sedaj sv. Martina, kte-

rega je Kristus nebesom naznanil. Kdor nebesa za svoje prijatelje ima, bo lehko izhajal svoje žive dni, ker njega spremljajo angeli in ga svetniki Bogu priporočajo. Mladenič je bil sv. Martin velik prijatelj izvoljenih v nebesih.

3. *Škof.* Sv. Martin je velik svetnik, ker je razodeval veliko izvoljenje božje v škofovskem stanu. Brevir, prestara molitvnica duhovna popisuje tako na tenko in obširno molitve na god sv. Martina, da ne lehko od koga drugega svetnika in svetnice tako. To priča, da svoje stare dni so že sv. Martina visoko častili in so radi veliko od njega pravili in pripovedali. Slovel je sv. Martin duhovnim v svetel izgled in svetovnim čudovit božji mož. Le samo to dnes zaslišimo, kar nam brevir od zadnje ure sv. Martina pravi: ko je sv. Martin 81 let star na smertno posteljo zbolel, je vedno molil in prosil Boga, naj bi ga rešil vendar iz te ječe umerljivosti. Ko ga njegovi učenci, mladi duhovni, tako slišijo moliti, mu rečejo: „Oče! zakaj bi nas rad zapustil, ali komu boš nas zapušene prepustil? Tvojo čredo bojo napadali zgrabljivi volkovi. Mi vemo, da želiš s Kristusom biti, tebi ne odide plačilo v nebesih, pa usmili se saj nas.“ Od takih milih prošenj genjen je sv. Martin tako le Boga pomolil: „Gospod! če sem še tvojemu ljudstvu kaj k pridu, se ne branim terpljenja.“ Brevir na to daje moliti: „O preblagega moža, ki se ni bal umreti in terpeti ni branil.“ Hudo ga je zima terla, zmirom je sklonjen molil v postelji, roke in oči vedno k nebesom sperte imel, ni si dal le malo oddehniti od moljenja: od smiljenja nad njim so ga učenci prosili, naj bi nekoliko dolj legel, in si nekoliko počinil; pa je djal: „Pustite me raj v nebo gledati, kakor na zemljo, da duša tisto pot gleda, koder ima iti k Gospodu.“ Ko je na zadnji uri že stal, je videl pred sebo zopernika človeškega rodu stati in mu je djal: „Kaj stojiš tukaj ti spaka peklena, v meni ne boš nič krivega našel.“ In ko je to izrekel, je dušo dal Bogu, ktero so sprejeli angelski kori in peljali v sv. paradiž; tam so mu angeli peli, arhangeli veseljevali, truma izvoljenih je bila vesela, verste devic so mu prišle

naproti; in Kristus ga je sprejel in nebesom oznanil: „To je Martin izvoljeni božji pastir.“ Brevir moli na to: „Oj! preblagega božjega moža, kterega čista duša je šla ravno v sv. paradiž, in sedi v sredi krila Abrahamovega, ki je svetli biser duhovnih v Kristusu, kteremn nebeške pesme pojo!“ Sv. Martin tukaj ubog in reven, gre bogat v sv. nebesa. Prosi za nas!

Kogar nebesa tako sprejmejo, tako častijo, ali ni velik svetnik in mogočen pomočnik? Tudi nam veljajo molitve brevirja: *„O ljubi sv. Martin, božji služebnik, verli varh in pastir, odperte so tebi nebesa in krilo nebeško, odperte jih imej tudi za nas, in prosi Boga za nas!*

Sedaj še zaslišimo, od kod ima začetek Martinova gos in Martinovo vino.

II.

Martinova gos.

Pravijo, ko so v (Tours) Turjaku na Francozkem škofa volili, so mladega mešnika Martina škofa želeli imeti. Sv. Martin se je tolike svete službe zbal in zbežal, nišer vedel ni kam. So ga iskali, izvedovali, praševali; izginil je ni bilo sluha ne duha od njega. Ker nijenega ni bilo, ki bi se bil za škofa ponujal, tudi nijenega, ki bi se bil za koga drugega poganjal, je volitva prenehala, škofia pa sirotna in zapušena ostala. Kar človek ne zamore, pa Bog pripomore, da lehko dobi, kar pošteno želi. Sv. Martin je tečal v nekem skritem kraju, in počakal, dokler bi v Turjaku škofa ne izvolili, pa molil je, ki bi bil po božji volji naj gorši in za Turjak naj boljši. Bila pak je božja volja, sv. Martina škofa imeti; božji volji pa ne odide in božji roki se ne odmekne; in Bog svete luči gnade božje ni prižgal v sv. Martinu, da bi se postavila pod mernik alj v kovi skriti kraj, temoč se dala na svečnik božjega pastirstva, na ktero sv. službo ga je Bog sam poklical. Božja volja pa se glasi dostikrat skoz ljudi, dostikrat skoz živali. Svojo voljo

razodeti, se je Bog poslužil neke gosi, ki je v tistem kraju, kder je sv. Martin tečal, silno jekala brez nehanja. Šli so iskat gos; pa našli so sv. Martina. Njega so vzdignili, s sebo v mesto peljali z gosjo vred, v njega silili in prosili s solznimi očmi in s povzdignjenimi rokami, naj bi škofijstvo prevzel. Sv. Martin je spoznal v tem božji glas in je škof postal Turjaški. Gos pa, ki je pomagala sv. Martina najti in je božjo voljo razodela, so v časti imeli, dokler je živela in jo Martinovo gos imenovali. Gos je minola, imé pa ostalo in v spomin tiste prigodbe še sedaj v čast sv. Martina *gosko* imajo. Ravno tako tudi od sv. Martina nosi svoje ime in spomin

III.

Martinovo vino.

Leta 386 se je podal sv. Martin s svojim dvorskim kaplanom iz Turjaka v mesto Trier na svitli dvor cesarja Maksima, prosit za pomilostovanje nekih ljudi, ki so v prepovedi tečali. Prihod toliko slovečega sv. škofa na cesarski dvor, je cesarja zlo razveselil, ne le samo uslišal je rad prošnjo njegovo, povabil ga je tudi k svoji cesarski mizi z njegovim kaplanom vred; škofa je posadil na svojo desnico, kaplana pa med svoja dva cesarska strijca sebi nasproti. Ko je točaj cesarju kupo z vinom natočil, je postavil cesar polni kozarec vina pred sv. Martina, naj bi on — božji mož — pervi iz njega pil; potem je šel bokal od roke do roke okoli. Če je vsakemu človeku čast in veselje, s poštenim možem uživati in piti, toliko veča čast je in veselje, jesti in piti v tovaršii svetnikov, izvoljencev božjih, — kajti že tedaj so čislali škofa Martina božjega moža, in ga spoštovali kot svetnika. Sprosila si je tudi cesarica sv. Martina s njegovim kaplanom vred k sebi na obed. Tudi cesarica je škofa ljubeznivo sprejela, s svetim strahom mu stregla, kar je koli vedela in znala. S svojimi žlahtnimi rokami mu je napravljala sama jedi, sama mizo pokrila, sedež mu dala, skledice pred njim menila, žlahno vino mu natakovala,

poleg njega stala, in mu stregla ko pohlevna strežica. Sv. Martin je po toliko častitljivem sprejetji ves hvaležen slovo vzel od cesarskega sela, spomin pa na njegov prihod je na cesarskem dvoru v časti ostal vse dni svojega življenja. Tisti den ko je sv. Martin kosil na cesarjevem dvoru, se je imenoval *Martinov den,* tisti kozarec, iz kterega je sv. Martin pil, *Martinov bokal,* tisti sod, iz kterega je sv. Martin vino bil, *Martinovo vino,* kar so vsako leto ponovili in tako sv. škofa Martina častili. Vse reči pa dobijo po smerti še le svojo pravo ceno. Ko je sv. Martin v svojo večno čast šel, so se tudi šege njegove povečile, in razširjale po svetu in prišle noter do nas in še sedaj pošteno slovijo. Še den denešnji postavlja o prihodu sv. Martina sosed sosedu od svojega novo pridelanega vina, naj bi ga toliko raj pil, ker ga je sv. Martin kerstil. Šega Martinovega vina je znana, čeravno začetek vsakemu ni znan. (Šmid III. str. 181.)

Sklep.

Vse reči tedaj, ki so poštene, pravične in pravega namena, strežejo človeku v korist in pomagajo v zveličanje naše. Tako tudi dnešnja obhaja sv. Martina nam naj streže v zasluženje pri Bogu, in priporočenje pri sv. Martinu, farnem patronu, kakor v njegovem spominu nam naj tekne gos in Martinovo vino. — Sedaj pa povzdignimo oči in roke k svetemu Martinu, in kakor on, sklenjeni molimo pred njegov tron po molitvi brevirja! „O beatum virum!“ O zveličani sv. Martin, velikega izvoljenja mož! ki so te nebesa veselo sprejele, ter so angeli vriskali, arhangeli peli, ti kori svetnikov naproti klicali, te tovaršija devic k sebi vabila: Bodi nam mogočen pomočnik in ostani z nami na veke. Amen.

M. Vodušek.

B.

Ogledalo

pobožnega življenja rajnim v hvalni spomin, sedanjim v vredno posnemo.

Močnejši so izgledi, kakor besede, in bolje se z djanjem, kakor z govorjenjem uči.

Sv. Leo, papež.

I.

Poldrugi den
na Mislinskih fužinah.

Kaj lepega za gospôdo, pa tudi za kmetiške ljudi.

Pohorje, široko in košato gorovje, se od Sloveno-Gradca do Marburga razlega, in mnogoterega blaga rodí. Ima drag beli kamen (marmor), lesa za stavbe in kurjavo; tudi dobro vince po solnčnem znožji pohorja zorí. Pa malo pomagajo rajski kraji, če nĕmajo blagih ljudí; dobri ljudje so venec dobrega kraja. Takih poiši in pri njih ostani; imel boš tudi v merzli planini svoj raj.

Za cestoj, ki od Drave skoz Sloveno-Gradec v Celje pelje, v zglavji doline med večerno severnim Pohorjem *Mislinske fužine* stojijo, kojim daja bistra reka Mislinja ime. Od severa kraj velika Kapa in Planinka odevate; od juga Mislinje bližnji sosed Turjak, pa daljni Kozjek gledata, v zahodu Koroške sv. Uršulc cerkev, kakor bela gos na visokem Plešivci stojí. Vse te gore in planine dajajo na Mislinske fužine rudo in ogelj, da se v gorečem plavši železo cedí, in pod mogočnim kladivom mehko za vsako rabo upodobí, kakor rajni pesnik poje, rekoč:

Ognjena in vodena moč
  Se tukaj družite,
Od vode kolo sukajoč
  Mogočno v kroge gre.
Vso noč in den klep ropotá,
In klad'vo vdarja redomá;
  Železo skoz kovanje mehko
  Dobí podobo vsako lehko.

Urban Jarnik.

Povabljen od prijazne, gostoljubne Mislinske gospôde sem poldrugi den na teh fužinah ostál, in hočem povedati, kar sem lepega videl in dobrega slišal bravcem in poslušavcem v posnemo; kajti besede mičejo, lepi izgledi pa vlečejo.

Mislinske fužine so imeli svoje dni rajni baron *Žiga Coiz* v posestvi, velik dobrotnik prostih kmetov, kakor visoko učenih pisateljev. Še imenujejo Mislinčani zeleno rusovsko ajdo *Coizlo,* ktero so rajnki iz Rusie poskerbeli, naj bi jo kmetje po tej hladni dolini sějali, kder je slana tako rada domá, da v desetih letih le enkrat ljudem ajde ne pomorí; coizla, mraza vajena, se pa ne straši slane. Od Coiza so fužine dedvali rajni *Anton* žlahni od *Bonaca,* kteri so nad 30 let v tem kraji sloveli kakti prijazen in dober gospod. Vsak popotnik se je rad na Mislinjah oglasil, viši nadvojvoda Joan, svitlega cesarja brat, kakor berač, ki ni brez dara Bonaceve hiše zapustil. Po smerti druge Bonaceve žene, je sestra rajne, gospodična *Amalia,* žlahna *Hagenaverjeva,* iz Tersta doma, gospodinstvo prevzela, prav po keršansko dobra duša, ki je bila blizo 20 let dobra mati ne le Mislinske hiše, temveč cele doline svetla luč, ktera je vse za dobro ogrela, ki so jo poznali, alj pa obiskali Mislinske fužine. Amalia je bila živa podoba žene, kojo modri Salomon tako verlo popisuje, rekoč; *„Kdo bo našel močno ženo* (pobožno in serčno, polno možkega duha)? *Njena cena visoko seže nad ceno dragih kamenov; njena luč po noči ne ugasne. Svojo roko odpěra ubogemu, in svoje dlani steguje proti potrebnemu* (kojim rada pomaga). *Ne boji se za svojo hišo hudega mraza; kajti vsi njeni domači imajo dvojno oblačilo. Svoje usta odpera modrosti, in postava milosti ji je na jeziku,* (karkolj govorí, je primerno in podučivno; ona ne ukazuje terdo in serdito, ampak rahlo in pohlevno, kakor se ženskemu spolu spodobi). *Goljufiva je prijetnost, in prazna je lepota; ženka, ki se Boga bojí, ona bo hvaljena. Dajte ji plačilo za njene dela, naj jo hvalijo njene opravila.“* (Pregov. 31, 10 — 31.) Po vsej pravici zasluži rajna blaga Amalika, da jo tudi po smerti

naše Drobtince pohvalijo, kajti mertvih hvala ne napihuje; če se pa pero rajnim ne prilizuje, temveč hvaležnost in posnemo obudí, ki pokojnim dopade in živim koristi. Dober izgled hišne gospodinje, in pa ljuba luč dajate ljudèm svetlobo in toploto, če še něso za dobro kamen in led.

Dve rečí keršansko gospodinjo hvalite, ako za nji prav skerbí: *molitva* in pa *milošina,* da ne pozabi Boga, ne ubožčeka, rada moli in vbogaime daja. Tako je Amalika v Mislinjah storila. Imeli so posebno sobo za domačo pobožnost, s svetimi podobami čedno ozaljšano, tako da je že kraj k molitvi odločeni serca k Bogu povzdigal. — Ni lepo za kerš. hišo, če něma božje podobe pri hiši, ne britke martre (razpela alj križa) v kotu, ne podobe Mariine na steni; zdi se človeku, kakor bi prišel divjakom na dom, kteri Boga ne poznajo, ne vejo za božje prijatelje, svetnike, svoje pomočnike v nebesih. Pa stokrat gerši in hudobniši je šega sedanjih nevercev, kteri po svojih prebivavnícah in spavnicah podobe ajdovskih malikov obešajo, alj pa golo naturo in nje lepe, rajske kraje v časti imajo, Stvarnika in Gospoda vse lepote in krasote pa celo pozabijo, kakor ima slabo keršanska gospôda v sedanjih časih navado. Naj gerše malikovanje pa je, celo gole kipe po vertih in logih staviti, alj pa take nesramne opododbke po sobah imeti, na kojih se sramežljivost in sveta čistost spotika. Take zlodjeve dela željno gledati je greh; jih kupovati in častiti perva božja zapoved prepoveda. Po obrazih se lehko pozná, kakšni duh je v hiši domá.

Vsak večer je o pravem času pozvonil, in zbrali so se vsi domači, gospoda, kakor družina k molitvi. Gospod Bonaca so sami na glas družini molili, in če ni bilo gospoda domá, je Amalika gospodarja namestila. Pobožna duša je sosebno *Mario* prečisto devico v časti imela, in je vsako leto rožnega cveta z domačimi mile *Šmarnice* domá obhajala, dokler jih še v cerkvi něso imeli. Pred vsakim obedom je Amalika na glas obedno (mizno) molitvo opravila, naj bi si bili gospodje, še toliko imenitni,

povabljeni gosti. Kar je Amalia v serci vérvala, je tudi očitno v djanji kazala, ter je dobro pomnila, kaj nam usmiljeni Jezus velí: „*Kdor mene pred ljudmi spozna, ga hočem tudi jaz spoznati pred svojim Očetom, ki je v nebesih; kdor se pa mene pred ljudmi sramuje, se ga hočem tudi jaz pred angeli božjimi sramovati.*" — So gosposki ljudje, pa tudi kmetje, kteri se brez vse molitve k mizi usedejo in od mize vstanejo; pa to ni po gosposko, marveč po svinsko. So, ki se tiho napol pokrižajo in pošepetajo, da sami ne vejo, kaj in kako. Taka molitva je večidel piškova, in něma jederca. Družina, ktera glasno moli, prej da zajme, in se Bogu na glas zahvali, kedar žlico položi, ona posnema Jezusa, Gospoda našega, kteri je tudi po zadnji večerji z apostoli zahvalnico zapél, in nas je glasno moliti učil. Sv. Avguštin veli, da ima vsak hišni gospodar biti svoji hiši škof in dušni pastír, ter skerbeti, da domači lepo Bogu služijo; jaz pa pravim, da vsaka poštena hišna gospodinja bodi svoji družini skerbna cerkvenica, alj mežnarica, da o pravi uri k molitvi kliče, in za olje prave pobožnosti skerbí, da luč svete věre družini ne ugasne. Tako olje je pa molitva, so pobožne vajé, keršanski pogovori in vredna prejema svetih zakramentov. Taka skerbna mežnarica je bila gospodična Amalia; za to pa tudi luč naše svete katoljške věre ni le v domači hiši svetlo gorela, ampak je tudi celi dolini lepo svetila. Vsak den je po navadi v farno cerkvo k svetemu Tilu k sveti meši tekla: v adventnem času ni svitnic alj zornic zamudila, naj je vreme še tako gerdo bilo. Vsako nedeljo in zapovedan svetek je očitno k božji mizi pristopila, in kakor ona, tako gospod Bonaca, in drugi domači ljudje. Taki izgledi več k pobožnemu življenju pomorejo, kakor še toliko lepe predige; žalibog, da jih je malo pri gospôdi, kakor pri kmetih! So po mestih in po gradih še mnogotere pobožne duše, ki radi molijo in prijemajo svete zakramente, pa le očitno to storiti jih je sram. Taka sramota je pa snedljiva erja žive věre in svete kreposti; taka sovražna sramežljivost gloda in slabí pravo keršansko življenje tako dolgo, da

ga celo zaduši. *Věra brez dobrih del je mertva;* kaj ti pa mertva věra pomaga? O vi gospodje in žlahne gospé, vi gospodarji in gospodinje, povzdignite svoje glave in zaslišite, kaj vam večna Resnica velí: „*Vi ste luč sveta* (na vas gleda priprosto ljudstvo). *Naj se sveti vaša luč pred ljudmí, naj vidijo vaše dobre dela, in častijo vašega Očeta, kteri je v nebesih.*“ (Mat. 5, 14—16.)

Sestra Bogu dopadljive molitve je pa *milošina,* hči žive ljubezni božje in do bližnjega; ena brez druge nič ne veljá. Zato opomina sv. Duh: „*Moliti in vbogaime dajati ne znanemarjaj!*“ (Sirah 7, 10.) To se je na Mislinjah prav čedno godilo. Amalika, dobra mati, je pervo skerb za domače ubožčeke imela. Ako je kdo delavcev zbolel, bodi si dervar alj kovač, hlapec alj dekla, hitro je potrebno postrežbo dobil, dobre juhe in zdravila, pa tudi kupico dobrega vina, ki ubožčekom dostikrat več pomaga, kakor vračtvo. Če so duhovniki le povedali, da imajo v fari uboge zapušene ljudi, hitro jim je dar poslala, alj pa sama dala, kolikor je premogla. Ubogim otročičem je preskerbela za zimo obleko in obutilo, da so mogli v cerkvo in v šolo hoditi. Ko je bila s koncem leta slovesna poskušnja šolcev in šolark, jim je gospodična Amalika lepih daril omislila tistim, kteri so se pridno učili. — Blago keršansko serce pa tudi ubogih cerkev ne pozabi, in za lepoto hiše božje skerbí. Amalika je hitro zapazila, česar je bilo cerkvi potreba, in je za cerkvo sama altarno opravo naredila, alj pa omislila, kar ni sama premogla. Mešne srajce, altarni pertiči in druge cerkvene reči so bile delo njenih rok, alj darilo njene hiše; kar je pri farni cerkvi čednega in pa dragega bilo, so Mislinski oskerbeli, ter so vedeli, da se po domači cerkvi serce faranov pozná. Ako je domača cerkev čedna, če ima lepe altarje, glasne zvonove in ubrane orgle, kaže pobožne, bogoljubne ljudi. Jeli pa cerkva umazana od znotraj, od zunaj odrena, ljudem pretesna in zapušena, so li mešne oblačila capaste, farmani pa v žameti, farmanice v svili in tenčici, je vse to živa in očitna priča, da so v tistem kraji maloprida ljudje, in pa

slabi dušni pastirji. Pač bi jim po pravici očital, kakti Bog svoje dni zanikarnim Judom, rekoč: *„To ljudstvo pravi: ni še došel čas staviti Gospodove hiše.“* In Gospod je po preroki Ageji ljudem govoril: *„Za vas je pač, da prebivate v lepo zidanih hišah; hiša Gospodova pa zapušena stojí. Vi umerljive stvarí imatē drago obleko, hiša Gospoda, vašega Boga pa v ubožtvi žaluje! Zato se vam pa tudi taka godí. Veliko sejete, pa malo pridelate; jeste, pa se ne nasitite; pijete, in se ne napijete; oblačite se, pa se ne zagrejete; in kdor zasluženi denar spravlja, ga v raztergano mošnjo deva.“*

Kakor pa kraljestvo božje od kraja do konca zemlje sega, tako obsega vse narode sveta keršanska ljubezen, in tudi misjonom v daljnih krajih za morjem pomaga, naj bi vsi narodi spoznali pravega Boga, in *vsi jeziki govorili, da je Kristus Jezus v časti Boga Očeta. Zakaj, to je večno življenje, da tebe, Oče nebeški, spoznajo in kterega si nam ti poslal, Jezusa Kristusa.* Za to je rajna Amalia vsako nedeljo pri kosili milošino od domačih pobérala, in pri vsaki dobri volji alj igri je goste poprosila, naj ji za bratovšino sv. Leopolda vbogaime veržejo, v pomoč misjonom med neverniki. Vsako leto je pridna bečelica po sto goldinarjev srebra za daljne misjone nabrala, in poslala svojemu fajmeštru za razširjo kraljestva božjega po svetu.

Jeli so tudi v toliko pobožni hiši igrali? Tudi, tudi! *Igra* za kratek čas, brez škodoželje in dobičkarije je gostokrat dobro delo, da se nedolžno za male peneze igrá, ne pa da bi se ljudje obérali, opravljali in obrekovali, kakor gospé in gospodične rade znajo. Tudi gospodom je v časih igra zdravilo za kratek čas in dobro voljo. Ako se pa ti zgubiti bojiš, in v igri le dobiti želiš, se lehko v sedmi zapovedi božji pregrešiš. Ako zgubiš, sebi in svojim kradeš; če pa v igri dobíš, in se dobička veseliš, se pregrešiš v deseti zapovedi božji, ki veli: *„Ne poželi bližnjega blaga.“* Po navadi je igra nevarna in pregrešna, kajti zapravljamo igrajè trojno naj dražejše blago, kakor sv. Franciško Borgia pravi: čas, denar

in pa dobro věst. Blagor mu zatorej, kdor igre ne pozna, ter ne kvartà in ne kegla, tudi kobrov ne meče. Sreča je v igri opotočna; kedar ti naj bolj kaže, oberni ji pleča. Kvartoperci so oderci; skerbno zogibaj se jih, da ne zapraviš premoženja, poštenja in dobre vestí. Ako pa le poigraš, igraj kratko in pa pošteno.

Vsake poštene rodbine (hiše) *žlahno cvetje so otroci;* malo deco lepo učiti in skerbno rediti, mora biti vsake verle gospodinje perva in naj veči skerb, pa ne le za svoje, ampak tudi za rejenke in rejenkice, ki pod njeno strehoj bivajo. Taka dobra mati je bila rajna Amalia otrokom domačih urednikov, fužinskih služebnikov in kovačev, ki so vedno okolj nje bili, kakti pišanci krog svoje kvokle. Amalia jih je učila moliti, čitati in kerš. nauka; deklinice pa tudi žoke plesti in šivati. Pripovedala jim je čedne zgodbe svetega pisma, dajala jim je pa tudi lepe pripovesti brati, in jim je ljubezen do Jezusa v mlado serce vtisnila. Kakor so bili blagi otroci Amalii naj slaji veselje, tako je tudi otrokom o pravem času veselje napravila, dokler so bili pridni. Naredila je otrokom za božične praznike lepe *jaslice,* alj kakor Nemci pravijo: *božično drevo.* Na osvetljeni smreki so visele zlate jabolka, orehi, rožiči in mnogo drugih dobrih stvari. Pod drevesom so ležale kape, robeci, predperti, tudi črevlji in oblačila za zimo, ktere jim je Amalia kupila, alj pa tudi sama naredila. Na sveti večer so obhajali v lepi svetli sobi ljubeznivo *rojstvo božjega Deteta Jezusa,* so ga po otroško pozdravili in počastili, po tem pa razdelili lepe dare, ktere je božje Dete po rokah milostive detomilke Amalie otrokom prineslo, ki velí: *„Kar ste enemu malih storili, to ste meni storili.“* Kdor mladini tako veselje napravlja, on postavlja pravi sreči stanovitno dno; že dolgo dobrotnikov in dobrotnic na tem svetu več ne bo, pa otroci še veselo pomnijo svojih srečnih rajnih dni, kojih so uživali mali. Tak spomin polajšava težave starih dni, in oživlja zopet plamen svete věre in keršanskih občutkov, kojih le prerade zadušijo posvetne skerbí in goljufne dobrote. Kdor otrokom tako pomaga, jim

dvakrat vbogaime daja, oskerbi dušo in telo ne le za nekaj dni, marveč za vselej. Potepnim otrokom v jedilih alj celo v denarjih milošine dajati, se pravi potepuhe in pa lenuhe rediti. Mlad berač bo star tat, mlada beračica pa kradljivka. Beračije starec ne opusti, kdor se je mlad naučí.

Otroci keršanske gospodinje so pa tudi *posli;* ona tudi za hlapce in dekle po materno skerbi, gleda na njihovo delo pa tudi na njih zaderžanje, skerbi družini za pravico, pa tudi za poštenje in dobro věst, ter dobro vě, da, če družina Bogu zvesto ne služi, tudi svoji gospôdi zvesta ne bo. Kaj pomaga črez družino toževati, pa si ne prizadevati, posle poboljšati? — Prazno je regljanje, psovanje in kreg, ako družini lepega nauka in svetih izgledov ne daješ. Ako hočeš stopnice (štenge) pometati, moraš od zgorej, ne pa od spodej začeti, to se pravi: poboljšati poprej gospodarje in gospodinje; po njih se bojo hlapci in dekle hitro in lehko poboljšali. Kakoršnji stariši, takšnji otroci, kakor gospodar, tak vratar. Vse to je rajna Amalika dobro spoznala, ko je po smerti svoje sestre Bonacevke na Mislinjah gospodinstvo prevzela. Imela je bistro oko na vsako deklo, bodi si hišna alj kuhinska, kravarica alj pastirica; tudi na hlapce je ostro gledala. Če je prišlo dekle še tako posvetno na Mislinje, v kratkih letih se je izmodrila, če le ni bila celo zgubljena. Amalia je skerbela, da so se dekle tudi v delavnikih v službi božji verstile, vsakega mesca k spovedi in k božji mizi hodile. Ni bilo treba družini k molitvi in k spovedi velevati; kar je družina od gospôde lepega videla, je tudi sama rada posnemala. Kar gospodar ne vidi in gospodinja ne izvě, sveta spoved popravi, ozdravi božja miza in družino pridno stori, da Bogu in gospôdi lepo služi, ako sta gospodar in gospodinja družini iz serca dobra. Ako ni gospodar poslom oče, temveč župan, bo tudi hlapec gospodu le tlačan; če si gospodinja svoji dekli le rogata mati, tebi dekla tudi ne more serca dati; če pa družina do tebe serca něma, bo neprenehoma žalostna zima pri hiši, bo pogosto vrelo in ger-

melo, pa malo pohlevnega deža in ljubega solnca. Pri taki hiši služiti dobro ni, kder gospodar vedno razsaja, in gospodinja muhe loví, ubogo družinče lepe besede ne čuje, in ne vidi prijaznega obraza. Saj družinče ni živinče, ampak je otrok božji, in vendar nahajamo čemerno gospodo, posebno take rogate gospé, ki dajejo svojemu kužeku meso, svoji družini pa gole kosti; pes na mehki blazini počiva, dekla pa v merzli sobi zimo ogreba. Taka ni bila v Bonacevi hiši; zdravi posli so imeli svojo pravico, boleni svojo keršansko postrežbo. Poštena družina je k hiši došla, poštena je odšla; verlim hlapcem so k dobremu kruhu pomagali, pridnim deklam pa v boljšo službo, ako se něso pošteno omožile. In če se je družinče v službi postaralo, mu něso beračke palice podali, ampak miren kotec so mu odkazali, kder je lehko ostalo tako dolgo, da so mu očí zatisnili. Tako je po keršansko. *„Ako pa kdo za svoje, in izlasti za domače něma skerbí, je věro zatajil, in je hujši od nevernika,“* velí sv. Pavl. (I. Tim. 5, 8.)

Kdo pa učí gospodarje modro gospodariti, kdo gospodinje dobro gospodiniti in za družino prav po keršansko skerbeti? Tega se ne naučiš iz sleparskih knižúr (romanov), in praznih dnevnikov, kakoršne posvetne gospodične lačno berejo, tudi ne v navadnih gledališih (komediah), koje mestne gospè rade obiskujejo; keršanski, katoljški nauk *(katehizem)* nas keršansko modrost učí; le cerkev je šola keršanskega življenja. Rada je zatorej rajna Amalia v cerkvo hodila, pa tudi doma poštene bukve brala in drugim brati dajala, ter je dobro vedela, kaj dobre bukve veljajo. Tudi za domače kaplane je bukvarnico omislila, in naj potrebnejših knig in duhovskih dnevnikov za mlade duhovne po nasvetu rajnega visokoučenega doktorja Šlöra oskerbela, kajti je dobro razumela, kako potrebne so dušnim pastirjem koristne bukve, in kako malo je mladih duhovnov, ki bi imeli si jih začem kupiti. To živo kaže, koliko je žlahna gospodična duhovski stan poštovala, ter je namestnike božje visoko v časti imela, kakor sv. Duh velí: *„Boj se Boga iz vse*

svoje duše, in njegove duhovne v časti imej. Iz vse svoje moči ljubi njega, ki te je stvaril, in njegovih služebnikov ne zapušaj. Časti Boga iz vse svoje duše, in poštuj duhovne, dajaj jim, kakor ti je zapovedano.“ (Sirah. 7, 31 — 34.) Rada se je posvetvala z duhovskimi pastirji; in če je bilo kaj posebno važnega, je tudi k škofu tekla, poizvedet, kaj je po keršansko katoličansko prav. Bila je gospodična pa tudi v keršanskih znanostih tako dobro podučena, da je nekterega bogoslovca prekosila, ter mnogoteremu možaku jezik zavezala, če je kaj zoper sveto věro zinil. V svetem strahu je imela domače ljudi in tuje goste, da se nijeden zlobil ni, nespodobnega govoriti; rada je pa nedolžno.šalo imela, in za kratek čas smešne pogovore. Žalostilo jo je, če so se sosedje Mislinske hiše zogibali. „Zakaj nas něso obiskali, ker so mimo hodili?“ je rekla Amalia fajmoštru sosedu. „Něsem bil spodobno oblečen:“ duhovni sosed odgovorijo. „Ali něso tisto jutro meševali?“ bistra Amalika daljej pobara. „Meševal sem:“ pravijo sosed. „Če so pa bili za hišo božjo dosti čedno oblečeni, bi bila obleka tudi za našo hišo dobra:“ jim je gospodična djala; in ravno prav je rekla.

So, ki se pobožne in svete delajo, sladko in ponižno govorijo, kakor bi tople v nebesa hotle, v serci so pa polne posvetnih misli in pregrešnih želj. V cerkvi svetnikom noge glodajo, doma pa svoje ljudi grizejo, da ni pri njih ostati. Taka hinjavska svetost in pa gnila repa; ona je prave čednosti naj huja sovražnica, ki sveto krepost ob čast in poštenje spravlja, da ljudje pravijo: take le so svetopete. Taka svetohlinka ni Amalia bila; kar ji je v serci bilo, bilo ji tudi na jeziku in v djanji; živa věra je bila korenina vseh njenih misli, marnov in del; ne ljudem, le Bogu je hotla dopasti. Ravno zato se je pa tudi v težavah in britkostih v sveto voljo božjo podala, in vsako še toliko žalost je Bogu darovala in se utolažila, rekoč: *Kar Bog stori, vse prav naredi; zgodi se njegova sveta volja!* Kratko pred njeno smertjo ji je Bog ljubega brata Jožefa Hagenaverja vzel, kterega je sosebno rada imela. Močno se je Amalii po rajnem tožilo;

njena žalost je bila věrna in keršanska, ter je terdno zaupala, da ga bo skoraj v nebesih zopet našla. Ko so jo prišli domači duhovniki omilovat in tolažit, jim je lepo mirno djala: „Ako Bogu tako dopade, mu rada svojo žalost darujem.“ In kakor se je vědela sama potolažiti, tako je znala tudi svojim domačim, prijateljem in znancem v vsaki bridkosti serce ohladiti; njeni věre živi pogovori so bili žalostnim žlahno hladilo in pobitim zdravilo serca. Blagor mu, kdor prijatelja najde in tako modro prijateljico ima, kterim lehko svoje težave potoži, pa tudi veselje pové; njemu se žalost polajša, pa tudi veselje dvakrat poslajša, kterega z blagim sercem delí. On resnico sv. pisma poskuša, ki tako lepo govorí: *„Zvest prijatelj* (prijateljica) *je močna bramba; in kdor ga je najdel, je zaklad najdel, ki več velja, kakor teža zlata in srebra; — on je zdravilo življenja. Kdor se Boga bojí, bo našel dobrega prijatelja, in kakoršen je sam, takšni bo tudi njegov prijatelj. — Toda v sreči prijatelja ne boš spoznal, in v nesreči se sovražnik ne bo skril.* (Sirah 6, 14.) Ta resnica se je Bonacevi hiši dopolnila, kteri je Bog eno nadlogo za drugo poslal, poskusit Bonaceve, jeli so njegovi, kakor svoje dni poterpežljivega Joba.

Naj hujši skušnja čaka človeka poslednjo uro, in *blagor mu,* srečen bo, *kdor do konca tako zvest ostane,* kakor rajna Amalia. Bog jo zakliče na plačilo po silo hudi smertni bolezni, ktero je 36 ur Bogu vdana poterpežljivo prestala, ter se ni smerti bala, na ktero se je vse svoje žive dni pripravljala. Serčno zdravnika pobara, naj ji po resnici odkrije, če ji je še ozdraveti? Pa zdravnik ji bližnjo smert zakriva. Popraša svojega spovednika, in oni bolnici nevarnost očitoserčno povejo, rekoč: Blaga gospodična! vse svoje žive dni ste si prizadevali, Boga ljubiti in Jezusu zvesto služiti; zkoraj božji Ženin po vas pride; veselo mu naproti idite, po ozki stezi smertne bolezni. Spodobi se za Jezusa terpeti, pa tudi voljno umreti, ker je božja volja tako. V imeni Jezusa umreti ni žalostno, ni hudo; Jezus vam bo smertne bridkosti polajšal, ako se z njim pobožno združite. Skoraj, skoraj se

vam bojo vaše bolečine premenile v večno veselje. — Tako jo duhovnik potalažijo, ter dobro vejo, da se keršanska duša, polna žive věre in terdnega upanja smerti ustrašila ne bo, ktera jo v bolje življenje popelje, kder jo toliko rajnih prijateljev in prijateljic čaka. Veselega lica se da s svetimi zakramenti prevideti, prejme popotnico za dolgo večnost in vzeme od svojih slovó. Potem prime za sveti križ, svojo poslednjo palico na dolgo pot, in podobo križanega terdno v desnici derží, moli na glas, in si da moliti, naj bi poslednje minute dobro obernila, ki so toliko drage za večnost. Okoljstoječi jokajo, umirajoča Amalia je v Bogu vesela, in mirno čaka, kakti modra devica pripravljena, da ljubi božji Ženin po njo pride. Spovednik se ji v imeni ubogih zahvalijo, za vse mile dare in velike dobrote, ktere je revnim in potrebnim storila, in ji srečo vošijo, naj bi skoraj v nebesih plačilo za svoje dobre dela zauživala. Ona je pa na to zahvalo lepo odgovorila: „Oh, kako plačilo bi pa še za to dobila, kajti me je vselej veselilo, če sem komur kaj dobrega storiti zamogla.“ Priporočila se je pričujočim, vsem znancem in znankam, naj za njo molijo, ter še enkrat podobo križanega Jezusa objeme in izgovori svojo poslednjo besedo: „Moja naj veči sreča je, da sem hči svete matere katoljške cerkve; moja poslednja tolažba, da v pravi edino zveličanski cerkvi umerjem.“ To izgovorila, in je mirno v Gospodi zaspala.

Draga je smert pravičnih pred obličjem Gospodovim; pa tudi zapušenim, kteri še le po smerti rajnih prav spoznajo, kaj so imeli, in kaj so zgubili nad njimi, ktere so pokopali. Žalost za pokojno Amalio se je po celi Mislinski dolini razlegala, in ubožčeki so za njo na glas jokali, rekoč: „Svojo mater smo pokopali.“ Pri svetem Tilu za turnom rajnka Amalia od svojega truda počiva, kakor rezan kamen z zlatim napisom poveda; dobra duša pa gotovo že nebeško plačilo zauživa, ker njene dela gredo za njoj. Ne bilo bi rajnke Amalie poslednjo uro veselilo, če bi bila kakor žlahna, bogata gospa posvetno živela, na mesti v cerkvo le v gledališe (v komedie) rada

hodila, na mesto pobožnih bukev le kupe posvetnih, lažnivih romanov prebrala, ktero navado imajo posvetne gospodične in gospé; tako življenje smertno uro strašno dela. *„Svet prejde, in njegovo poželenje; kdor pa stori voljo božjo, ostane vekomaj.“* (I. Joan. 2, 17.) Tako rajna Amalia. Ni više na Mislinskih fužinah Bonaceve žlahte, ni starih znancev in prijateljev v tistem kraji košatega Pohorja več; pa spomin dobrih ljudi še po dolini lepo sluje, in stari, znani popotnik, ki po cesti mimo sv. Leonarda se na Mislinske fužine ozre, in izdihne, rekoč: „Bog jim daj dobro; bili so tukaj svoje dni dobri ljudje!“

Pravijo, da moraš sedem let na enem kraji ostati, če hočeš ljudi prav spoznati, in tri leta pod eno strehoj živeti, če hočeš domače čisto prezreti. Poldrugi den je pa zadosti v eni hiši ostati in resnico spoznati, da dobri ljudje storijo pust kraj v pozemeljski raj; kder pa blagih serc na svetu ni, se naj lepši kraj hitro premení v žalostno pušavo.

Slomšek.

II.

Franc Ipavic,

izgled keršanskega zdravnika.

Vsak stan ima svoje svetnike v nebesih, in posnemavce svoje na zemlji; tudi zdravilski in lekarski stan sveta brata *Kozma in Damiana,* kakor svetà zdravitelja in zavetnika svoje časti. Bila sta modre glave, pa tudi žlahnega serca moža, ki se něsta lekarstva za to naučila da bi ljudi samo za plačilo na trupli zdravila; marveč

jih sveti namen je bil pervlje dušo zmot in pregreh ozdraviti, po tem pa tudi telo ohraniti. Kaj pomaga zdravo telo, duša pa mertva! Takim zdraviteljem se lehko v bolezni zaupaš, po besedi svetega pisma, ktero veli: *„Spoštuj zdravnika zavoljo potrebe; zakaj Najviši ga je stvaril. Vsako zdravilo je od Boga. Najviši je ljudem vednost dal, naj bi ga v njegovih čudežih častili. — Pokliči zdravnika; in ne pušaj ga od sebe, dokler njegove pomoči potrebuješ. Pride namreč čas, ko mu boš v roke prišel.“* Žalibog, da je v sedanjih časih malo malo keršanskih zdravnikov na svetu, ki bi bolnike po izgledu svetih bratov Kozma in Damiana zdravili, ter spoznali, da oni zdravila zapišejo in lek naredijo; Bog pa vračtvu zdravilno moč da. Ako Bog ne pomaga, si zastonj zdravitelj glavo beli in lekar rane celi. Bog je pervi zdravnik; zdravitelj, naj si bo doktor alj padar, je le namestnik.

Takega verlega zdravnika so na sv. Ožbalda leta 1858 pokopali pri sv. Jurji blizo Blagovne. Bilo je verlemu možu *Franc Ipavic* ime; prosti ljudje so ga po širokem dobro poznali, in imenovali: *„Šentjurski padar“* so ga. Radi bi mu bili domači fajmošter hvalno besedo na grob povedali; alj nagel dež na pokopu govoriti dopustil ni. Naj se zatorej v Drobtincah bere, kar še ljudem v spominu živí; naj rajnega Ipavica še vnukov vnuki hvalijo, kar je očetom in dedom dobrega storil; kajti modri in pa keršanski zdravniki so redki. Srečni kraj, kteri ga ima; tak je vreden sto centov zlata, kakor rajni šent-Jurski Ipavic. Kdor ne verjeme, naj le bere.

Rajni Franc Ipavic je bil sin izsluženega vojaškega lekarnika (feldšerarja, kakor takim ljudje pravijo). Mati ga je 11. Avgusta povila, leta 1776 v Gradaci na spodnji Krajnski. Ubožtvo je bilo v mladih letih njegovo bogatstvo; revšina je bila jegova vodilja. Toda je dobro za človeka v mladosti revno suknjo nositi; kdor nikdar stradal ni, on ne vě, kako lačnemu kruhek diší. V četertem leti njegove starosti mu je nemila smert očeta, in v osmem leti tudi ljubo mater pobrala. Ostal je mladenček zapušena sirota na svetu; zatoliko več ga je pa Bog, oče

ubogih sirot in vdov v svojo skerb vzel. — Posvetni ljudje gostokrat hudo uganjajo, da malim otrokom stariši še poprej umerjejo, kakor jih na noge spravijo, alj k dobremu kruhu pomorejo; vsakdenja skušnja nas pa uči, da se deci taki večidel bolje godí, ki so za rano zgubili svojega očeta alj mater, alj pa obadva roditelja. Lastni oče je rad otroku premehek alj pa preoster; lastna mamka prerada svojo deco razvadi in tako zamehča, da bi ne bilo kaj prida iz takih otročajev. Bog jim zatorej lastne roditelje vzeme, in jih drugim rednikom da, naj si poskusijo tujega kruha. Saj tudi mlado drevje moraš v drugo zemljo presaditi, ako hočeš, da ti bo lepše rastlo. *„Nerazumljive so božje sodbe, in neizvedljive njegove poti.“* Kar Bog stori, vse prav naredi: tako se naj kristjani o smerti svojih ljubih tolažijo in v sveto voljo božjo podajo; saj Bog za vse naj bolje skerbí.

Frančck siromaček brez matere in brez očeta, je pri svoji sestri ostal, ktera je sama sirota bila. Ovce je pasel do svojega trinajstega leta, bil gostokrat lačen in raztergan, kakor se rada ubogim ovčarjem godí, ki po cele dni in tedne za živinoj po spašnikih lazijo in celo v nedeljo v hišo božjo ne morejo. Ni se čuditi, če se veliko takih rejenkov in rejenkic po planini celo poživini, sosebno če se takim pastirjem kak zapeljivec prislini, kedar dolgi čas predajajo, in spočenjajo gerde, strašne reči, kterih še ziniti ni. Naš mladi ovčarek se je pa Boga bal, in premišljeval svete rečí, kojih je v cerkvi slišal v pridigah in keršanskih naukih. Celo na svoje stare dni je rad pripovedal, kako globoko mu je lepa pridiga v serce segla, ktero so fajmošter o hudi suši imeli, kedar so šli k neki cerkvi Matere božje za rodoviten dež prosit. Popisali so verli govornik suše hudo šibo, od ktere vse onemaguje, kakor o času Ahaba, hudobnega kralja. Razložili so vzrok, pokaj nas dobri Bog tepe, in da so naši grehi krivi, če nas Bog ne usliši. Skoncema svoje ginljive besede povzdignejo nedolžno dete, lepo belo oblečeno, rekoč: „Oče vsega usmiljenja in vse tolažbe, ako něsmo vredni mi zastarani grešniki uslišani biti, pa se usmili

saj svoje nedolžne dece, ki prosijo kruha, in jim ga ne bomo imeli dajati, dokler ga žuga huda suša pobrati.“ Vsa cerkev je v solzah plavala, pa kipela tudi sveta pobožnost, Bog je goreče prošnje uslišal in jim pohlevnega deža dal; vse svoje žive dni pa je pomnil mož, kar je mladenček čednega slišal in videl.

Pravijo, da je žlahta raztergana plahta; alj če druge bolje plahte ni, se le v njo zavíj, kolikor premoreš; hoče ti pomagati kakor našemu pastircu. Bile so hude letine, in kedar mu domača sestra v Gradaci ni imela višej živeža ne oblačila dajati, ga pošlje svoji sestri v Zastavo, ki je zakupno (najeto) zemljiše imela, kteri je tudi celo leto ovce pasel. V svojem štirnajstem leti pride naš France v Celje, v kterem mesti je njegov starej brat Matia Ipavic slovit ranocelnik bil. Učil se je brade briti, pušati, zobe pipati in rane obezovati; hodil je pa tudi v šolo, če je le utegnil, in se je naučil za silo pisati in brati, pa tudi nemške besede. Sedem let je svojemu bratu služil, in se lekarskega dela tako dobro lotil, da so ga oprostili in doučenca spoznali. Tako je France skoz svojo pridnost in marljivost sam sebi srečo utemelil, ter se ni zanašati imel ne na stariše, ki so mu zgodaj pomerli; ne na doto, ktere mu něso imeli zapustiti; tudi ne na svojo žlahto, ki je sama uboga bila. Bog, dobra glava in pa serce blago so mu k kruhu pomágali; in ravno tak kruh naj bolje tekne. Leta 1800 se v nemški Gradec poda, in k profesarju Savlu v službo stopi, kojemu ga je brat priporočil. Poleg svojega dela se je mladi živahni Ipavic tudi lekarstva (ranocelstva, padarstva) tako skerbno izučil, da je v kratkih letih svoje pokušnje prav dobro obstal in svojo slovno doučivno pismo prijel kakti izučen ranocelnik. — Kdo bi bil pred osemnajstimi leti rekel, da bo zapušeno sirotle, ki je na spodnjem Krajnskem gladovno in razcukano za drobnicoj po gošah hodilo, v kratkih letih prirastel verli gospodič in dobri zdravnik! Kdo mu je očeta in mater nadomestil? kdo mu tako daleč pomagal? Bog, *kojega usmiljenje jim je od roda do roda, kteri se njega boje.* *Mogočne iz sedeža*

verže, in ponižne povzdigne. Lačne z dobrim napolni, in bogate prazne pustí. Le izroči Gospodu svoje poti, kedar svoj dom zapustiš; *on bo vse prav naravnal.*

Po mali meši leta 1805 so mladi zdravnik Franc Ipavic *v šent-Juri* došli, v mali terg, ki blizo starega grada Rifenka (Blagovne) na veselem holmci stojí, dobro uro od Celja, in ima dobre semenje, pa še boljše ljudí, v prav rodovitem kraji. Něso imeli premoženja, ne znanja; něso vedeli, kde bodo prebivali, pri kom jedli, ter so zopet izvedeli, kako težko je gospodarstvo začeti, kdor něma ničesar v roke vzeti. V kerčmo k obedu hoditi jim dišalo ni; saj jim tudi ni mošnja dopustila; se prehitro oženiti tudi něso hotli, kajti moder mož se le ženi, kedar ima ženkico in dečico s čem rediti. Dobra duša povsodi dobre ljudí najde, in pomalem dobro izhodi, če je le člověk v malem zvest in zadovoljen, kakor so mladi Ipavic bili. Majheno izbico so si v stanovanje najeli, gospoda fajmoštra pa naprosili, da so jih k mizi vzeli, in tako so začeli svojo zdravijo. — Zdravniški stan je imeniten stan, pa tudi potreben, kajti bolnikov nikder ne manjka; — je pa tudi stan močno nevaren; naj dražje blago tega sveta, zdravje in življenje člověk zdravniku zaupa. Ako ima zdravnik srečo, lehko hitro obogati; če mu pa sreča spodleti, hitro ga vse zapusti, in sirotej strada. Ipavic so začeli uboge vračiti, in so jim malo rajtali, alj pa celo nič, če so videli, da ljudi revšina tere. Ko so ubožčekom srečno na nogo pomagali, so jih prišli tudi premožni radi iskat, in v kratkem so šent Jurski padar Ipavic po širokem sloveli, kakor dobro vední in ne dragi zdravnik. Modri fajmošter *Peter Gelze* so jim zatorej dobro srečo napovedali rekoč: „Spoznam, da bote v našem kraji dosti opraviti imeli; le pri nas ostanite in si selo preskerbite; dobro bo vam in nam.“ Do smerti dobrega pastirja so hodili Ipavic v farovž na kosilo; pa tudi po njihovi smerti svojega dobrotnika pozabili něso. Najdli so gostokrat verlega zdravnika na grobu rajnega fajmoštra klečè moliti, ker jim dobrote drugače poverniti

premogli něso. Tako hvaležnost človeka žlahni in naj lepše priporoča.

Čudil sem se, šent-Jurskega padarja videti, kako so se gostokrat mimo našega doma vozili, alj pa pešec hodili, in so o jasnem vremeni, kedar je naj lepše solnce sijalo, razpeto streho (morelo) nosili. Saj ne gre dež, sem si mislil; jeli se gospodu meša? Kedar sem jih pa petdeset let poznej obiskal, in so me vselej gologlavi po celem tergi spremili, sem še le izvedel, kako zdravo je gologlavo v mladih letih hoditi. Imeli so starček v osemdesetem leti ravno tako košate lase, kakor so jih imeli mladenič. Streha jim je bila zoper solnčno gorkoto in pa deževno mokroto, glava jim je pa vedno prosta in tudi zdrava ostala. Pač je resničen pregovor: *Hočeš li zdrav ostati ino učakati starih dni, skerbi posebno za tri reči: za prosto glavo, tople noge, in pa za odperto telo.* Škodljiva razvada je otrokom kosmate čamre kupovati, nezdrava privada v sobi pokrito glavo imeti; alj česar se je Francek privadil, tudi Franciško opustil ne bo. Slabe razvade v mladosti so mnogoterih bolezni košate matere; potreba se jih je od malih nog varvati; na stare dni je že večidel prepozno. Stara navada je železna podkova, ktere se težko iznebiš.

Ženitva premladih ljudi po navadi pridna ni; kako bi otroci otroke redili? Pa tudi možitva prestarih ljudi sploh dobra ni; prestari ženini zapustijo premlade sirote. Ako se ženiš alj možiš, ženi se pri pravi starosti, ter oskerbi ženi in otrokom poprej dobro streho in mizo obilno, kakor skerbni Ipavic. V svojem 38. leti so vzeli gospodično Katrico Gračansko, ktero so poznali od svojih dni zdravilskega učenstva, da je bila modra gospodična, in bo tudi blaga gospá. — Ženitva je polzka steza; rada možu spodletí; pa tudi možitva je vagana reč; le prepogosto se dekle ukani. Potreba je zatorej dobro premisliti, in se ne prenagliti, kakor imajo taki novado, ki se dajo enkrat za trikrat oklicati. Prav ima pevec, ki poje ženinu in nevesti, rekoč:

Naj gleda, kdor na vselej se veže,
Da serce sercu se preleže;
Je zmota kratka — dolgi kes.

Zakaj se pa zakonski tako pogosto kesajo? Za to, ker se preradi predajo in brez Boga zakon sklenejo; brez Boga pa ni srečnega zakona. *„Dom in premoženje se od starišev nadedva, dobra zakonšica je pa dar božji. Srečen mož, kteri dobi dobro ženko; število njegovih dni se podvojí; srečno preživi svoje leta. Bodi bogat alj ubožen, njegovo serce je dobre volje, in njegovo obličje veselo. Kar je solnce, ki izzagor prisije na nebi, to je lepota poštene zakonske žene v hiši malemu svetu. Blagor tebi mož! tvoja žena je, kakor rodovita vinska terta na stenah tvoje hiše; tvoji otroci kakor oljske mladike krog tvoje mize.“* Tako lepo hvali sv. Duh modro, pošteno zakonsko ženo; in taka je Ipaviceva bila, kakor jo pesnik živo popisuje, rekoč:

In v hiši obrača
Se žena domača;
Vsa skerbna zna mati
Prav dobro ravnati,
Učiti dekliče,
Svariti fantiče.
Od svita do mraka
Ima poslovanja
Brez vsega nehanja.
Skoz njo še le 'zda
Dobiček možà.

Slovenci pravijo, da žena tri ogle pohištva derží, mož le enega, pa še po tem rado curi; toda ta resnica ne velja vselej, in tudi v Ipavicevi hiši ni bila taka. *Mož* mora biti srečnega zakona *glava, žena* pa *serce,* tako se bo hiši dobro godilo, kakor našim Ipavicevim. Modri zdravnik so svoje delo dobro umeli, in bolniki so se oveselili šent-Jurskega Ipavica le ugledati. Razumeli so modri vračitelj, kar sveto pismo praví: *„Dušno zdravje v svetosti in pravici je bolje, kakor zlato in srebro.“* Dušna bolezen je gostokrat mati telesnih betegov. Zastonj bi

bilo telo zdraviti, dušo pa žalostno in betežno pustiti. Veselo so Ipavic bolnike pozdravili, lepo pogledali, pa tudi ostro izpraševali, v kterem koreni bolezen tiči. Ko sta se z bolnikom čedno pomenila, kako se je bolezen začela, kaj je škodljivega jedel alj pil? kaj mu diši, na kaj mu merzí? so se nekolikokrat z obedvema rokama za glavo prijeli in močno pokebrali; po tem se k bolniku usedli, in mu kaj kratkočasnega povedali, ter ga za roko rahlo prijeli za spoznavo, kako žila bije, jeli ga mrazi ali vročina sprehaja. Pogledali so skerbno, jeli jezik čist, ali je od slabega želodca obložen? Ko sta se z bolnikom čedno zmenila, so domačim naročili, kako naj bolniku postrežejo, česa smě jesti, kaj ima piti, kako mu imajo za zdravo sapo v sobi skerbeti. Vsak kotec so pregledali, če bi kaj škodljivega v sobi našli, ker so iz lastne skušnje vedli, koliko nesnage na kmetih radi po hišah imajo, in koliko ljudi od gole gerdobe zboli, ako něso gospodinje snažne, in ni pri hiši čednih deklet. Pokregali so ženske, če ni bila izba pometena, ukazali možkim iz hiše spraviti, kar bolnemu težavo dela, postavim mokro perilo, repno zeliše in korenjevko; posebno so pa prepovedali po zimi preveč borove treske žgati in preveliko tobaka kuriti, kajti se dim bolniku na persi uleže in ga duši. Ako je bila bolezen nalezljiva (kužna), kakor legar alj ognjenica, so ukazali sobo večkrat na den prevetriti, pa tudi pokaditi s kisom, alj pa z brinjem, in ne pustiti telesnega blata v prebivavnici, ki smrad dela in bolezen plodi. Ko so Ipavic vse tako skerbno naročili, so domačim tudi razumno povedali, kako naj bolnik zdravila jemlje, da jih ne bode preveč ne premalo zaužil. Potolažili so bolnika, ter mu obljubili, da mu hoče Bog ljubo zdravje dati, in so djali: „Vsako zdravilo je od Boga: pravi sv. Duh. Najviši je iz zemlje zdravila stvaril, in pametni človek se jih ne brani. Ne jaz, ampak le Bog ti hoče pomagati skoz mene; le pridno ubogaj, kar sem naročil, in pa terdno zaupaj v božjo pomoč.“

Dvoje rečí po navadi storí, da se prosti ljudje zdravnika k hiši bojé, in tako dolgo odlagajo po lečnika po-

slati, da je prepozno: ako vračitelj *Boga ne pozna,* in od njega ne zine, in pa še izvedo, da mora *krava od hiše,* če zdravitelj k hiši pride. Žalibog, da veliko lekarjev in zdravilskih doktarjev Boga zgubí, dokler ljudem pomoči iše; se učí telo spoznavati, in od same domišljene razumnosti tako na duši oslepi, da duše v človeku ne zasledi, ki telesu moč in življenje daja. Taki sleparji le po zemlji lazijo, in višej ne pogledajo; česar ne otipajo in ne ošlatajo, tudi ne věrjejo. Takim je živinče in človeče ene verste in enake vrednosti stvar. Da se takih zdravnikov věrni kristjani bojijo, je prav. Človeka se je naj več bati takega, ki se Boga ne bojí.

So pa tudi lekarji, kterih bogovi so *denarji.* Pervi nas lehko poškodvajo na duši, drugi pa na premoženji, kar uboge ljudi tudi hudo bolí. Vsak delavec zasluži svojo plačo, zdravitelj pa tudi za toliko večo, za kolikor je zdravje od drugih stvari dražje blago, toda tako, kakor so bolniki premožni. Dobri Ipavic něso ljudem prerajtali, so tudi radi poterpeli, če ni bilo hitro gotovega denarja, kakor se rada kmetom godí. Imeli so pa tudi bolnikov ne le polno hišo, marveč tudi nadevane voze, ktere so jim v ozdravljenje vozili iz vseh krajev spodnje Štajarske, iz Koroške in tudi Krajnske dežele, naj več pa iz Hervatskega. Vsak tjeden po dva dni so doma zdravilili; in če si take dni skoz šent-Jurski terg hodil, in vse te revne, slepe in kruljave videl, kteri so krog padarjeve hiše sedeli in ležali, bi si bil lehko mislil, kako je bilo o času Kristusovem v mesti Kapernavm. Res da něso vsega izterjali, gostokrat tudi brez vsega plačila ostali, pa za to le něso bili na zgubi. Kar eden premalo, pa drugi več da, in ubogih: Bog lonaj! naj več veljá; daja zaslužku ceno in tek.

Kakor se kmetje dragih zdraviteljev — tako se gospôda v bolezni Boga bojí. Kmetič reče naj poprej po gospoda poslati, gospôda pa po doktorja, in obledi, če ji kdo posvetje, naj v hudi bolezni tudi na Boga pomisli. Zdravniki imajo bolnike na svoji vesti, da jih opomnijo na previdenje, kedar bolezen nevarna prihaja.

Toda ne samo věst, tudi cesarska postava jih veže bolnika, kterega v tretje obišejo, na prijemo svetih zakramentov opomniti; če bi pa tega čuti notel, obiskovanje prenehati. Alj Bogu se usmili, da je redek zdravnik, ki bi bil bolnemu dušen prijatelj. Tako dolgo nevaršino prikrivajo, da duša na jeziku sedí, in bolnika neusmiljeno ukanijo. Naj hujše je pa to, da se domači na doktorja zanašajo in izgovarjajo, rekoč: Bo že doktor rekel, kedar bo sila. Doktor brezbožni pa ne reče, in tako den za dnevom, ura za uro preteče, smert pa čakati neče, in uboga duša gre brez popotnice v večnost. Jeli bo pokojni takega lekarnika hvalil? Ali ne bo svojih domačih z mutastim zdraviteljem vred v pekli vekomaj klel? Takim pozabljenim bolnikom se na smertni postelji beseda Jezusova žalostno dopolni: *„Človekovi sovražniki bojo njegovi domači,“* in pa vračitelj, ki něma nijene vestí, ter truplo v zemljo, dušo pa v pekel spravi. Takih zdravnikov se je res bati, ne pa iskati jih. Bogaboječi Ipavic něso zamudili bolnika spomniti, naj se z Bogom spravi, pa mu něso upanja pobili, kakor bi mu ne bilo za ozdraviti. Bog je gospod življenja in smerti, so djali; Bog bolezen pošlje, pa tudi ljubo zdravje da, ako se k njemu obernemo. Radi so tudi sami duhovnikom rekli nevarno betežne obiskati. Tako jih je veliko na duši naj poprej, po tem pa tudi na trupli srečno ozdravilo. Telesna bolezen je bila duši zdravilo, dušno previdenje pa tudi truplu vračilo. Tako keršanski zdravitelj ravna, in po vsi pravici prav ima. Bog velí: „Poštuj zdravnika“; zdravnik pa naj reče: Pošlji po mešnika. Saj sta zdravnika obadva; drug naj drugemu pomagata, da bo bolniku dobro po besedi sv. pisma, ki velí: „Sin! ne zaničuj sam sebe v svoji bolezni, ampak Gospoda prosi; on te bo ozdravil.“

Hudo delo ima ranocelec: bolečine delati, divje meso rezati, gnile rane trebiti in obezovati, in dobro bi bilo vse tako rahlo in hitro storiti, da bi betežnik ne čutil. Lepo so Ipavic znali terpince motiti in jim pomanjšati bolečine. Moj rajni dedek so sirove klade v vinograd

nosili, in v zatilniki tako hudo bolečino dobili, da jim je rastlo divje meso, in so jih morli k šent-Jurskemu padarju peljati. Hudo so domače okregali, rekoč: „Še le zdaj mi siromaka pošljete, kedar je že gniti začel! Kako bo starček hude bolečine prestal, ki ima toliko rano in pa gnilo meso. Hočem poskusiti, če bote le mogli prebaviti.“ Tako so Ipavic djali, in peljali bolnika v gornjo sobo, kder je glasovir (fortepiano) stal, kterega dedek še videli in tudi slišali něso. Rečejo glasovir odpreti, in se bolniku poleg usesti, pa lepo v igro kijčekov gledati, ter poslušati ubranih strun mile glasove. Eno domačih je igralo, dokler so Ipavic rano rezali; huje ko je rana pod nožem pekla, slajše je muzika po glasoviri tekla.. In ko so ranocelec svoje hudo delo srečno dokončali, se dedek še něso naveličali čudne muzike gledati in poslušati. Radi so doma otrokom pripovedali, kako je bilo hudo deržati, pa tudi veselo poslušati. Pač smo želeli otroci tako lepo muziko slišati, toda muke take ne poskušati. Blagor pa možu, ki ima serce in glavo za to, da ljudem bolečine polajša, kakor so Ipavic znali. Ljudi oveseliti, godove poslovesiti je bila Ipavicu velika radost. Če je bila kaka nova meša, rešitva alj prihod imenitnega gospoda, hitro so Ipavic ognjeno igro napravili, ki je bila gospôdi v kratek čas, pa tudi prostim ljudem v občudovanje, v veselje in poduk. Poslednjo Ipavicevo ognjarijo sem videl pri Novicerkvi blizo Celja, za kojo sem Ipavica sam naprosil, kajti smo ravno drugo novo mešo slovitega dekana Jakominita slovesno obhajali. Imeli so Ipavic ravno umetnega godca v zdravili, ki je iz lesa vsako tako stvar rezljati znal. Na neki gostiji ga je lehkoglaven svat za kratek čas prav hudo ostrelil, in moral je siromak neke tedne pri ranocelci hude bolečine za svoje godčevske norčarije terpeti; oni noroglavec za svoje neumno streljanje pa tudi prav debelo plačevati. Te je pomagal ognjene pismenke, kolesa in več takih reči iz lesa narediti. Bilo je ravno na sv. Jožefa večer mračno nebo. Možnarji zapoknejo, in začnejo Ipavic z ognjem prečudno lepo igrati. Leteli so ognjeni raketi visoko pod

nebo, se razkadili, in razletele so se svetle zvezde na kroge, kakor bi se bilo nebo odperlo. Vse okrog se je posvetilo. Zdaj so začeli goreče bombe metati kakti v naj hujem boji. Po tem se je goreč kolovrat vnel in tako verlo sukal, da so se iskre curkoma od njega sule. V lepo erdeče belem ognji se kakor iz samih zvezdic zloženo ime zasveti: *Živijo žlahni vitez Jožef Jakomini!* Ljudje se něso mogli dosti nagledati, ne načuditi, rekoč: Oh, kako je to čudno lepo, in vendar nijena copernija. Kdo bi verjel, da znajo šent-Jurski padar take čuda napravljati! Še nikdar něsmo kaj takega videli. — Tako so modri mož s tako igro kmetiške ljudi mnogo praznih věr ozdravili. Bil je nauka poln kratek čas, od kterega očetje še vnukom pripovedajo.

Med vsemi nesrečami, ktere človeka na trupli zadenejo, je ljubo luč oči zgubiti in oslepeti naj bolj žalostno. Slepec je ubožec, ki ne vidi zlatega solnca po dne, ne svetle lune po noči; njemu je rajski kraj žalostna pušava. Slepemu siromaku pomagati in mu oči odpreti, je dobrota, ki je ni poplačati. Ipavic so se zatorej na Dunaj (v Beč) podali okoslovja učit, očesne bolezni in zdravila bolj na tenko spoznati, sosebno pa mreno alj cink iz punčice sneti in tako slepim spet ljubo luč užgati, da so spregledali. Nevarno delo je tako, toda velika dobrota ljudem; slava zatorej možu, kterega ne grozi in ga ni sram v viši starosti v šolo iti, in se umetnosti naučiti, da revnim ljudem modro in znajdeno pomaga. Leta 1820 so se Ipavic okoslovja izučili, in mnogoteremu po tem srečno pomagali, da je belo luč ugledal, in hvalil Boga, kteri ljudem toliko modrost daje. Pravili so, koliko veselje so slepi imeli, kedar se jim je černa noč slepote v svetlobo premenila. Ko je pa ozdravljeni zdravnika pohvalil, so Ipavic vselej v nebesa pokazali, rekoč: „Bog ti je po meni pomagal, njemu se zahvali; brez Boga bi ne bilo zdravja.“ — Pač res malokdaj pomislimo zdravega pogleda neprecenljivi božji dar. Vsako jutro se nam odpre zdravo oko, gleda prelepo stvarjeni svet, in pije lepote neizrečeno veselje; pa redko kdo se vsemogočnemu

Stvarniku zahvali, in še le veliko božjo dobroto zdravih oči tekrat spozná, kedar ga zapustijo. Pač ni prav tako! Potreba je zdrave oči skerbno varvati, in pa Bogu za dober pogled vse svoje žive dni hvalo dajati. Tako so Ipavic mlade ljudi učili, pa tudi ostro posvarili bolnika, kteri si je bil sam bolenja kriv.

Če so pripeljali alj prinesli Kristusu bolnika vodeničnega alj pa mertvoudnega, je terjal božji zdravnik pred vsem *živo vero,* da mu zamore pomagati; po tem je ozdravil njegovo dušo, rekoč: *„Zaupaj; tvoji grehi so ti odpušeni."* In kedar je telo ozdravil, je ozdravljenemu djal: *„Pojdi v miru, in ne greši več, da se ti kaj hujšega ne zgodí."* To naj bi bilo vsem keršanskim zdraviteljem zlato ravnilo, po kterem so naš Ipavic vestno ravnali. „Ako hočeš ozdraviti, so bolniku djali, moraš se meni zaupati, da ti bom z božjo pomočjo pomagal, in pa lepo ubogati, kar ti bom ukazal. Bolnik, kteri poterpežljivosti něma, hoče, da bi zdravnik hudo bolezen popihnil; in če tega ne zamore, ga hitro zapusti, in drugega poiše, alj pa k konjeděrcu po vračtva pošlje, bo težko prav ozdravil. Več ko je kuharic, manj je dobrih potic; rade jedila presolijo. Taka se bolniku godí, ki zdravnike preveč meni. Zdravje gre po curku navdol, po niti pa gori. Poterpljenje je za vsako bolenje pervo in naj potrebnejše zdravilo." So li dobili Ipavic betežnika v roke, kteri je po razuzdanem življenji obolel, naprimer skoz pijanšino, nečisto djanje, alj ponočno vlačuganje, so ga ostro izprašali in pokregali, kakor je zaslužil, bil si je kmet alj gospod, hlapec alj dekla; in taka pridiga je več izdala, kakor fajmoštrova. „Skusil si, so takemu djali, kako hudo je, če se človek Boga ne bojí in greha ne varje. Spet si ozdravil, hvala Bogu, pa ti v resnici povem, kakor tvoj zdravnik, kteri tvojo naturo dobro poznam, da ne boš dolgo zdrav, če ne boš čisto, změrno in pošteno živel. Ako mi še enkrat po takem poti v roke prideš, ne věm, če ti bom še pomagati mogel. Bodi pameten in moder, ter boš živel zdrav in vesel." Tako svarilo je bilo takim poslednje in pa naj bolje zdravilo,

in mnogi stariši so za poboljšanega sina — marsiktera žena je za bolj treznega in zvestega moža Ipavicu hvalo vedla.

Moder mož in věren kristjan se navadno po svoji rodovini pozna, koliko velja. Če si je poiskal dobro ženko in z njo v lepem miru živi, si je izredil pridne otroke, kterim je k dobremu kruhu pomagal, ceni visoko takega moža; on je žlahna korenina in terden steber svoje hiše, pomočnik svoji soseski in slava svojega kraja; njegova cena ni za poplačati. Ipavic so tri sine in tri hčere imeli, pa tudi od mladih nog za vse kakor dober oče skerbeli, otrokom za nauk, molitvo in pa pokoršino. Vsako jutro in zvečer moliti, skerbno v šolo in v cerkvo hoditi, ubogati na okomig: je bilo modrega očeta krepko povelje. Otroci so čutili, da je gospodu ateju resnica, in gladko so ubogali, pa tudi radi, ker so videli očeta in mater ravno to zvesto storiti, kar so deci ukazali. Vsak dober oče želi, naj bi otroci pri ravno tistem kruhu ostali, kterega si je on srečno služil in ga veselo užival; po tem otroci od svojih starišev navadno veselje in ročnost nadedvajo, in radi delajo to, kar so delati videli svojega ljubega očeta in drago mater; le v boljši stan otrokom pomagati skerbi blage stariše. Tudi Ipavicu je bila goreča želja, naj bi se vsi trije sini zdravilstva lotili, in na viših šolah še bolj izučili, bolnikom modro pomagati. Ni se Ipavicu mililo za sine plačevati, jih na Dunaj na vseučiliše dati, in jih tako dolgo podperati, da so vsi trije doktorsko slavnost in popolno znanost zdravilstva dosegli. Ko so Ipavic svoja dva mlajša sina Gustava in Benjamina v leti 1858 v Beči imeli, so vedno Boga prosili, naj bi jim še to srečo učakati dal, da bi visoko šolo dobro doveršila. Bog je očetu pravične želje dopolnil; Benjamin je prosenca, Gustav pa dva mesca pred smertjo očetovo doktor zdravilstva postal. To veselo novico slišati, so Ipavic djali: „Zdaj rad umerjem, ker je dobri Bog moje prošnje uslišal in mi serčne želje dopolnil. Zapustil bom verla sina obadva doktorja, in ako Bog da, dobro učena zdravnika.“ — Poslednje dni pač

skerbnega očeta naj bolj veseli, če zapusti poštene in pa preskerbljene otroke. *„Kdor svojega sina bobro izredí, si bo kaj pridobil, in se ga bo lehko pred svojimi znanci pohvalil:“* uči sv. Duh. *„Ako oče umerje, je taka, kakor bi ne bil umerl; zakaj svojo podobo je v svojem sinu ohranil. Dokler je živel, ga je bil vesel, in po smerti ne bo žalega čutil. Veliko bolje pa je brez otrok umreti, kakor hudobne otroke zapustiti.“*

Naj bo hiša še toliko srečna, neprenehoma ji solnce ne sije; kriši in težave vsakega prej alj slej gotovo obišejo, kakor pravičnega Joba, naj se pokaže, kdo Boga v resnici ljubi in mu tudi v časni nesreči zvest služebnik ostane. Taka se je tudi Ipavicu godila. Enkrat so se siromak nenadama hudo ostrelili, in več dni velike bolečine terpeli, ter so si poskusili, kako rane sklijo. Naj veči bridkost je pa Ipavica zadela, ko je Alojz, njih starejši sin, vojaški zdravnik, v Gjuri (Rabi) na Vogerskem hud legar dobil, in ker ga něso dobro varvali, iz tretjega nadstropja skoz okno na tlak padel in se mahoma ubil. Pobožni oče se pa v sveto voljo božjo podajo, in se v Bogu potolažijo, rekoč: *„Bog ga je dal, Bog ga je vzel; kakor je njemu dopadlo, zgodilo se je.* Djano je; kaj bi nam pomagala nezmerna žalost? *Naj bo hvaljeno božje ime.“* Po tem so pa tudi vedeli iz lastne skušnje domačim ostro naročati, take bolnike skerbno varvati, kteri v ognjenci ležè, in od vročinske bolezni omočeni, sami ne vejo, kaj spočnejo.

Rokodel se svojega dela nikolj zadosti ne doučí, in tudi naj modrejši dovolj moder ni, naj menje pa zdravnik, kojemu se drago zdravje zaupa. Zdravitelj, ki misli, da vse umí, druge sozdravnike zaničuje, sam sebe pa prehvali in brez vsega pomislika zaverže, kar drugi vračtva dajo alj nasvetujejo, on je slepár in malo priden mazač, kojega se je potreba zogibati. Ipavic so se vedno še na svoje stare dni zdravilstva učili, nove zdravilske bukve brali, pa tudi radi spoznali, če so se zmotili naj bo v bolezni alj v zdravili. Se preveč na knige drugih zanašati in vse prehitro verjeti, ni dobro, in vse poskusiti je

nevarno, kar drugi svetujejo in pohvalijo. Se pa preterdo svojega starega kopita deržati, je ravno tako abotno. Ipavic so skerbno poizvedavali in modro poskušali, kar so drugi umni zdravniki dobrega in koristnega na zdravilskem polji zapazili; so pa tudi pridno po svojih potih in hojah zdravilne rože in zeliša brali, ter jih mnog večer po šopih domu prinesli, kterih zdravo moč so sami skusili in dobro poznali. Tako se na svoji modrosti něso postarali; njih zdravilska znanost se je s starostjo mladila. Posebno ljube so jim bile domače zdravila, in prav radi so jih bolnikom priporočali, če so lè vedli, da jih bojo ljudje prav obračali. — Tako človek pogosto doma naj bolje zdravilo ima, če bi ga poznal in pa modro rabiti znal. Ako pa zdravila moč na robe oberneš, lehko namesti zdravja svojo smert najdeš, sosebno v premočnih in prenaglih stvarih, kakor so žganje, poper, naj si bo laški alj turski. Vsako zdravilo ni za vsako naturo, naj si je ravno tista bolezen, in zdravnik je za to, da modro preudari, kaj in koliko zdravila bo temu pomagalo, in bi onemu škodilo.

Naj svetlejši stran Ipavicevega znaka (djanja in nehanja) je bila živa věra, prav po besedah Kristusovih, ki velí: „*Svetilo tvojega telesa je tvoje oko* (sveta věra)*; ako je tvoje oko čisto, bo svetlo vse tvoje telo. Glej tedaj, da luč, ktera je v tebi, ne bo tema.*“ Zato so verli Ipavic modro skerbeli, ter vse dolžnosti in pobožne šege pravovernega kristjana na tenko dopolnjevali. Vsako jutro so molili, ter něso šli brez molitve jest ne spat. Vsako nedeljo in zapovedani praznik so obiskali očitno službo božjo, in skerbeli za cerkveno slovesnost. Gorje je bilo fantelinom, ki so se v cerkvi cukali alj pa smejali; gospod Ipavic so jih le ostro pogledali in lep mir naredili. Kosmouhi so se jih od daleč zogibali. Jeli pol dne alj pa večno luč zvonilo, vselej so se pokrižali in angelsko pozdravo odmolili. Svet serd je gospoda prijel, če ni kdo klobuka k molitvi z glave vzel. „Poglejte gumbca! so djali, ali ima mlade ptiče pod klobukom, da se ne odkrije?“ — Ni jih bilo sram v procesjo s poštenimi

farani hoditi, jih pa tudi ni grozilo, na večer posamem v tiho cerkvo iti, in obiskati prav pogosto božjega Zdravnika v presvetem rešnem Telesi, prosit svojim otrokom za srečo, svojim bolnikom za zdravje, sebi in drugim za toliko potrebnih reči. Prigodilo se je bilo, da so Ipavic v terdi mrak molili, in zamišljeni něso zapazili, da je cerkvenik po večni luči cerkvo zaklenil in odšel. Kedar odmolijo, iz cerkve ne morejo. Gredo od enih vrat do drugih poskušat, pa nijene dveri se jim ne dajo odpreti. Kaj je storiti? Celo noč v cerkvi ostati, bi bila prehuda; domači bi bili v prevelikih skerbeh. Poskusijo na okno zlezti, in koga zaklicati; pa ni bilo živega človeka blizo. Na misel jim pride, naj z velikim zvoncem, ki pri velikem altarji na steni visi, tako dolgo zvonijo, da jih bo kdo mimō gredočih zaslišal. Šent-Jurčani čujejo tako pozno v cerkvi zvoniti, ter se čudijo, kdo bi tako v mrak večernice imel? Hitijo cerkvenika klicat, ki strahoma cerkvene vrata odklene, in ugleda gospod Ipavica, kterih je bil nevedoma v cerkvo zaperl. — Blagor človeku, komur moliti nikolj predolg čas ni. *„Srečen pa tudi, kdor ljubi postavo Gospodovo, ter jo noč in den premišljuje. Enak je drevesu, ki o potoki vsajeno cveti, in daja sad o svojem času; njegovo perje ne obletí, in vse, karkolj počenja, mu gre po sreči.“* Toliko lepo obljubo dela sv. Duh v 1. psalmu pobožnim ljudem, ki radi molijo in premišljujejo božje rečí.

Pobožni Ipavic so vsako jutro kaj svetega brali. Naj ljubše so jim bile bukve Sthermove od veličanstva božjega. Něso mogli zapopasti, da se ljudje na svetu nahajajo, kteri brez věre gledajo stvarjene rečí, in ne spoznajo Stvarnika. Nevoljno so se nad takimi brezbožniki z Davidom potožili, ki pravi: *„Neumnež pravi v svojem serci: Ni Boga. Sprideni so in vsi ostudni v svojih sklepih. Odpert grob je njih gerlo; s svojimi jeziki goljufno delajo; gadji strup je na njih ustnicah. Njih usta so polne kletve in grenkosti. Na njih potih je zateranje in nesreča; pred njih očmi ni božjega strahu. Svět ubogega zasmehujejo, ker je Bog njegovo upanje.“* (Psalm 13, 1 — 6.) Žalibog da je veliko takih brezdušnih bogo-

tajcev po svetu, sosebno pa zdravnikov, kteri pri svojem poslovanji golo telo gledajo, in kar ne vidijo, tudi ne verujejo neti neumerljive duše, neti Boga, svojega Stvarnika. Godí se jim kakti kertom, kteri v goli zemlji rijejo, in če na svetlo pridejo, so slepi. Takim velja, žalostna besedah Kristusova: *„Pustite take; slepci so, in slepe vodijo. Ako pa slepec slepca vodi, obadva v jamo padeta.“*

So posvetni modrijani, kteri še v Boga verjejo, pa moliti, z drugimi věrniki k očitni božji službi hoditi, jih je sram, ter pravijo, da po svoji šegi doma sami bolje Bogu služijo. Alj takih samosvojnikov božja služba je piškova. Kakor otroke nas je Bog stvaril, kakor brate in sestre Bog Sin odrešil, in kakor ude enega občestva in duhovskega telesa svoje svete cerkve nas je sv. Duh posvetil in zedinil. Ako se pa udje telesa ločijo, in drugi drugim ne pomorejo, bo truplo razpadlo, in tisti udje pervi usehnili, kteri se pervi odkrušijo. Taka se vsem, sosebno pa gospodom in gospém godí, kteri očitno službo božjo opustijo, navadnih molitev ne obrajtajo. Suhe veje so, in njih posebno pobožtvo gnile jabolka. Gospod Ipavic so vsako nedeljo pěto sveto mešo obiskali, pridigo slišali in tudi popoldne so k keršanskemu nauku radi hodili. Pač prostim ljudem lep izgled! Žal jim je bilo, če so morli zavolj bolnikov očitno sveto opravilo zamuditi, in so le tiho mešo slišali. Djali so: „Dnes je bila za mene duhovska pečenka, to da brez solate.“ Hotli so v tej priliki reči: Tiha sveta meša je draga in potrebna za dušni živež, pa brez božje besede cela ni. — Tudi ob delavnikih so Ipavicevi radi k sveti meši hodili, če je le mogoče bilo, ter so opravili juterno darilo Bogu. Adventni čas, v svetem postu in pa o svetih večerih so molili Ipavic tudi sveti roženkranc. Prijatelj molitve so Ipavic doma kakor na poti radi molili, celo na vozu, kedar so se k bolniku alj od bolnika peljali. Ko sva se enkrat pozno v noč z Ipavicem domu peljala, in se za kratek čas pogovarjala, pišejo šent-Jurski gospod fajmošter, so Ipavic rekli: „Gospod fajmošter! jaz bom zdaj en časek tiho djal.“ Němem ve-

del, zakaj; pa sem zapazil, da molijo. Po četertinki ure Ipavic spet spregovorijo, in jaz jih pobaram, ali so molili, in pa kaj? — „Sedem očenašev, in pa sedem češenih Marij:“ so mi Ipavic odgovorili.“ Pač lepo tako za toliko poštovanega moža in pa izobraženega gospoda, takim mlačnim kristjanom v živ nauk, kteri še enega očenaša pridno odmoliti ne morejo.

Serce prave keršanske pobožnosti in pa jederce resnične službe božje je vredna obiskava in pogosta prijema *presvetega rešnega Telesa,* kakor usmiljeni Jezus sam uči: *„Jaz sem vinska terta, vi pa mladike. Kakor mladika sama od sebe ne rodi, ako na terti ne ostane, tako tudi vi ne, ako v meni ne ostanete. Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodí veliko sadú; ker brez mene ne morete nič storiti. — Kdor zauživa moje meso in pije mojo kerv, on ostane v meni, in jaz v njem. — Pridite k meni vsi, kteri se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom poživil.“* Oh besede Jezusove sladke in mile! Kdo jih sluša, kdo poskuša kakti pobožni Ipavic! Na svoje stare dni so toliko pogoje Kristusa v presvetem zakramentu obiskali, zakolikor bližej smerti so prihajali, in prav pogosto so k božji mizi hodili, da so ravno težko teši ostali zadelj starosti in bolehnosti. V zaupanji v božjo pomoč so bili pri svojih bolnikih srečni, in so mnogega visoko učenega zdravitelja prekosili. „Ne jaz, temoč Bog je pomagal: je bila Ipavicu navadna beseda. — Bog je pa tudi Ipavicu pri časnem premoženji srečo dal, ker so bili pravični, in so radi dajali vbogaime. Ko so nek den v spomlad žabe lovili, ktere so jim bile žlahna in zdrava postna jed, so našli v rokitji poln sodec dragih sirovih, laških palčkov. Pisali so gosposki, naj bi se oznanilo, in odrajtalo lastniku tuje blago. Deželska gosposka Ipavicu odgovorí, naj polovico sebi za rešbo obderžijo, polovico pa v grajšino pošljejo, ter se hočejo z najdenim blagom razdeliti. Ipavic pa take šale něso poznali, in so ceno najdenega blaga ubogim dali, ter so dobro razumeli besedo Kristusovo: *„Kdor je v malem zvest, njemu se bo tudi veliko zaupalo.“*

Keršanska zmĕrnost prinese visoko starost, in kdor v jedi in pijači pravo mĕro derží, učaka navadno starih dni, kakor naš Ipavic. Sovražili so vse pijance, požrešnike in zapravljivce, naj so kmetiško alj gosposko suknjo nosili; in če jim je kdo takih v roke prišel, gotovo je svojo ostro pridigo slišal. Pivnice obiskovati in po gostivnicah posedati, jim je do smerti merzelo. Radi so pa za kratek čas s prijatelji in znanci pokeglali, in kupico vina z njimi pili, toda le redko kdaj. Po maselci vina za kosilo, spet maselček za večerjo je bila jihova mĕra. Opoldne zadosti, na večer pa le kaj malega užiti, je bila Ipavica navada. Raz obeda jesti alj piti so vedno grajali, če ni bilo kake sosebne potrebe. Taka lepa redovnost v živeži in v pijači jim je pa tudi ljubo zdravje, gibičnost in živost tako čerstvo ohranila, da so bili do svojega 82. leta starosti urni ko gliva, dokler pijanci in neteki v naj boljih možkih letih bolehajo, in težko svojih trideset let dokolehajo, ter se jim godí, kakti mlinu v preveliki moči, alj pa če ga prenasuješ. Dopolnile so se Ipavicu besede sv. pisma, ktero velí: „*Veliko jesti pripravlja bolečine; nesitnost jih je že veliko pomorila; kdor pa vse po mĕri uživa, bo učakal starih let. Kdor pametno po meri živi, bo mirno in v zdravji spal; on je vselej prigoden, in njegov duh dobre volje.*“ — Gospod fajmošter so enkrat Ipavicu djali: „Pokaj se vendar tako ostro svoje navadne življave (zmĕrnosti v jedi in pijači) deržite; saj bi vam kaj malega več ne škodilo.“ Ipavic fajmoštru odgovorijo: „Moj želodeč je rahel gospod; on mene in moje ljudí živí; ne smem ga razdražiti.“ — So zdravniki, kteri sicer lepo učijo, kako se imaš zaderžati, ako želiš visoke starosti učakati; Ipavic so tudi učili, naj lepše pa to v svojem djanji pokazali. Tak zdravnik je zlata vreden.

Gosta selitev pa redka molitev ni pridna, in človeka ne obogati, naj menje pa zdravnika. Ipavic so dobri svet rajnega fajmoštra Petra ubogali, in so 53 let v enem in ravno tistem kraji ostali, so veči del hiš in ljudi daleč okrog poznali, so zdravili dedeke in vnuke, ter vedeli

kakšni bolezni je ta, kakovi ona rodovina alj žlahta podveržena. Zatorej so ljudje iz vseh bližnjih far toliko zaupanje do šent-Jurskega gospod padarja imeli, so k njim po pomoč hodili in pošiljali, kajti so bili vsem domači zdravitelj. — Pa tudi naj bolji zdravnik se postara, in on, ki je jezerom pomagal, se ne more slabosti rešiti, ne smerti oteti, ter si skusi, da *zoper moč smerti ni rože v vertu.* Že več let so Ipavic na drobovini bolehali, pa njih změrno življenje in pa modro ventanje jim je pomagalo težave prenašati, in smertno bolezen odaljšati. Poslednjič so slavnega grofa Brandis Klemena (Ekscelencio) na Slivnici blizo Marburga obiskali, kterega so za terganje po kostih zdravili. Zdravnik in bolnik obadva bogaboječa gospoda, sta hitro spoznala in enega serca bila; kaj! da ju je smert nemila hitro razločila. Poslednje dni malega serpna stari Ipavic obolijo, in sami spoznajo, da je ta njih poslednja bolezen, naj so ravno domači v bolje zaupali. Na porcjunkulo (2. avgusta) v jutro se dajo lepo prevideti. Še pri dobri moči in pri zdravi pameti napravijo dolgo spoved od vsega svojega življenja, in prejmejo z objokanim, hvaležnim in Bogu vdanim sercem presveto popotnico in poslednje olje. Tako z Bogom sklenjeni in s vsem prevideni vzemejo od svojih in od tega sveta slovo in mirno dočakujejo, kdaj jih bo nebeški Gospodar na plačilo zaklical. Ob treh po poldne jim je poslednja ura detekla, in o pol štirih v večerki jim je mirno za vselej obstala. Lepo so rajni Ipavic v Gospodi zaspali, kakor so Gospodu živeli, ter so poterdili staro resnico: Kakoršno življenje, takošna je smert. Hudo ne umerje, kdor je čedno živel; pa tudi srečno ne more umreti, kdor je hotel hudobno živeti. Zgubili so otroci skerbnega očeta, gospa vdova zvestega moža, domače cerkve darovnika, ubogi dobrotnika, in ves šent-Jursko-Celjski kraj verlega pomočnika v križih in telesnih težavah. *„Pa jaz sem slišal glas,* veli sv. Joan v svojem skrivnem razodenji: *Blagor mertvim, kteri v Gospodi umerjejo! Odslej, reče Duh, naj počivajo od svojega truda; zakaj njih dela gredò za njimi.“*

Došlo je na pogreb rajnega Ipavica mnogo ljudi kmetiških in gosposkih iz vseh Celjskih in Podceljskih krajev rajnega svojega pomočnika k pokopu spremit, in jim poslednjo čast in hvalo skazat, ki so jih toliko skoz svojo umno in skerbno zdravitvo prerani smerti oteli. Ko so pokojnega v krilo černe zemlje položili, in jim poslednji večni pokoj zapeli, se je toliko nagla in močno ploha ulila, da ni bilo mogoče od rajnega Ipavica še na grobu slovo vzeti, in kako slovesno besedo povedati. Naj se zatorej v Drobtincah bere, kar se po zaslugah pokojnega na pogrebu slišalo ni. Naj rajni Ipavic v lepem spominu živi!

Popisal Karol Merk; poslovenil Slomšek.

III.

Juri Škanderbeg Turkov strah.

Žertvovali so katoljški kristjani v kervavih križarskih vojskah, ki so blizo 200 let terpele, jedro in cvet svojega plemstva in ljudstva, da bi zapodili iz svete dežele ljutega Turka, in nazaj dobili sveto mesto, ktero mora biti vsakemu kristjanu črez vse drago, ker ga je posvetil naš Zveličar skoz svojo rešno Kerv. Pa prizadevanje katoljškega sveta ni imelo zaželenega uspeha. Naj veči vzrok nesreče so bili zaslepljeni Gerki, ki križarjev ne le něso podpirali, še zvijačno so jih izdajali; pa tudi severno-evropejski vladarji so bili veliko krivi. Ko bi bili z večo edinostjo ravnali in brez lastnih ozirov, oprostili bi bili sveto deželo in berž ko ne tudi divjega Turka zapodili v daljne stepe. Le papeži rimski so z bistrim umom spoznali nesrečo, ki žuga Evropi; zato so si prizadevali s vso močjo — še veliko stoletij po do-

končanih križarskih vojskah — zlomiti strašno moč tursko, da bi poboljšali žalostno življenje kerščansko v jutrovih deželah. Z budivnimi razglasi in cerkvenimi zakladi so skušali vneti ljudstvo k boju zoper občnega sovražnika kerščanstva in omike. Pa vse zastonj. Edinosti ni bilo. Le nekteri vladarji so sukali meč za sveto reč.

Med njimi pervak je bil Škanderbeg. Razbili so se na njegovih junaških persih valovi osmanskih vojsk, ki so se pozneje do drobnega raztreščili na skali habsburžki. Škanderbegovo življenje nam očitno kaže, da je živa vera izvir vseh slavnih del. Poleg jadranskega morja se razprostira kraljevina Albanska, sedaj podveržena turskemu cesarstvu. Gore visoke in močvirje globoko jo obdajajo. Kraljevala je tam že od leta 710 slavna rodovina Kastriotičev. Bila je Albania nevarna svojim sosedom in posebno Turkom skoz srečno lego, skoz hrabrost in bojni duh svojih prebivavcev. Ko so Turki v Evropo priderli in tudi Gerško pridobili, se je moral zmagovavnemu cesarju Amuratu II. tudi Janez Kastriotič podvreči, kralj Albanski; vzel mu je sultan 4 sine, poroke, in kralj si je v srečo štel, da je obderžal kraljevino. Pod tem pogojem sta storila mir.

Naj mlajši sin Juri je bil 6 let star. Njegova mladost in posebno nagnjenje Amurata do njega sta ga rešila. Sultan ga je dal s vso skerbjo odgojiti; staršem bratom pa so zavdali. Godilo se je mlademu knezu dobro kakor Mozesu pri Faraonu in Konštantinu na dvoru cesarja Dioklociana. Pa žugala mu je velika nesreča, ker njegovo zveličanje in čast sta bila v nevarščini. Imel je ošabni gospodar, kojega nagnjenje je strašnejši bilo kakor čert celega sveta, gerde namene ž njim. Hotel ga je spraviti ob vero, skoz silovito obrezanje, in ob čast, skoz prilizovanje in omilovanje, kar se je stanovitnemu mladeniču hujše zdelo, ko smert. In akoravno je bil še v otročjih letih, je imel vendar pogumnost, da je nož potegnil na svojega gospoda, ki se pri otroku ni drugega nadjal kakor solz. Bil je pripravljen, rajši naj grozo-

vitniše muke prestati, kakor umoriti svojo dušo skoz greh in oskruniti svoje telo. Ta visokomiselnost, to terdno naprejvzetje je s čudjenjem napolnilo divjega vladarja. Ni se meščeval; le občudoval je hrabri pogum nježne mladosti in odpustil mu je. Na kraljevem dvoru je dobil Juri ime Škanderbeg, kar ima pri Turkih pomen „knez Aleksander.“ Z veseljem je prejel to ime in sklenil je biti pogumen, kakor je bil Aleksander. Vsak den se je moral vaditi v orožji, v kterem se je tako močen, uren in ličen kazal, da so se mu vsi čudili, in marsikdo je mislil, da bo mladi knez še naj veča podpora turskemu cesarstvu. Pa Škanderbeg je imel Jezusa v serci, in iskal je le sredstva, se osvoboditi; njegova duša je željno pričakovala tistega srečnega časa, da bi se zopet postavili poderti žertveniki kristjanov, cesarstvo tursko pa se razsulo. Svojih želj in namenov pa ni mogel prikriti; ušla mu je v pogovoru z Amuratom nepremišljena beseda, iz ktere je cesar izvedel, da redi na svojem dvoru leva, ki mu utegne enkrat zobe zasaditi v zatilnik. Zato je skušal se iznebiti mladega kneza pri raznih priložnostih, k čemur mu je serčna pogumnost Škanderbegova velikokrat navod dala. Tartarski knez, orjaške postave, je prišel na dvor Amuratov in povabi naj pogumnišega na dvoboj, kder je čakala zmaga ali pa gotova smert. S hinjavskim smehom pričakuje Tartar vsakega, kdor bi prišel ž njim; le desetletni Kastriotič se ponudi sultanu, da če rešiti čast Turkov in divjega bahača vgnati v kozji rog. Amurat mu pa tega nalašč ne dovoli in še prav malo zaupanja kaže do njegove mladosti, da bi mu bojne želje še bolj vnel; mislil je pogubiti v tem boju nevarnega mladeniča; pa zmotil se je. Kakor blisk se loti Škanderbeg svojega sovražnika, varje s ščitom svojo glavo, z desno roko pa trešči Tartara mertvega na tla. Drugo se je bojeval z dvema Perzianoma; udari pervega, da se zvali na zemljo, pa drugi mu pride na pomoč in oba se lotita Škanderbega; pa mladi junak se ju ne boji; pogumno seka s sabljo, ubije oba in zmagovavec gre iz bojišča se poklonit cesarju s sovražnikovim orožjem in

z uplenjenimi konji. Čudi se Amurat nenavadni pogumnosti, in da ga vendar pogubi mu izroči 5000 konjikov in ga pošlje v Azio, kder se je že pri pervi priložnosti posebno skazal. Verlo obnašanje mladega kneza je izbilo cesarju iz glave vso somnljivost, tako da ga je poveljnika postavil črez celo armado, ktera je imela podvreči divje ljudstva Azianske. Modrost in pogumnost ste vodile Škanderbega, spremljala ga je sreča pri vsakem početji; tolikokrat je zmagal sovražnika, da si Amurat ni mogel želeti srečnejšega boja. Prihodno leto ga pošlje v Evropo nad kristjane. Vsakdo lehko čuti, kako težko je bilo Kastriotiču izpolniti to povelje, ker je bil sam goreč kristjan. Pa moral je, ker čas še ni bil ugoden za njegove osnove. Zato je sklenil še nekaj časa pa le na videz se bojevati za cesarstvo tursko. Kristjane varje kolikor more, se ugiba vsem bitvam in če je k kterej primoran, da sovražniku priložnost uiti in le malo kervi preliva. Med tem umerje Jurjev oče, in Amurat se polasti dedovine Škanderbegove proti svojim obljubam. Globoko v serce zadene mladega junaka ta posilnost; vse časti in dobrote, s kterimi ga obdaruje Sultan, mu ne morejo nadomestiti zgubljene krone. Vendar skriva svojo jezo in le išče priložnosti, se polastiti Kroje, poglavitnega mesta Albanskega. Pa dolgo ni priložnosti bilo; moral je še srečno boj prestati s knezem Serbskim. Amurat gnan od častilakomnosti in slavoželjnosti pošlje veliko vojsko, da bi podjarmila Ogre in Mahomedovo zastavo zasadila na obzidje Budimsko. Škanderbeg je poveleval prednji vojski. Huniadi, knez sedmograški in vlaški mu gre naproti z desetimi tisoč mož. Sedaj je priložen trenotek za Kastriotiča; pa hoče še kristjanom priložnost k zmagi dati, prej ko zapusti Amurata. Pomika se nazaj; Ogrom raste pogumnost; udarijo za njim in strašno mesarijo med sovražniki. Naš junak zapusti s svojim strijcem in 300 Albanci armado tursko; prisili kancelarja cesarskega, da mu da v imeni cesarskem ukaz na poveljnika v Kroji, terdnjavo Škanderbegu v roko dati. Juri pošlje svojega strijca v mesto, kder ga poveljnik prijazno sprejme; 300

Albancev in nekaj drugih podložnih pride po noči v terdnjavo in pomorijo Turke. Kakor hitro se pa izvě dohod Škanderbegov, se začne zbujati spijoči pogum Albancev in Epirotov; iznebiti se hočejo jarma turskega, zapodijo posadke sovražnikove, in se zbirajo pod zastavo svojega postavnega kralja. .Ko se jih blizo 12000 zbere, se loti Kastriotič terdnjave Petrole, jo dobi in akoravno je zima in vsa dežela s snegom pokrita, vzeme vendar Turkom skoraj vse mesta, ktere so še imeli. Amurat, jezen črez obnašanje Škanderbegovo se zaroti, da mora poginiti; stori pomirje z Ogri in s vso močjo se verže na Albanca. Štirdeset tisoč vojakov je prišlo, z ognjem in mečem plenit deželo. Kralj albanski stori zvezo s sosednimi Ilirci in le z 8000 konjikov in 7000 peščev gre naproti veliko močnejšemu sovražniku. Turki se smejijo tej peščici konjikov. Pobožni Škanderbeg pa napově občno molitev in opominja svoje, naj se hrabro vojskujejo za věro in domovino. S takim prepričanjem jim obeta zmago, s takim zaupanjem na hrabrost in srečo navda svoje vojake, da ne marajo ne za svoje menji število, ne za močnega Turka. Začne se boj in terpi od jutra do treh popoldne. Umekniti se mora serčnosti presežna moč sovražnikova; 24000 Turkov leži mertvih na bojišči, kristjani oplenijo tabor in dobijo 20 zastav. Turk je zmagan. Pa le kratek čas je imel slavni Škanderbeg mir za uravnavo svoje kraljevine. Ladislav, kralj ogerski prelomi mir z Amuratom in povabi Škanderbega, se z njim in s Poljci združiti in se lotiti Turka. Naš junak poprime z veseljem priložnost se meščevati nad sovražnikom kristjanstva; pa knez Serbski, akoravno kristjan, mu ne dovoli iti skoz Serbsko; prej pa ko Škanderbeg to reč poravna, dobi žalostno novico, da je Sultan ogersko vojsko zmagal, in da je Ladislav ostal mertev na bojišči. Ta zmaga je veliko stala Turka. Amurat je zgubil 30000 mož in rekel je, da dve taki zmagi bi ga pogubile. Zato pa tudi odpusti Škanderbegu, ponudi mu sopet kraljevino albansko in tirja le druge pridobljene mesta nazaj. Škanderbeg pa se ne boji Sultana; v zaupanji na Bogu

in svojo desno roko, mu očita prelomljeno prisego in odkritoserčno mu naznani, da mir pod temi pogodbami bi bil za-nj preosramotiven. Ošabni cesar silno razserdjen, da je overgel Albanec njegovo prijateljstvo, priseže, da mu tega ne odpusti; ker mu pa ne dopustijo drugi boji s vso močjo se lotiti Škanderbega, pošlje leta 1444 naj bolj izvedenega vojskovodja s 13000 konjikov na tihem v Albanio. Škanderbeg pa izvě za nesrečo, ki mu žuga; čaka sovražnika z majhno možico v neki soteski; udari na-nj in vjeme blizo 8000, druge pa pobije. Le malo se jih reši. Ne dolgo potem pošlje Sultan drugo vojsko v Albanio; vojevoda ji je Mustafa; utaborijo se Turki na nekem griču, in odtod pošilja Mustafa svoje vojake plenit po deželi: požigajo, kamor le priderejo, otroke in ženske vlačijo v sužnost. Kastriotič se loti tabora, ga pridobi, zapre Turke v ograjo in pobije skoraj vse. Le nekaj častnikov se reši po hitrih konjih.

Sum in razpornost med kristjani sta naj bolj uterdila moč Turkov. To nam poterjuje tudi življenje Škanderbegovo. Mati Mirkoviča je po svoji smerti prepustila mesto Dagno Benetkam. Škanderbeg pa misli veče pravice imeti do tega mesta, ker je bil v žlahti z Mirkoviči. Skuša si mesto osvojiti, zmaga Benetčane in jih podi do Skadra; te razpor je dobra priložnost za Amurata. Na tihem pošlje celo armado v Albanio; pa Škanderbeg udari na-njo; pobije 10000 vojakov, in vjeme tudi vojskovodja. Potem se zmiri z Benetčani, in se pripravlja na boj z Amuratom, ki je vnovič v Albanio 150000 vojakov pripeljal; in že Svetigrad, naj močnejšo terdnjavo cele kraljevine pridobil. Škanderbeg spravi starce, ženske in otroke v varstvo; v Kroji pusti pogumno posadko in le nekaj vojakov pelje na ravno polje pričakovat sovražnika. Srečni so Albanci. Udarijo na Turka, ga zmagajo; in Amurat jo hitro potegne iz Albanie, ker je izvedel, da mu s Perzio vojska proti. Le v Svetemgradu pusti močno posadko. Oblega te terdnjave je bilo pervo početje, ki je spodletelo Škanderbegu. Raznesli so obleženci novico, da jim gre turska vojska na pomoč. To je

prisililo Škanderbega, terdnjavo pustiti in za svoje glavno mesto skerbeti. Zato pomnoži posadko v Kroji, spravi dosti živeža v njo in izroči branitev pogumnemu vojevodu. Ni še doveršil svojih uravnav in že stoji Amurat pred mestom. Ker se poveljnik ne da prilizovanju zapeljati k nezvestobi, začne cesar streljati na mesto in veliko cekinov obljubi tistemu, ki pervi zasadi zastavo na mestno obzidje. Obleženci se branijo jako; Škanderbeg pa pridere črez nasipe in pobije veliko Turkov. Po dolgi oblegi in po kervavih naskokih začne sultan pogoje delati, zagotovi Škanderbegu kraljevino albansko in ne tirja drugega, kakor vsakoletno dačo. Pa Albanec se razjezi pri sramotepolnem imeni „dača". Poslancu cesarskemu da zaničljivi odgovor: „Meč Škanderbegov ne plačuje nikomur dače, kakor svojemu gospodarju. Celi svet vě, da Kastriotiči imajo svojo krono od Boga; pa tudi vsem je znano, da je dobil Amurat čalmo le po hudodeljstvi." Te odgovor in pa uničeni nameni so bili smert za Amurata; mešati se mu je začelo v glavi in od norosti je umerl pod obzidjem Krojskim leta 1451. Njegov sin Mahomed, ki so ga v taboru cesarja izvolili, se nazaj pomekne do Adrianopolja, in za nekaj časa neha ropot bojnega orožja. Med tem marljivo uravnova Škanderbeg svojo armado; popravlja stare terdnjave, zida na mejah nove, in da jim pogumne posadke, da zapre Turku pot v kerščanske dežele. Nekteri kerščanski mogočniki, posebno Alfonz, kralj aragonski, ga podpirajo z denarji, da bi se mogel vojskovati s sovražnikom. Mahomed mu ponuja mir pod pogojem, da bo vsako leto dačo plačeval. Kastriotič pa odgovori poslancu, da nikdar ne bo sinu oblubil, kar je očetu odrekel. Te besede tako razjezijo Mahomeda, da sklene mir s Perziani in s vso močjo napade Albance. Pa bil je nesrečen, kakor oče njegov. Škanderbeg zmaga dva vojskovodja, in razškropi sovražnika; to mu da tak pogum in zaupanje na se, da sklene, zanaprej ne več samo domovino braniti, temoč boj v sovražnikovi deželi začeti. Kralj aragonski mu pošlje denarjev in topov, in dobro pripravljen začne oblegati Beligrad. V nekih dneh že

začne pokati zidovje; vse je pripravljeno k občnemu naskoku; pa obleženci prosijo za pomirje, kar jim Škanderbeg tudi dovoli pod pogojem, da se v 14 dneh vdajo, če ne pride prej pomoč. Na njo ni bilo treba dolgo čakati, že črez 3 dni pridere 60000 Turkov, Škanderbeg nič ni vedel od pomoči; in bil bi zgubljen, ko bi ne bil vse storil, da bi svoje ovaroval pred begom. Pelja jih proti sovražniku in bojuje se s tako serčnostjo, da je ni enake. Njegov plašč je raztergan, čelada razsekana, roke kervave; meč zlomljen; konjič v turskih rokah; ves utrujen se umekne pod varstvom temne noči z ostalimi vojaki; zguba je bila velika, — ta bitva je edina, ki jo je zgubil Skanderbeg; od te dobe je bil v boju zmiraj zmagovit. —

Mahomed napuhnjen skoz to zmago, in ker od kralja albanskega ni bilo tolike nevarnosti, se polasti celega cesarstva Gerčkega, in se vnovič oberne proti Albanii; imel je vojakov kakor listja in trave. Škanderbeg vidi, da se takemu navalu ne more ustaviti; zato spravi vse ljudstvo iz vesi v terdne mesta; sam pa pričakuje na ravnem polji sovražnika; pri njegovem približevanji pa se nazaj pomika do pomorskega mesta, Lissa; Turki menijo, da se Albanci bojijo; začnejo žgati in moriti in se razškropijo brez skerbi in previdnosti. Škanderbeg obsede goro, pod ktero so Turki imeli svoj tabor in opoldne, ko so bili ravno pri svojih pipah pospali, jih napade kakor snežni plaz in zmaga je bila popolna; in ker je bil Mohamed tudi z Ogri v vojski, pošlje Škanderbegu dragocenih darov in prosi za pomirje; Škanderbeg pošlje cesarju še veče dragocenosti, in mir skleneta med seboj. —

Daleč je slovelo ime Škanderbegovo. Skoz svojo serčnost, pogumnost in živo věro si je pridobil neumerjočo slavo. V jutrovih evropejskih deželah, pa tudi na severu in zahodu je donelo od ust do ust ime krepkega branitelja svete věre. —

Dokler je mir terpel, je bila laška dežela priča njegovih slavnih del. Papež Pii II., ki je podpiral Ferdi-

nanda, sina Alfonza kralja neapoljskega proti vojevodu kalabriškemu, ga pokliče na pomoč. Škanderbeg hiti v Italio, zmaga vojevoda in dobi od Ferdinanda nekaj měst v spodnji Italii.

Ne dolgo potem se svadi cesar turski z ljudovlado beneško, ktera bi bila rada s Škanderbegom zavezo storila. Škanderbeg pa zaveze noče, ker bi moral zlomiti mir z Mohamedom, in to se mu zdi izdajstvo. Da bi pa vendar pomočnika dobili v kervavi turski vojski, pošljejo Benetčani Duračkega škofa Mitroviča v Albanio, kterega je Škanderbeg posebno cenil zavoljo čednosti. Mitrovič ga nagovarja s vso zgovornostjo; naj spolni (mu pravi) želje papeževe; celi kerščanski svet gleda le na njega in pričakuje svoje rešenje le od njega; z združenimi močmi naj se bojuje s sovražnikom, ki le pripravne priložnosti čaka, se zopet Albanie lotiti, in je že tolikokrat svojo prisego prelomil. To nagovarjanje, obljuba papeževa, da mu hoče pomoči poslati, posebno pa gorečnost za sveto věro, so pripravili Škanderbega k sklepu, vojsko s Turki začeti. Prej pa, ko mir prelomi, pošlje glasnika k Mohamedu, mu boj naznanit v imeni sv. věre, kralja Albanskega, in njegovih krivično razžaljenih zaveznikov. Brez odloga pelja svoje bojaželjne vojake Turku naproti in ga pobije do drobnega. Pa pričakovane vojske ni bilo, ker je bil Papež med tem umerl, vojaki pa Škanderbegu v pomoč nabrani so se razškropili na vse kraje. Tako se je moral Škanderbeg sam vojskovati s sovražnikom, ki si ga je nakopal na glavo. Pa vendar premaga v vseh bojih Turke, in dobi velik plen. Mahomed, ki je bil prej v vseh vojskah zmagovit, pred kterim so se tresle ljudstva, se peni od jeze, ker vidi slavo svojo razbito na skali Albanski. V jezi nabere 200000 pogumnih vojakov in jih pelja v Albanio. Pa Škanderbeg in njegovi so bili enih misli: zmagati ali pa umreti. Branili so Krojo s tako nenavadno serčnostjo, da je moral Mohamed po mnogih naskokih in po dolgi oblegi osramočen se podati nazaj, od kodar je bil prišel. Le nekaj vojakov pusti blizo glavnega mesta, da bi ga v strahu

deržali, dokler sam ne pride z novimi močmi ga oblegat. Pa zato Kastriotič ne mara; brez strahu zapusti med tem svojo kraljevino in gre na božji pot v Rim. Svojo krono dene z glave, obesi meč na kip svojega očeta in v pastirski obleki gre v sveto mesto. Da pa ne bomo po krivem sodili te božje poti, se moramo spomniti tedašnjih navad; tedaj je bila vera bolj živa, kakor sedaj; cesarji in kralji so peš hodili v uborni obleki molit na grob svetih Aposteljnov; pravo kerščansko prepričanje in zavedenje je že klilo v serci prostaka in seljaka, kakor mogočnega kralja; ni še spodjedal nesrečni indeferentizem naj boljših korenin svete cerkve.

Po dokončani pobožnosti gre Škanderbeg nazaj v Krojo, kder je med tem pogumni pa zvesti knez Ercegovinski, Tanuci, zapovedal. Leta 1466 Mahomed še enkrat pelja svojo vojsko v Albanio; pa Škanderbeg jo zmaga skoz umne obratke, in Turki se morajo domu podati brez uspeha.

Slavne so bile zmage Škanderbegove, pa slabile so tudi njegovo moč. Zato pokliče nekaj kerščanskih knezev v Liso, da bi se pogovorili, kako bi se z združenimi močmi branili Turkov. Tukaj pa se loti slavnega junaka huda merzlica, vsi se bojijo za-nj; ker njegova smert se jim zdi gotova. Velikokrat je gledal smerti v lice na bojišči; ni se je bal, ker je bil dober kristjan; pa žalilo ga je, da ne more z orožjem v roki umreti in kervi preliti za vero in domovino; vendar se mirno vda v božjo voljo. Lepo podući svojega desetletnega sina in njegovo ženo, in ju priporoči nazočnim knezem; sv. zakramente prejme z veliko pobožnostjo in mirno pričakuje konec svojega življenja. Na enkrat pa pride novica, da Turki, ki so izvedeli njegovo bolezen, že plenijo bližnjo okrajno. Ta novica vlije novo moč v trudne ude in zbudi pogum v junaških persih umirajočega junaka, želi še enkrat bojevati se za domovino. Zgrabi orožje, zasede konja in akoravno ni imel veliko moči, vendar zmaga Turke, ker njegovo ime jim je strašnejše, kakor tisoč in tisoč vojakov. Truden in upehan pride nazaj v Liso in še tisto

noč umerje leta 1465, v 61. leti svoje starosti. Svoji rodbini in kerščanstvu, kojega je bramba bil, ni zapustil drugega, kakor spomin svojega imena in slavnih del.

Ko bi bila večna previdnost sklenila že tedaj Turke iz Evrope zagnati, bi bil Škanderbeg naj pripravniši mož bil, to delo dokončati. Bil je že storil te smelni naklep, le tuje pomoči bilo je treba, — in uresničil bi ga bil. Pa namesto da bi ga bili severnoevropejski knezi s vso močjo podpirali, so le sebične namene kovali — in iz te nesloge je prišlo veliko veliko nesreče v poznejših časih.

Žličar.

IV.

Pobožna mati angel svojih otrok.

Gotovo je prava kerščanska mati naj boljši dar na totem svetu. Neizmerno srečno je dete, ktero ima pravo kerščansko mater. Ker materna slika se prikaže, ako že njene kosti davno trohnijo v tihem grobu; prikaže se njeni pobožni obraz, ako sina že stepljejo po svetu viharji tega življenja; in ako je sin že skoro vso vero opustil in lepo zaderžanje, šče vendar pride materna blaga podoba in mu iznova pokaže zgubljeno pot svete vere in kreposti.

Te besedice — posnete iz V. žlaht. Ketteler-ovih izverstnih pridig o velikih prašanjih družbinskih — te besedice se poterjujejo v sledeči povestici.

Bilo je leta 18.. v zmladletku, ko je v našo ves (selo) prišel mladenič, kteri je ravno doveršil učilnice ali škole (Universität, vseučilišče). Bil je sila bolehast in je stanoval pri svoji sestri, da bi se ozdravil.

Neke dni po njegovem prihodu mi je prišla njegova sestra pravit, da njeni brat ne mara za tolažbe svete vere, da nĕma betvice vere, kar je že očitno svojemu svaku razodel.

Prizadeval sem si tedaj, prežalostno ženo potolažiti in obečal, da hočem bolenika obiskati in pomagati, kar bode mogoče.

Mladenič je sila terpel in bolehal za sušico: kedar je bilo vedro vreme, se je sprehajeval. Pri tej priložnosti sem ga nekega dne srečal. Serčno sem ga pozdravil in pobaral, kako da mu je. Ali moj černa obleka duhovniška se mu ni kaj prijetna zdela; temno me je pogledal in na moje prijazno prašanje kratko in strogo (bodljivo) odgovarjal. Ko pa sem začel lepo pazljivo omenjevati tolažb, ktere nam sveta vera deli, se je kmalu poslovil, rekoč: „ne smĕm dalje govoriti, ker bi me jako persa bolele.“

Ni bilo dolgo potem, kar je njegova bolezen čem dalje hujša postajala; tudi vračnik je razsodil, da utegne bolenik kerv lučati in po takem nagloma umreti. Tedaj je bila moja sveta dolžnost, da ga obiščem in ga spominjam na njegov večni blagor. Priporočil sem njegovo dušo večnemu Gospodu, in Boga naj boljšega pastirja poprosil, da bi podelil pomoči in razsvetljenja; in potem sem se napotil k boleniku.

Njegova sestra me je na pragu sprijela in me k bolenemu bratu peljala. Sedel je na mehki klopci z glavo na roko sloneč; zdelo se mi je, da je hudo terpel. Ko sem v hišo stopil, me je serdito pogledal in mi berž naznanil, da mu moj prihod ni po volji. Ali ljubeznivo sem skušal britke besede zagovarjati, ga tolažiti in prositi, da se naj k Bogu oberne po zaupljivi molitvi in zadobil bode miru in pokoja, kar si gotovo želi. Mislil sem, da so ga te besede zadele, ali ukanil se sem. Ker kmalu mi je povedal z žarkimi besedami, da ne potrebuje moje tolažbe. Potem sem ga spominjal na vero njegovih mladih let, da je lehkič večni Bog ravno zategavoljo to bolezen poslal, da pogleda v svoje revno serce,

da zmisli na večnost. — — Na to je postal razdražen in nevoljen tako, da je pametneje bilo oditi. Sestra je bila sila žalostna. Jaz sem jo poprosil, da naj v molitvi Bogu priporoči nesrečnega brata, in božji milosti v vsem zaupa, zravno pa še sem obečal črez nekaj časa drugoč priti. Domu prišedši sem dobil pismo od bolenika; pisal mi je, da ga ne směm več obiskati; razve tega pa še sem izvedel, kako se je sestri grozil, da se hoče preseliti v gostivnico, ako še enkrat z duhovnikom pride. Za nekaj časa si je bolenik opomogel; začel se je spet sprehajevati. Nekega dne se srečava. Kar mu je bilo mogoče, je storil, da svojo slabost prikrije; naglo je mimo mene šel, jedva zahvaljujè se za moje pozdravljenje.

Drugo jutro pride njegova sestra k meni berž po sveti meši, z veseljem na lici mi pravi: „hvala Bogu! moj brat je zopet kristjan in vas prosi, da bi ga še dnes obiskali.“ Veliko čudo me je imelo. Kmalu sem se napotil k boleniku; ker je sestra bila tako genjena in zmočena, da mi ni mogla hitro razjasniti, kako se je njeni brat tako nenadama spreobernil.

Kmalu sem zapazil, kako težko je že na me čakal. Prišel mi je namreč do praga nasproti, me za roko prijel in za odpušenje prosil zastran svojega poprejšnjega zaderžanja.

Solze so mu na oči stopile, ko mi je začel praviti: „hvalite Boga z menoj! zopet sem kristjan! pomagajte mi, da priden kristjan postanem in ko priden kristjan umerjem.“ Serčno sem mu to srečo želel in ga pobaral, kaj ga je tako čudovitno spremenilo.

Odgovoril mi je tole: „Precej dolg čas se mi je včeraj zdel in žačel sem premetavati knige in pregledavati, ktere sem v neki omarici v zidu našel. Kmalu najdem molitveno knižico svoje mile matere. Ko jo odprem, zapazim naj poprej to podobico, na ktero so mila mati zaznamnjali den, o kterem sem pervo krat sveto rešno Telo prijel. Zravno pa je še molitvica pripisana: „Jezus Kristus! kteri si prišel v serce mojega sina, častim ino poslavljam tvojo brezkenčno ljubezen, in te prosim, ohrani ga v veri in nedolžnosti, vodi ga v nevarnostih tega sveta,

dodeli mu večno življenje! Sveta mati Božja! prosi Boga za njega.“ Neizmerno globoko me je zadelo, ko sem premišljeval: ti něsi vere ohranil, ti si izgubil svojo nedolžnost. Něsem vedel, kako mi je! Kaj čem storiti? Ni mi bilo mogoče, da bi knižico na njeni prostor položil, hitel sem z njo v svojo hišo.

Ali mati so mi prišli plakajoči v pamet, spomnil sem se njihovih naúkov in kar sem obečal za svojega pervega sv. obhajila, in kar sem pri njihovi smertni postelji obljubil; zmislil sem tudi na svoje mlade leta, ko še sem veren in nedolžen bil in tako vesel in zadovoljen živel. Zatem so mi prišle na pamet moje zmotnjave in moji grehi. — — Postal sem sila nemiren in ves zmočen. Tesnoba mi je začela serce stiskati — vera in nevera ste se borile — kaj čem storiti? kam se kreniti? Poprijel sem za materno knižico, in jo zopet na stran položil. Želel sem moliti, ali ni bilo mogoče. Zadnjič sem našel večerno molitev, ktero so mati z otrokmi vred vsak večer molili — nehotè sem pokleknil. In glejte! mahoma so preminile zmotnjave, ktere so obdajale mojo dušo s hudo temoto — razjasnilo se mi je, in izčistega sem razsodil, da so mene le grehi v nevero pahnili. Od same žalosti in serčnih bolečin sem začel solze točiti. Globoko genjen sem šel v posteljo. Ali spati něsem zamogel, le maličko sem zadremal potem, ko sem se prekrižal, kakor so me mati v mojih mladih letih učili.

Prebudivši se v jutro sem molil juterno molitev, kakor sem še otrok molil; terdno sem pa določil, da hočem za vsegdar se Bogu izporočiti.

Te besede so me čudno vnele; hvalil sem in slavo dajal sveti božji previdnosti; sestra se je jokala od veselja in se bratu čudovala. Jaz pa sem bolenika poterjeval v tem, kar je določil in se mu ponudil vse storiti, kar bi pomagalo, da se njegove dvombe o veri odstranijo.

Odgovoril mi je: „Bog me je že rešil mojih dvomb: pred lučjo božje milosti zginejo vse sleparije, po kterih sem dozdaj si prizadeval sam sebe izgovarjati. Veren sem bil, dokler něsem zapustil pota svete vere. Nagloma

je nastala terda temota v moji duši, ko sem se na grešno stezo zablodil. Poprijel sem se praznih, lažljivih ukov, kterih sem, žalibog! le preveč slišal v svojih dijaških letih. Oh milostivi Bog! odpusti milostljivo vse moje velike grehe!“

Dolgo in resnobno je bilo njegovo pripravljanje k svetemu obhajilu. Sv. rešno Telo je pa tako pobožno sprijel, da nas je vse nazočne močno genilo. Bolezen je med tem vedno hujša postajala, in jaz sem skoro vsak den pri njem bil. Poprejšnja nejevolja je izginila, bil je vedno prijazen in svoje silne bolečine je prestal poterpežljivo.

Z veseljem se je menil o tolažbah, ktere mu je sveta vera podala; in groza ga je imela, kedar je zmislil na težke ure v začetku svoje bolezni, ko je v nepokoju živel z Bogom in ljudmi.

Posebno rad je bil, kedar sem mu kaj o rajni materi pravil ali iz njihovih molitvenih knižic bral, ker so njegove oči čem dalje slabeje postajale, tako da ni mogel več sam brati. Neke dni pred svojo smertjo še je svet. rešno Telo prijel. Ko je že občutil, da se bliža smert, je po mene poslal. Pričakoval je smert mirno in zaupljivo, kakor se kristjanu spodobi, ja veselil se je, da bode svojo milo mater zopet videl. Pol ure pred smertjo je maličko zadremal; potem se nagloma prebudil, oči k nebesom povzdignil, roki razpresterl ino rekel: Mati, Mati! potem si legel in za vsekdar sladko zaspal. — —

So li mu lehkič mati pot v nebesa kazali?

Gregorec.

V.

Micúla, dobra varučka.

„Dober posel prinese žegen božji v hišo svojega gospodarja,“ pravi sv. pismo; in vsakdenje življenje nam kaže, da dobra družina ima lehko naj boljši vpljiv na odgojenje in srečo domačih otrok. To nam spričuje tudi sledeča prigodba.

Imeli smo, mi je pravil prijatelj, v očetovi hiši pobožno varučko, Miculo, ktero sem naj rajši imel izmed vse družine. Spremljal sem jo k vsakemu delu. Če je šla v vert zelišča nabirat, me je peljala s seboj; gledal sem, kako je delala, in prašal sem jo sedaj to, sedaj ono. Pravila mi je, da Bog da rasti cvetlicam, jih zaliva in skerbi za nje po zimi; rožice se ljubijo med seboj, pa tudi ljudje morajo ljubiti eden drugega. Bog je ustvaril vse zelišča iz ljubezni do človeka; zato mu moramo pa hvaležni biti in prav pobožno pred jedjo in po jedi moliti. Če sem jo prašal, kaj je nad solncem, je imela priložnost govoriti o svojem naj ljubšem predmetu — o nebesih; popisovala je vsakokrat nebeško lepoto z neutrujeno zgovornostjo. Pravila mi je od ljubih angelcev, ki s perotmi pridejo varovat človeka in mu pomagat. Pravila mi je od velike nebeške gostije, ki jo bomo imeli pri Bogu, Njeni govor od nebes mi je vsakokrat tako segel v serce, da bi bil rad kar hitro umerl, ko bi bil vedel, da bo prišel sv. Peter mi odpirat vrat.

Na moje uprašanje, kteri ljudje naj gotovejši v nebesa pridejo, mi je rekla, da mešniki imajo naj večo priložnost priti v nebesa. Od te dobe sem imel terdni namen, mešnik postati, kterega něsem nikdar več opustil; izpeljal sem ga z božjo pomočjo. Za duhovniki so pervi

šoljski učitelji, ki imajo tudi veliko lepih priložnosti, si zaslužiti nebesa. Pa tudi kmetje, mi je rekla, imajo veliko upanja do nebes, ker vsak den toliko terpijo pri svojem težavnem deli. — Posebno sem jo zato rad poslušal, ker je s čudno poterpežljivostjo in z velikim veseljem odgovarjala na moje uprašanja; mati pa něso imeli veliko časa se z menoj pečati, ker so oskerbovali veliko pohištvo. Le zvečer, ko so me spat spravljali in moliti učili, so potolažili mojo radovednost skoz lepo podučevanje; pripovedoval sem jim, kar me je po dnevi učila dobra Micula, in srečen sem se štel, če sem videl, da so mati veseli in zadovoljni z menoj. Očeta pa něsem rad nadlegoval s svojim prašanjem, ker sem se jih preveč bal, če tudi me nikdar něso grajali. Včasu vendar sem moral svoje molitve pred njimi ponoviti; in če sem dobro odgovarjal, so mi obljubili lepih igrač iz mesta. To je bilo za me veselje; ker so bili mož beseda. Če mi je začelo krede zmenjkovati, sem jih lepo prosil, naj mi je velik kos prinesejo; pa te prošnje mi něso radi uslišali, ker sem rad na dveri in okna s kredo čerčkal, in vendar mi je bilo te igrače posebno potreba za nedelsko šolo, v kterej me je Micula učila. Ker sem bil slabe postave, něsem mogel pred 9. letom ne v šolo, ne v cerkev hoditi; kar sem pa skoz to zamudil, je nadomestila Micula: kedar koli je bila med veliko mešo sama doma, sva imela prav veselo nedelsko šolo v domači kuhinji. Naj prej sva se dobro okovarila: Micula je peljala velikega psa v očetovo sobico, kder je bil denar shranjen; sam sem pa lovskega psa pripel pred hišne vrata. Potem sva se usedla za dolgo mizo v kuhinji in šola se je začela. Naj prej sem moral vse moliti, kar sem znal; potem se je začel poduk, pa brez reda; sam sem vpraševal učiteljico in ji dal kredo v roke. Morala mi je narisati ali oltar ali orgle ali prižnico, ker cerkve od znotraj še něsem poznal. Narisi njeni so se mi vsi izverstni zdeli, in če je bila miza popisana, sem že znal vse podobe imenovati. Spomin na to veselje je naj prijetniši celega mojega življenja!

Tè poduk se mi nikoli ni predolg zdel, sklenjena je bila z njim posebna pobožnost. Kedar je začel zvon znamenje dajati, da povzdigujejo, sva padla za mizo na kolena in molila sva Zveličarja z gorečo pobožnostjo. Velikokrat sem hotel izvedeti, kaj ravno v tem trenotku mešnik v cerkvi delajo, ali kako nazočni v cerkvi s svojo pobožnostjo spremljajo sveto opravilo. Vse mi je na tenko razložila in me lepo podučila.

Tako sem se v nedelski šoli učil perve resnice svete vere, in zmiraj veča je bila moja ljubezen do duhovskega stanu in do vseh božjih reči.

Pa moji nameni bi bili skorej spodleteli. Oča so odločili staršega brata za šole in ga poslali v mesto. To se mi pa nič ni dopadlo, ker sem mislil, da mi bo brat napoti; svojih skerbi si pa něsem upal drugemu razodeti, kakor Miculi; pa lepo me je potolažila rekoč, da imajo oča dosti denarja, vse sinove v šolo poslati. S tem odgovorom sem bil zadovoljen. Pa bolj je še bilo po moji volji, da brat ni hotel v mesti ostati. Dvakrat je pobegnil domu, ker se mu življenje v mesti ni ljubilo; pa vsakokrat so ga oča nazaj poslali. Ko pa tretjič pride in ga že kaznovati mislijo, me opominja Micula, naj rečem očetu, da grem rad namesto brata v šolo. Serčen se naredim, in prosim očeta, naj me dajo v mesto; pridno se bom učil. S tem so bili zadovoljni in obljubili so, spolniti mòjo prošnjo; in brat je ostal doma. — Lepo me je podučevala Micula, da moram že sedaj začeti pobožno moliti in priden biti, da bom vreden duhovskega stanu. Tako je skoz svoje lepe nanke že v mladih letih mi v serci budila pobožnost, in oživljala veselje do mojega poklica; źato ni čudo, da sem jo kakor mater ljubil.

Lehko si mislite moj strah in mojo žalost, ko sem izvedel, da nas bo Micula zapustila, ker se misli daleč od nas omožiti. Storil sem, kar sem mogel, da bi odvernil to nesrečo od sebe. Prosil sem očeta, da bi ji zapovedali pri nas ostati, ker mislil sem, kar oča rečejo, mora biti. Prosil sem mater, naj nagovorijo očeta, da bi Micula svojega moža k nam pripeljala in pri nas

ostala. Mati so tudi povedali očetu zvečer mojo prošnjo; pa vse je posilil glasen smeh, ko so slišali moje želje. Ker je pa vse prizadetje zastonj bilo, sem sklenil naj dražjo reč žertvovati, ki sem jo imel. Nek gospod mi je bil iz mesta lepo darilo prinesel: zlato glavico, na na kteri je bil izrezljan lep jelen z visokimi rogovi. To glavico sem toliko cenil, da bi je ne bil dal za celi svet. Oča so mi za njo večkrat ponujali svitlo križevačo ali naj lepšega žrebca, pa dal je něsem; rekel sem, da je več vredna, kakor 6 naših konjev. Po dolgem premišljevanji, ko so bile vse sredstva sastonj, sem sklenil, se tvegati dragega zaklada; če tudi s težkim sercem. Neke nedelje jutro, ko sva šolo navadno dokončala, vzemem nož in serčno odrežem glavico od nitce in jo ponudim Miculi pod pogojem, da pri nas ostane. Te dokaz otročje ljubezni jo je tako omečil, da se je jokati začela; vendar něsem dosegel svojega namena. Zapustila je našo hišo, in mene so kmalu potem poslali v mesto. Svoje varučke něsem nikdar več videl, pa spomin na njo mi je vselej prijeten in vesel. Kakor sem izvedel, jo je Bog obdaril z velikim časnim premoženjem in zadovoljno živi v visoki starosti.

Posli! glejte koliko lehko dobrega storite skoz lepo podučevanje domačih otrok. Pobožna dekla, pobožen hlapec si lehko za celo svoje življenje zasluži Božji žegen, če pomaga pobožno rediti otroke svojega gospodarja. — Tako ima naš Zveličar v vsakem stanu učiteljev in služebnikov, ki razširjujejo njegovo čast in sveto vero. Ne samo angeli nebeški, tudi pobožni ljudje so velikokrat angeli varuhi nedolžnih otrok.

Zličar.

C.

Zgodovina

preteklih in sedanjih dni, šola modrosti za mlade in stare ljudí.

„Veliko močnejši in zvestejši je nauk djanja, kakor govorjenja; djanje uči, če ravno molči.“

Sv. Krizostom.

I.

Pošteno ženitvanje.

Berilo za svate po Tobievih bukvah *).

V v o d.

Pošteni svatje! radi godce poslušate, in se njihovim burkam smejite; balite in poslušajte lepo prigodbo, ki ni godčevska, ampak vzeta iz samega svetega pisma. Slišali bote od ženina ino neveste, kterima je bil Angel božji starejšina. Videli bote, kako se imajo keršanski mladeniči ženiti, kako možiti poštene dekleta; pa tudi slišali, kako imajo zakonski prav po keršansko živeti in svojo deco modro rediti. Bog daj srečo! da bota naš pošteni ženin in nevesta ravno tako srečna, kakor sta bila mladi Tobia in lepa Sara, kterih veselo ženitvo prav na tenko poslušajmo, da nam bo kratek čas, pa tudi Bog pri nas.

Pobožni Tobia je živel 3200 let po stvarjenji světa, ali 800 let pred Kristusovim rojstvom, ob času asirske sužnosti.

Z ženo in sinom, ki ga je edinega imel, so ga v asirsko mesto Ninive prignali. Pa tudi v tuji deželi je bil Tobia Bogu zvest, in je deržal vse njegove zapovedi.

Ker je Bogu le tako zvesto služil, mu je Bog pri asirskem kralju Salmanasarji milost najti dal. Kralj mu je dopustil hoditi prosto po vsej deželi. Tobia je obiskaval svoje domorodce sužnike, ino jim daja zdrave nauke, jih tolaži, in jim deli, kolikor premore.

---

*) Gostokrat ne vejo svatje od same dobre volje kaj spočeti. Neprenehoma jesti in piti ne morejo, tudi plesati se nadovolijo, in naveličajo godce poslušati. Pač bi dobro bilo, naj bi jim kdo iz Tobijevih bukev bral prelepo, veselo ženitvo. Zato smo jo v Drobtince postavili.

Obdaroval ga je enkrat kralj z desetimi talenti srebra *). Tobia gre z njimi v mesto Rages, storit dobro jetnikom tudi ondi.

Našel je med jetniki svoje rodovine Gabaela, bogaboječega, pa ubogega moža. Brez obresti mu je posodil vès te denar; le dolžno pismo si dati reče.

Veliko časa potem je umerl kralj Salmanasar. Senaherib, njegov sin, nastopi kraljestvo. Veliko terdoserčnejši od svojega očeta je bil Izraelcem. Čertel po kačje jih je vse. Zdaj še le se njih nadloga začinja. Veči del jih něma grižljeja kruha pogriznoti, ne poštenega oblačila djati na se. Celo pomoriti jih je ukazal veliko in njih trupla iz mesta črez zid pometati, da so jih požrešne ptice pozobale in divja zvěr pohrustala.

Pa Tobia se ne da s tem ovreti, ne zmotiti v dobrih delih. Še le priganja ga, dobro delati, ta gerda nesmilnost. Lačnim dajal jesti, oblačil nage, pokapal je mertve in pobite.

Kralj to izvé; — kmalu mu je pobral vse premoženje, in ga reče umoriti.

Pa kdor smiljenje skazuje, tudi smiljenje najde. Tobia pobegne, ubog in vsega obropan; z ženo in sinom se pri dobrih ljudeh skriva; zakaj veliko ljudi ga je ljubilo, in veselilo jih je, skazovati ljubemu in dobremu možu nasprotno ljubezen in dobroto.

Nekega dne Tobia merliče pokaplje. Ves truden pride domú. Pod steno je legel, in zaspi. Topel lastovjek iz lastovičjega gnezda mu pade v oči, in Tobia na městi — oslepne.

Štiri lěta je bil slep.

Ljubi Bog mu je podelil zopet luč oči.

In potem, ko je Tobia pogled zadobil, je veselo in bogaboječe živel še 42 lět, in je videl otroke svojih vnukov.

102 lěti star je umerl v miru, in gotovo so njegovo dušo sveti angeli zanesli v naročje Abrahamovo.

---

*) To je okoli 15000 tolarjev.

Tam v večnem življenji, na ktero je tako terdno veroval, s kterim se je tolažil v vsem svojem terpljenji, tam je še le prejel popolno plačilo svoje zveste bogaboječosti. „Zakaj nijeno oko ni videlo, nijeno uho ni slišalo, nijeno človeško serce ni občutilo, kako veselje je Bog pripravil njim, kteri njega ljubijo.“ (I. Kor. II, 9.)

Zakaj vam, ljubi svati! ravno to sveto zgodbo pripovedujem? Zato, ker žive bogaboječosti nijeden sv. mož stare zaveze tako lepo, tako obširno in ostro ne uči, kakor pobožni Tobia.

1.

Nekega dne reče stari Tobia svojemu sinu: „Moj sin! moram ti pevedati, da sem Gabaelu v Ragesu na Medianskem, ko si bil še mal otrok, deset talentov srebra bil posodil. Dolžno pismo imam. Ko mu pismo pokažeš, ti bo dal kmalu denarje. Idi tedaj, pa poiši si zvestega moža, kteri za plačilo s teboj gre, da denarje prineseš, dokler še živim.“

Mladi Tobia gre iskat takega moža, kar zagleda lepega mladeniča prepasanega stati, kakor bi se spravljal kam dalje na pot. Angel Rafael je bil. Pa Tobia ga ni poznal. Prijazno ga pozdravi Tobia in mu reče: „Ljubi moj mladenič! ali znaš pot na Biediansko?“ Odgovori: „Dobro. V Ragesu pri Gabaelu, našem bratu, sem že dostikrat prenočil.“ Tobia reče: „Prosim, postoj nekoliko, da svojemu očetu to povem.“ Gre, in je očetu povedal. Čudijo se oča in pravijo: „Prosi ga, naj vendar v hišo stopi.“ Mladenič pride, pozdravi starčeka, in mu reče: „Veliko veselja vam Bog daj!“ Oča pravijo: „Hej! kako veselje čem le iměti? V temi sedim le, in še belega dne ne vidim.“ Mladenič reče: „Le veseli bodite! Pomagal skoro vam bode Bog.“ — Starček pravi: „Bi li ne hotel ti mojega sina peljati k Gabaelu v Rages? Pošteno ti plačam, kedar dojdeš nazaj.“ Mladenič odgovori: „Jaz ga bom peljal, in spet nazaj pripeljal k vam.“ Tobia reče: „Srečno hodita! Bog bodi z vama po poti, in njegov angel vaju spremljaj!“

Mladi Tobia je zdaj culo napravil, vzeme od očeta in matere slovo, in je z mladeničem odrinil.

Prideta k nekemu městu. Tobia pravi angelu: „Kde hočeva prenočiti?“ Angel reče: „Mož je doma tukaj, Raguel mu je ime. Hčer ima, Sara se imenuje. Edini otrok je, in naslednica vsega očetovega premoženja. Snubi jo pri očetu, dal za ženo ti jo bo.“ Tobia reče: „Slišal sem, da je bila zaročena že s sedmimi moži, pa pomerli so vsi. Pa še pravijo: hudi duh jih je umoril. Bojim se, da bi se tudi meni taka ne zgodila. Za moje starše mi je. Njih edini sin sem. Na njih starost bi jih z žalostjo spravil pod zemljo.“

Ta ljubezniva skerb otročja za starše, kakor jo tukaj vidite na mladem Tobii, — kako je lepa! Da bi jo vsi otroci imeli! Koliko nevarnosti, koliko pregreškov bi jih lehko obvarvala!

Angel reče: „Poslušaj, povedal ti bom, do kterih ima oblast hudi duh. Do takih jo ima, kteri Boga iz svojega serca zapirajo, in po svojih željah živijo, kakor živina, konji in mezgi. Do takih ima hudi duh oblast.“

Iz tega spet vidimo, da se nam, prav reči, druga ni bati, kakor greha: veliko hujši je od hudičev. Zakaj le greh jih je iz lepih angelov v take gerde pošasti spremenil. In le greha se varjimo in Boga deržimo, tudi peklenski duhovi nam ne bodo nič zamogli.

Ni jih kuga toliko pokončala, kakor nečistost. Ni še mladeničev vojska toliko pomorila, kakor nečistost; vojske se bojite, nečistosti pa ne? „Ali ne veste, da so vaše telesa udje Kristusovi? — da so tempel sv. Duha.“ (I. Kor. 6, 15 — 20.)

Kaj pričuje Angel Rafael mlademu Tobiu? „Do takih ima hudi duh oblast, kteri po svojih željah živijo kakor živina.“ Zato so se pervi kerstjani nečistosti huje ko smerti bali, in mladenič si je rajši jezik odgriznil, kakor bi bil zapeljivki dovolil. (Beri: Življenja srečni pot, 82.) Bog tepe prešestnike do bele kosti, kakor vidimo nad Sodomo. „Kdor se z nečistnicami peča, bo delež červov.“ (Sir. 19, 3.) Ne zanašaj se, *da se ne bo*

izvedlo, da ne boš podoben pobeljenim grobom. Bog je povsodi v nebesih in na zemlji; tudi v naj skrivnejšem kraju: Bog vse vidi in vse vé. Tedaj se pred Bogom skriti ne moreš. Ino gorje je živemu Bogu v roke priti.

2.

Tobia in angel tedaj gresta k Raguelu.

Vesel ju je Raguel sprejel. Preglejeval mladega Tobia, in rekel je Ani, svoji ženi; „Kako podoben je te mladenič našemu strijcu!“ Potem jima reče: „Odkod prideta, ljuba moja mladeniča in brata?“ Odgovorita: „Iz sužnosti v Ninivah.“ Reče Raguel: „Morebiti poznata mojega strijca Tobia?“ Odgovorita: „Poznava ga dobro.“ Ko je Raguel le toliko lepega od Tobia pripovedoval, reče angel: „Te mladenič le je Tobiev sin, ki od njega govorite.“ Raguel Tobia objeme, se joče od veselja, ga ljubi, in reče ves solznat: „Preljubi moj sin! bodi mi pozdravljen! Sin si dobrega, prav dobrega očeta!“ Tudi Ana Raguelova žena, in Sara njegova hči ste se od veselja jokale.

Ljubi moji! tukaj vidite, kako veselje imajo z eden drugim dobri ljudje! Kdo si ne voši tudi biti izmed njih!

V taki lepi prijaznosti in ljubezni živite tudi vi sosedi, vešani, rodovinci z eden drugim! Se li veseli sosed vaš, veselite se z njim! Je li pa v terpljenji vaš bližnji, terpite tudi vi z njim!

Ali bridko je gledati, kako je nek žalosten, kedar so drugi veseli, srečni. Tako zaderžanje so neverniki že sovražili. Kaj pa si mislite od kerstjanov, ki so eden drugemu nevošljivi, škodoželjni, ino žalostni, ako je jih bližnji srečen! Veselite se z veselimi! To je pravo veselje.

Ljudstvo pripoveduje od grada Landeškega na Frankolovem sledečo narodno pravlico:

Oča Jurec in njegov sin sta tik grada celino kopala. Sin zagleda ravno pred seboj škrinjo světlih dvajsetic, ktere so se ob solnci kaj lepo lesketale. Oča Jurec ničesa ne vidi. Oj! kak mikajo sina dvajsetice;

ali oča so mu na poti; misli in misli, kako bi očeta odpravil, da bi sam vse dvajsetice pograbil; zadnjič si vendar eno izmisli in pošlje očeta po južino. Zdaj serne na dvajsetice, kakor lačen volk na jagne; grabi, deva v žepe in klobuk, celo srajco sleče in v rokave tlači. Že něma več kam devati; misli, kaj bi še s škrinjo storil; jo popade in jo hoče v nek skriven kraj zavleči; ali bela pošast ga zgrabi v zatilnik in ga prekucne, da vse dvajsetice okrog po zemlji zažvenklajo; premetuje ga po germovji sem in ta in zadnjič ga verže črez pečevje v globočino, ter reče z gromovitim glasom, da se strašno krog in krog odmeva: „Oj, nesrečni sin; ne tebi samemu, tudi očetu so bile dvajsetice namenjene; lehko bi vidva bila naj bogatejša na zemlji, ako bi jih ne bil očetu zavidal; tako pa naj čakajo tistega, kteri bode pobožnejši od tebe!“

Taka naj se vsakemu godi, kteri svojemu sosedu ničesa ne voši. (Nov. 1859.)

Je li kdo izmed vas veselje, dobroto pri kom drugem užival, oj nikar ne pozabi tega nehvaležno; če je priložnost, v djanji hvaležen bodi za uživano veselje.

Ali žalostno je slišati, kako nekteri ravno tiste ogovarjajo, pri kterih so dobrote uživali, in glej! zdaj povračajo dobro s hudim.

Vi pa nikar tako! temoč storite dobro za hudo. *Ne delajte krivice* sosedom ne pri potih, ne mejnikih. „Kar ne želiš, da bi drugi tebi storili, — tudi ti jim ne stori.“ (Tob. 4, 16.)

Rajši malo krivico poterpite, kakor hitro pravdo vzdignite. Boljša je kratka sprava, kakor dolga pravda.

Radi soseski pomozite v nesreči in sreči. „Kar hočeš, naj ti drugi storijo, stori tudi ti jim. (Mat. 7, 12.)

Tudi v velikih nadlogah bodite dobri sosedje eden drugemu na pomoč.

To je prava bratovska ljubezen, s tem ohranite prijateljstvo med seboj. To je pravo veselje, zakaj davati je lepši, kakor dobivati.

3.

Še veliko so se pogovarjali. Raguel reče ovna zaklati in gostijo napraviti. Potler prosi mladeniča in Tobia za mizo usesti.

Tobia pa reče: „Dnes ne bom ne jedel in ne pil, dokler moje prošnje ne uslišite in mi Sare, svoje hčere v zakon ne obljubite.“

Raguel se ustraši, zakaj vedel je, kaka se je sedmim možem zgodila, in bal se je, da bi se tudi temu kaj takega ne prigodilo.

Angel pa reče: „Ne bojte se, je temu dati. On se Boga boji. Njemu je odločena od Boga. Zato je tudi nikdar drugi ni mogel imeti.“

Raguel reče: „Ne dvomim, da je Bog uslišal moje prošnje in moje solze. Pa še ravno zato menda vaju je Bog k meni prinesel. In zdaj nikar ne dvomi, da jo bom tebi dal.“

Prijel je hčerino desnico in jo dene v Tobievo desnico rekoč: „Bog Abrahamov, in Bog Izakov in Bog Jakobov bodi z vama! On vaju zaroči in dopolni naj svoj blagoslov nad vama.“

Učite se od mladega Tobia keršanski mladeniči v treznem stanu iskati si pošteno nevesto.

Tobia ni jedel, ne pil, dokler mu Raguel svoje hčere v zakon ne obljubi.

Sedanji svati pa gostokrat neumno mislijo, da le pri vini, že na pol pijani morajo nevesto dobiti.

Zato jim pa tudi ljubi Bog sreče in svojega blagoslova ne da.

Kdo bi verjel, da se med kerstjani more kaj takega goditi, kar nam Novice pišejo: „Nek posestnik je snubil mlado, pošteno, pridno in bogato dekle cele kmetije; ko so juterno v Celji izdelali, je nevesto za štiri bokale vina prodal; nevesta je pa mislila, da je več vredna in se je ženinu odpovedala.“

Pač sramota za keršanske mladeniče, ki človeka — po *božji podobi stvarjenega* za vino prodavajo in kupujejo, kakor neumno živino.

Neumne dekleta pa tudi od cigank moža pričakujejo, kakor nam spet Novice resnično pripovědajo: „Malo pred božičem je ciganka nekemu 27 let staremu dekletu prerokovala: „Ako ne bo na sv. večer bezga tresla ino v tem klicala: „Bezeg daj moža!“ — ne bo prihodni pust, akoravno bo dolg, spet nijenega moža dobila.“

Deklica, si popolnoma svesta, da ji bo bezeg moža dal, gre, težko pričakovavši božičnega večera, za sosedov skedenj bezga trest, pa moža klicat.

Ob skedenj je bila versta otepov zložena, na kterih je precej visoko umazan piskrovezec s svojo robo tiho ležal. Ker je pa dekle naše na vso moč drevesce sukalo in „bezeg daj mi moža“ kričalo, je mastni drotar videti hotel, kaj je to. Ali slama se spodersne in drotar telebi z otepov na tla — ravno pred njo, za njim pa vsa njegova roba: garjača, svila in mišnice. Neumnica se je tako prestrašila, da se je tresla kot šiba na celem životu in strahu zbolela, ker ji je bezeg tako hitro moža pod noge vergel. Rekla je, da nikoli več ne bo bezga tresla.

Naj bo prigodba ta poduk vsem našim dekličem, ktere od cigank moža pričakujejo.

Keršanski mladenič in deklič, ki se čutita poklicana v zakonski stan, dobro premislita imenitnost stana, kterega si ob svojem času izvoliti želita. Vedeti imata, da od te izvolitve visi vajna časna in večna sreča, ali nesreča.

Zategadelo ona dva hočeta in želita ne po telesni sladnosti živeti, temoč: svoje lastno hiševanje osnovati, od Boga otroke zadobiti, jih za kraljestvo božje rediti, da bodeta zvesta v malem na tem svetu, tam v nebeški domovini pa vredna črez veliko postavljena biti.

Ali ker dobro věsta, da vsak dober in popoln dar odzgor dolj pride, od Očeta svetlobe, molita stanovitno obadva, naj Bog njujno izvolitvo vodi in blagoslovi.

In kako moreta to pričakovati od Boga brez čistega serca in brez neomadežanega življenja?

Zato zraven molitve je črez vse potreba tudi neprenehoma bedeti nad sam seboj in čisto zaderžanje ohraniti.

Če je ravno pri takih, ki se poklicani spoznajo v zakonski stan, dolgo odlagati dostikrat nevarno in kvarno, vendar ne daj se nihče oslepiti od pregrešnih nagibov, nikdar se ne daj pregovoriti od drugih ljudi, naj se ne prenagli nikdar, nastopiti stan, ki je odločen za celo življenje in za kterega voljo bi morebiti pozneje bridko žalovanje pristokalo.

Veliko mladeničev se ženi in dekličev se moži, pa malo jih si tovarša ali tovaršico izvoli, s kterim bi lepši služili Bogu ino se zveličali; veči del jih gleda na lepoto ali pa na bogatstvo.

Zato keršanski mladenič in deklič pri snubljenji vsekdar starše ali druge poštene, pravične, bogaboječe ljudi za podučenje poprašata, neprenehoma Boga proseč, naj se le to zgodi, kar je volja božja.

Posebno premisli keršanski mladenič:

Telesna lepota, posvetna umetnost, bogatstvo, rodovine imenitnost in druge samo posvetne reči něso nikdar poglavitne lastnosti.

Poglavitna lastnost je: *prava, znotrenja pobožnost,* potem pa zdravje in dobro serce, in urnost pri deli, ki je za njegovo hiševanje potrebno. Kder je to, tam so gori imenovane lastnosti lep dobiček; kder pa te poglavitne lastnosti ni, tam so one le goljufne sodomske jabolka.

Nikdar ne bo keršanski mladenič svojega življenja zaupal dekliču, čegar serce le v praznosti in prevzetnosti plava; naj menje pa takemu dekliču, ki nalaš priložnosti iše, mladeniča prilizavno na se potegnoti. Že otroška bogaboječost mladeniča, kakor tudi skerb za poštenje in za dobro ime mu zapověda, takemu dekletu na městi in na vselej dati slovo.

Ravno tako tudi keršanska deklič.

Tudi ona se ne da oslepiti od bliša zvunešnjih lastnosti, temoč poglavitna lastnost pri mladeniči, s kterim se neločljivo zavezati želi, ji je spet *resnična pobožnost,* združena s potrebnim telesnim zdravjem.

Čenčav prilizavec ji naj merzí, in kdor grešnih nespodobnosti od nje pričakuje, mu, zaničevajè ga, naj da slovo.

Nikdar ino za nijeno ceno se ne bode zaročila s človekom, ki se Boga ne boji, in je kaki pregrehi vdan, spominajè se besed sv. apostola Pavla: „Ako je kdo izmed vaših kurvir, ali lakomnež, ali malikovavec, ali preklinjavec, ali pijanec, ali razbojnik, s takim se ne pečati; še jesti nikar.“ (I. Kor. V, 11.)

4.

Raguel je svoji ženi rekel gostijo napraviti. Dve debeli kravi je rekel zaklati in štiri ovne. Vse svoje sosede in prijatelje je na gostijo povabil.

In Raguel je Tobia silno prosil, naj konči dva tedna pri njem ostane.

Tobia tedaj, ker ni hotel s predolgo pomudo žalosti svojim staršem delati, prosi angela, da bi mu on šel do Gabaela po denarje, in da naj Gabaela na gostijo povabi.

Angel mu stori.

Tobia je ravno pri jedi, kar prideta Gabael in angel. Tobia skoči izza mize; — pozdravita in poljubita se; — jokal se je Gabael od veselja in Boga hvalil, rekoč: „Bog te blagoslovi! Sin si dobrega, pravičnega, bogaboječega moža, ki dela veliko dobrega ubogim. Blagoslov naj tudi pride na tvojo ženo in doživeti vama daj Bog otroke in vnuke. Naj oblagodari vajne starše in mlajše Bog izraelski, kteri kraljuje od vekoma do vekoma.“ Vsi pričujoči so rekli: „Amen, zgodi se!“

Potler obhajajo svatovšino in veseli so v božjem strahu.

Bogaboječi ljudje so pod solncem naj srečnejši ludje. Kdo ne vidi tega pri gostovanji teh bogaboječih ljudi, ki so tako pošteni, dobri, priserčni, prijazni, do eden druga tako ljubeznivi — tako blagi v Bogu!

Od nekda že so ljudje s prijaznim gostovanjem eden druga razveseljevali, ob svetečnih priložnostih z gostovanjem svoje veselje eden drugemu na znanje dajali.

In resnično, ako se gostovanje iz boguljubega namena napravi; ako je gostovanje, kar bi imelo biti, najmreč vesela in prijateljska družba tovaršev, ne pak morebiti shodiše požertnosti in pijanosti; ako pri tistem vlada změrnost in serčna radost: ne razveseljuje samo, temoč tako tudi eden drugemu skazuje ljubezen, ktera rada daja in hvaležno prejema; — in napravljeno iz pobožnega namena je gostovanje tako rekoč domače bogočastje.

Naš Zveličar sam se je ponižal, na gostovanje priti in je celo čudež storil, da hišnemu gospodarju iz nadloge pomaga. (Joan. II, 3.)

Naj se le na gostovanji keršanska poštenost in trezpost nikdar ne naurazi! — Naj se pa tudi druge dolžnosti nikdar v nemar ne pušajo! — Kdor postavim z gostovanjem dolgove dela in jih plačati ne more; kdor na gostiji na enkrat vse potrati, pozneje pa něma živeti; ali kdor ob času, kedar drugi stradajo, tisto zapravi, s čemer bi jim imel pomagati, njega je Kristus naš Zveličar že obsodil. (Luk. 16, 22.)

Od mladega Tobia se učite mladeniči svoje starše, učitelje in rednike lepo *v časti imeti,* tudi stare in revne, tudi pregrešne. Starše *bogajte,* kar je prav, hitro in na oko. Ne besedovati, ne kujati se.

Radi bi jih enkrat bogali, pa jih imeli ne boste. „Oko, ki očeta hudo pogleda, naj vrane izkljujejo in orliči požrò. (Pripov. 30, 17.)

Pomagajte staršem gospodariti, in na starost jih ne zapustite. Oča in mati izredita po desetero otrok, pa vseh deset pogosto očeta in matere beraške palice ne reši.

Nehvaležnost do staršev Bog hudo tepe; kar nam nesrečni Absalon priča.

„Očetov blagoslov otrokom hiše podpira, materna kletva jih pa podira.“ (Sirah. 3, 11.)

Starše kleti, jih udariti, ne daj Bog! — njegova luč bo v sredi teme ugasnola. (Prip. 20, 20.)

Kdor očeta do praga privleče, njega bodo otroci črez prag sunoli.

Staršem skrivaj jemati, je naj gerši tatvina. „Kdor svojemu očetu ali svoji materi vzeme, in pravi, da ni greh, je ubijavcem tovarš. (Prip. 28, 24.)

5.

Ko je štirnajst dni prešlo, reče Raguel Tobiu: „Ostani še pri nas kak čas. Poslal bom tvojemu očetu povedat, da si zdrav in se ti dobro godi.“ Tobia reče: „Vem, da moj oča in moja mati zdaj dni in ure štejeta, in sta si močno v skerbi zavoljo mene.“ Raguel ga je še veliko prosil. Ali Tobieva ljubezen je bila tolika do staršev, da se ne da pregovoriti. Raguel mu tedaj izroči Saro in polovico vsega premoženja, to je, hlapcev, dekel, kamel, krav in druge živine, pa tudi denarjev veliko, in ga je odpravil zdravega in veselega, rekoč: „Sveti angel Gospodov te pripelji zdravega in veselega domu; — Bog ti daj najti zdrave starše in vesele; — meni pa, še videti vajne otroke, preden umerjem.“ Oča in mati še zdaj svojo hčer objemeta, poljubita, in opominjata jo, naj testa in tešo spoštuje, naj ljubi svojega moža, naj družino in vse prav gospodinji, naj brez madeža bo pri vsem.

Sara — akoprem od joka morebiti ni mogla povedati — je vse to storiti terdno sklenola. — In tako so odrinoli. Pač lepo slovo!

Ljubi starši, zeti in snehe! te zlate nauke Raguelove si globoko v serce zapišite; kakor Tobia in Sara, dnes terdno sklenite po teh naukih zvesto živeti.

Otroci so staršev naj veča sreča ali nesreča. Kakor si otroke izredili, jih po navadi veseli ali žalastni bodete. Otroci so vaše naj imenitneje blago; vaša perva skerb naj bo, jih po keršansko izrediti.

Vaši otroci so vsi odločeni biti „duhovna hiša gospodova.“ (I. Petr. 2, 5.) Učite jih tedaj pred vsem spoznavati in ljubiti *Očeta nebeškega,* zakaj Bog je temelj ali podloga te duhovne hiše.

Pripovedujte jim iz mladega od *neskončne ljubezni Jezusa Kristusa,* ki je iz svetih nebes na svet prišel, s

svojim terpljenjem in smertjo nas odrešit večnega pogubljenja.

Učite jih *živo verovati* na njega in zaznamnjujte jih z njegovim križem, po kterem je grešnemu svetu zveličanje došlo. Zakaj Jezus Kristus je naj imenitneji ogelni kamen na tej duhovni hiši.

Ako ste pri odreji svojih otrok Boga za podlogo in Jezusa Kristusa za naj imenitneji ogelni kamen položili, bode duhovna hiša Gospodova pri vaših otrokih ljubeznivo rastla k večnemu življenju.

Keršanski starši! le edinih misli bodite pri vsem svojem djanji. Kako žalostna je, ako oča pravi *„ne“*, mati pa *„da“;* ako mati otroka gladi in boža, pokler je bil od očeta tepen; ako oča rad vidi in dopusti, da sin ali hči na posvetne veselice zahaja, dokler si mati prizadeva jih vračati od nevarnosti sveta; — oh! tam naj boljša volja nič ne opravi, zakaj žalostna skušnja nas vsak den uči, da se otročjega serca rajši in hitrejši hudo prime kakor pa dobro.

Naj se tedaj izredijo dobri otroci, oj tako bodite ljubi starši pri vsem svojem ravnanji edinih misli. „Kar hoče eden, naj hoče tudi drugi.“ Vaju obedvuju, očetje in matere! resnična volja bodi, iz vsega serca prizadevati si, da svoje otroke, ki so dar božji in za nebesa odločeni, le za Boga in za nebesa izredite.

Starši! edini konec pri odreji vaših otrok naj bodo besede Kristusove: „Išite pred vsem božje kraljestvo in njega pravico, vse drugo bode vam priverženo.“ (Luk. 12, 31.)

Skerbite tedaj pred vsem nedolžnost otrok ovarvati; skerbite jih izrediti dobre ljudi in poštene kerstjane, to je, za pravico kraljestva božjega, potem zamorete mirni in potolaženi ljubemu Bogu izročiti skerb za njih časno srečo, zakaj Bog je kam boljši oča vaših otrok, kakor vi sami. Bog jih bode preživil, oskerbel in jim srečo dal. Vaša perva skerb tedaj bodi, da svoje otroke neomadežane ohranite. Prosite, opominajte neprenehoma,

da se ne pohujšajo, temoč da v ljubezni in strahu božjem stanovitni ostanejo.

Čemu vsa slava pred svetom, ako je tvoj sin za nebesa izgubljen! Kaj mu pomaga vsa časna sreča in imenitnost, ako se njegova duša pogubi, zakaj, oh! vsa posvetna sreča in vsa čast grešnika je pred Bogom le sramota in revšina!

Oh da bi vsem staršem le večno zveličanje njih otrok tako močno na serci bilo, kakor Tobiu in Raguelu!

Ste li pa vi ljubi starši! tako nesrečni, da otroci oterplega serca za vaše prošnje in opomine nič ne marajè le pregrešno živijo, oj tako objokujte grehe svojih otrok; jokajè pribežite k Bogu, pomoči in milosti ga prosite za nesrečne oslepljence! — Stanovitna, solzna molitva, ktera iz serca pobožnih staršev za zveličanje njih otrok gori proti nebesom gre, je Bogu dopadljiva — Bog jo bo uslišal.

Ali kako malo pa naših očetov in mater pregrehe svojih otrok objokuje, ali le samo obžaluje!

Zakaj, oh! dosti staršev je, ktere veseli, ako vidijo, da njih otroci začinjajo svetu se dopasti, da z gizdavim oblačilom drugih oči na se navračajo, ali da se s svojo lepoto drugim prikupovajo! Koliko staršev je, ki brez strahu, brez žalosti gledajo, kako nedolžnost njih otrok polagoma umira v rokah zapeljivcev!

Dosti staršev svojim otrokom k dobremu kruhu pomaga, pa ne v tak stan, v katerem bi ležej Bogu služili ino v nebesa prišli, temoč kder je veči bogatstvo in posvetna imenitnost; zato pa tudi pri takih v kratkem kruha ino poslednjič zveličanja ni. —

Neki starši učijo svoje otroke modrosti, pa le posvetne modrosti za časne reči, kako bi obogateli, kako bi dobro in veselo živeli. V šolo otroke pošiljajo, pa ne za to, da bi Boga bolj spoznali in jemu lepši služili, temoč naj bi se nemšine naučili, in bolj umetni bili za posvetno dobičkarijo.

Sirote! vi starši, ki tako mislite, vi ste bogme slepi; svoje otroke hočete srečne storiti, v resnici jim pa le

naj večo nesrečo želite, zakaj njih duša se večno pogubi. „Kaj pomaga človeku, naj si ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi! (Luk. 9, 25.)

Ljubi keršanski očetje in matere! poslušajte starega Tobia, kaj svojemu sinu in svojim vnukom še na smertni postelji naroča: „Služite Gospodu v resnici, in glejte, da delate, kar mu dopade; zapovedujte svojim otrokom, naj pravico delajo in milošnjo dajajo, naj na Boga mislijo, naj ga hvalijo vsak čas v resnici in iz vse moči.“

Veselo kakor Tobia bote enkrat umerli, ako reči zamorete: bogatstva in premoženja sicer nĕsmo zapustili svojim otrokom; ali izredili in ohranili smo jih v ljubezni in strahu božjem.

Ako vam to pričuje vaša vest, bote radi in mirni umerli; zakaj v grob nesete s seboj veselo tolažbo, da bo vaš spomin vedno živel v pobožnem zarodu, ki ste ga vi odredili; Bog bode večno naplačal vašo skerb in solze, ktere ste točili za zveličanje svojih otrok; vaši sinovi in hčere vas bodo še v večnosti hvalili in vaše ime blagoslovili za vse zveličanske besede in dela, s kterimi si je vaša ljubezen prizadevala, jih izrediti Bogu na čast in ljudem na korist.

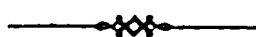
Ciringer.

II.

Še nekaj za tiste,

ki se ženijo ali možè, pa tudi za svate ino godce.

V Ravnopolji so na božjega Telesa popoldne večernice minole, in ljudje so iz cerkve, s cvetlicami in zelenjem prazniku primerno ovenčani, pridši, vsak na svoj dom se razšli. Med njimi sta bila tudi oča Ravnšak in njegov sin Gregor. Ko domu dojdeta, pogledata k živini, oča k govedom, Grega pa k konjem; mati pa, ki so poprej doma za varuhinjo bili, svinjam nesò, in potem, ko je živinica oskerbljena, se mati in oča pred hišo na klop v senco košate lipe usedeta, Grega pa v hišo po bukve gre, in ko jih donese, se poleg njih na trato usede in za kratek čas nekaj na glas iz njih bere. Ravnopoljci imajo najmreč sploh v navadi, da potem, ko so zapovedano božjo službo opravili, tudi doma še po duhu in volji cerkve katoljške s čitanjem kakih pobožnih, ali drugače poštenih bukev praznik posvečujejo. Brati pa v Ravnopolji zna vse, staro in mlado, in tudi za potrebo pisati, česar so se vsega v domači šoli naučili od starega školnika Jakoba Modriča, ki je že nad 40 let njih učitelj, orglar ino pa cerkvenik, in pa od svojega častivrednega gospoda fajmoštra Jožefa Dolinarja, ki so tudi že okoli 30 let njih dušni pastir, in vsak teden po 4 ali še večkrat v šolo gredò. Tudi imajo domačo farno knižnico, ki šteje nad 150 deloma pobožnih, deloma pa tudi drugače koristnih ali kratkočasnih, pa poštenih knig, ki si jih farani izposojujejo, da jih ob praznikih doma berò, in pa na mesec po krajcarji ali po dva, ali kakor kdo more, odrajtujejo, za ktere denarje se potem nove knige omišljujejo, in pa stare že oguljene prevezat dajejo. Zato pa tudi v Ravnopolji ni videti ob praznikih lenobnega

pohajkovanja in ponočnega vlačuganja, ne slišati truša in vriska po kerčmah, marveč blizo in daleč sluje Ravnopoljcev dobro ime. —

Grega je zatorej bral „zgodbe sv. pisma“, in ravno je prišla pripovest od starega in mladega Tobia na versto. On bere: „Da si je ravno Bog še toliko in takih čudežev delal v prid, srečo in blagor Izraelskega naroda, jih tako rekoč zapisal s svojimi dobrotami, in kakor nježno dete pestoval v svojem naročji, so Izraelci vendar le prihajali vedno razuzdaniši in Bogu nepokorniši. Če pa otrok za dobro besedo več ne porajta, ga mora poslednjič šiba zadeti; taka se je tudi temu ljudstvu zgodila. Salmanasar, kralj Asirski prihruje s strašno vojsko nad Izraelsko zemljo, užuga glavno mesto Samario, in odžene Izraelce vse, kar jih meč pokončal ni, v sužnost Asirsko. Dolgo let so morali tam hlapčevati, in huda, huda sila jih je stiskala. Pogosto němajo grižljeja kruha, se odtešati, ne oblačila, svojo nagoto za potrebo zakriti. Za strašne sile so nekteri pojemali kakor muhe, veliko pa je bilo pomorjenih, in jih trupla so prek mestnega obzidja pometali, da so jih roparske ptice in divje zveri raztergale in požerle. Še celo pod smertjo je bilo prepovedano, Izraelskih merličev pokopovati.

Te čas se je serčna blagodušnost pobožnega Tobia v Ninivah, glavnem Asirskem mesti, sosebno lepo razodevala. Vjete Izraelce, svoje sobrate po veri, je obiskoval, tolažil in jim od svojega premoženja delil. Z lačnimi je svoj kruh, z nagimi svoje oblačila delil in mertve pokopaval, da si je ravno s tem sam pogosto v smertno nevarnost naletel. Kedar sliši, da kak ubit Izraelec kde leži, popusti kosilo, gre po truplo in ga zanese na svoj dom, da bi ga po noči pokopal.“

„Naj je pa ravno, kar je dobrega učinil, še tako prikrival, se je vendar le razvedlo; in kralj, slišati, da soper njega povelje mertve Izraelce pokopava, se nad njim razserdi, ga v smert obsodi in se, ker Tobia pobegne, ter se z ženo in sinom pri dobrih ljudeh prikriva, vsega njegovega premoženja polasti. Toda Bog ga ne zapusti.

Pet ino štirdeset dni po tem je bil kralj umorjen. Tobia gre na svoje nazaj, in vse njegovo premoženje se mu poverne.“

„Pa nadloge, s kterimi je Bog po svoji previdnosti svojega zvestega hlapca skušati hotel, še něso bile pri kraju. Nekega dne pride od pokapanja ves truden in spehan domu. Za steno se uleže in zaspi. Iz lastovkinega gnezda, pod kterim je ravno ležal, mu gorek lastovjek v oči pade, in on oslepi. Tudi to nadlogo je Tobia v voljo božjo vdan prenašal, in ni mu bilo toliko žal, da s svojimi očmi ni več gledal belega dne, in da ga bo zdaj, ker si pomagati sam več mogel ne bo, gotovo ubožtvo sililo, kakor za to, ker bo za slepote voljo tudi od del milosti nehati moral.“

Grega nekoliko preneha, oča pa spregovori; „To je pač pobožnost, da je kaj! Tudi v sužnosti, ko so drugi Izraelci mislili, da jih je Bog za vselej zapustil, še Bogu zvest ostane, in tudi druge k stanovitnosti budi; ubogim deli, in se pri tem sam vsega izgubiti ne boji; merliče pokopava in se ne boji smertne nevarnosti, kteri se pri tem opravili izpostavlja; oslepi, pa bi tudi to nadlogo z veseljem terpel, ko bi mu le merličev pokopavati ne branila! Kedaj še bomo mi Tobiu podobni?! Mi pa služimo Bogu, dokler se to po legoti godi, ali dokler tudi Bog nam z dobrotami služi, in se hitro žergamo (pritožimo), če nam kak križ pošlje; z eno roko dobro delamo, drugo pa hitro nasproti molimo, da bi se nam povračevalo; in če se nam povračila ne kaže, kako imamo oterpnjene noge, potrebnim v pomoč priskočiti, okorne roke in skerčene perste, kaj podeliti; ali če od svoje obilnosti kako betvico podelimo, kako se nam dozdeva, koliko ino koliko smo dali; ali kako izgovorov išemo, kedar bi imeli kaj težavnega izpolniti; se boleni delamo, ki něsmo; ali ubogi, ali ne utegnemo, ali pozabimo i. t, d·“

Grega dalje čita: „Ana njegova žena, ga je o preji živila. Enkrat je za predšino dobila kozlička in ga domu prinesla. Slepi Tobia ga sliši meketati. Vedel je, da toliko pripresti ni lehko mogla; zatorej ji reče. „Pa ne

ko bi bil ukraden? Če ni naš, nazaj mu ga berž dajte, čegar je; zakaj tatvine ne smemo imeti, še dotikati se ne tujega.“ Tako tenko vest je imel. Te besede so pa Ano grozno zbodle, zmerjala ga je in mu veliko očitala. Tobia pa je poterpel molčè to ragljanje, je natihoma jokal, in k Bogu zdihoval.

Tu se Ravnšak k svoji ženi smehljajè oberne, rekoč: „Ženske so pač nekdaj že pikre in ragljaste bile, kakor so nektere še den denešnji; ni res tako, Liza?“

„Hm,“ odgovori ona: „če so ženske pikre, kakor Tobieva žena, saj pa tudi možki něso vsi pohlevni, kakor je bil Tobia!“

„No, no, nič za zlo,“ oča popravi, „saj ne pravim, da bi ravno ti pikra bila.“

Grega na dalje bere: „Tobia, ves reven in bolehen, je menil, da mu poslednja ura že prihaja; zato pokliče svojega sina, in mu za slovo te le nauke da: „Sin! spoštuj svojo mater, dokler živijo, in pomni, koliko so zavoljo tebe prestali. — Kedar ti umerjejo, jih poleg mene pokoplji. — Boga imej pred očmi vse svoje žive dni, da ne boš nikoli v kak greh privolil, ali kaj takega storil, kar bi bilo soper božjo zapoved. — Vbogaime dajaj od svojega premoženja. Imaš li veliko, daj veliko; imaš pa malo, daj tudi malo iz dobrega serca. — Nič ne maraj, moj sin! ubožno sicer živimo, pa bomo vendar le dovolj dobrega imeli, če se Boga bojimo, greha varujemo, in prav ravnamo.“

Sin mu odgovori: „Oča! vse to bom storil, kar ste mi rekli.“ In je tudi mož beseda bil.

Med tem so mati šli za večerjo kurit, in po svojih drugih gospodinjskih opravilih. Grega brati neha in bukve za dnes shrani, oča pa pravijo: „Grega! jaz sem preveč priprostega uma, in ti enako lepih naukov dajati ne znam; pa kar je Tobia svojemu sinu govoril, naj tudi tebi rečeno bo; njegove besede so mi prav iz serca vzete, naj pa tudi tebi k sercu gredò. Zdaj pa

Grega, če ti je po volji, greva nekoličko po polji in poglejva, kako kaj erž cveti, in ali se bo pšenica že skoraj klasovala. — Po poti oča pravijo:

„Grega, veš kaj? — glej, jaz in mati tvoja sva se že postarala. Za vsakim poletjem, bodi si še tako toplo in prijetno, pride vendar le tudi jesen, jesen pa se zimi umekniti mora; tako je tudi naju že starost siliti jela. Dozorela sva, in lehko da naju bo že skorej smert razkrušila, hištvo je doslej srečno napredovalo, něsmo sicer imeli obilnega bogatstva, pa pošteno smo se preživljali, živeža smo imeli dovolj, in tudi potreben popotnik je pri nas lehko zajel. Dolgov, hvala Bogu, smo se varovali, kakor greha; očividno je blagoslov božji pri nas gospodaril, bo pa tudi posihmal, saj ga, kakor upam, z ničemer něsmo odslovili. Samo da, ker, kakor sem djal, najne moči pešajo, bode novih, mlajših moči potreba. Ti, Grega, si sicer korenjak pri naj boljih letih, čerstev in zdrav, v naj lepšem cvetu; ravno zdaj pri tebi mladoletje poletju roko podaja, in nadjam se, da me boš pri gospodarstvi jako nadomestoval. Toda pohištvo na dvojnih ramah zložnej sloni, kakor na enojnih, in gospodar potrebuje gospodinje, kakor desnica levice.“

Grega nekoliko pokašljuje, pa ne spregovori besede.

„Za starše menda na svetu večega veselja ni,“ oča dalje pravijo, „kakor če svoje otroke srečne vidijo, kedar ti že v svoj stan stopijo, in če jim še Bog da, da še svoje vnučeke pestjejo. Grega! ali ne bi tudi ti nama še, z božjo pomočjo, tega veselja naredil? — Kaj se ti zdi, ko bi se — — oženil?“

Grega globoko zdehne, kakor bi se mu bil kamen od serca odvalil, ter rahlo zastavi: „Oča! kar je vam ljubo, je tudi meni drago; vaša volja je bila in mi bo vselej sveta zapoved.“

„Prav tako, ljubi moj sin; saj še pa tudi nikomur žal ni bilo, da je svojega očeta svèt poslušal, in svojim staršem v vseh pravičnih rečeh pokoren bil. Pa ženiti se, ni kar bodi, in dobro ženko dobiti, že celo ne; zakaj premnogi, ki se nepremišljeno v zakonski jarm zaleti, se

opeče, da ga vse žive dni skli. Zakonski jarm po pameti zadet, je lehek in sladek, kdor pa si ga nespametno navali, njega žuli do belih kosti. — Na kteri kraj se boš pa tedaj obernil po nevesto? Imata že morda s kteroj besedo?"

„Tega pač ne, oča, saj veste, da sem vselej in vse le vpričo vas in vpričo Boga ravnal, in vam ničesar prikrival něsem. In kaj takega bi si že celo brez vašega vedenja in privoljenja ne upal. Da, moram reči, da gostokrat so me vabili moji tovarši in verstniki, naj bi za kratek čas z njimi kam šel; tudi sem mnogo žarko moral za to slišati, ker sem se jim umikal, in něsem hotel z njimi po večerih vesovati in pod okna hoditi, celo z zaležancem in svetohlincem so me zmerjali, ker sem raji doma z vami roženkranc molil in potem spat šel. In tudi, česar se ravno ne hvalim, od drugega spola me je včasih doletel prijazen pogled, se mi ponujala mikavna beseda; toda vsekdar so mi tudi na misel prišle vaše besede: „*Noč ima svojo moč.*" „*Kdor rad po noči okoli hodi, ga skušnjava lehko zblodi.*" „*Pred zakonom dolgo znanje, — v zakonu gotovo kesanje.*" i. t. d. Oča, vsekdar ste bili za vse dobro, sosebno za mojo srečo skerbni, zatorej se zanašam, da me tudi v tej reči zapustili ne bodete, ko mi za srečo ali nesrečo gre. Le vi mi izvolite nevesto; zakaj dobro věm, da si je sam boljši izvoliti ne morem, kakor mi jo bodete vi izvolili."

„Prav me v serce veseli, moj sin," pravi Ravnšak, „da so moji nauki pri tebi na tako dobro zemljo padli; vendar pa pomisli, da se za sebe ženiš, in tedaj si moraš tudi sam nevesto poiskati. Starši němajo pravice, v tej reči svojih otrok nikakor siliti, ampak jim le po pameti svetovati; pridni otroci pa si staršev pametne světe hvaležno k sercu jemljejo. Svetovati ti zatorej tudi jaz hočem, kakor naj bolj věm ino znam. — Sploh se reka: „*Botri se dalje ko moreš, ženi se pa bližej ko moreš.*" Ali tè prigovor popolnoma prav ima, nočem ravno terditi; toliko pa rečem, da kdor nevesto iz bližnje okolice jemlje, se lehko sam s svojimi očmi prepriča, kako se vede, kakšna da je, — kdor pa kam dalje po njo gre, mora še le druge popraševati,

kako kaj sluje, in lehko se tudi zgodi, da resnice ne izve. Zatorej poozriva se naj poprej tukaj po bližnji okolici, morda bo že tukaj ktera za te, in ne bo treba dalje iskati. Kaj se ti zdi do Coklinove Treze? je deklina lepe postave, černstva in zdrava, še kaj pametna in se pošteno vede; saj dosihmal še ni bilo ničesar napačnega slišati od nje. Samo da se nekako previsoko in po naj novejši šegi nosi; toda na tem že ni toliko, ko se lehko, ker je premožnih staršev edina hči. Tudi še marsiktere druge bi se rade tako nosile, toda nĕmajo pod palcem. Kaj praviš Grega, bi li bil ti pri volji, ako te ona hoče?"

„Kakor vi rečete, oča," odgovori Grega.

„Pa saj jih je še več. Verla deklina je tudi Kovačeva Franca, urna ko vertavka, delavna, pa tudi jezika nĕma podrašenega. Imela je tudi že lanski in predlanski pust snubce, pa vsak je še neki dosihmal pri njej po praznem mahnil. Ali ne bi tudi ti šel poskušat?"

„Oča, Laznikov Peter, ne ravno silno bogat, pa toliko bolj priden ino zlo pošten mladenič jo je snubil, pa ga ni hotla, kar bi ji še utegnilo žal biti. Zdi se mi, da je nekoliko izberljiva, in tudi jaz bi jo morda enako steknil, zato raji ne poskušam. Pravijo tudi, da prerada pleše; jaz pa sem slišal, da *deklina, ki veliko plesiš pomete, ne bo dobra zakonšica.*"

„Morda pa Svetlinova Ančka? Kolikor mi je znano, jo tudi še kaj čislajo; samo da dote pa ne bo velike imela, ker je nje oče, ki je tam le pred pustom umerl, preveč pil, mati njena pa, tudi že rajna, ni bila naj bolji gospodinja, menda naj več za to, ker je mislila, da je poleg zapravljivca ves trud, vse ubijanje zastonj. Kaj pa ti misliš?"

„Bog me vari, koga na sumu imeti; pa vendar je gotovo, kakor vi sami pravite, da se otroci radi po starših veržejo. In pa to sem tudi že slišal, da je Ančka nekako jezava, in da se ravno veliko ne ustavlja, če jo fantov kter s seboj v kerčmo vabi. To in tako mi pa noče zlo po godi biti."

„Kako ti pa kaj Županova Jerka dopade? Meni se dozdeva zlo pametna, pridna kot mravlja, tiha ko piška in kot ovca pohlevna.“

„Da, oča, tudi meni tako, toda pravijo, da je sirota bolehna. Lani jo je nek Orehovčev Luka iz Podgorja snubil. Vse je djalo: Srečna Jerka! k tako dobremu stanu pride, in pa še tako verlega ženina dobi! Ona je pa drugače mislila. „Bolehna sem že zdaj, je djala; berž ko ne, bi bila potem še bolj. Bolje terpeti in nositi en sam križ, kakor jih več sam sebi in drugemu nalagati.“ Ko bi sirota le bolj terdna bila, bi se pač srečen lehko imenoval, kdor bi njo za ženko dobil! Tako pa menim tudi jaz, da res prav, in prav lepo ravna, ker prostovoljno v samiškem stanu živi.“

„Ravno mi na misel prihaja Golobova Cilika, zala, čerstva, zdrava devica, kakor vertnica cveteča; premožnih staršev hči, pa vendar pridna in skerbna, da nikoli ne praznuje; zraven pa tudi ponižna, priljudna, bogaboječa, radodarna in serca usmilenega, tako da jo sploh sveti Notburgi primerjajo. Ta bi bila pač za te, Grega; kaj ne?“

„Bi pač tako ne!“ Grega zdehne, „toda je pa to le: saj veste oča, da je imela snubcev verlih in poštenih na cente, malopridnih pa tako vsak ve, da je vreden ni, in ji tudi blizo ne gre; pa vsakemu je naravnost odgovorila, da ima že ženina, komu je večno ljubezen in zvestobo obljubila, in mu jo tudi neoskrunjeno ohraniti hoče. Pravijo tedaj sploh, da hoče nevesta Jezusova živeti in umreti, in tudi jaz ne dvomim, da je temu gotovo tako.“

„Bo že res tako,“ oča odgovorè, „in tedaj si je ona naj bolji del izvolila, in iz serca ji moramo privošiti takega ženina, pa tudi Jezusu tako nevesto; in velik greh bi bil, ako bi mu jo odvračati se prederznoli. Bog ji le daj, da ji devištva venec vedno zeleni, dokler ga ji nebeški ženin v nezvenljivo nebeško krono ne spremeni!“

„Pa tudi Dragarjeva Zalika meni zlo dopada, Grega, če ravno se od nje le malo, ali celo ničesar ne pripoveduje; in da je tako nepoznana, je, kakor se meni

dozdeva, le tè vzrok, ker je ubožna in pa sramežljiva in ponižna. Saj tudi violica naj raji v tihi samoti cveti, pa je vendar zlo čislana, in kdor jo najde, jo vesel uterga, poduha, ter jo za klobuk ali v nedrije vtekne. Kaj pa ti praviš, Grega?

Grega, kteremu je pri teh besedah serce klopotalo in persi navzdigovalo, odgovori z glasom nekoliko trepetočim: „Oča, jaz sem čisto vaših misli. Zalika je sicer uboga, toda silno modre glave in pa pridna. To vem od tod, ker so jo povsodi, kderkoli je služila, zlo radi imeli in se skoraj pipali za njo. Smelo bi se reči, da je Bog vsako hišo, pri kteri je služila, zavoljo nje blagoslovil, kakor nekdaj na Egiptovskem Putifarjevo hišo zadel Jožefa. Pa pri vsem tem se ona vendar ni nikdar za več štela, kakor za ubogo, uborno deklo. Zalika ima preblago serce in izverstno otroško ljubezen do svoje matere.

To vem od tod, ker je predlanskim njena mati zbolela, in je ona svojo dobro službo pri bogatem Gradišniku popustila, in svoji materi streč šla, in ji še den denešnji streže, ker še ni popolnoma okrevala, čeravno je Gradišnik že nekrati po njo poslal, naj bi zopet k njemu nazaj služit prišla. Zalika je tudi prebrisane glave za gospodinstvo, ker vse pohištvo, dasiravno ni veliko, pa jih vendar le precej na skledo hodi, skoraj sama tako ravna, da za silo vendar le izhajajo; in tudi Gradišnik sam pravi, da se je v vseh rečeh med vsemi na njo naj ležej zanesel. In kar mi pri njej naj bolj dopada, je pa njena tiha, istinita pobožnost. Kedar le more, tudi ob delavnikih k sveti meši pride, pri spovedi je skoraj vsako mlado nedeljo. Pravijo tudi, da pri velikonočnem spraševanji naj bolj odgovarja, tako, da jo gospod fajmošter navadno pohvalijo, kar pa ji, kakor se ji že na obrazu pozna, nekako težko dene. Naj bi ravno ne imela čisto nikake dote pričakovati, vendar mislim, da njena bistroumna glava, njene pridne roke, in pa njeno blago, pobožno serce več veljajo, kakor vsaktèrna juterna. Oča! ako jo vi hočete za sneho, jaz bi jo prav rad za — — nevesto. — — Samo, če bo le tudi ona pri volji. To bi

jo tudi utegnilo zaderževati, ker še njena mati ni popolnoma ozdravila.“ —

„Grega! ravno mi na misel gre,“ govorè oče, „kar so gospod fajmošter tam le po zimi pridigovali, ko so od zakonskega stanu govorili, rekoč: „Kdo bo najdel serčno, verlo ženko? On jo bo najdel, ki se Boga boji, v samiškem stanu pošteno živi. Dobra ženka je božji dar. — Ktera bo najdla žlahtnega moža? Ona, ki po deviško živi; kajti po poti greha se v srečen zakon ne pride. *Kder je greh starejšina, tam pridnega zakona ne bo.*“ Srečen ženin, ki ima brajdelc za klobukom, serce nedolžno pa v persih! Blagor nevesti z zelenim vencem na glavi, z deviškim poštenjem k altarju!“ Dalje so rekli: „Kdor hoče v srečen zakon priti, se ne sme po denarje, ne po golo lepoto ženiti, ne možiti, marveč si ima pridno, bogaboječo tovaršico poiskati, — si izvoliti pametnega, pravičnega tovarša. Naj bolji juterna je pošteno serce, glava modra, ino pa roke dela vajene.“ Glej vse to in tako se nad vama skoraj do pikice vjema, in ne dvomim, da vama bo Bog skupaj priti in v zakonu srečno živeti dal; in kar mene zadeva, v tvojo izvolitvo prav iz serca privolim, in te svojega blagoslova zagotovim. Za dnes pa naj bo od tega dovolj.“ Med tem sta se domu nazaj vernila, in gresta živinici polagat.

Ravnopoljci pa něso le samo pobožni in pogosto v cerkvi, marveč tudi dobre volje ne sovražijo, toda poštene. In ravno ta je prava pobožnost, pravo keršanstvo, ki ni le samo znotraj cerkvenega zidovja, ampak človeka tudi iz cerkve vunkaj na dom, na njegovo poslovanje in tudi na dobro voljo spremlja, tako, da človek moli, kedar je za delo čas, pa se tudi v časih v Gospodi razveseljuje. Vesel človek pa rad poje, in ravno petje je v Ravnopolji doma. V cerkvi se svete pesmi glasijo, da menda nikder tako. Pojejo pa ne kar ženske, kakor je skoraj sploh v navadi, ampak tudi možki. Vsi imajo gerla za petje vbrane kakor strune. Tudi v tem se vidi, kaj njih stari školnik in pa gospod fajmošter veljata.

Pojejo pa tudi pri dobrih voljah zdravičke in čedne kratkočasnice, kakor mi jih je nekaj znanih, na primer:

Lilja in vertnica.

1.

Oj bodi pozdravljen mi vertec zeleni!
Vsa pisana mu je ograja,
Duhovi puhtijo iz njega mileni,
Da lepši ne 'z zlatega raja.

2.

Vertnar pa na vertu zelenem je vsadil
Dve rožici čudne lepote;
Pred severom obedve skerbno zagradil,
Obvarvat' ji vsake merzlote.

3.

Prijazno se solnce spomladno ozira
Na rožic napete glavice;
In vsaka mu serčece svoje odpira,
Smehlja se mu sladko nje lice.

4.

Cvetlica, ki perva se krasno razcveta,
Se lilija nam imenuje;
Nje krona bo lepši od leta do leta,
Nje perje se kar ne osuje.

5.

In druga cvetlica je vertnica bela,
Snežene zares je blišave;
Nad druge kraljuje cvetlice vesela,
Ni lepše od njene dišave.

6.

Merčesje da lilije kde ne razjeda,
Varuje jo roka vertnarja;

Njo gleda nja pazno oko ino gleda,
Kak hitro zaznava se zarja.

7.

Dišave pa vertnici beli prežlahne
Žar solnca poletnega daja;
Vročine da hude nje glav'ca ne vsahne,
Njo dežek pohleven napaja.

8.

Približa se praznik presvet'ga Telesa.
Spomin neizmerne ljubave
Obhajat', dajo zelenjavo drevesa,
In rožice svoje lepave.

9.

Vertnar se po vertu zelenem sprehaja,
Ozira na svoje cvetlice,
Gospoda, ženina nebeškega raja,
Ki vredne bi bile družice.

10.

Tu vertnica svojo krasoto razgrinja,
Tam lilja prekrasno leskeče;
V nju rosi se juterno solnčece vtrinja,
Ni rož'ce vertnarju bolj všeče.

11.

Naj Jezusa Kri, Telo b'la bi češena,
Kar serce želi si vertnarja,
Zdaj lilija z vertnicoj v venec spletena,
Bliskeče iz srede altarja.

II.

V nedeljo po božjem Telesi po večernicah se zopet vsi trije pod imenovano lipo znidejo, in Grega po navadi bukve v roke vzeme, ter ondi dalje bere, kder je pred tremi dnemi nehal:

„Ubogemu, slepemu in pa tako v voljo božjo vdanemu Tobiu še pa ni ura dotekla, kakor se mu je dozdevalo. Ne bi bil verjel, da še bo toliko veselja doživel nad svojim sinom, kakor mu ga je zares dobri Bog še namenil. — V poprejšnjih letih, ko je Tobia še začemen (premožen) bil, je nekemu Gabaelu v Ragezu, Medianskem mesti, deset talentov srebra na dolžno pismo posodil. Zdaj mu na misel pride, da bi mu ti denarji, ko bi jih nazaj dobil, zlo zlo prav hodili. Zato reče svojemu sinu: „Skerbi, kako do njega prideš, in prejmeš od njega imenovano težo srebra, in mu nazaj daš njegovo dolžno pismo.“

„Kako je pač dobro, reče Ravnšak, če si človek, dokler je še pri zdravji in moči, kak krajcar prihrani, in ga pri kakem zvestem prijatelji založi, ker ne vé, kaj ga na stare dni najde. Naj bolj pametno pa je, če si pri Bogu zalogo naredi, ker pri njem nikoli nič izgubljenega ni. Oboje pa je storil Tobia.“

„Mladi Tobia pa svojemu očetu odgovori: „Kako bi te denarje izterjal, tega pač ne vém. Gabel mene ne pozna, jaz njega ne. Kakšno znamenje mu hočem dati? Pa tudi poti na Mediansko ne vém.“

Na to oča odgovori, rekoč: „Saj imam še njegov rokopis pri sebi, ko mu ga boš dal, ti bo berž vernil. Zdaj pa pojdi in poiši si zvestega človeka, ki pojde za plačilo s tebo, da denarje nazaj dobiš, dokler še živim.“

Tedaj je mladi Tobia šel in je najdel zalega mladeniča stati prepasanega in kakor na pot pripravljenega. Ker ga ne pozna, da je angel božji, ga kakor človeka prijazno pozdravi, se z njim v marn spusti in izvé, da je ravno tje namenjen, ter ga prosi, naj počaka, dokler vsega tega svojemu očetu ne povė. Tedaj gre Tobia noter, in stari Tobia, to slišati, se začudi, ter da mlade-

niča prositi, naj bi k njemu prišel. Noter pridši Tobia pozdravi, rekoč: „Veselje ti bodi!“

In Tobia je djal: „Kaškno veselje mi bo, ker v temi sedim, in svitlobe neba ne vidim?“

• Mladenič pa mu je rekel: „Serčen bodi, prav blizo je, da te bo Bog ozdravil.“

Tobia mu je tedaj rekel: „Boš li zamogel pripeljati mojega sina do Gabela v Rages, Mediansko mesto? In ko nazaj prideš, ti bom dal tvoje plačilo.“

Angel Rafael pa mu je rekel: „Jaz ga bom peljal, in ti ga spet nazaj pripeljal.“

In Tobia je djal: „Prosim te, povej mi, iz ktere hiše, ali iz kterega rodu si ti?“

Rafael pa pravi: „Ali išeš rodu najemnikovega, ali najemnika samega, kteri naj s tvojim sinom gre? Da si pa kde v skerbi ne boš: „Jaz sem Azaria, sin velikega Anania.“ *)

„Tukaj je zvezdica ali opazka,“ pravi Grega, „zaslišimo. kaj pomeni: „Zdaj mi je še le jasno,“ pravi Ravnšak, „zakaj se Rafael pa Azaria, sin Ananiev, imenuje, kar se mi je poprej nekako čudno zdelo; teda sem se vendar vsakega dvoma varoval; zakaj, kar je v sv. pismi zapisanega, moramo verovati, če ravno vsega ne razumimo.“

„In Tobia je odgovoril:“ Grega dalje bere, „Ti si imenitnega rodu; pa prosim te, ne vzemi za zlo, da sem hotel vedeti tvoj rod!“

Angel pa mu je odgovoril: „Jaz bom tvojega sina zdravega tje peljal, in ti ga zdravega nazaj pripeljal.“

---

*) „Azaria“ se pravi „Božja pomoč,“ „Anania“ pa „Božje usmiljenje.“ Pomen je tedaj tè le: Jaz sem od neskončno usmiljenega Boga tebi poslani pomočnik. Rafael je tedaj resnico govoril, toda prikrito, da ni Tobievih prestrašil. Sv. Avguštin pravi: „Ako bi bil tisti, ki se je Tobiu v podobi mladeniča prikazal, rekel: „Jaz sem Rafael;“ bi bili vsi ostermeli, in on bi ne bil mogel službe opraviti, ki mu jo je Bog naročil. Ker si je tedaj Tobia s svojo miloserčno ljubeznijo zaslužil, da bi njegov sin angela za spremljevavca imel, on pa sam ozdravljen bil, se mu je angel moral prikriti.“

Tobia je djal: „Srečno hodita, Bog bodi na vajnem poti, in njegov angel vaju naj spremlja!“

Ino ko je bilo za odhod vse pripravljeno, sta odrinila.

Ko sta pa odšla, je jela Ana, ki je bila kakor druge matere, ki so navadno v svoje otroke preveč zaljublene, tarnati in jokati, in Tobiu očitati, rekoč: „Pač něsi jenjal, da si najne starosti podporo vzel in proč pognal! Oj da bi teh denarjev nikoli ne bilo! Saj sva bila zadovoljna pri svojem ubožtvi, in sva to za bogatstvo imela, da sva videla svojega sina.“

In Tobia ji je rekel: „Nikar se ne jokaj! Najni sin bo zdrav tje prišel, in se bo zdrav k nama vernil, in tvoje oči ga bodo videle. Jaz najmreč verujem, da ga dober angel spremlja, in vse dobro obrača, kar se z njim godi. Na to se je nekoliko pomirila.“

Angel in Tobia potujeta, in dojdeta, ko se pervi den nagne, do prenočiša ob bregu velike Tigride. Tobia se pripravlja, si v reki noge skopat, kar se mahoma silno velika riba iz vode proti njemu zažene, tako da prestrašen na ves glas zavpije in svojega tovarša kliče, naj mu pomagat hiti. Angel pa ga pomirjuje, rekoč: „Ne boj se je, temoč primi jo za ušesa in potegni jo na suho.“ In ko jo je na suho izvlekel, je jela pred njegovimi nogami trepetati. In angel mu dalje veli: „Iztrebi to ribo, in si ohrani serce, žolč in jetra, ker so dobre zdravila zoper mnogotere bolezni in nadloge.“ Ko je to storil, je potem kos ribe spekel, da sta ga použila; drugo pa sta osolila, in za popotnico s sebo vzela, kolikor bi jima bilo zadosti do Rageza, Medianskega mesta.

Dalje potovajè Tobia Rafaela vpraša, rekoč: „Prosim te, brat Azària! povej mi, kakošno zdravilno moč ima tisto, kar si mi od ribe shraniti ukazal?“

Angel odgovori: „Ako kosec oserčja na žarjavico položiš, prežene po zaupanji v Boga in molitvi vse hudobne moči od moža ali žene, da ne morejo škodovati in se tudi ne več povierniti. In žolč prežene belno ali mreno z oči, ako se z njim namažejo.

Ko sta že dolgo časa potovala in je bilo zopet ostati treba, pravi Tobia: „Kde hočeš, da ostaneva?“ Angel odgovori: „Tukaj je nek mož, Raguel po imeni, tvoj sorodnik, in tè ima edino hčer, z imenom Sara. Tebi gre vse njegovo premoženje, in ti jo moraš za ženo vzeti, ker ni nijenega sorodnika razven tebe, in ker mora ona, ki je dedinja (erbinja) po očeti, po postavi Mojzesovi z možem svoje rodovine omožiti se. Snubi jo tedaj pri njenem očetu, in ti jo bo dal za ženo.“

Na to je Tobia odgovoril: „Pravijo, da je bila že sedmim možem vdana, in so vsi pomerli; pa tudi to, da jih je hudi duh pomoril. Zato se bojim, da bi se kde tudi meni kaj takega ne prigodilo, in da bi tako svojih priletnih staršev, ker sem njih edini otrok, za britkosti del pod zemljo ne spravil.“

Rafael pa na to pravi: „Poslušaj me, in ti bom povedal, do kterih hudič oblast ima. Do tistih najmreč, ki tako v zakon stopijo, da Bogu slovo dajo, in ga iz svojega serca odženò; ki le zadel mesenih sladnosti v zakon stopijo, in svoji poželjivosti tako strežejo, kakor konj in mezeg, ki pameti němata; črez take ima hudič oblast. Taki so bili vsi, ki so jo poprej imeli, zato je pa tudi něso bili vredni. — Ti pa, kedar jo boš vzel za svojo ljubo zakonšico, tri dni nič drugega ne počinjaj, kakor da z njo moliš. Pervo noč, ko bota skupej, in boš ribje oserčje zažgal, bo puhtela tudi vajna molitev proti nebesom, in bo pregnana vsa hudobna moč. Drugo noč pa bodeš v družbo svetih očakov sprejet, to je, po svoji zderžnosti boš vreden, udeleževati se obljub, ki so bile dane svetim očakom Abrahamu, Izaku in Jakobu, da bo iz njihovega zaroda izhajal naj svetejši, Zveličar svetà. In tretjo noč boš blagoslov božji dosegel, da zdrave in svete otroke dobita. Ko pa tretja noč preteče, vzemi devico v strahu gospodovem k sebi, bolj iz ljubezni do otrok, kakor pa gnan od poželjivosti, da se po tebi Abrahamov zarod množi, in se tako blagoslova božjega udeležiš.“

„Je pač res,“ pristavi oča Ravnšak, „da hudič oblast ima do tistih, ki iz same poželjivosti in sladoželjnosti po zakonu hrepenijo, in ker ga dočakati ne morejo, se pogosto že v samiškem stanu tako vedejo, kakor se še zakonskim nikoli ne spodobi, in tako sv. Duhu slovo dajo, hudemu duhu pa svoje serca odprò. Zato je pa tudi toliko nesrečnih zakonov, sosebno takih, ki so se pred zakonom dolgo radi imeli, ko bi še tako ne bili smeli; potem so soper voljo božjo, in tedaj po nevrednem zakrament zakona prejeli, in v zakonu se jim poprejšnja pregrešna ljubezen hitro ohladi, dostikrat še prej, kakor lepota trupla zgine; in namesti, da bi se zdaj ljubili med sebo, pa drugemu do drugega merzi, hudič med nje sum in sovražtvo seje; že tukaj se jim zakon v pekel spremeni, in taki zakonski so sami svoji živi rogači.“

Oča utihne, in Grega, ki je vse to genjenega serca poslušal, dalje bere: „Tedaj stopita Rafael in Tobia v hišo Raguela, ki nju prav prijazno sprejme. In ko je Raguel Tobia ugledal, je rekel Ani, svoji ženi: Kako podoben je tè mladenič mojemu sorodniku Tobiu! In ko je bil to izgovoril, je djal: „Mladeniča, naša brata, od kod sta?“

In sta odgovorila: „Iz Neftaljevega rodu, iz sužnosti v Ninivah.“

In Raguel jima je djal: „Poznata Tobia, mojega sorodnika?“

In sta djala: „Dobro ga poznava.“

In ko je veliko dobrega od njega govoril, je rekel angel Raguelu: „Tobia, po kterem prašaš, je oče tega.“

To slišati, ga Raguel objeme in poljubi in razjoka ob njegovem vratu, ter pravi: „Blagor ti, moj sin, ker si sin dobrega in predobrega moža!“

In Ana njegova žena, in Sara, njujna hči ste se tudi solzile. Ko so se pa pogovarjali, je Raguel ukazal ovna zaklati in omizje napraviti. In ko ju je za mizo spravljal, je Tobia rekel: „Jaz dnes tukaj ne bom ne jedel ne pil, dokler moje prošnje ne uslišiš, in mi ne obljubiš dati Sare, svoje hčere.“

Raguel, to slišati, se prestraši, ker je vedel, kaj se je zgodilo sedmim možem, ki so jo hotli za ženo imeti, in se je jel bati, da bi se kde tudi temu kaj takega prigodilo. In ko je pomišljeval, in na njegovo prošnjo nijenega odgovora ni dal, mu je Rafael rekel:

„Nikar se ne boj, je temu dati, ker temu, ki se Boga boji, gre tvoja hči za ženo; za to je nijeden drugi ni mogel imeti.“

Tedaj Raguel spregovori: „Ne dvomim, da je Bog moje prošnje uslišal, in se milo ozerl na moje solze, in verujem, da vama je za to k meni priti dal, da bi se ta v mojem zarodu omožila po Mojzesovi postavi; zato nikar ne dvomi, da ti jo bom dal. In je prijel svoje hčere desno roko, in jo je djal v desno Tobievo, rekoč: „Bog Abrahamov, Bog Izakov in Bog Jakobov bodi z vama, on naj vaju zveže in dopolni nad vama svoj blagoslov!“ Potem pa, ko so naredili ženitveno pismo, so gostovali ter Boga hvalili.

Kedar pa je Tobia na večer stopil v spavnico k svoji zaročnici, je zvesto vse storil, kakor mu je bil angel naročal. Vzel je iz svoje torbe kos ribjega oserčja, ter ga je v Boga zaupajè na žarjavico položil in devico opominjal, rekoč:

„Sara! poklekniva, ter prosiva Boga dnes, jutre in pojutrešnjem, ker te tri noči se z Bogom skleneva; in kedar tretja noč mine, še le v božjem imeni zakon nastopiva. Midva sva najmreč otroka svetnikov, in se ne smeva tako združiti, kakor neverniki, ki Boga ne poznajo.“ In Tobia je molil, in Sara z njim: „Gospod, Bog naših očetov, naj te hvalijo nebesa, in zemlja, in morje, in studenci, in reke in vse tvoje stvari, ki so v njih. Ti si Adama ustvaril iz ila zemlje, in si mu dal Evo v pomoč. In zdaj Gospod, Ti veš, da něsem svoje neveste iz sladoželjnosti za ženo vzel, ampak samo iz ljubezni do zaroda, po kterem naj se Tvoje ime hvali vekomaj.“ Tudi Sara je rekla: „Usmili se naju Gospod! usmili se naju, da se oba skupej zdrava postarava!“

Zjutraj pa, že ob petelinovem petji je Raguel ukazal svojim hlapcem priti, da bi jamo izkopali. Rekel je najmreč: „Morda se je temu ravno tako zgodilo, kot onim sedmim možem, ki so bili poprej zaporedoma z njo poročeni.“ In ko je bila jama izkopana, se je Raguel vernil k svoji ženi, in ji je rekel:

„Pošlji eno izmed dekel, in naj pogleda, če je mertev, da ga pokopljem, preden se den zazna.“

Kedar pa dekla rahlo v spavnico prisveti, najde obadva zdrava in nepoškodvana mirno pospavati. In ko se ta z veselim oznanilom poverne, sta Raguel in Ana Gospoda hvalila, rekoč: „Hvaliva Te, Gospod, Bog Izraelov, ker se ni zgodilo, kakor sva mislila; zakaj skazal si nama svojo milost, in odgnal si od naju sovražnika, ki naju je preganjal, in usmilil si se dveh edincev (Tobia je bil svojih staršev edini sin, in Sara svojih edina hči). Stori Gospod, da Te bota še bolj popolnoma hvalila, in da Ti bota dar Tvoje časti za svoje zdravje dajala, da vse ljudstva spoznajo, da si Ti sam Bog na vsej zemlji.“

In zdajci je Raguel svojim hlapcem ukazal, da naj zasujejo jamo, ki so jo bili izkopali, preden bi se den zaznal. Svoji ženi pa je rekel pojedino narediti in vsega pripraviti, kar je popotnim za brašno treba. In Raguel je Tobia silno prosil, da bi dva tedna pri njem ostal. Od vsega pa, kar je Raguel posedel, je dal polovico Tobiu, in je naredil pismo, da naj tudi druga polovica, ki po nju smerti še ostane, Tobiu v last pride.

Ko Grega do tukaj pričita, pride Goričan, bližnji sosed, pameten, pošten in sploh čislan mož, ker so ga oča Ravnšak zjutraj, ko sta iz cerkve skupej domu šla, naprosili, da naj bi dnes popoldne Gregorja k Dragarjevim spremil, in mu pomagal Zaliko snubiti; zakaj na ženitveninah je bil on navadni starejšina, ker je ob takih prilikah besedo naj bolj postaviti znal.

„Dober den!“ pozdravi Goričan, „kaj pa Grega bere? menda že kaj lepega; že na obrazih se vam pozna, da ste genjenega serca.“

„Da,“ odgovori Ravnšak, „Bog vas sprijemi, sosed! kraktočasili smo se, in ravno je Grega iz zgodovin sv. pisma bral, kako je angel Rafael mlademu Tobiu pomagal, da se je srečno oženil. Koliko lepa prigodba! Pač srečen tak zakon, kder je angel božji starejšina! Sosed Goričan, bodite tudi vi našemu Gregorju tak starejšina!“

„Oča Ravnšak!“ pravi Goričan, „angel božji je, kakor se mi zlo dozdeva, že tako pri vaši hiši, da si ga ravno ne vidite; zakaj kder se beseda božja prebira in posluša, kder take kratkočase imajo, kakor pri vas, tje gotovo tudi angeli božji radi zahajajo. Menim tudi, da nihče drugi, kakor angel božji, ni serca Gregorjevega nagibal, da si je tako zalo, pošteno, čisto devico izvolil, kakor je Dragarjeva Zalika. Kako lepo, in rekel bi, čudno se pač vjema prigodba od Rafaela, Tobia in Sare s tem, kar sva midva zdaj namenjena storiti! Zato pojdiva v božjem imeni!“

„Hodita srečno,“ rečeta še za njima oča in mati, „Bog bodi na vajnem poti, in njegov angel vaju naj spremlja!“

Grega in Goričan dojdeta do Dragarjevega doma. Ravno je Zalika nedaleč od hiše domači dve kravici pasla, in si popevala, tako lepo, da jima ni dalo drugače, kakor da sta postala in poslušala, toda tako, da ju ni zagledala. Pela je pa to le pesmico:

Devištva lepota in vrednost.

1.

Le vnemaj, le vnemaj se serčece moje!
Da jezik lepo od devištva mi poje.
„Kak' lep je pač čisti rod v svoji svitlosti!
Spomin nja je večen,“ je večne vrednosti.

2.

Pač lepa je lilije bela blišava,
Mladen'čev pa lepši še čista lepava.

„Kak lep je pač čisti rod v svoji svitlosti!
Spomin nja je večen,“ je večne vrednosti. *)

3.

Prežlahtno nam vertnice bele dišijo,
Deviške dušice še lepši puhtijo.

4.

Pošteni mladen'či in čiste device
So cerkve katoljške prežlahtne cvetlice.

5.

Teh rožic je Jezus, vertnar ljubeznivi,
Pa tudi prijatelj in varh milostljivi.

6.

Naj raji med liljami On se sprehaja;
Naj ljubši med rož'cami mu je ostaja.

7.

Varuje jih, in je z milostjo napaja,
Oživlja in z duhom nebeškim navdaja.

8.

Deviških duš ženin se On imenuje,
Z nebeško jih krono tam gor obdaruje.

9.

Deviškim dušicam so angeli svati,
In čiste ljubezni Maria je mati.

10.

Kdo najdel pa bo tu pošten'ga mladen'ča,
Nedolžnosti cvetje ki glavo mu venča?

---

*) Zadnji dve verstici, deloma besede sv. pisma, se pri vsakem odstavku panavljate.

11.

Devica, ki slana pregrehe nemila
Ji cvetja deviškega ni še vmorila.

12.

Ki Jezusa 'ma za tovarša mladosti.
Zapira serce vsej pregrešni sladnosti.

13.

Oj srečen! kdor najde tu zalo devico,
Na poti življenja zvesto tovaršico.

14.

On najdel jo bo, ki Mario devico
Časti in jo 'zvoli za svojo družico.

15.

Zatorej ohran'te mladen'či, device!
Nemadežne Jezusu svoje dušice.

16.

Oh bodite vredni vselj tega vertnarja!
Naj spremlja deviški ven'c vas do altarja!
„Kak' lep je pač čisti rod v svoji svitlosti!“
Slaviti ne morem ga nikdar zadosti.

Ko je Zalika utihnila, je Goričan spregovoril: „Pesmica je lepa, pa še lepši je serce device; Grega, ti si jo prav zadel. Pojdiva le do matere v hišo.

„Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ pozdravita v hišo stopivši.

„Amen na veke!“ odgovori Dragarica, ki je za mizo sedela, krog nje pa troje mlajših otrok, ki so ji ravno pripovedali, kar so dnes gospod fajmošter pri keršanskem nauku od Egiptovskega Jožefa in njegovih bratov govorili.

„Kaj posebnega mora biti,“ ona popraša, „da vidva dnes v našo revno bajtico prideta? S čem bi se vama uslužila?“

„Res nekaj posebnega je,“ pravi Goričan, „toda nič hudega. Prav lepo vas bova za nekaj prosila, nikarte nama najne prošnje ne odrecite!“

„Kratko nikar,“ Dragarica odgovori, „če je le v v moji moči vama ustreči; pa s čem bi jaz uboga sirota vama ustregla?

„Prav lehko, mati!“ reče Goričan. Glejte na vašem vertu cveti rožica, lepa, zala in dišeča, kakoršne v soseski ni. To rožico je pa Ravnšakov Grega, ki je prav bistrega očesa, zapazil. In ker na Ravnšakovem tudi le taka raste, in je samici tako dolgočasno in otožno, sva prišla vas lepo prosit, da bi mu privolili, to vašo cvetlico iz vašega pa na Ravnšakov vert presaditi. — Jelite, da ne bodete branili!“

„Jaz vas ne razumim, oča Goričan, usedite se le sem za mize, ter povejte mi bolj po domače, kaj bi radi,“ pravi Dragarica.

„Ančka, Matiček in Zefka, vi pa za Zaliko in živinico poglejte,“ veli otrokom.

Na to prime Goričan Gregorja, ki je med tem ves erdeč postal, in oči sramežljivo v tla obračal, za roko, ga pred sebo za mizo pelja, Dragarici ravno nasproti posadi, ter pravi: „No, da vam brez prilike in ovinkov povem, kaj je nja prošnja: „Glejte, mati Dragarica! tu je Grega Ravnšakov, poštenih in premožnih staršev edini sin, mladenič verlega zaderžanja, kakor ga poznate sami, in ga pozna vsa okolica, zato bi bilo tudi odveč, ako bi ga še dalje hvalil. Gregorjeva, kakor tudi njegovih jakih staršev želja in prošnja je, da bi mu vi Zaliko, svojo starejšo hčer, verlo devico, ki je takega ženina vredna, za nevesto dali.“

„Vi se šalite, oča Goričan,“ odgovori Dragarica, „ne verjemem, da bi Ravnšakov Grega, kteremu se naj lepši in naj bogatejši dekline v okolici ponujajo, za našo priprosto in ubožno Zaliko maral.

„Ne tako, Dragarica,“ pravi Goričan, „midva ne iševa denarja, temoč le pridne, poštene neveste in gospodinje; kaj ne, Grega?“

„Da, mati,“ odgovori Grega. „Zalike blago, pobožno serce, umna glava ino pa delavne roke, to je meni dote dovolj, in moj oča in mati, ki vas lepo pozdravljajo, so ravno takih misli. Jaz išem pridne gospodinje, in taka bo Zalika, in, kolikor mi je znano, je že zdaj.“

„Moram reči, in bodi Bogu jezero in jezerokrat hvala!“ pravi Dragarica, „Zalika je poštena in bogaboječa, in mi je bila pri našem malem pohištvi, sosebno v moji bolezni, in je še zdaj moja desna roka, in ko bi temu tako bilo, prav težko bi jo pogrešala. Pa ravno za to, ker jo rada imam, ji tudi privošim, ako jo sreča iše, in bi nė bilo prav, ko bi jaz za sebe bolj, kakor za njeno prihodnost skerbela. Pa govorita z njo, kaj ona sama poreče, saj ravno zdaj pride.“

Zalika v hišo stopi, in, videti ta dva, nekoliko osolpnjena za dvermi obstoji, in ker jo pozdravljata, ju zopet pozdravi, ter praša mater, ali bi že večerje pristavila.

Goričan pa ji v besedó seže, rekoč: „Počakaj le Zalika nekoliko z večerjo, nič ne dene, če se vam nicoj nekoliko zapozni; zakaj v takej zadevi, kakor dnes, se ne znidemo spet tako hitro. Usedi se le nekoliko sem k materi, imamo nekaj besed s tebo govoriti.“

Zaliko erdečica spreleti, ter se nekoliko obotavlja; ker pa ji mati mignejo, se usede.

„Zalika!“ začne zdaj Goričan, „midva sva izvedla, da imate pri vaši hiši neko drago reč, kakoršne v vsi soseski ni, in ravno te reči pri Ravnšakovih zlo zlo potrebujejo in želijo, in silno bi žalovali vsi, ako bi tega, česar tako serčno želijo, ne zadobili. Zato sva midva sem k vam prišla, ter sva naj poprej tvojo mater prosila za to drago reč. Mati pa so nama djali, da kar njih zadene, bi bili že pri volji, to drago reč uterpeti, če ravno bi za njih bila velika izguba; pa to izgubo bi že prenesli, zato, ker Ravnšakove, sosebno pa Gregorja zlo čislajo; toda ta draga reč ni v njihovi, ampak v tvoji oblasti, Zalika; tedaj je zdaj na tebi, da tudi ti privoliš.“

Kaka bi nek ta reč bila? „Zalika sama pri sebi pa vendar na pol glasno govori, draga reč in v moji

oblasti, jaz pa ničesar dragega němam. In da bi si ravno imela, če bi pa mama to izgubo neradi terpeli, tedaj bo že, kar mene zadeva, težko kaj."

„Zalika!" pravi Goričan, „nič ne bodeš na izgubi, druga, ravno taka draga reč se ti bo nazaj povernila in tudi tvoja mati bodo, kakor so že djali, s to menitvo zadovoljni."

„Kar je mami pràv," reče Zalika, „je tudi meni, pa vendar bi rada vedla, s čem bomo menjevali?"

„Vidiš Zalika!" pravi Goričan, ter prime njeno roko, in jo v Gregorjevo položi, „za to le. Ti daš svojo roko Gregorju, Grega pa tebi svojo. Te dve roki ste druga druge popolnoma vredni, in po tem takem, Zalika, kakor sem djal nikar nič něsi na izgubi, in vi, mati Dragarica tudi rečete: da. Ni res tako?"

Zalika vsa osolpnjena, in obraza, kakor kuhan rak, erdečega, se na mater ozre, kakor bi jih vprašala, kaj bi to pomenilo; zakaj beseda, ki jo je hotla spregovoriti, ji zastoji.

Mati ji pa mignejo, ter spregovorè: „Zalika, jaz mislim, da bi bilo prav za te, toda stori, kakor hočeš."

Na to se Zalika matere okoli vratu oklene, solze jo polijejo, zdihovajè in ihtè pravi: „Mati! kaj me němate več radi? Kako rada bi bila zmirom pri vas! Kako rada bi vam pomagala in stregla, sosebno zdaj, ko ste še bolehni! Kdo vam bo potem stregel?"

„Dete moje!" odgovori mati, ki se jim tudi stoži, „ravno zato, ker te rada imam in tvoje sreče želim, sem privolila. Glej, zdaj te sreča iše, kakor se po pravici nadjam, morda te več iskala ne bo. Ravnšakova oče in mati, kojih vse od kraja poštuje, te hočejo za svojo sneho, in Grega, kteremu bi vsaka deklina v soseski rada roko in serce podala, te hoče za svojo nevesto! In medve bi tako ne mogle dolgo skupej ostati; zakaj če ravno sem nekoliko okrevala, dolgo menda le več ne bom, kakor čutim, in leta tudi že imam. In za zdaj sta tudi že Ančka in Matiček toliko dorastla, da te bodeta nekoliko nadomestovala. In pa tudi to, če te Grega zares

hoče, saj ostaneš v bližnji soseski, in če me ljubi Bog še kaj časa na svetu pusti, se bove še tako lehko pogosto videle. Bom hodila jaz tebe obiskat, pa še ti mene."

„Zalika!" spregovori Grega, „prav v serce me veseli, da mater tako rada imaš, in za toliko bolj si mi še zdaj ljuba; pa nikar si ne bodi zadel njih v skerbi. Ti bodi posihmal še svoje matere, pa tudi mojih staršev ljubljena hči, jaz bom pa tudi, ako me za takega vzeti hočete, mati Dragarica! vaš dober sin; obadva bova za vas skerbela. Je li prav tako, mati? Zalika?"

„Jaz sem že rekla," odgovorè mati, „povej le Zalika, ali je tudi tebi po volji?"

Zalika molči, ter svoj solzni obraz v predpert zakriva.

Med tem prime Goričan za roko Gregorjevo in jo materi naproti poda, ter pravi: „Mati Dragarica! primite tudi vi za roko Zalikino, ter jo sem v desnico Gregorjevo položite; zakaj ona je presramežljiva, kar se, moram po pravici reči, vsaki devici prav lepo vdaja."

Mati tedaj podajo Gregorju roko Zalike, ktera se dalje ne brani, pa vendar še zmirom zakriva svoje solzne oči, in Goričan pravi: „Bog naj blagoslovi te zaroke, in jih skoraj v srečen zakon spremeni!"

„Bog vas usliši!" pristavijo mati.

„Bog te obvari, Zalika, ljuba moja nevesta!" se poslovi Grega, ter desnico Zalikino, ki jo še zmirom v svoji derži, prijazno potresa, „in ljubo lehko noč, mati!"

In Zalika in mati odgovorite: „Bog te obvari Grega! Lehko noč!" Tudi Goričan in Dragarica si nasprotno lehko noč vošita. Potem pa ta dva odideta.

Tiho in v sebe zamišljena gresta svojo pot, in ko se ločujeta, še le Grega spregovori, ter pravi:

„Goričan! kako sem jaz srečen! Da je Zalika dobra duša, mi je bilo znano; pa dnes sem spoznal, da je še boljši, kakor sem si jo mislil. Něsem vreden take neveste!"

„Zares si srečen," pravi Goričan, „in iz serca ti jo vošim. Vreden si je, pa tudi ona tebe. Ker sta se Boga

bala in pošteno živela, je pa tudi Bog dal, da sta se ravno vidva skupej znajdla; in upam, da bo vajni zakon srečen, da malo takih. Kako bota tudi oča in mati doma vesela, ko izveta, kako sva dobro opravila. Zato le hiti jim povedat. Z Bogom! Lehko noč!“

„Bog vam plati vaš trud, Goričan! Lehko noč!“ pravi Grega, in se razideta.

III.

Drugo nedeljo sta Grega in Zalika bila že pervokrat oklicana. Kakor hitro se je po soseski razvedlo, da sta Grega in Goričan pri Dragarjevih snubila, sosebno pa to nedeljo so nekteri in nektere, iz kterih je zeleni zavid govoril, in pa taki, ki, kedar se jim ženitva v misel vzeme, naj poprej poprašujejo, koliko sto ali jezer bo nevesta imela, svoje omazane jezike iztegovali in brusili, rekoč: „glejte ga no, capina, menda ima berljave oči, ali pa si ne upa kaj boljšega poiskati;“ ali pa: „za tega svetohlinca je ravno dobra taka pokveka;“ ali so, če mogoče, še kaj bolj neumnega izčeljustili. Drugi pa, ki něso bili osmojenih možgan in serca nevošljivosti okuženega, so djali: „Grega jo je že umno izmodroval, ker ni gledal na goljufno blišavo, ki je dober kup, pa pri vsem tem vendar le predraga; marveč je iskal dragega bisera, kterega vrednost malokdo pozna in ceniti ve, in ga je tudi najdel; zakaj Zalika bo ženka in gospodinja, kakor jo modri Salomon v bukvah prigovorov tako lepo slovi; vsa njena noša tako kaže.

Gregorju je sicer marsikaj od tega, kar so črez njega in Zaliko čvekali, na ušesa prišlo, pa si je mislil: Tako je bilo in bo; saj pravijo, da *„kdor hoče grajan biti, mora se ženiti.“* Zastonj bi se trudil, kdor bi hotel ljudem jezike zavezovati; kedar se bodo obiranja naveličali, bodo pa nehali.

To nedeljo popoldne najdemo zopet Ravnšakove tri v senci pred hišo, in Gregorja kakor navadno s knigo v rokah, ki je dnes prigodbo Tobievo sosebno pazno

prebiral; pa tudi lehko uganemo, zakaj. Čital je zopet očetu in materi na glas, kakor sledi:

„Potem ko so zadel premoženja, ki bi zaročencema v last prišlo, pismo naredili, je Tobia angela, ki ga je pa le za človeka imel, k sebi poklical, in mu je rekel: „Brat Azaria! prosim te, poslušaj moje besede: Ko bi se tebi tudi za sužnjega hlapca dal, bi se ti vendar za dobrote, ki sem jih po tvoji skerbljivosti za mene dosegel, še dovolj ne zahvalil. Vendar le te prosim, vzemi živine in hlapcev s sebo, in pojdi k Gabelu v Rages, in mu nazaj daj njegovo dolžno pismo, ter prejmi od njega denarje, in ga prosi, da naj pride na mojo ženitvenino. Saj sam veš, da moj oče že dneve štejejo, in ako se le en den dalje pomudim, si bodo v skerbeh in v žalosti. Vidiš pa tudi, kako me Raguel za božjo voljo prosi, da naj še ostanem, in ker me za božjo voljo prosi, njegove prošnje ne smem zaničevati.“ —

Tedaj je Rafael vzel s seboj štiri hlapce Raguelove in dve kameli, in je odrinil proti Ragezu, je našel Gabela, ter mu je nazaj dal njegov rokopis, in prijel od njega vse denarje. Povedel mu je pa tudi od Tobia vse, kar se je zgodilo, in ga je napravil, da je šel z njim na ženitvenino.

Ko pa prideta v Raguelovo hišo, najdeta Tobia ravno za mizo pri obedu. Tè po konci skoči, in sta se poljubila, in Gabel se je jokal in hvalil Boga, ter je rekel: „Oblagodari te Izraelov Bog, ker si sin predobrega, pravičnega in bogaboječega moža, ki rad milošnjo daje. Blagoslov naj tudi pride nad tvojo ženo in nad vajne starše; in vidita naj svoje otroke, in svojih otrok otroke do tretjega in četertega rodu; in vajni zarod naj oblagodari Izraelov Bog, kteri kraljuje od vekomaj do vekomaj!“ In ko so vsi rekli „Amen“, so šli k jedi. Obhajali so pa tudi svatovšino v Gospodovem strahu.“

„Tak zakon mora srečen biti,“ pravi oča Ravnšak, „kder sta ženin in nevesta, kder so povabljeni tako po-

božni, in se svatovšina tako v strahu božjem obhaja. Grega! tudi ti in Zalika sta dosihmal se tako vedla, in vajne perve stopinje na poti v zakon so bile take, da, kakor upam, Bog žaljen ni bil, in da se blagoslova božjega nad vama nadjam. Zdaj pa še to: povabiti moramo na ženitvenino tudi mi takih svatov, ki se v Gospodi veseliti znajo. Svatovšina sicer ne sme biti sedmina, temoč mora biti vesela, toda vesela v Gospodi, kar pa, žali Bog! gostokrat ni, ravno zato, ker se povabljeni svatje tako razberzdano vedejo; in lehko da je ravno to krivo, da blagoslov božji, in angeli božji zakonske že ob dnevi poroke in svatovšine zapustè, in se potem ne povernejo več. Jaz mislim, da bo dovolj, ako se jih od vsake strani po dva para povabi; kajti ženitvenina, kder je svatov preveliko število, ni ravno vselej vesela, pervič zadel postrežbe, ker se ne more lehko prezreti in hitro zapaziti, česa kde gostje potrebujejo; potem pa tudi, ker se veliko truši, tako da drug drugega ne razumi. Pa se tudi v družini, ki je velika, ležej kak rogovilež najde, kakor v majheni. Da pa kde ljudje ne bodo rekali, da jih iz skoposti tako malo povabimo, bodemo pa raji na den poroke nekoliko ubogih nahranili, in tako Jezusa v njegovih potrebnih bratih povabili in nasitili. Se ve da smo to tudi tako, zavolj Boga, in ne zavolj ljudi, storiti dolžni. — Od naše strani bomo pač Goričanove, se tako ve, in pa Zavertnikove povabili. Od nevestine strani bodo pa, kakor sva z Dragarico davi v mislih imela, berž ko ne, Logarjevi in Lešnikovi. Med temi ne bo tudi ne enega, da bi se bahal, zabavljal, ali iz božjih darov potrato delal, in tako pošteno dobro voljo kazil. Pri takih svatih, ki vsi dobro slujejo, si pa tudi sitni oglarji (ali prežarji) ne bodo upali blizo. Do takih in pa do bahačastih svatov, ki iz same prevzetije streljajo, vriskajo, se z vinom zalivajo, čaše pobijajo, in enako divje onegavijo, se mi pač tako gabi in merzi, da ničesar bolj. — Drug (dever) in družica bota pa tvoja sestrična, Grega, Zavertnikova Janez in Cilika, s ktero ste si z Zaliko zlo na roke. Ti je prav tako, Grega?“

„Se ve, da mi je prav; kar si vi omislite, mi je vse prav,“ odgovori Grega.

„Kar pa godce zadeva,“ oča dalje govorijo, „bi tudi veljalo, ko bi jih nič ne bilo. Toda pa, ker je že šega taka, da že na vsaki pridni svatovšini biti morajo, naj še tu bodo. Pa, kakor vsak svat ne velja, tako še menj vsak godec. Raji grile za pečjo, kakor pa godce na svatovšino, ki s svetimi rečmi, postavim, s cerkvenimi obredi norčujejo, mešnike oponašajo, se spakujejo, iz ubožcev zijake delajo, neslane, nesramne reči kvasijo i. t. d. Tudi za take mi ni, ki po novi šegi le na trobente in „bombardone“ in enakega plenta trobijo. Sem že nekrati na takih gostijah poleg bil, pa sem skoraj oglušal, tako so mi useša natrobili; in prav rad bi jih bil bolje obdaroval, ko bi bili tiho djali, kakor pa sem jih za to, da so mi ušesa peklili. Zunaj, kder se glas na vse kraje razleti, němam ničesar soper tako muziko, toda za v hišo, sosebno če ni ravno prostorna, pa ni. Zatorej bodemo naprosili Piska, kteremu se stranšica jasno glasi, in kter tudi premnogo, pa pošteno za kratek čas povedati zna; potem pa Brenka in Cigala, kterima gosli milo pojejo, in pa Kregulja, kteremu bas čerstvo renči, in dovolj jih bo.“

„Kde bo pa omizje?“ mati poprašajo, „ali pri nas, ali na nevestinem domu, ali na obema krajema?“

„To je še pa ena, ktera bo sosebno tebi mnogo uro spanja prikratila,“ odgovori oča. „Tudi Dragarica mi je že od tega v misel jemala, ter je djala, da bi ji bilo ljubo, ako bi, kakor je sploh v navadi, pervi den pri njej zajterkvali (kosili), od tod k poroki šli, in se po poroki spet tje nazaj vernili, in tam bi kosilo imeli, in proti večeru nevesto sem na ženinov dom odpeljali, in potem še le drugi den pri nas gostovanje opravljali. Toda jaz pa tako le mislim: Dragarica je skerbna Marta, in bi se ubijala in si prizadevala več ko je potreba in v njeni moči: K čemu njej takih stroškov, ker jo tako za vse šiplje. Marveč mi bomo tukaj zaj-

terkvali, potem pa gremo po nevesto in jo popeljamo, potem ko se od matere in doma poslovi v cerkvo — —“

„Kaj pa še!“ mu mati v besedo seže, „menda nevesta in njena svatovšina pa lačni k poroki pojdejo?“

„Imaš prav, ljuba moja!“ on odgovori, „kar kuhinsko vladarstvo zadeva, pač moje misli ne segajo dalje, kakor eno ped pred nos. Zato pa ti presodi, kako bi se ta reč napravila, da bo za vse prav.“

„Tako le bo,“ pravi Ravnšakovka; „jaz ino dekla poneseve na večer pred poroko tje, česar bo za zajterk treba, in Dragarici ni treba ničesar pripravljati, razven kar že pri rokah ima, da se ji kde ne bo užalilo, ker bi od njenega ničesar ne porabili. V pondeljek zgodaj greve pa zopet tje, in pripravimo vse skupej zajterka za vso svatovšino. Vi pridete za nama, zajterkvate, in po zajterku greste k poroki, me pa, Dragarica, jaz in dekla gremo na naš dom nazaj, in bomo tukaj pripravljale, tako da, kedar od poroke pridete, že vse k redu bo. Potlej bo pa vse omizje pri nas v pondeljek, kakor tudi v tork, dokler se povabljenim zopet vsakemu na svoj dom ne poljubi.“

„Je že prav tako, Liza!“ pravi on, „v kuharske reči se mi nič ne bomo vtikali, marveč vse tebi in pa nevestini materi prepustimo, ker ste v tem bolj spretne, kakor pa mi. Pitajte živali, perotnino in kar po parkljih hodi, kolite jih, kuhajte ino pecite, kakor veste ino znate, saj se zanašam, da se nijeden lačen od gostije na dom povernil ne bo. Mi bomo pa pri gosposki še oskerbljevali, kolikor je o tem še za oskerbeti.“

Tedaj so te dni, ženin, nevesta, nevestina mati in vsi, ki so imeli o tem kaj govoriti, k gosposki šli, da so potrebne pisma naredili. Tam so spoznali, da bi Zalika iz Dragarjevega po materi in rajnem očeti skupej 150 goldinarjev dote dobila. Svojih denarjev pa, kar si je poprej, dokler je služila, mezde prihranila, je imela 50 goldinarjev. Naj bi pa njena mati in ostali še nezmožni otroci ležej izhajali, je Ravnšak djal, da naj onih 50 goldinarjev, kar jih je črez 100, Zaliki odpišejo in pa onim

otrokom pripišejo; zato hoče pa on Zaliki, ker je tudi nje boter, iz svojega 350 goldinarjev v last zapisati dati, tako da bo ravno 500 goldinarjev dote imela. Ravno tako ji je pa tudi Ravnšakovka čisto novo čedno obleko in drugega nevesti potrebnega lišpa omislila.

Pri izpraševanji ženitvanskem sta obadva prav lehko obstala, ker sta bila v keršanskem nauku dobro podučena; zato gospod fajmošter o tej zadevi z njima něso ničesar drugega opraviti imeli, kakor da so jima še posebne dolžnosti, ki zakonske vežejo, bolj na tenko razkladali in priporočali, kakor se pri navadnem keršanskem nauku zgoditi zamore. Tudi sta med tem časom vsak po dvakrat pri spovedi, in sv. obhajili bila.

In tako se je polagoma den poroke, pondeljek po četerti nedelji po božjem Telesi, približal. Zjutraj okoli osmih se znidejo na ženinovem domu Goričan, starejšina, in njegova žena, Zavertnik in njegova, in pa Janez Zavertnikov, vsi po svatovsko napravljeni, ter grejo z ženinom ino njegovim očetom, kitice narejenih cvetlic za klobukom, pravih pa v rokah, na Dragarjev dom po nevesto, kder so tudi že vse, nevesto in družico, belo ovenčane, in drugo nevestino svatovšino, pripravljene najdli. Tukaj so, kakor so poprej besedo imeli, zajterkvali, in po zajterku se začnò v cerkvo odpravljati. Preden pa še črez hišni prag stopijo, se Zelika poslovi od svoje ljube matere, od svojih mlajših sestric in brateca, in od vsega, kar ji je drago bilo. Mati pa vzemejo blagoslovljeno vodo, jo poškropijo in pokrižajo in poljubijo. Videti tako priserčno poslovljenje, se je vsem pri serci tako milobno storilo, da so imeli solznate oči.

Potem pa odrinejo proti cerkvi. Ob desetih dojdejo v cerkvo, kder se je sv. meša začela, in po meši je bila poroka. Po poroki grejo ženin, nevesta in priče v farovž, da so jih gospod fajmošter v poročne bukve zapisali. Povabili so pa tudi gospoda fajmoštra na gostijo, ki so jim obljubili, da jih bodo popoldne z gospodom školnikom obiskali.

Zdaj pa gredò v čednem sprevodu na ženinov dom. Za njimi gre pa tudi precej velika množica ubožcev in ubožic, kterim je bilo v posebni stanici na Ravnšakovem dobro kosilo pripravljeno. Ino domu pridši, peljata ženin in oča nevesto k ženinovi materi, zdaj njeni taši, in nevesta obema, očetu ino materi čedno roko poljubi, ter jima obljubi, da bo vsikdar njih hvaležna in pokorna sneha, pa tudi onadva jo priserčno poljubita. Potem pa, ko je bilo tudi že vse pripravljeno, so se za mizo posedali in začeli v strahu božjem gostovati.

Pri obedu so med kratkočasne pogovore in prijazne šale svatov godci vesele ubirali, kako veselo pa še milobno zapeli, in spet vmes prav veselo zagodli.

Tudi popoldne se je veselica za veselico verstila, in prideta gospoda fajmošter in školnik.

Ženin in nevesta, njujni starši in svatje ju spoštovavno sprijemajo, in potem, ko novoporočenima srečo in blagoslov božji vošita, ju v kot za mizo posadijo. In zdaj napivanja in odpivanja ni bilo ne konca ne kraja; zakaj v Ravnopolji, kakor tudi v nekterih drugih krajih je že šega taka, da če imenitnejih kdo na kako gostijo pride, mu naj poprej starejšina, potem pa svatov vsak napije, tè se pa tudi na to vsakemu zaporedoma zahvaljuje in odpiva. In kakor že sv. pismo pravi, da vino, če se po pameti pije, serce človekovo razveseljuje, tako se je tudi tukaj svatom serce odgrelo, da so bili prav dobre volje. Sicer kratko nikar, da bi se bil kdo tako napil, da bi mu bilo odveč, temoč le toliko, da se jim je, kakor pravijo, jezik odmočil, in da so kako pobožno pesem, pa tudi kako zdravičko, ali pošteno kratkočasnico zapeli; in kedar so svatje odpeli, so pa godci napev povzeli. Pa je še kdo kaj želčnega pripovedoval, ali kaj za smeh, ali kako uganko zastavil, ali pa so si tudi godci ktero godčevsko omislili; in kakor bi ga bil podil, je čas pretekal, tako, da se je noč vsem prehitro približala. Ko pa večno luč odmolijo, sta se gospod fajmošter in školnik, potem ko sta še vsak eno zdravičko in nazadnje vsi skupej šentjanževsko zapeli, zopet proti domu

vernila. Proti polnoči so se pa tudi svatje vsi k pokoju podali, in tudi ženin in nevesta, ktera sta, obljubim, kakor Tobia in Sara, to noč sebe in svoj zakon v priserčni molitvi Bogu darovala, se v svetem strahu božjem počivat podala.

Drugo jutro okoli devetih se snide zopet vsa svatovšina pri Ravnšakovih, ter se poda k podružni cerkvi Matere božje na Limbarski gori, kamor je bilo kako dobro četert ure hoda, ker je stari Ravnšak poprejšnji večer gospoda fajmoštra naprosil, naj bi tam gori novozaročenima za srečo sveto mešo služili in ju Mariinemu varstvu priporočili. Proti poldne pridejo zopet k Ravnšaku nazaj, kder jih je že kosilo čakalo. Zdaj kosijo, po kosili se še nekrati zasučejo, popevajo, se pogovarjajo, in kakor morejo, kratkočasijo. Toda polagoma jim je pa vendar le gradiva za kratkočasje primenjkovati jelo, in že so se nekteri delali, kakor bi se hotli proti domu spravljati. Tedaj pa starejšina pravi:

„Den se je nagnil, in skoraj se bo mračilo; zatorej, če vam je prav, se bomo pa vsi skupej zahvalili ženinu ino nevesti, in pa ženinovim staršem, poštenim Ravnšakovim, kakor tudi pridni nevestini materi, da so nas na to svatbo povabili, kder smo vsi prav židane volje bili, in kar je še več, ker smo se, kakor upam, po pameti tako veselili, da nas je tudi Bog bil vesel. Toda preden odidemo, mora še vsak za odhodnjo eno povedati, kakoršno hoče, žalostno, ali veselo, ali smešno. Zatorej le začnite, in sicer zaporedoma, da kterega ne zgrešimo. Tedaj je vsak nekaj pripovedoval, kakor je vedel in znal, tako, da so se nekteremu pripovedovavcu čudili, pri nekterem milobe solzili, nekteremu na ves glas smejali, pa tudi odkimavali, rekajè: „Ta je pa godčevska.“ Ko pa versta na ženina pride, je tè prigodbo Tobievo začel, ki jo je skoraj od besede do besede, kakor je k tej povesti koscema vpletena, iz glave pravil, in še nje konec pristavil, rekoč: „Stari Tobia in njegovo žena sta pa svojega sina že silno težko pričakovala. To je mladi Tobia dobro vedel, zatorej se je proti domu odpravljati jel; in

da si ga je ravno Raguel prosil in prosil, naj bi še ostal, se le ni preprositi dal. Tedaj Raguel da Tobiu Saro in polovico vsega svojega premoženja, in ga zdravega in veselega spusti. In starši dajo svoji hčeri še mnogo lepih naukov, jo objemejo, poljubijo in pustijo iti.

Tobia in Rafael gresta domu pred nevesto, da bi za njeno sprejemo vse potrebno pripravila, in žalostne starše utolažila. Ana, Tobieva mati, zagleda s hriba, kamor je vsak den hodila gledat, sina in njegovega tovarša, ki se iz daljine domu približujeta, in teče svojemu možu pravit. Ko pa prideta, se jokajè objemajo, ter hvalijo Boga. Tobia pomaže očetu oči z ribjim žolčem, in oče spregleda. Na to zopet vsi molijo in hvalijo Boga. Sedem dni poznej pride Sara s vso družino, in nova svatovšina se obhaja na Tobievem domu.

Zdaj pa se Tobievi posvetujejo, kaj bi spremljavcu na poti za toliko službo, in toliko po njem prejetih dobrot, za plačilo dali. Ponudijo mu polovico prinesenega denarja. Tobiev tovarš pa se zdaj razodene, da je angel Rafael. Na to vsi ostermijo in svetega strahu in groze na tla popadajo. Angel pa jih potolaži in opominja, da naj hvalijo Boga, ter zgine izpred njih oči. Vsi pa, še na zemlji ležè, hvalijo Boga za prejete dobrote.“ Tukaj Grega neha.

Vse je z veseljem poslušalo, in med tem, ko je pravil, se je mnogemu očesu, sosebno nevesti, mnoga solza uternila. Na to je pa starejšina djal:

„Pa tudi jaz ne smem na dolgu ostati. Toda jaz ne bom ničesar drugega, kakor en sam nauk, ki razven veliko drugih iz te prigodbe sledi, povzel, najmreč: Na svetu ni sreče brez nesreče, ne nesreče brez sreče; za veseljem pride žalost, in žalost se zopet v veselje spremeni, kakor smo videli sosebno nad starim Tobiem in njegovo sneho. — Draga moja, ženin in nevesta! Tudi vajnemu zakonu se zdaj pisana vigred rodi; pa ne mislita, da bo nad vama vsikdar sinje nebo, in vedno solnce le iz jasnega se na vaju oziralo. Prihrulo bo tudi viherno, hudo vreme britkosti in težav. Toda ne obupajta!

Saj njim, ki Boga ljubijo, kakor vidva, vse reči v dobro izidejo. Za hudim vremenom solnce toliko lepši zasije, in v zakonu vaju toliko slajši veselje pričakuje, kolikor bosta več sopernega v imeni božjem prebavila. Taka se je naj boljšima zakonskima, Marii in Jožefu, godila, kakor nam ravno ta pesmica kaže, ki jo še zdaj za odhodnjo vsi skupej zapojmo:

Kako Maria in Jožef po Betlehemu prenočiša išeta.

1.
Pri pervi hiši.

Betlehemčan: Kdo terka še!
Maria in Jožef: Oh dvoje vbogih s'rot!
B. Kaj hoč'ta le?
M. J. Ne dajte naj' od tod!
Oh za Boga delj prosiva,
Naj nicoj tu prenočiva.
B. O ne, ne, ne!
M. J. Oh vendar vsmil'te se!
B. Ne more bit!
M. J. Hvaležna hoč'va bit!
B. Ne nicoj prostora ni,
Beraških nočemo ljudi.

2.
Pri drugi hiši.

B. Kdo zunaj je!
M. J. Popotna zakonska.
B. Kaj b' rada le?
M. J. Naj tu ostaneva.
Dajte nama prenočiti,
Bog plačnik vam hoče biti!
B. Kol'k' plačata?
M. J. Denarja němava.
B. Se spravita!
M. J. Oh naj ostaneva.
B. Aj dovolj je sitnosti,
Pober'ta se mi 'zpred oči.

3.
Pri tretji hiši.

B. Kdo tu nicoj?
M. J. Oh ljub' odprite saj!
B. Beračem koj?
M. J. Le v hišo vzemite naj'!
Vsmil'te se naj' vbogih s'rotic!
Dajte nama majhen kotic!
B. Vse polno je.
M. J. Od daleč prid'va že.
B. Ne more, ne.
M. J. O Bog! ti vsmili se!
B. Aj beraška sitnost ti!
Poznam jih že take ljudi.

4.
Pri četerti hiši.

B. Kaj jočeta?
M. J. Oh zlo zmerzujeva.
B. Kaj hočeta?
M. J. Pri vas črez noč bi b'la.
Vse povsod' se naj' bojijo,
Pri vsaki hiši odslovijo.
B. Zvun' bodita!
M. J. Oh v hišo naj greva!
B. Ne bota šla.
M. J. Kam drugam pojdeva?
B. Tam le še en hram stoji,
Pri meni več prostora ni.

5.

Pri peti hiši.

B. Prepozno že.
M. J. Povsod' tak reka se.
B. Le pojd'ta le.
M. J. Nicoj saj vsmil'te se!
Jutre že Zveličar pride,
Vam plačilo ne odide.
B. Kaj men' za to?
M. J. Oh revna sva tak' zlo!
B. Men' nič za to.
M. J. Le vsmil'te naj' se no!
B. Berž pober'ta se od tod,
Prostora iš'ta si drugod.

6.

Pri šesti hiši.

B. Le dalje kam.
M. J. Prijatelj! kam? povej!
B. En hlev je tam.
M. J. Pojd' Jožef in poglej
Bože! *) sveta volja Tvoja
Naj zgodi se, ne pa moja!
B. Pober'ta le,
M. J. Beseda terda je,
B. Tje v hlev le se,
M. J. Postelja terši še.
B. Dober, dober je tè kraj,
Predober še je c'lo za vaj'.

7.

Pri jaslicah.

Glej grešnik ti,
Poglej ti, grešnica!
Kaj storil si,
Kaj st'rila sta oba.
Vidva Jezusu nemila
Vsake dver' sta zaklenila.
Joč' grešnik ti!
Glej Jezušek leží,
Hud mraz terpí
Na goli slamici.
Oh hudobni greh, kaj st'riš,
Ki božje Dete tak' moriš!

J. Šehel.

*) Bože! namest: O Bog!

Lilja in vertnica.

(Stran 198.)

Zmerno.

Oh bodi po-zdravljen mi vertec ze-le-ni, vsa pi-sa-na mu je o-

graja, du-ho-vi puh-ti-jo iz njega mi-le-ni, da lepši ne z zlatega raja.

Devištva lepota in vrednost.

(Stran 207.)

Ginljivo.

Le vnemaj, le vnemaj se ser-či-ce mo-je! Da je-zik le-po od de-

vištva mi po-je. „Kak lep je pač či-sti rod v svo-ji svit-lo-sti. Spomin nja je

večen," je več-ne vred-nosti.
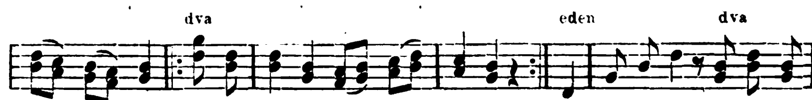
Božična.

(Stran 233.)
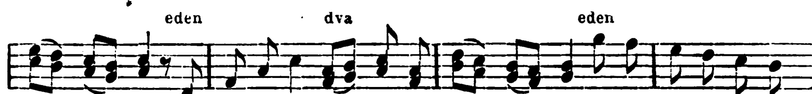
Veselo pa milo.

Eden dva eden

Kdo ter-ka še? Oh dvo-je v bo - gih srot! Kaj hoč-ta le? Ne daj-te

naj od tod'! Oh za Bo - ga del pro - si - va, O ne, ne, ne! Oh vender
Naj ni - coj tu pre - no - - či - va:

vsmil-te se! Ne mo-re bit, Hvalež-na če - - va bit. Ne ni - coj prostora

ni. be - raških no-če-mo lju - di.

Janez Živko

III.
Cerkvena postna zapoved.

(V gostivnici nekega mesta sedi posten den več gospodov pri kosili. Mesene in postne jedila so na ponudbo: nekteri se poslužijo obodvojih, drugi jedò samo postno. Po končanem obedu se sledeči pogovor med gostmi vneme.)

Nekatoličan. (K svojemu sosedu pri mizi:)

Vi ste gotovo katoličan gospod sosed, ker sem videl, da se mesa něste doteknili in ste le postno jedli?

Katoličan. V resnici gospod! tu gospod I. stolni korar in jaz sva katoljška duhovna in kakor takima nama mora zapoved svoje cerkve, zapovedane poste deržati, toliko veljavniši biti.

Nekatoličan. Pa vi ste sedaj vendar popotniki in o takih okoljšinah, mislim, cerkvena postna zapoved tako ostro ne veže.

Stolni korar. Ni mi znano, da bi bilo popotnikom pripušeno meso jesti, dokler se postne jedila morejo dobiti. Kdor zatorej če ravno popotnik v postnih dnevih meso jě, ko so mu postne jedi na ponudbo, se sam iz zapovedi izvzeme „dišpenzira“ in je svoji cerkvi nepokoren.

Kupec. (Se smehljajè.) Ali zatorej, častiti gospod, v resnici mislite, da je bolj prav v takih dnevih ribe ali kaj drugega postnega jesti, kakor pa meso. Kar je izobraženih katoličanov, se že zdavnej ne menijo za to svojevoljno zapoved. Jaz sam sem tudi katoličan, pa zares na to še něsem mislil in tehtal, da, ako hočem dober in pošten katoličan biti, bi moral o petkih in drugih postnih dnevih ribe in močnate jedi jesti. In kakor jaz mislim, misli z menoj jezero dobrih katoličanov, da

se prederznem dvomiti, če je pač tudi vama, duhovna gospoda, tolika resnica s to zapovedjo, za ktero naj bi k večemu le priprosti mnihi še marali.

Več kupcev. Pravo, gospod tovarš! kako pač pametno in prav po naših mislih govorite. Tudi mi smo katoličani, pa ne potuhnjeni ali tercjani, ampak izobraženi in pametni katoličani hočemo biti. Katoljški kristjani smo z dušo in telesom, pa da bi bilo potreba ob nekterih dnevih mesnih jedi se zderžati, če hočemo katoličani biti, tega nikakor ne verjememo.

Več nekatoličanov. To je pametno govorjenje med tako izobraženimi in verlimi katoličani je dobro biti. Da, napredek in izobraženost naj bo naše geslo! stare presoje naj se odtresejo, bedaste postave priprostih mnihov se morajo odpraviti. Le tako se more braterna misel in ljubezen uterditi, le potem si moremo mirno k braterni zavezi roke podati.

Kat. duhoven. Prav dobro, častiti gospodje, se za meso poganjate in, kakor vidim, vam tisti nikar něso povoljni, ki se postijo in mesojeje zderžè. Pa mislim, gospodje, da se ta reč samo s praznimi besedami ne bo dobro dognati dala. Če vam zatorej post t. j. zderžanje od mesnih jedi o nekterih dnevih tako malo ugaja, boste gotovo svoje vzroke imeli, kaj ne?

Kat. kupec. O gotovo, vzroki, da se nam postna zapoved prazna in nepotrebna zdi, so kratki in jih ni treba daleč iskati. Naša pamet je, ki nam pravi, da ni razločka med jedmi. Meso ali riba — vse enako — naj že to ali ono jem. Kaj ne gospodje?

Več pričujočih nekat. kupcev. Pač res, to je jasno kot solnce; čemu bi se tudi razloček delal med jedmi, ko Bog sam razločka ne dela.

Nekat. duhoven. Ravno slišim, gospodje, kako važen pogovor se je med vami vnel. Tukaj pač ni dvomiti, da boste prav lehko mojega katoljškega tovarša zmagali in vgnali; zakaj ravno to, kar vam neduhovnom že lastna pamet pravi, da najmreč ni razločka med jedili, in da je zatorej enako, ktere jedi kdo zauživa, ravno to nam tudi

božja beseda, sv. pismo terdi, ki pravi: „Kar gre pri ustih noter, to ne oskrunja človeka.“ Naj že zatorej meso, močnik ali ribe jem, je enako, zatorej je tudi cerkvena zapovėd, ktera prepověda ob nekterih dnevih meso jesti, prazna in besedam sv. pisma naproti.

Kat. duhoven. Prosim, da mi dovolite, čast. gospodje, da z gospod „superintendentom“ (viši nekat. duhoven), ki so se nam v zagovornika soper postno zapoved oglasili, to reč nekoliko bolj pretreseva, kmalu se mora potem pokazati, da je podloga, na ktere vi svoje vzroke in mnenje zidate, na pesek postavljena, in da tudi omenjene besede sv. pisma nikakor něso voda na vaš mlin, kakor morebiti mislite.

Več gostov. Prosimo, gospod duhoven, prav radovedni smo, slišati, kaj bote povedali, in kako postno zapoved iz zadrege rešili.

Kat. duhoven. Vaši radovednosti hočem urno zadostiti, morem vam najmreč povedati in skazati, da omenjene besede sv. pisma: „kar gre i. t. d. —“ s kterimi se je že Luter, veliki sovražnik posta, toliko bahal in šopiril in ktere se še vedno pri vsaki priložnosti, kakor pripravne pšice, soper post napeljavajo, nikakor tu sem ne segajo — in nikakor v tè namen ne služijo, tako sicer, da se moram prav čuditi, da se nasprotniki posta ne sramujejo tega oglajenega izgovora in pomočka soper to zapovedi se posluževati. Zdi se mi ravno tako, kakor da bi nasprotniki postne zapovedi mislili, da mi katoličani němamo sv. pisma in da nihče drugi v teh sv. bukvah brati ne zna, kakor ravno nekatoličani, ali pa katoličani, ki nič katoljškega v njih ne nahajajo. Prašam Vas, gospodje! ali sta Adam in Eva grešila, ko sta od prepovedanega sadu jedla? Ali so Judje grešili, če so svinsko meso jedli? Ali bi bili pervi kristjani grešili, ko bi bili od kervi in zadušenih živali zaužili. Ali greši požrešnež in pijanec, ako črez mero jě in pije? Kdo, ki ima še kaj poštenosti in vesti, kdo se bo prederznil reči: da ne. Pa moj Bog, kako je to mogoče, da bi grešili! saj „kar skozi usta noter gre ne ognjusi človeka.“ Kam je šel

prepovedani sad? kam svinsko meso? kam kri? Kam gre jed in pijača? Kaj ne, skozi usta? Prav. Če bi pa besede: „Kar gre skozi usta, ne oskrunja človeka,“ te pomen imele, kakor ga jim vi podtikate, da najmreč človek ne greši, naj že jĕ, kar koli hoče: potem bi požrešnost in pijanost ne bila več greh, naši pervi starši bi ne bili grešili in ravno tako tudi Judje in pervi kristjani ne, ako so od prepovedanega jedila zaužili; zakaj jed in pijača gre skozi usta noter, kar po vaših mislih in besedah ne more biti greh. Škoda, škoda, da ni kdo teh razsvitljenih moži, ki te besede v tem pomenu razlagajo, že kači v raju za svetovavca služil, kako lepo in učeno bi jo bil lehko podučil, perve starše še bolj varno in gotovo zapeljati: „Sta pač neumna,“ bi jima bil rekel, „da ne jĕsta od sadu vseh dreves, jejta vendar; saj kar gre skozi usta noter, ne oskrunja človeka, in ni greh.“ Velika škoda tudi, da ti gospodje nĕso ob času 90letnega Eleazarja in Makabejcev živeli, kako lehko bi jim bili v veliki zadregi pomagali in jih smerti rešili, rekoč: „jejte le svinsko meso, saj ni greh, kar gre skozi usta, ne oskrunja človeka.“ In kako sladka tolažba so te besede tudi tistim, kterih Bog je trebuh: Saj gre vse skozi usta, kako bi pač to človeka oskrunilo? Iz tega, gospodje, lehko vidite, da omenjene besede ne morejo tega pomena imeti, kterega jim vi prikladate. Ako se na zapopadek okoljšine in priložnosti ozremo, pri kteri je Kristus te besede govoril, bomo precej spoznali, da on ne govori od jedil, ktere kdo, kteri koli veljavni zapovedi nasproti, zaužije, ampak da govori od jedil, ktere kdo jĕ — *z neomitimi rokami.* Judje so najmreč mislili, da bo jed, ktere se kdo z neomitimi rokami dotekne, oskrunjena, in ravno tako tudi človek, ako z neomitimi rokami jĕ; zatorej so si morali vselej pred jedjo roke omiti, kakor jim je bilo tudi v postavi zapovedano. Ko so Judje zatorej videli, da Kristusovi učenci z neomitimi rokami jedò, so mu to očitali, rekoč: „zakaj tvoji učenci postavi naših starih nasproti ravnajo, oni si ne omijejo rok, kedar kruh jedò.“ Ko zatorej Gospod Judom jih veliko veči napake

in pregrehe očita in jih svari, skliče vse ljudstvo skupej in reče: „Kar gre skozi usta noter, ne oskrunja človeka, ampak kar gre pri ustih vun, to ga oskrunja.“ S temi besedami Kristus ni hotel drugega reči kakor: Človek ni dolžen, si pred jedjo roke umivati, on ne bo oskrunjen skozi jed, ki jo je z neomitimi rokami zaužil, ampak skozi greh, ki iz serca, tako rekoč, skozi usta prihaja. Te besede zatorej nikakor postne zapovedi ne overgajo, kakor si nekteri domišljujejo, ampak ravno nasproti jo velikoveč še bolj poterjujejo in so ostri meč, ki v oserčji ravno tistih divja, ki se tega orožja soper to zapoved poslužiti hočejo. Zakaj, kakor Kristus pravi, da človeka greh oskrunja, ki iz serca, domovine vseh hudih misli in želj, prihaja, ne pa jedila, ki jih z neomitimi rokami jě: ravno tako tudi kat. cerkev govori, da človeka ne oskrunja ravno meso, če ga jě, ampak nepokoršina, ktere se kriv stori, ako se cerkveni zapovedi nasproti ob postnih dnevih mesnih jedil posluži. Ta nepokoršina, ki dušo ognjusi, je greh, ne pa meso. Naši pervi starši něso skozi sad ampak skozi nepokoršino grešili; Judje bi se ne bili oskrunili skozi kri in meso zadušenih živali, ako bi ga bili jedli, ampak skozi nepokoršino, ktere bi se bili ukrivili. Tata ne oskrunja zlato in srebro, ktero je ukradel, ampak nepokoršina soper sedmo božjo zapoved, ravno tako zatorej tudi človek, ki soper cerkveno zapoved meso jě, ne greši zavoljo mesa, kterega se užije, ampak zavoljo *nepokoršine*. Če zatorej, vi gospodje, ki hočete katoličani biti, ob postnih dnevih meso jeste, in se z besedami izgovarjate: kar gre pri ustih noter, ne oskrunja človeka; se vam cerkev nasproti oglaša: Res, meso samo na sebi vas ne oskrunja, ampak nezvestoba in nepokoršina proti moji zapovedi, ki iz serca skozi vaše usta pride, to je, kar vas oskruni in ognjusi.

(Gospodje se nekako osramočeni po strani pogledujejo, poslednjič se oglasi *cesarski urednik.*) Pa ravno to ne verjemem, da bi kat. cerkev ali kdor si koli bodi oblast imel, razloček med jedmi delati.

„Superintendent.“ Prav z jezika ste mi besedo vzeli, ravno to tudi jaz terdim.

Kat. duhoven. Kako, da vi gosp. urednik in vi gospod „superintendent“, nad pravico in oblastjo kat. cerkve le, postne zapovedi dajati, dvomiti morete, tega v resnici ne umim. To mi vendar, gosp. urednik, ne bote tajili, da ima gosposka, kakor tudi vsak gospodar pravico in oblast, svojim podložnim in poslom ukazovati in zapovedati, kar se jim dobro in potrebno zdi, kakor tudi, da so posli in podložni dolžni, svoje predpostavljene slušati; kar pa od gospodarja in posvetne gosposke velja, velja tudi od kat. cerkve, zakaj dvojna oblast je, kteri smo vsi brez razločka podverženi, duhovska in deželska. Dajte Bogu, kar je božjega, pravi Kristus, in cesarju, kar je cesarjevega. Če zatorej nikakor ne bote tajili, da ima cesar ali deželska oblast pravico, svojim podložnim postave dajati, ktere za njih prid in blagor potrebne spozna; kako smešno in nespametno je, cerkvi ali duhovski oblasti nasproti to pravico tajiti. Če vam urednikom n. p. cesarska postava že zapověda, vsako nedeljo in zapovedani praznik k očitni božji službi iti, ali bote morebiti terdili, da cerkev, ki se pred vsem le z duhovskimi zadevami svojih podložnih peča, něma oblasti ravno to svojim udom zapovedati. Med obleko sploh n. p. tudi ni razločka, da je le koristna, stanu in letnemu času primerna; od kod zatorej, da cesarska postava vendar razloček med njo dela, in vam naravnost zapověda, se v ti službi, v teh ali onih priložnostih tako oblačiti, ter vam ostro prepověda, se te in tako narejene ali odlične obleke poslužiti? Če zatorej pravite, da cerkev, duhovska, oblast něma pravice, razločka med jedili delati, morate ravno tako terditi, da tudi deželska oblast něma pravice delati razločka med obleko; zakaj če vas meso ne oskruni, ako ga postni den jeste, vas tudi ta ali ona obleka ne bo, ako se je poslužite. Ravno tako se moram tudi vam čuditi, gosp. superintendent, ki terdite, da bi kat. cerkev ne imela oblasti postne zapovedi dajati.

Saj, če se ne motim, imate tudi pri vas tu in tam še kak post, in kdo ga napověda? Brez dvombe duhovska ali pa deželska oblast. Ali ima pa ta, vas uprašam, veči pravico poste oznaniti, kakor za katoličane kat. cerkev? In če se zapovedani posti pri vas ne deržè, se vam to naj berže prav ne zdi, tu grejo že grehi skozi usta noter, le če se postna zapoved kat. cerkve prestopi, to bi ne imelo greh biti!? Kako smešno! — Pa brez tega so vaši posti le še senca, revni ostanki, ki v svoji žalostni obliki, ravno sirotno še dokazujejo, da nekatoličani na videz vendar še za post vedeti hočejo in ga po imeni še poznajo. Koliko se jih pač pri vas še nahaja, ki bi se enkrat v leti še postili? Pa saj drugači tudi ne more biti; zakaj kdor Lutra posluša, kako on od posta govori, mora pač gotovo veselje in vero do posta zgubiti. Tako n. p. on pravi; „Mi abotnega papeževega posta nikakor nočemo imeti . . . papežev post je prava jama morivcev, po kterem je veliko mladih ljudi poginilo.“ [1]) Po njegovih mislih so 40denski post krivoverci začeli. [2]) V svojem spisu od antikrista ali papeža [3]) pravi: „Sv. Peter, ki je bil ribič, je prepovedal meso jesti zato, da bi svoje ribe toliko bolj drago predajal.“ Tako govori apostelj „čistega evangelja!“ Svoj dnevni red nam on takole popisuje: „Kaj sem pač dnes tukaj počel? dve uri sem posedal, tri ure jedel, in potem štiri ure brez dela pohajal.“ [4]) In od svojega posta ravno tam mično in in obširno govori, rekoč: Mi jemo v smert, pijemo v smert, jemo in pijemo do ubožtva in v pekel, mi se izdajamo v smert.“

(Pričujoči se posmehujejo, superintendent pa ves nejevoljen kat. duhovnu v besedo seže rekoč:)

Superintendent. Molčite že vendar od teh ognjusnosti; Lutra poznamo; pa njegovo mnenje in nauk od posta ni nauk naše cerkve.

---

1) Tischreden. Frankfurt 1593, S. 272 im 33. C. 2) Tom. 7 Jen. 137. 3) Tischreden, S. 239, 27. Cap. 4) Tischreden, S. 45 im 3. Cap.

Kat. duh. Pač, pač! gosp. superintendent; Lutrov nauk je tudi nauk „protestantizma“, le besede so bolj gladke in opiljene. Vi ravno tako malo za post marate, kakor Luter. On se z eno besedo skerbno vsega brani in ogiba, kar bi žlahtnemu truplu neprijetno bilo. On si je kaj gladko in pripravno pot v nebesa nadelal. On v eni sapi sv. pismo napeljuje pa le — z ustmi — dalje ne gre.

Superint. Sv. pismo pa je tudi edina podloga naše vere.

Kat. duh. Vi pravite sicer, in tega sedaj ne bom obširno preiskaval, pa to vam morem zagotoviti, da, kar post zadeva, sv. pismo ni podloga vaše vere in življenja, sicer bi post bolj v časti imeli, kakor pa ga imate, zakaj sv. pismo nam na obilnih krajih post priporoča, posebno v svetnikih, od kterih nam poveda, da so se postili. Tako sta se *Mojzes* [1]) in *Elia* [2]) 40 dni postila; *Daniel* [3]) tri tedne, *Judit* [4]) vsak den, *Joanez* kerstnik [5]) se je silno ostro postil, prerokinja *Ana* [6]) je s postom in molitvijo noč in den Bogu služila. Tudi *aposteljni* so se postili [7]) in apostelj *Pavl* govori tudi od svojih pogostnih postov [8]). Ti vsi so se postili, ali mar brez vzroka, brez namena in koristi? To so bili svetniki. Ali mar pri vas posta več ne potrebujete, ali imate pri vas mar bolj gotove in varne pomočke, tiste hudiče izganjati, od kterih Kristus sam govori, da se le skozi post in molitev morejo odpraviti? Ali ima mar „protestantizem“ že samo izvoljene svetnike, kterim bi bilo le potreba pešico persti še otresti, ki jih še na zemljo veže, da bi kar gorki v nebesa šli. Ne rečem, da bi mi posta ne potrebovali, zato ga tudi imamo, vendar pa mislim, da bi ne bilo odveč in nepotrebno, nekterim krajem in mestom pri vas terdi post oznaniti kakor Ninivljanom, zakaj post gotovo nikar terdnosti in blagra ljudstvu ne podkaplje in ne podjeda.

---

1) Ex. 34. 2) III. bk. Krlj. 19. 3) Dan. 10. 4) Jud. 8. 6. 5) Mat. 3, 6) Luk. 2. 7) Ap. dj. 13. 8) II. Kor. 11.

Superintendent. Pa Luter in njegovi nasledniki imajo vendar gotovo zasluženje, da so abotne meniške presoje odpravili in post zopet po postavah apostoljskih in časov pervih kristjanov vredili.

Kat. duh. Pa za božjo voljo, gosp. superintendent, povejte vendar, v kom protestantizem skazuje in priča, da je post pervih kristjanov zopet vpeljal? Da, znano je, da se dela in baha, kakor da bi bil keršansko vero po vodilih in postavah pervih kristjanov očistil, toda od del in posebno pa od posta pervih kristjanov pri nekatoličanih kar nič ne zapazimo. Ali, vas prašam, kde je pač na celem svetu kak nekatoličan, ki bi se do solnčnega zahoda postil, kakor so se pervi kristjani postili? Kde je kdo, ki bi bil s samim kruhom, soljo in nekoliko sočivjem zadovoljen? Naznanite mi koga, ki bi se že 70ti den pred veliko nočjo postiti začel, kakor je veliko pervih kristjanov to storilo. Ako naš koledar pogledam, kar nič ali celo malo od postnih dnev zapazim — kde je potem takem post pervih kristjanov. In če pri vas nekatoličanih keršanstvo pervih 3 stoletij toliko velja, zakaj pa vendar izreke cerkvenih učnikov zaničujete, ki tako iskreno post priporočajo?

Superintendent. Ako se hočete na cerkvene učnike opirati, vam z Lutrom odgovorim [1]: „Nič ne pomaga, da sv. Bernarda, Gregorja, Frančiška na pomoč kličejo. Kristusa moramo poslušati, kaj on pravi, ki je sam bil na gori Tabor od Očeta za učnika postavljen, ko je rekel: „To je moj ljubi sin, njega poslušajte.“ On ni rekel: Bernarda, Gregorja i. t. d. poslušajte, ampak njega, mojega ljubega Sina. Kdo pač vě, koliko so svetniki v tem grešili ali pa prav storili?“ —

Kat. duhoven. (Smehljajè se.) Da, da, dobro vem, zakaj Luter cerkvene učnike tako iskreno odganja. Kder misli, da mu koristijo, tam jih gladi in boža, tam so mu ljubi očetji. Pa post in devištvo mu nikakor več ne dopadata in ker so mu cerkv. učniki v tem nasproti, noče

1) Tom. 3. Jen. 109 in dem Büchlein vom Menschenlohn zu meiden.

zatorej tudi nič od njih vedeti. Pa naj vaša ali Lutrova beseda tudi velja, da najmreč cerkvenih učnikov ne smemo poslušati, kde pa nek Kristus pravi, da moramo Lutra poslušati, da on več velja kakor cerk. učniki? In če so se oni motili, je bil mar Luter brez greha in se zmotiti ni mogel. In če moramo božjega Sina poslušati, kde pa on post prepoveduje? Ali se ni sam postil? ali ni sam rekel: da, ko jim bo ženin odvzet, se bodo postili; in ker on sam v osebi ne govori več, ampak skozi svojo cerkev, ali ni dolžnost, njo poslušati, kakor njega?

Kat. kupec. Vi pač vedno od cerkve govorite; pa znano je, kako se je pogosto v cerkvi godilo; tu bi kar lehko zopet kakemu škofu na misel prišlo, post oznaniti in ljudi s takimi zapovedmi nadlegovati. O ne, hvala Bogu! časi so minoli, ko so papež in duhovšina tako rekoč še vsegamogočni bili in z poglavarji in ljudstvom kakor otrokmi ravnali. Če duhovšina misli, da je njeni poklic ljudi strahovati, naj že to dela; moja siva glava pa se nikakor v to ne vda. Prostost! napredovanje! to je moje geslo.

Kat. urednik. Meni se tudi zdi, da si duhovšina več oblasti in pravic svoji, kakor ji po pravici gre.

Kat. duhoven. Zlo se motite, častiti gospodje, ako mislite, da so naše postne zapovedi le posamezni škofji, kakor bi se jim bilo poljubilo, vpeljali. Eden ali tudi več škofov še něso cerkev, to je res, tu imate prav. Toda naša postna zapoved je splošna cerkvena zapoved poterjena od cele cerkve in dana za vesoljno cerkev. Ako vi, ki hočete katoličan biti, pravite, da bi cerkev oblasti ne imela, postne zapovedi dajati, bi bilo to ravno tako, kakor ko bi otroci terdili, da jim starši ne smejo zapovedati. Vi, ki se hočete s svojimi sivimi lasmi, s svojo starostjo izgovarjati, bi pač lehko vedeli, da gosposka nikogar zavoljo sivih lasi od pokoršine ne odvezuje. Pokoršina mora biti; kakor ima vsaka gosposka oblast zapovedovati in zapovedi dajati, tako jo podložnih dolžnost, jo slušati. Koliko se mora truditi, koliko stopinj storiti, kdor n. p. hoče hčer

z vojakom omožiti, sina vojakov oprostiti, se kam naseliti i. t. d.; tu sivi lasje nič ne pomagajo. Postava se tako glasi, pravi gosposka: mi ne moremo pomagati. In vsem tem okoljšinam, vsi ostrosti in obširnosti posvetnih postav se ljudje radi podvergujejo, tu ne nahajajo nijenih sitnosti, strahovanja in svojeglavnosti; kakor hitro pa cerkev govori, da naj se kristjan te in te dneve mesenih jedi zderži, tu že mnogotere ujeda in jim slabo prihaja, kakor da bi jim ne bilo prestati, tu ne morejo ostrosti, sitnosti in svojeglavnosti cerkvenih poglavarjev zadosti grajati. In vendar so bili aposteljni s svojim višim poglavarjem, sv. Petrom, pervi, ki so v jeruzalemskem zboru kristjanom pervi post oznanili, ko so najmreč zapovedali, da se imajo kervi in mesa zadušenih živali zderžati. In te zapovedi něso mar iz prevzetnosti oglasili, ali ker se jim je ravno tako poljubilo, ampak jih besede so: „*nam in sv. Duhu je dopadlo.*“ — In če se tekrat cerkev, t. j. aposteljni, s svojim poglavarjem něso motili, in so oblast imeli to zapoved oznaniti; se tudi sedaj cerkev, in njeni poglavarji, nasledniki aposteljnov ne motijo, zakaj sv. Duh je še sedaj in bo po Kristusovi obljubi do konca sveta pri nji. Cerkev ima po Kristusu in aposteljnih od Boga oblast in pravico, zapovedati, kar se ji prav in potrebno zdi, njeni udje pa dolžnost, ji pokorni biti. Kdor je ne sluša in ji pokoršino odreka, velja pri začetniku te cerkve, kakor nevernik in očiten grešnik. „Kakor je Oče mene poslal, tako tudi jaz vas pošljem, kdor vas zaničuje, tude mene zaničuje,“ je on sam rekel. Prostosti, kakor si jo vi mislite, ona ne pozna. Ona sicer nikogar s silo ne mora, ji pokoren biti in jo slušati, kakor posvetna gosposka, ker ne zapoveduje črez puške in topove. Ona ne pravi ti moraš to storiti ali opustiti; ampak, ona opominja in uči: tvoja dolžnost je, da si pokoren; zakaj poduk, molitev, opominanje le je njeno orožje.

Katoličan. Bog vě, meni bi bilo že vse prav, rad bi se postil, pa te presnete postne in močnate jedi! ne morem kaj zato, meni se nikakor ne prilegajo, cel den me teži in mi slabo prihaja, kedar postno jěm. Zakaj

pač cerkev ravno meso jesti prepoveduje, ali bi ne bila mogla kakšno drugo jed prepovedati?

Kat. duhoven. Meso je naj bolj tečna in okusu naj prijetniši jed, kakor veste, in zatorej tudi poželjivost naj bolj vnema. Poglavitni namen postne zapovedi pa je, poželjivost krotiti, zatorej morajo tudi pomočki in sredki taki biti, da namen naj ležej doseže. Vendarpa cerkva ni brezserčen trinog, ampak dobra mati; njene postne zapovedi ne vežejo bolnikov, in tudi takih ne tako ostro, ki morajo težko delati, in ako se vam postne jedila v resnici nikakor že ne prilegajo in zdravju ne teknejo, si lehko pomagate, zakaj ona tudi iz važnih vzrokov te zapovedi prosti „dišpenzira.“

Nekatoličan (zaničljivo). Da, da zdaj ste pravo uganili; o dispenz, te se pri dobri materi pač lehko dobi, se ve da, za dobro plačilo. Da, gospod, dajte se oprostiti. Bogati ljudje lehko dišpenz dobijo, na vzroke in okoljšine se toliko ne gleda, da je le poglavitna podloga, dobro plačilo priloženo. Ubog revež, ki te žvenkljajoče podloge ne more priložiti, se mora postiti, naj se mu želodec še tako kerči.

Kat. duhoven (resno). Gospod, to so zaničljive, prederzne in žaljive besede. Ako se prederznete, tako govoriti, bote tudi svoje besede spričati in skazati vedeli. Kaj ne, gospodji, to se sme po vsi pravici tirjati? Skažite nam zatorej resnico svojih žaljivih besed. Naznanite nam koga, ki iz lastne skušnje more vaše besede poterditi. Povejte, kaj ste od te reči slišali, kaj vam je znano.

Nekatoličan. Slišal sem že velikokrat in tudi dostikrat že bral; da morajo katoličani veliko plačevati in da zatorej le bolj premožni morejo oprostitev dobiti.

Kat. duhoven. Zares to so važni vzroki! Bog ve! v kterem umazanem časopisu ste to brali in od kterih opravljivih jezikov to novico izvedeli. Da ste v tem popolnoma napačnih misli, vam bodo gospod I., stolni korar in škofijski svetovavec, ki so k sreči tukaj pričujoči, naj ležej zaterdili; upam, da bodo tudi toliko prijazni, vam to

reč nekoliko bolj razjasniti, da bote v prihodno bolj pošteno od naše duhovske gosposke sodili.

Stolni korar I. Lehko vam zagotovim, častiti gospod, da ste vi, kakor sem iz vašega govorjenja spoznal, kar kat. cerkev zadeva, v velike presoje zapleteni. Duhovska gosposka, ktere ud biti, si k časti štejem, za oprostitev ali dišpenz od postne zapovedi čisto nič ne tirja; kdor pa drugači govori, nesramno taže. Nasproti je pa vse na vzrokih ležeče, zavoljo kterih kdo za oprostitev prosi. To je pač res, da se duhovska gosposka, ker ni vsegavedoča, kakor vsaka druga, lehko zmoti in nevrednemu oprostitev podeli, ako ji lažnive vzroke naznani in resnico prikriva; naj se pa tak hinjavec potem tudi smeja in baha, da je škofijstvo prekanil, pred Bogom mu nič ne pomaga, zakaj ono se dobro zavarva, ker oprostitev le pod pogojo in z besedami podeli: „Ako je temu v resnici tako, kakor praviš“; in tako na-nj, ki si je oprostitev prigoljfal, dvojna in trojna teža ostrega odgovora pade. Iz tega, gospod, lehko spoznate, da tu med revnim in bogatim ni razločka in da tudi premožniši ne bodo vselej oprosteni, ako resnico govorijo; sploh se oprostitev od postne zapovedi nerado deli.

Gostivničar. To, častiti gospodje, vam tudi jaz morem poterditi; zakaj, ko sem za svojo hišo za oprostitev prosil, mi je bilo rečeno, da sicer smem gostem dajati, kar tirjajo, ker ne morem in tudi ni potreba vedeti, kakošne vere je kdo, ki se v moji gostivnici oglasi; jaz in pa moja družina pa něsmo od postne zapovedi oprosteni. Upam, da ne bote mislili, da bi plačila ali takse še tudi za se in za svojo družino plačati ne mogel, ako bi bilo potrebno! —

Kat. duhoven (k kat. kupcu in uredniku). Iz tega lehko previdite, gospodje, da se iz važnih vzrokov oprostitev lehko dobi. Zatorej bi jaz namesto vas raji kar brez zamude za oprostitev prosil, kakor pa da bi se, če tudi le na videz, nepokoren sin svoje cerkve kazati hotel. — Pa nikar mi ne zamerite, da vas, kar slabosti zadeva, ki vas kakor pravite po postnih jedilih obhajajo, še na

nekaj opomnim. Mnogim najmreč le samo domišljava šepta, da se jim postne jedi ne prilegajo. Taki gospodji so v stanu, ako je potreba, tudi bolj težke in neprebavljive jedila užiti, tudi obilno mero pijače pospraviti, brez, da bi posebne slabosti in težave občutili. Vi, gospod urednik, ste morebiti prijatelj lova in če na lov greste po 5, 6 ali morebiti še po več ur po gozdu postapate in če torbice něste dobro preskerbeli, lačni in žejni v mrazu in snegu na ubore zajca, lisico ali serno čakate, brez da bi se pritožili ali naveličali, in če se domu gredè kam oglasite, in ravno juhe in mesa ne dobite, vam tudi težke močnate in postne jedila prav dobro dišè in teknejo, ktere vam nijenih težav in slabosti ne delajo. Ali če kdo vzvečer pridno v kozarce pogleduje, se ga črez mero naleze, in se ves vertoglav v posteljo uleže, da mu zjutraj, kakor pravijo, mačke godejo, ga glava boli, nijena jed ne diši in ni za nikako delo in rabo; o to mu ne dela sile, zavoljo tega si ne upa, se komu pritožiti. Ali če kdo zboli in mu zdravnik prepove, vina piti, te in te jedila užiti, o kako vestno se bolnik ti ostri zapovedi podverže; le ako velja cerkvi pokoren biti, enkrat v tedni se mesnih jedil zderžati, to je preveč, tu je že nevarnost, da bi ne zbolel in oslabel! Ali ni to gerdo in enostransko? Misliti bi bilo v resnici, da je post zdravju in življenju nevaren, ko vendar zavoljo posta še ni nihče poginil, ampak si je nasproti le življenje podeljšal.

Domač gost. Kar mene zadeva, moram, gospodji, že obstati, da zavoljo postnih jedil še nikdar něsem kake težave ali slabosti občutil, velikoveč ko od postnega dne govoriti slišim, se mi serce smeja; kaka lepa posterv, šuka, ali kaka okusna močnata jed, to mi je ljubši, kakor naj bolji pečenka, v resnici mislim, da bi me ne obtežilo, ko bi se v leti tudi 365 krati postil in prestopno leto še en den več. — Tu sva midva prav enakih misli, zakliče

Drug domač gost. Jaz se tudi posta nikakor ne bojim. Na jedi mi že sploh ni veliko ležeče; dobro kapljico pa nasproti, ako sem je potreben, zelo cenim, brez

da bi zavoljo tega post prelomil; zakaj „fluidum non frangit jejunium.“

(Pričujoči se besedam teh dveh gostov smejajo, poslednjič povzeme zopet besedo)

Kat. duhoven, rekoč: ali za torej, gospodji, v resnici mislite, da ste tako cerkveni postni zapovedi zadostili.

Poprejšnja gosta. Ne vemo, zakaj bi nad tem dvomili.

Kat: duhoven. Meni se zdi, da bi pač vzrok imeli nad veljavnostjo svojega posta dvomiti.

Stolni korar. To je pač vendar jasno, da se to ne pravi postiti, če si kdo, če tudi ne z mesom, vendar pa morebiti še z bolj okusnimi in redkimi postnimi jedili želodec napše. Zatorej so tudi tako imenovani postni obedi, ki so tu in tam pri gospodi posebno veliki teden in ob postih pred velikimi prazniki v navadi, v resnici gerdo zamehovanje postne zapovedi. Pri takih obedih se sicer meso ne jě, toliko veči pa je požrešnost in poželjivost do dragih in žlahtnih postnih jedi tako, da se s tem trebuhu bolj služi, mesena poželjivost bolj vnema, kakor pri navadnih obedih. Tu sem gre tudi gostovanje velikih in malih gospodov, pri kterih se, češ, da postno zapoved vendar še nekoliko spoštujejo, postne in mesne jedila ob enem verstè. Tak post je v pastirskem listu, kterega škof vsako leto pred 40denskim postom razglasè, naravnost prepovedan. Da se daljej tudi to ne more post imenovati, če se kdo, kterega želodec morebiti ravno zavoljo preobilno užite pijače malo jedi zamore užiti in prekuhati, s pijačo odškodvati hoče, to mi tako izobraženim gospodom ni treba dokazovati. Od kakega zatajevanja pri vseh teh in enakih prilikah ni duha ne sluha, zatorej tudi od posta ne. Tak post je naj berže tudi v poprejšnjih časih že v navadi bil, zakaj spomnim se, da že sv. Avguštin nekde pravi: „Tisti, ki se mesenih jedi zderžè, pa po drugih jedeh hrepenè, ki se težej pripravijo in so tudi dražeje, ti se zelo motijo. Zakaj to se ne pravi, se premagati in zderžati, ampak požrešnost premeniti.“

Kat. dohoven. V ti zadevi morem iz lastne skušnje nekaj pristaviti, kar obilno pričuje, kako ljudje pogosto

sami sebe slepijo. Poznal sem najmreč ženo, ki je kakor poštena in pobožna slovela, pa neki gerdi strasti vdana bila, pila je najmreč črez mero rada žganje tako, da je poslednjič le malo jedla, toliko več pa pila. Nasledek tega je bil, da je na persni vodenici zbolela. Zdravnik ji naravnost povĕ, da ako se nesrečnemu strupu, žganju ne odpovĕ, za njo ni več zdravila. Pa zastonj, žganjarica je bila, žganjarica je tudi ostala. Ker ji je zatorej tudi vedno slabeji prihajalo, zadnjič mene pokliče in prav prijazno sprejme. Kmalu napelje pogovor na posvetne ljudi, kako so hudobni, kako je na svetu le malo pobožnosti, obilno pa razuzdanosti najti. Glejte, gospod, pravi daljej, zdaj je ravno sveti postni čas, kako se vselej na te dneve veselim, na ktere posvetni ljudje tako malo porajtajo, kako mi je žal, da se ne morem vseh pobožnosti, pridig in drugih dobrih del udeležiti. Postim se sicer že še, zakaj kar užijem, berž ni imena vredno. Debelo pogledujem ženo, ktere napihnjeni obraz in izstradane kostene roke so od njene strasti in bolezni pričale, in ki se tako nedolžna in pobožna dela; zamolčala mi je najmreč svojo ostudno strast in mislila, da nič od tega ne vem. Rečem ji zatorej, da k postu še kaj več gre, kakor le malo jesti, posebno če oslabljeni želodec le malo jedi sprejeti more; da postiti se toliko pravi, kakor si pritergovati, in da ji zatorej, kakor njeni dušni zdravnik, le to posebno tudi priporočiti moram, kar ji je njeni telesni zdravnik tako iskreno priporočil, sicer bo časna in morebiti tudi večna smert njeni del. Kaj je bilo hujega, kot to, zdaj začne tožiti in besedovati, njej je že znano, hudobni ljudje so jo obrekovali, gerdi jeziki ji dobro ime kratili, in da jaz nikar naj vsega ne verjemem, kar njeni sovražniki govorè. Ko svoje opominanje ponovim in kar se mi je potrebno zdelo, pristavim, odidem. Pogosto jo potem obiskujem, pa vselej mi je ostudni duh strupene vodke že od daleč zadišal. Ona se je vsak den postila, to je, le malo ali celo nič jedla, le z žganjem, s tem se ni postila, v 14 dneh je bila merlič. Pri vsem prizadevanji ni bilo mogoče, jo pregovoriti, da bi se bila

ognjenega strupa zderžala. Tu vidite gospodje, kako zaničljivo marsikteri s postom norčuje in sam sebe slepi. Sam sebe premagati, si kaj pritergati, to je posta poglavitni namen. Kder tega ni, tam tudi po nauku cerkve nihče ne more govoriti, da se posti.

Kat. urednik. Prav, gospod, pa morate tudi mož beseda ostati. Ako je, kakor pravite, pri postu poglavitna reč, se premagati in si kaj pritergati, bi zadosti bilo, ko bi cerkev rekla: Meso smeš jesti, pa v menji meri, kakor sicer.

Kat. duhoven. Tu gospod, je lehko mož beseda ostati, zakaj tudi nekterikrat v resnici tako govori, kakor pravite. V 40denskem postu n. p. je razve petka in sobote pripušeno, meso jesti, pa le opoldne, vzvečer ne; zapovedano je tekrat tudi le enkrat na den se do sitega najesti. Kdor rad meso je, se mora tukaj že nekoliko premagovati. To premagovanje in pritergovanje pa je veči ob ostrejih postnih dnevih, ker je razve mesnih jedil tudi prepovedano, se več ko enkrat na den nasititi. Naj ležeji je post o navadnih petkih, ker je le meso uživati prepovedano, večkrati na den se nasititi, pa pripušeno.

Kat. kupec. Pa zavoljo tega mislim, da ravno ob teh petkih se naj menje od kakega zatajevanja ali pritergovanja more govoriti. Ali se pač to pravi, si kaj pritergati in se premagati, če si namesto mesa s postnimi jedmi želodec napolnim? Meni se težej zdi, menje mesa kakor po navadi jesti, kakor pa se ga popolnoma zderžati, in namesto njega pa postnih jedi, kolikor se poljubi, užiti.

Kat. duhoven. To je v resnici čudno! Ako je ležej, mesa se popolnoma zderžati, in močnate, postne jedi jesti, zakaj pa vendar gospodji tega, kar je ležej, ne storè. Zakaj pa se dnes něste mesnih jedil zderžali in postnih poslužili, ako je to tako lehko? In če nikakor ni težavno, se mesa zderžati: zakaj pa mnogi toliko vpijejo in postno zapoved grajajo, ako mesa ne dobè. Ravno ob postnih dnevih jim meso naj bolji diši, ker je prepovedano in da bi si ob takih dnevih kaj pritergali, menje mesa jedli,

kakor sicer, še nikdar něsem zapazil. Ravno zavoljo tega je zderžavanje od mesnih jedil ob navadnih petkih, če ravno lehko, vendar pa premagovanje samega sebe, in zadosti slabo in žalostno je, da se toliko katoličanov nahaja, kterim se še tudi to pretežavno zdi. Cerkev zapoveda, se ob petkih mesa zderžavati, več ne tirja. Kdor je to povelje spolnil, je cerkveni postavi zadostil. On je mimo tega tudi pokoren in to je poglavitna reč, med tem ko se je drug, ki je menje mesa, kakor sicer užil, se zatorej, tako rekoč, postil, vendar v poglavitni reči, v pokoršini pregrešil.

Kat. kupec. Po tem takem vi temu bolj prav daste, ki se ob petkih rib in močnatih jedi nadeva, kolikor le more pospraviti, kakor pa temu, ki meso je, pa, ker je petek, menje, kakor pa sicer.

Kat. duhoven. Gotovo.

Več gostov. Pa to je vendar skorej neverjetno?

Kat. duhoven. Ne tako, kakor morebiti mislite, gospodji. Ko bi vi prav imeli, bi se bila potem tudi Adam in Eva izgovarjati imela: Gospod! mislila sva, da bolj prav storiva, če od sadu tega drevesa le nekoliko okusiva, kakor pa da se od sadu drugih dreves popolnoma našitiva.

Superintendent. Kar ste povedali, se nikakor tu sem ne prilega; zakaj sad v raju je sam Bog naravnost prepovedal, prepoved, meso jesti, je pa dana od ljudi.

Kat. duhoven. To moje prilike nikako ne ovira. Res je sicer, da je sad v raju Bog prepovedal; pa ravno tako tudi ob nekterih dnevih meso uživati sam Bog po svoji cerkvi prepoveduje. Njo moramo poslušati kakor njega, kakor on sam govori. „Kdor vas posluša, mene posluša.“ Vam, ki ste v znanstvi sv. pisma jako izurjeni, mora znano biti, da tudi pervim kristjanom ni Bog sam zapovedal, da se morajo kervi in mesa zadušenih živali zderžavati, vendar pa zavoljo tega ne bote tajili, da so bili dolžni, ti zapovedi pokorni biti. Ravno tako veste, da Kristus ni vsega sam zapovedal, kar je bilo potrebno, ampak, da je marsikaj svoji cerkvi prepustil, kteri je sv.

Duha dal, ki jo bo učil vso resnico. Ravno tako smo zatorej dolžni, cerkvi pokorni biti, kakor Bogu samemu. In ako vam napeljana prilika od pervih staršev in sadù, ki ga jim je Bog prepovedal, ne dopada, se bolj pripravne in umevne poslužim: Neka mati reče svojemu sinu: Moj sin, ravno dnes je leto, ker so tvoj rajni oče umerli. Da bova spomin tega žalostnega dne primerno obhajala, se hočevà dnes postiti in mesnih jedil zderžati. Postnih jedi smeš užiti, kolikor ti je ljubo, mesa pa ne smeš okusiti. Sin, ki to povelje svoje matere sliši, si misli: Kaj moji stari materi vse na misel ne hodi! Zakaj bi ravno mesa ne jedel? mislim da bo bolj prav, ako od te prepovedane jedi malo menje užijem, kakor pa od pripušene veliko. In kakor si misli, tako tudi stori. Prašam vas sedaj, ali bi vam tako obnašanje sinovo dopadlo? ali bi se ne pritožili črez njegovo svojeglavnost in nepokoršino? Ali bi ga ne kaznovali ostro? In glejte, gospodji! ta mati je cerkev; ona svojim otrokom govori: Dnes je petek, žalostni den smerti mojega ženina; te den je za me den toge in žalosti, o tem dnevi se hočemo mesa, ki je naša naj ljubši jed, zderžati in se z drugimi jedmi nasititi. Tako cerkev še tudi ob mnogih drugih dnevih govori, ki so ji dnevi pokore, dnevi resne priprave na kak svet čas, na kako imenitno prigodbo. Ali zatorej ne kaže sin ostudne svojeglavnosti, prevzetnosti in nepokoršine, ki cerkvi, svoji materi, beseduje: Ravno, ker ti to zapovedaš, nočem slušati. Meso hočem dnes jesti, ker se mi ravno tako ljubi. Kde je kak oče, ali kaka mati, ki bi svojega sina ostro ne pokorili in kaznovali, ki se je kaj takega storiti prederznil. In kaj pa cerkev dela? Ah ona more za nje le moliti, tožiti in obžalovati toliko nehvaležnost in nepokoršino.

Kupec. Zatorej ostanem za svoj del pri svojih besedah: Prostost, napredovanje! Naj se vsakemu prosta volja pusti. Kdor se hoče postiti, naj se posti, kdor pa se noče, naj pa pusti.

Kat. duhoven. Ravno zavoljo teh, ki se postiti nočejo, je postna zapoved potrebna. Ako bi zapovedi ne

bilo, bi se jih le malo še postilo, kakor bi jih tudi veliko k spovedi ne šlo, ako bi velikonočna spoved ne bila zapovedana. Gospod Bog ljudem ni nikoli proste volje pustil, da bi smeli delati, kar bi jim dopadlo, ampak on jim je dal svoje zapovedi. In ravno tako mora tudi cerkev ravnati, zavoljo nekterih nepokornih; ona ne more svoje zapovedi vničiti. Ti naj sami gledajo, kako bodo enkrat odgovor dajali.

Kat. urednik. Pa, za božjo voljo! mislim, da vendar ne bote tega v tako veliko pregreho skovali, ako kdo namesto močnatih in postnih jedil meso jě? Vse to vendar le vedno malenkost ostane.

Kat. duhoven. Mislite? Jaz celo dvomim. Okus prepovedanega sadu je bil tudi sam na sebi le malenkost, pa mislite le nekoliko na strašne nasledke tega nepomenljivega okusa. Tako je sicer mogoče, da ni vsako prelomljenje te zapovedi precej že velik greh, ako pa te prestopek iz hudobije, svojeglavnosti, mlačnosti in zaničevanja cerkvene zapovedi izvira, je greh v resnici zadosti velik.

Kat. kupec. Meni se nikakor verjetno ne zdi, da bi v ti reči tako zlo grešil; saj postna zapoved ni božja zapoved, ampak človeška.

Kat. duhoven. Postna zapoved je zapoved kat. cerkve, in dokazal sem vam že poprej, da imamo cerkev ravno tako poslušati, kakor Boga samega, da ima ona ravno tako oblast, zapovedi dajati in pokoršino tirjati, kakor Bog. In tudi, naj bi bila ta zapoved človeška, kakor pravite, prav, kde pa stoji zapisano, da se človeške zapovedi kar lehkomiselno smejo prestopati, in da bi se kdo ne mogel pod velikim grehom soper človeško zapoved pregrešiti? Kaj se zgodi z vojakom, ki uide, ali pa svoje tovarše k nepokoršini podpihuje. Kako se ravna s podložnim, ki svojo posvetno gosposko graja, ji pokoršino odpove ali ji davkov plačati noče? Kaj si zasluži služebnik, ki povelje svojega gospoda prelomi? In le zapovedi in povelja Kristusove cerkve, naj viši oblasti na zemlji, bi se lehkomiselno prestopati smele?

Le to bi ne smelo greh biti. Pa ne samo to, ampak ako to reč še tudi od druge strani pogledamo, se ravno tako tudi pokaže, da nikakor ni malenkost, ako se cerkvene zapovedi lehkomiselno prestopajo. Najmreč zavoljo pohujšanja, ki se s tem daje. Zakaj kar Gospod sam od pohujšanja govori in tem žuga, ki druge pohujšajo, mislim, vam je znano in mi ni treba ponavljati. Koliko jih je, ki so morebiti pred časom še vestno postne zapovedi deržali, pa poznej, ko so druge jih lehkomiselno prestopati videli, ravno zavoljo tega sami tudi v ti reči ravno tako lehkomiselni in brezvestni postali. In tako se strupeno seme, nepokoršina in zaničevanje cerkvenih zapovedi vedno bolj širi in raznaša. Kako težek odgovor si tu posebno brezvestni lehkomiselni gospodarji in starši nakladajo, ko svoje keršanske, še vestne posle in lastne otroke, k prestopu te zapovedi silijo, ko jim o takih dnevih brez razločka le prepovedane in mesne jedi odkazujejo! Kaj si mora, vas prašam, pač otrok misliti, ki v cerkvi in v šoli cerkvene zapovedi razlagati in terditi sliši, da je greh in nepokoršina, ako se ob prepovedanih dnevih meso jě, in vě, in domu pridši vidi, da starši sami ti zapovedi nasproti ravnajo? Misliti si mora, da ako ena zapoved nič ne velja, tudi druge ne veljajo, da to ni resnica, kar se v cerkvi in šoli uči, ker oče in mati, ali če vam bolj dopada, papá in mamá, ki pri otroku vse veljajo, morajo že vedeti, kaj je prav in kaj ne. Misli si lehko, ako je bolj premeten: moji starši něso cerkvi pokorni, zakaj bi jaz njim pokoren bil, oni greh delajo, zakaj bi ga jaz ne? Pomislite, gospodji, ali so pač to malenkosti?

Kako sramoti vse take nekeršanske starše, učene in neučene, bogate in revne zaničevavce postne zapovedi verli deček v nekem francozkem mesti, od kterega Debusi pripoveduje.

Bil je sin staršev, kakoršnjih je, žali Bog! dnešnji den preobilno, ki se za postno zapoved něso menili, in skozi celo leto brez razločka meso jedli. Pripravljal se je za pervo sv. obhajilo in se pri spovedi spovedniku

obtožil, da je tudi on po izgledu svojih staršev postno zapoved prelomil. Spovednik ga poduči in mu povĕ, kako naj se v prihodnje obnaša. Pervi petek po navadi meso na mizo prinesò; alj fantič se ga ne dotekne. „Zakaj ne jĕš?“ ga oče vpraša. „Zato ker je petek, in mi cerkvena zapoved prepovĕda, v petek meso jesti.“ odgovori lepo pohlevno otrok, in prosi, naj mu kosček kruha za kosilo dajo. Oče ves serdit ga ukaže v samotno izbo zapreti in mu prepovĕ, celi den drobtinice kruha dati. Pokorni otrok urno boga in se nikakor ne pritoži. Materi se pa pridno dete usmili, skrivaj jesti prinese in mu očita, zakaj da je očetovemu in njenemu povelju nepokoren, in da ne jĕ, kar se mu daje. Kako pa ona ostermi, ko ji pobožno dete odgovori: „Ko bi mi bili oče kaj ukazali, kar bi smel storiti, gotovo bi bil tudi precej ubogal. Nĕsem se jim iz nepokoršine soperstavil. Oče so mi ukazali, da moram celi den tukaj ostati in brez jedi biti, in jim hočem biti pokoren, pa tudi cerkvi, in ne jesti mesa. Nikar mi zatorej ne zamerite, da tega ne vzemem, kar ste mi prinesli.“ Tè lepi in modri odgovor materi oči odpre, osolpnjena iz izbe hiti, in serčno genjena in jokajè teče očetu povedat, kaj se je zgodilo. Oče sam začudjen in genjen spozna, da je njegov mali sin bolji in modrejši, kot on. K njemu hiti in ga serčno objeme, svojo slepoto in nerodnost spozna in se poboljša. Nikar se zatorej ne motite, gospodji, ta reč je bolj resna, kakor bi si kdo pri pervem pogledu mislil, sicer bi Kristusove besede: „Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očiten grešnik“, nijenega pomena ne imele. Posebno tistim katoličanom, ki se imenujejo in tudi hočejo biti udi kat. cerkve; pa vendar cerkveno postno zapoved brez premislika lomijo, zaničljivo od nje in od takih, ki se je zvesto deržè, govorijo, posebno takim katoličanom bi utegnilo enkrat spodleteti in se ne posebno dobro goditi. — Pa ne zamerite, častiti gospodji, da sem vas tako zelo zapletel v pogovor, iz kterega bi bila kmalu postna pridiga postala. Prav veselilo me bo, ako sem komu k boljšemu zapopodku postne zapovedi pripomogel.

(Se priporoči in z gospod stolnim korarjem odide.)

(Vsi utihnejo, črez nekoliko časa se k kat. kupcem oberne)

Superintendent rekoč: Gospodji katoličani, kako se vam je pač denešnji postni obed kaj prilegel?

Kat. kupec. V resnici, prav gorke nam je pravil; tè gospod bi bil v stanu, nam mesojejo ob postnih dnevih popolnoma pristuditi. Mene saj (pravi eden izmed njih) bi hentano grelo, ko bi ob kakem petku njemu nasproti meso jesti mogel, in se denešnjega pogovora spomnil.

Pervi navadni gost. Tudi meni je mojo naj ljubši jed, moje postervi in šćuke, dobro zasolil.

Drugi navadni gost. In v moj kozarec mi je pelina natrosil, posebno ko je svojo žganjepivko napeljal.

Urednik. Meni je le žal, da tudi moji tovarši něso bili tu pričujoči, prav privošil bi jim bil denešnji pogovor, pa ne bom jim zamolčal, kar sem slišal. Kar mene tiče, sem zadovoljen, da sem se pomudil, zakaj, kakor se je pokazalo, ta reč vendar le ni malenkost in je bolj važna, kakor bi kdo mislil. Posebno kar je gospod od slabega izgleda povedal, mu poterdim. Ko sem bil še pri svojih starših in tudi pozneje še kot urednik sem o postnih dnevih vedno le postno jedel, kerčmar bi nam tudi mesa ne bil dal, ko bi ga bili tudi hotli imeti, pozneje pa v drugi kraj prestavljen, sem v petkih meso jesti začel, ravno ker sem druge to delati videl in se bal ali sramoval, da bi se mi drugi ne smejali, ko bi se bil postne zapovedi deržal. Tudi kar lov zadeva, mu prav dam.

Něsem sicer posebno iskren lovec, vendar se mi je pa že dostikrat pri taki priliki pajekovina v trebuhu delala in sem od mraza na staji trepetal, brez da bi se bil posebno pritožil, in če ni bilo drugega dobiti, so se mi tudi težke in slabeji postne jedila pra dobro prilegle, in še mislil něsem na to, da bi me utegnile težiti, ali me slabosti obhajati. Ko bi bil le gospod še vedel, kako da je marsikteremu na lovu več, kakor na božji službi ležeče, da skoraj ni praznika za lov preimenitnega in se

lovcem nedelja v delavnik spremeni, gotovo bi nam bil tudi v ti zadevi kako važno in gorko povedal.

Kat. kupec. Se pa že še zna kdo najti, ki vam bo tudi v ti reči še vest pretresel (k gospod superintendentu). Sicer pa mislim, da tudi vi gosp. superintendent in kar je gospodov vaše vere, morete z denešnjim pogovorom zadovoljni biti. Ako nam je gospod gorke pravil, tudi vam nikakor ni prizanesel, in na kteri strani da je zmaga, sami lehko presodite. Ako se ne motim, se je pokazalo, da bi tudi vi zadosti vzroka imeli, se postiti, in da vtemeljitelji protestantizma něso iz posebno hvale vrednih namenov post odpravili.

Superintendent. (Nekoliko osolpnjen.) Da, da, pa vendar ta reč se ni popolnoma in po vseh straneh dognala in pretresla, na nekaj posebno važnega sem pozabil, katoljškega duhovna opomniti; — škoda, škoda! da sta odšla, gotovo kar utihniti bi morala! Saj Kristus sam govori [1]: „Jejte, kar se vam predpoloži.“ In ravno tako piše tudi sv. apostelj Pavl [2]: „Vse kar se vam poda, jejte, in si vesti zavoljo tega ne delajte.“ Te besede pač jasno pravijo, jesti, kar se komu ponudi. Ne sme se zatorej razloček delati med jedmi, in tudi ni treba, si vesti zavoljo tega težiti, naj že kdo to, ali ono jed uživa. Sodite, ali ni mar s tem imenitna postna zapoved katoličanov s vso svojo terdno podlogo popolnoma overžena? Ah, ko bi vendar gospôda še tukaj bila, gotovo kar ziniti bi ne mogla.

Gostivničar. Gospod superintendent! ako mi ne zamerite, se jaz prederznem, vam na omenjene besede sv. pisma odgovoriti. Glejte, jaz sem gostivničar, in vi ste moži, gosti, vsi smo zatorej v nekaki zavezi z napeljanimi besedami: „Jejte, kar se vam predpoloži.“ Prederznem se zatorej vas vprašati: Ali bote pač vse jedli, kar vam ponudim, ali predpoložim: Slabo juho, smerdljivo meso, plesniv kruh, nezrelo, gnjilo sadje?

---

1) Luk. 10, 8. 2) I. Kor. 10, 27.

Superintendent. Kaj si pač domišljujete, kdo bi kaj takega jedel.

Gostivničar. Vendar pa bi morali jesti, napeljane besede vas k temu silijo, zakaj brez vsega razločka govori sv. pismo: Jejte, *kar* se vam predpoloži.

Superintendent. Da ste vendar tako bedasti, to vam mora vendar jasno biti, da sv. pismo od takih jedi ne govori, ktere se ne morejo uživati.

Gostivničar. Gotovo to mi je jasno; če tudi ne zavoljo vesti, bi vendar svojemu želodcu v korist in zavoljo plačila vsega ne jedli, kar bi se vam ponudilo.

Superintendent. Kam pa s tem merite?

Gostivničar. Na to merim, gosp. superintendent, da ako vi te besede razlagate svojemu želodcu v korist, jih pač tudi katoličani smejo razlagati v korist svoje cerkve. Ako so izmed jedi, ktere bi se morałe jesti, ker so predpostaljene, slabe in neokusne izvzete, zakaj bi ravno meso moralo med njimi biti, ktero kat. cerkev ob postnih dnevih jesti prepoveduje. Meni se zdi, da Kristus ravno tako malo zapoveduje, slabe in spridene jedi uživati, kakor od kat. cerkve ob postnih dnevih prepovedano meso.

(Gosp. superintendent obmolkne, pričujoči se posmehujejo, zadnjič povzeme zopet besedo)

Gostivničar. Nikar mi ne zamerite, gosp. superintendent, da sem se jaz neduhoven, ki se kakor je znano, s preiskovanjem sv. pisma ne pečam, prederznil po svojih mislih kot kerčmar omenjene besede razjasniti. Zlo bi me veselilo, ko bi vi, ki ste učeni in v znanstvi sv. pisma jako zvedeni zraven svoje učene tudi moji priprosti razlagi mal prostorček odkazati blagovolili.

Vaš sluga! gospod superintendent. (Kerčmar gostivnico zapusti, in precej za njim nejevoljen gosp. superintendent.)

Kupec k drugemu (na tihem.) Dnes smo dobro naleteli. Prijatelj! zdi se mi, da bo v ti gostivnici človek, ako na pravo tovaršijo zadene, po vseh straneh dobro obdelan. Gostivničar saj je ves pripraven za to, kakor si po njegovem zadnjem govoru lehko poznal.

Drugi. Da, da, mislim, da je dnes sploh vsak svoj deł prejel. Denešnji postni obed je bil pepran in osoljen in kerčmar je bil pri tem poglavitni zavitar, kako se je tam na klopi sladko smejal, kedar nam je duhoven tukej levite bral.

Tretji. Zatorej je popotovanje, prijatelji, v resnici lepa reč. Tu se mnogoteri ljudje spoznajo, vedno kaj novega vidi in sliši, mnogokrat kaj koristnega in dobrega izve in spozna.

Četerti (resno). Imaš prav, dragi prijatelj! Dnes n. p. smo v resnici marsikaj važnega in koristnega slišali in izvedeli. Duhovna gospoda sta nam postno zapoved razložila in marsikaj razjasnila, kar je bilo poprej, saj meni skoraj popolnoma neznano, in zares ne bilo bi prav, ako bi zanaprej še lehkomiselni in brezskerbni v ti reči ostali. To je gotovo, katoličani smo in se tako imenujemo, zatorej je tudi naša dolžnost, da se kat. cerkve deržimo. Ravno tako jasno je tudi, da ako smo dolžni cerkev v eni reči slušati, zakaj bi je tudi v drugi, zakaj tudi v zadevi posta ne slušali? Jaz za svoj del se hočem zatorej v prihodnje tudi v ti reči kot kat. kristjan kazati in postno zapoved deržati, naj me že drugi debelo pogledujejo, kakor radi.

Urednik. Tudi jaz se podam in sem vaših misli. Ako me moj predstojnik ali kak drug predpostavljenih okrega, moram lepo molčati, ako mi kaj veli, urno slušati, zakaj bi, ker sem katoličan, ravno kat. cerkve ne poslušal? Ako sem komu morebiti slab izgled dal, hočem zanaprej to v djanji poravnati, naj se mi tovarši tudi posmehujejo in me tercjana imenujejo.

Drugi kupec. In jaz bom še tè teden za oprostitvo prosil, ker mojemu zdravju in želodcu postne jedi v resnici nikakor ne teknejo.

Več kat. kupcev. Da, prijatelji, prav imate, tudi v ti reči hočemo pošteni biti, se postne zapovedi deržati in je ne več lehkomiselno zanemariti. To obljubimo dnes Bogu in eden drugemu; gotovo se ne bomo kesali.

Peti. Kako! vi se boste pustili strahovati. Jaz nikdar in nikoli ne. Prostost, napredovanje! to je moje geslo.

Poprejšnji. Delaj, kakor rad, mi te ne silimo, se našega sklepa udeležiti, ako něsi prepričan. Mi smo prepričani in temu, kar smo za resnico in dolžnost spoznali, daljej nočemo nasproti ravnati. —

Pa čas je prijatelji, da na svoje opravila gremo, z Bogom! (Si roke podajo in odidejo.)

M. Smolej.

IV.

Ponovljenje cirkve

svetega Joaneza kerstnika na Holmu blizo Ormoža.

Na levi raveni spodnje Drave, pol ure izvun mesta Ormoža proti jutru se povzdigava samotna lepa gora, po vlastnem imeni *Holm* (Hum). Pervi slovenski seljaki tote strani so bili nevěrni ino krivověrni; kajti so častili solnce, kakor pravega boga. Posebno ob 21. dnevi mesenca junia popolnoči proti jutru, kdar je solnce najbliže nas ino den naj dolgši, so oni solncu v čast na gomilah ino gorah užigali velike ognje. Tota odviše stara šega se je zderžala še poznej, kdar so Slovenci že začeli biti kristjani, ino tudi v naših dnevih se kaže tota navada med ljudstvom, pa le v keršanskem pomenu, dva dni poznej, v noči svetega Joaneza kerstnika, s pobožnim opominom, ki je toti blaženi predhodnik Jezusa Kristusa na njegov vredni prihod z božjim naukom, kakor s pravo lučjo nevernike osvetljeval ino privavljal. Zato je že od nekda iz pervih keršanskih časov našega okraja na totem *Holmu* bila podoba svetega Joaneza kerstnika, kder so

se pravověrniki posebno na obletni den totega svetnika množno in pobožno zbirali, božjo besedo poslušat, pravega Boga molit ino častit tudi božjo Mater, svetega Joaneza kerstnika ino druge nebeške izvoljene. — Kda ino od koga je podoba svetega Joaneza kerstnika na tem *Holmu* pervič postavljena bila, se ne da dovedeti; le toliko znamo iz deželskih spisov, ki so si pobožni mešniki zvišanega reda nemških križnikov: *Ulrih*, *Konrad, Val, Kristjan*, ino poznej še drugi v 13. ino 14. stoletji veliko skerb nalagali, tistega časa še nepodučene Slovence skoz keršanski nauk poboljšati; zato so oni po naporočbah solnogradskih prednjih škofov v naših okrajih tu ino inde postavili križe, tudi podobe Device Marie 7 žalosti, velike varhinje reda nemških križnikov, ino drugih božjih svetnikov, naj bi na takih posvečenih prostorih ob nedeljah ino svetkih ljudstvo zbirali v keršansko podučevanje ino k pobožni molitvi; kajti v pervih keršanskih časih na spodnji štajarski Dravi še ni bilo v toti okrajini nikder nijene cirkve, kakor samo na Ptuju, ino pri zdanji Veliki nedelji, ktera se je izpervič imenovala: Uzemtina, Uzentina, Vuzemtina, Vözemtina, to je: vunzimska *) nedelja, in toto slovensko ime je v starih nemških pismih zaznamnjano: Usenthain, Usenthein, Usentein. — Zato so naj beržej ob tistem času tudi na našem *Holmu* nemški križni mešniki postavili podobo svetega Joaneza kerstnika.

Zezidanje perve še zdaj stoječe cirkve na verhu *Holma* se je dogodilo v leti 1611, najmreč tistega leta so dragočastni, blagorojeni gospod Vladislav Pethé de Hethes, vlastnik Ormožkega grada in njihova mlada, pobožna žena začeli ino dodelali toto cirkvo trojno jedinemu Bogu na hvalo, božji Materi prečisti Devici Marii, *svetemu Joanezu Kerstniku,* svetemu Martinu, svetemu Vidu ino drugim svetnikom na čast za odvernenje pomornih, lakotnih, bojnih ino drugih težavnih časov. — Ravno tistega leta, na den svetega Joaneza glavo-odsekanja 29.

---

*) ? morebiti iz bes. vüzem — velika noč, ilir. vazam ἄζυμα? pa priložnica „tina?" Vredn.

avgusta so iz Pethé-ove rodvine visokočastni, blagorojeni gospod Niklav Mikoci, šestoletni škof iz Veliko-Varadina, toto cirkvo ino prednji altar svetega Joaneza Kerstnika blagoslovili ino posvetili, ino vložili ostanke od roke ino glave svetega Joaneza kerstnika, od svetega križa ino svetega Joaneza Elemozinarja, ino so dodali na tisto celo leto popolne odpustke, na vsaki obletni den pa štirdesetdnevne odpustke, vsem pravovernikom, kteri v toti cirkvi opravijo pobožno dolžnost po naredbi svete cirkve. — Vse to, kar je dozdaj povedano, je vzeto iz latinskega škofovskega pisma na malem pergamenu v prednjem oltarji in iz drugih starih pisem Ormožkega grada.

Še neke druge imenitnosti od totega *Holma* in cirkve so: Holm ima na sebi ino okoli sebe zdaj 92 hramov z jako marljivimi Slovenci. Celi povišani okraj je lepo nasajen z vinogradi, kteri skoro vsako leto dosti dobrega vina rodijo. Okoli cirkve ima gledavec bližnji ino dalečnji čudežno prijazni izgled na veliko Dravsko gornje ino spodnje polje, na mesto Ptuj, Ormož, Varožel, na Ogersko, Hervačko, Krajnsko, Koroško ino gornjo Štajarsko zemljo. — Ogerska buna ino Turska vojska je toto stran dostikrat strašno težavila z ljudomorstvom, ropanjem ino požaganjem. Po takih težavah so poznej tudi prišli lakotni ino pomorni časi. Le v preminolih blizo poltristo letih je bil toti okraj od takih velikih težav menje obiskovan; zato pa so ljudje marljivo delavni na vinskih gorah, žitnih poljih, v drevni, živinski reji ino drugih rečih. — V leti 1788 na 18. den julia je cirkva na *Holmu* bila potrebno spoznana za vlastno duhovno skerb, ino je skoro na to tudi dobila svojega vlastnega duhovnika, gospoda Jakoba Puklavca, mešnika iz Ormožkih Franciškanov. — V leti 1793 so toti gospod lokalkurat dobili svojo prestavljenje iz *Holma* na lokalio svetega Leonarda pri Veliki nedelji, ino Holmska lokalia je pa li morala biti zedinjena z Ormožko mestno faro, da je ob tistem času bilo premalo mešnikov. — Holmska lokalia je pod sobo imela 5 občin: *Holm, Frankovce, Kerčevino, Loperčiče* ino *Šalovce* in v njih 200 hramov

ino 2000 věrnikov. — V leti 1814 na 11. den decembra, na tretjo adventno nedeljo se je tu začela vlastna šola, ktera še je zdaj v dobri redi, ino vsako leto ima više 80 do 100 jako razumnih šolarjev, za kterė je skoz tjeden večkrat sveta meša, ob nedeljah ino svetkih pa odvečernja božja služba. Da pa so v cirkvi vsi trije altarji, predgavnica ino orgle skoz 249 let že bili zlo ostarjeni; zato so si dragočastni mešnik zvišanih križnikov nemškega reda, gospod Juri Volk, mestni farmešter v Ormoži ino častiti gospod Karel Murgel, patronatni oskerbnik nemških križnikov Velikonedeljske komende navzeli hvale vredno pobožno skerb, da je cela cirkva v mesencema junia ino julia 1860. dobila izvuna ino iznotra svoje ponovljenje. Vse tri altarje, predgavnico ino orgle je v vseh lesenih delih dobro popravil Anton Rajh, mlad stolar iz Drakšelna Velikonedeljske fare. Častni gospod F. Kotnik malarski mešter ino pozlačevavec iz Marburga je povědane reči posebno lepo premalal ino pozlatil. Gospod školnik, Franc Kotnik, pa so bili vsem cirkvenim delavcem v vseh potrebah hvalevredno na pomoč. Ino tako vidimo celo cirkvo v jako ugodnem ponovljenji.

Na 8. den septembra 1860, na svetek rojstva blažene device Marie se je nagodilo pobožno obhajilo blagoslovljenja pomalanih reči. Nebo je bilo jasno ino vreme jako prijazno. Velika množina pobožnih věrnikov iz vseh sosednih far je v menjših ino vekših procesjah z molitvo ino popevanjem vkup prišla tako, da je iznotrenja cirkva ino vsa zemlja okoli cirkve bila tesno napolnjena. Ino poleg vsega tega se je od začetka do konca obhajila skazala lepa pobožna red. Ob deveti uri se je začela velika molitvena ino popevanska procesja s šestimi mešniki v cirkvo. Na to je bila prilična predga, blagoslovljenje ponovljenih reči, priložna pesem k totemu svetemu obhajilu, kakor je tu podpisana, zadnjič pěta meša, na konci: *Te Deum.*

Priložna pesem po blagoslovljenji pa se tako glasí:

1.

Tu na lepi vinski gori,
Ktera *Holm* je rečena,
Ljudstvo dnes v pobožnem zbori
Vel'ko obhajilo 'ma;
Bogu večnemu k češenju
Dnes tu cirkvo vidimo
Zvuna, znotra v ponovljenju
Belo ino zmalano.

2.

Šestnajststo ednajsto leto
Tote cirkve zidanje
Z Bogom srečno je početo
Za katoljške vernike;
Vlastnik Ormožkega grada
Častni Vladislav Pethé,
Ino dobra žena mlada
Šta počela delanje.

3.

Kdar sta cele cirkve delo
S svojo Boga-ljubavjo
Že dokončala veselo,
Se je blagoslovilo;
Že na pol tristotno leto
Pravověrni v Jezusi
'majo toto mesto sveto
K veliki pobožnosti.

4.

To dnes zvesto ponovimo,
O pobožni verniki!

In se v Bogu veselimo
    V obhajili dnešnjemi,
Toto cirkvo Bog ovari
    Dolge leta vĕrnikom,
Naj vsi mladi in vsi stari
    Bojo srečni z Jezusom.

5.

Kak' častimo in svetimo
    Cirkvo dnes v ponovljenji,
Tak' se vsi naj oživimo
    'z grešenja k spokornosti;
Tè na zemlji že dobimo
    Žegen 'z cirkve v Jezusi,
In se večno veselimo
    Tam v nebeškem kraljestvi.

P. Dajnko.

D.

Pripodobe in basni

ali

zlate resnice v perstenih posodah.

Nebeške reči se zavoljo tega pozemeljskim stvarem pripodabljajo, da se duh po znanih rečeh k neznanim ležej povzdigne, in po znanih stvarih dojde k spoznanju neznanih resnic, in po tem, kar je za dobro spoznal, se vnema ljubiti, kar še prav ne spozna.

Sv. Gregor.

Basni.

1.

Pes in mačka.

Sedanjih posvetnih modrijanov izgled.

1. Kedar so ljudje na polji delali, je *Čujež* doma skerbno varval, in čul, da bi kak tat doma ne okradel. Ko Čujež na sredi dvora leží, se hudobec pritepe in psu proti, z garjačo glavo razklati, ako zalaja. Kaj hoče ubogi Čujež storiti? — Ponižno se hudobcu prikloni, in tat se brez strahu v hram poda.

„Oj ti zvesti Čujež, ti! Le poglejte ga, kako dom varje! Pač ne zaslužiš, da te domači toliko hvalijo“: tako se mačka iz ognjiša oglasi, in psu zabavlja.

„Molči, besedljivka! in poglej, kaj bom naredil“: mačko pes zaverne, skoči po vratih, da se zaklenejo, in tat iz hrama ne more. Potem začne lajati in tako hudo udelavati, da ljudje od vseh krajev gledat priderejo, in tata v hramu zasačijo.

2. *Mačka* to vidši sama pri sebi misli: „Modro jo je Čujež zvil; hočem tudi jaz ravno tako narediti, najprej za sebe, po tem za gospodinjo poskerbeti. Sosedove piške hodijo v naš vert, grede razkapat, in gospodinji škodo delajo. Tiho bom za njimi zlezla, eno piško zgrabila in dobro kosilo imela. Drugi pišanci bodo odleteli, in mati me bojo za to prav radi imeli.“

Muca si vse to vmisli, in potuknjeno skoz plot zleze, ter hoče ravno nad naj lepše pišče skočiti in ga zadaviti, kar jo sosedov hlapec zapazi, in s kamenjem tako hudo udari, da se je na pol mertva na dvoriše privlekla. —

„Ha, ha! ji reče Cujež; prav ti je prav, kradljivka. Tako se vsakemu godí, kteri pri svojem djanji in nehanji le svoj dobiček, drugim pa zgubiček želi.

3. „Hočem v prihodno bolj modra biti, je mačka djala, in za dobiček gospoda najprej poskerbeti; gotovo bom lepo plačo dobila.“ — Ko Miavka tako modruje, ugleda sinka, kako slavičeka iz ptičnika vzeme in mlajšemu bratu v roke da. Mačka mu v lice skoči in ga kervavo opraska. Slaviček izferfra, in mačka čaka svojega plačila. — Oče k domu došli ugledajo kervavo děte, in ko slišijo, kaj je mačka storila, po palico sežejo, in mačka še k sreči zdrave pete odnese.

„Srečna si, da si jo potegnila: Čujež v kotu zarenči. Ti in tvoja neumna modrija! Za malovredno blago drobnega ptička, si skoraj drago oko otroku izprasknola. Oj bedača, ki ne věš, kaj oko veljá! Modri ne postavlja za malo blaga toliko cene.“

4. Mačka želi svojega gospodarja utolažiti, in se očetu prav dobro prikupiti. Sliši, da gospodar toži, kako je podlaska bele zajčeke v hlevu podavila, in sklene gospodarju v tej negodi pomagati. Ker pa ni mogla podlasice uloviti, hoče pitavne zajčke dobro varovati, in jim iz hleva na pašo ne pusti, ter pri luknji čuje, skoz ktero so vun in noter hodili. — Gospodar vidi zajčeke hudo izstradane medlěti, gleda, in najde mačko pri luknji prežati, ter jo serdito nažene.

5. „Hočem v prihodno varvati, da ne bom gospodarju kvara učinila“: je mačka djala in je na klopi ležala. Pišanci na tleh proso zobljejo, ktero jim je gospodinja potrosila. Miška iz svoje luknjice prileze in med pišanci zernca pobira. Mačka hoče nad miško skočiti; pa se ustraši, rekoč: „Nikar! lehko bi kako piško zadela.“ Spet se uleže. „Presneta mačka! gospodar nad njo zareži; še miši ne vidi in ne loví, naj si ravno krog nje skačejo; ter hoče po nji lopiti. „Zapomni si dobro, mače! da ni prav svoje dolžnosti opustiti, kedar se bojiš zato v kako nevoljo priti. Stori, kar je prav, in se nikogar ne boj!“ je Čujež v kotu djal.

6. „Tako bom pa v prihodno bolj pridno miši in podgane lovila:“ je mačka djala, ter noč in den škodljivim živalîm pokoja ne daje. Miška se ni směla prikazati; naglo jo je mačka pohrustala. Zato jo gospodinja hvali, in tudi gospodar jo pogladi in dobre kosčeke ji pod mizo delí. — To mački močno dopada. „Bom svoje sosede na gostijo povabila; hitro bomo vse miši in podgane ukončale, in domačim bo prav.“ Kakor mačka sklenila, tako storila. Sosede pridejo, pa na mesti miši in podgan se tudi smetane in slanine lotijo. Kedar domači škodo ugledajo, domačo mačko pretepajo. Čujež se ji pa smeje, rekoč: „Vedi, mačka, da ni varno na dobro delo slabe pomočnice vabiti.“

7. Mačka da svojim sosedam slovó, rekóč, naj gredò domu; ter hoče sama miši in podgane kročati. Ali star. maček ji velí: „Jeli nam tako plačuješ: Smo ti pomagali miši loviti, hočemo tudi plačilo s tebo zauživati. Ne podstopi se, nam kaj takega ziniti.“ Mačka jih prosi, naj grejo; pa nočejo, in se ji debelo smejijo. Čujež mački reče: „Slabih tovaršev in tovaršic je ležej dobiti, kakor se jih iznebiti; varuj se jih!“

8. Stari maček svoji sestrici pravi: „Věš kaj; le z nami potegni in delaj, kakor mi. Vesela bodi in izmikaj, kar ti dopada. Ukradeno blago skrivaj, in skrito varno zauživaj. Tako boš dobro živela in ljudje te bojo za modro visoko obrajtali!“ „Ta beseda je prava; od mladih dni sem tako mislila, in žal mi je, da něsem vselej tako storila. Dobro si mi maček svetval; bom si tvoj svèt za uho zapisala.“

9. Mačka je skerbno slanine iskala, pa se je ukrasti bala; imela je hude želje, ter vedno sline cedila; njeno veselje je bilo grenko kakor pelin od samega strahu pred šibo. Žalostno se po kotih pomika, in se celo Čuježu usmili, ki jo pobara, kaj ji je. Povedala mu je, kako se ji godí. Čujež ji reče: „Vidiš, da pošteno se nositi, pa ne pošten biti je norost, pa ne modrost. Hočeš li v resnici srečna biti, moraš po pravici misliti in storiti; tako bo prav.

10. Mačka Čuježu odgovori: „Tvoja modrost mačkinja ni in nikdar ne bo; mačka ne dela tako. Ker mi ni pri vas ostati, se hočem med tuje seljake podati, pa tudi mače ostati. — Mačka gre na polje miši lovit, pa tudi v hosto zajce davit. Veliko je zajcev zalezla in podavila; pa to njeno veselje ni dolgo terpelo. Grajšinski lovec mačko osledi, jo iše in najde, kako ravno na zajca preži. Puška pokne, in mačka mertva obleží. Ko je strelčev *Suhač* Čuježu nesrečni konec mačke povedal, je Čujež Suhaču djal: „Mačka je po samih krivih potih svoje sreče iskala, in je poslednjič svojo nesrečo našla; jaz pa po ravni poti hodim, svoje dolžnosti zvesto dopolnjujem, veselo in srečno živim.“ — Strelčev Suhač pa pravi: „Tako se vsakemu godí, kdor po krivih potih svojo srečo loví; takim je sreča opotočna. Le pošteno živimo, in pa dolžnosti svoje storimo; in sreča nas zapustila ne bo. Le pri resnici in pravici je prava sreča domá.

Slomšek.

2.

Žerjav in pav.

Kdor se povišuje, bo ponižan.

Žerjav, ptica preselovavka, sliši v versto močvirnih ptičev, ima bolj dolg kljun, je dolgega vratù in visokih nog, pa kratkega repa in je izmed naj večih perotnikov.

Na jesen, ko gredò v toplejši kraje prezimovat, se zberò žerjavi v močno kerdelo, se vzdvignejo visoko visoko v zračne višave, ter potovajo v daljne južne dežele.

Pav je naj lepši med vsemi ptiči. Je domač, bolj dolgega trupla, lične, bi rekel gospodske podobe, in v priměri z domačo perotnino srednje velikosti. Njegovo perje raznih barv se spreměnja prečudno lepo, njegovo stopanje je možko, nekako ošabno, njegova glavica silno mična, in rep, posebno o solnci, prekrasen. Pav more

visoko sferčati, pa ne dolgo se v zraku deržati. Rad sicer se glasi zverh streh, zvonikov ali visokih dreves, pa se tudi ravno tako rad, in še rajše pase po tleh med drugo domačo perotnino.

Toliko lěp, pa ošaben pav, kakor basen pripoveduje, se šopiri nekega dne, ter se tako možko nosi in rep tako prekrasno v polokrogu raspinja, da se mu je videlo, da mora nekaj posebnega biti. In rěs, bil je v prepiru z žerjavom. Zaničevajè tega, mu očita, da ně le nelep, ampak celo tudi gerd. Žerjav ga posluša in posluša, ko se mu pa psovanja zadosti zdi, ga zaverne rekoč: „Prav, ti si rěs prekrasne podobe, ali v vsi svoji krasoti si le bolj na zemljo navezan, med tem ko se vozim jaz od tebe zaničevani veličanstveno v sinjih višinah blizo zvezd in Boga.“

Ne zaničuj prevzetnež bližnjega,
Ne maraj, da vse več ko ti velja.

3.

Hrast in bičje.

Kdor se ponižuje, bo povišan.

Hrast, podoba moči, je sploh znano drevo, bičje pa je šibko travno rastlinstvo močvirja. Od obuju se bere naslednja basen:

Na visokem hribu je rastel lěp in čerstev hrast, ki se je mogočno vzdvigal v zračne višave, med tem ko se je v podnožji hriba poleg šumljajočega potoka polno bičja v plitvem močvirji pohlevno majalo. Hrast, terdega lesa, visoko, košato in močno drevo, pogleduje zaničljivo na slabo šibko bičje v nižavi, ki ga je vsak že veterc strahoval in majal. Ně se še naveličal svojega zaničljivega oziranja, ko vstane strašen viher, z viherjem pa temu primerjen naliv, in glej silovit vertinec izruje mogočni, zaničevavni hrast, ga zadervi, ko suhljad črez skalovje v močno narašeni potok, ki ga zdaj vsega razkla-

nega in razbitega v morje odnese. Med potjo svoje pogube se čudi revež bičju, ker mu ne gre v glavo, kako da je tè, ves šibek in slab, pri tako groznem viherji nepokvarjen in zdrav na svojem mesti ostati zamogel. Bičje pa mu šumljajè vse pojasni, ter pravi: „Ti si zaničeval divji viher in vetrov silne moči, ter se jim terdovratno ustavljal, ravno s tem pa si sebe pogubil. Jaz nasproti se jim ponižno uklanjam in se vselej ohranim. Tvoj svojeglavni upor je raskačil soper tebe silovite močí, moja pohlevnost pa mi jih je mile storila.“

Terdovratnost malo izda, — škode pa črez mero dosti storí; — bod’ ponižnega serca, — da se ti kaj hud’ga ne zgodí.

4.

Čamri *) in lev.

Razdvoji sovražnike, in boš premagal.

Lev je v Azii in Afriki doma, in je navadno kralj štironogatnic imenovan. Lěpa in grozna zvěr je lev. Dolga griva okoli glave, vratù in pers in s kratko rumenkasto dlako obrašeno drugo truplo se mu kaj lepo podaje. Njegov jezik, podoben pili, je tako oster, da človeku, ga lizajè, kožo odsterže. Rep, s kterim raskačen divje maha, je dolg debel in tolike moči, da je z njim človeka vreči v stanu. Ko gre, je hoje mogočne, erjovenje njegovo je strašno in njegov naskok siloviten in divji. Človeka se lehko ne loti, zunaj silne lakote; zverino v skoku napade, zgrabi, s svojimi močnimi zobmi razmesari, polomivši vse kosti, ktere z mesom vred požre.

Čamer je vladar med govejo živino, pa močna, nevarna žival. Njegovih rog se mora človek varno ogibati. Od čamra in leva se ta — le basen sliši:

Štirje čamri so se posebno radi imeli. Skupej so hodili na pašo in združeni zopet s paše. Nijena reč jih

---

*) Čamer ali vol, junec? v sanskritu čamaras bos. Vredn.

ně mogla razdvojiti, in če jim je protila kaka nevarnost, so se hitro združili, in z združeno močjo jo odverniti si prizadevali. To njih neločljivo vedenje je bilo znano med živalmi, in lev sam, dasiravno zverin grozoviti kralj, se je štirih čamrov bal. Bili so čamri dobro rejeni, in zelo je mikalo leva, jih v kremplje dobiti. Pa kaj, ker jih ně mogel po samem napasti. Skusil sicer je enkrat svojo srečo, pa je slabo opravil. Ko blisk se strinejo čamri, ko vidijo leva priti, se tišè z zadnjim koncem eden drugega, s prědnjim pak so stali pripravljeni, prederznega sovražnika, ako jih napade, z rogmi prebosti, ter umoriti. Lev gleda in gleda protivne nevarne rogove — in odide. Da bi dosegel, kar je tako slastno želel, pa s silo dognati mogel ně, si izmisli zvijačo. Misli najmreč in misli, najde zadnjič pot, po kteri prijaznost čamrov podkoplje, in popolno razpertje med njimi napravi. Čamri razdvojeni in sperti ne hodijo več združeni na pašo, ne skupej s paše. Posamezni zdaj eden, zdaj drugi hodijo se past in se ravno tako vračujejo proti domu. Lev, to videti, napade zdaj enega, zdaj drugega, ter sčasoma vse zaporedoma pokolje.

Prijaznost prava vredna več je ko zlató — Skerbi tedaj; da t' je jeziki ne 'zderò.

5.

Jupiter in Minerva.

Vse velja, kdor lepo in dobro ravná.

Med tem, ko je med Izraelci po božji previdnosti věra v pravega, živega Boga, stvarnika nebes in zemlje, cvetěla, so vse druge ljudstva zgrešile Boga, ter tapale v duhovni temoti malikovanja. Celo versto so iměle malikovavske ljudstva malikov ali izmišljenih bogov. Med njimi je bil pri Rimljanih Jupiter, bog nebes in kralj vsěh bogov; Venera je bila boginja lepote; Neptun bog morja; Apolo bog petja, glasbe in zdraviljstva; Diana

boginja gozdov in lova, in Minerva, hči Jupiterjeva, je bila boginja modrosti, vojsk in orožja, kar vse sledečo basen pojasnjuje:

Nekdaj so si izvolili bogovi posebne drevesa, vzeli so jih vsak svoje v svoje varstvo, ter so čuli, ko posebni varhi in branitelji nad njimi. Jupiter si izvoli dob ali hrast. Venera visoko jagne *), Neptun smrěko, Apolo lorberovo drevo, in Diana macesen. To videti, se čudi Minerva bogovom, ter ne more razumeti, da si pri toliki obilnosti sadonosnic volijo divje drevesa brez sadù. Vpraša zato svojega očeta po vzroku take nespametne volitve, in Jupiter ji odgovori: „Glej, mi si volimo drevesa nerodovitne, da se reči ne more, da sad več ko čast čislamo.“ „Aj, aj,“ odgovori Minerva, „kako modro! Pa storite vi, kar se vam ljubi, jaz za — se si odločim oliko zavoljo sadù.“ Ko Jupiter, njeni oča, to zasliši, jo veselja prevzet poljubi, ter pravi: „O ljuba hči, pač si zares boginja modrosti! Ker le resnica je, da prazna in ničemurna je čast, ako ne koristi in k dobremu ne služi.“

Dela praznega se vari, kar počneš, naj ima terpež, naj koristi in le dobro bo. — V višem pomenu pa:

Kar nam svět ponuja, in kar on ravna,
Pěna prazna je, minljiva le megla;
Rajska sreča, věčna čast pa mu zorí,
Kdor keršansko modro dela in živí.

6.

Lev, osel in lisica.

Ně varno z mogočnimi črešenj zobati.

Lev, osel in lisica se podajo združeni na lov. Ko so nalovili že veliko živali in se naveličali lova, ukaže lev, da naj osel ulovljeni plěn na troje razdeli, ter kakor je prav in se spodobi, slednjemu dotični del odloči. Ne-

*) Jagned. Vredr.

umno živalče ne misli nič hudega, ter razdeli ves plěn na tri enake děle, češ, vsi trije smo se trudili, se potili in lovili, zatorej tudi vsi trije enake pravice do ulovljenega imamo. Ali kako se je zmotil sirotej! Razžaljeni, ošabni kralj zverinski zaerjove, da se je vse streslo, dolži ubogega, trepetočega osla goljufije in krivice, ter ga v tem hipu razterga. S kervavim žrelom se verne zdaj k lisici in ji veli, lovski plěn, kakor je prav, razdeliti. Lisica, zvita butica, se urno loti ukazanega dela, ter deli in deli tako, da je levu skorej vse prepustila, sebi pa le nekaj malega odločila. Lev ves zadovoljen, vpraša lisico, ter pravi: „Ljuba sestra, lisica, kde si se pač priučila tako pravične delitve.“ Kde neki, odverne lisica — žalostna osoda oslova me je v dohtarico prevernila.

Nesreča bližnjega naj te modri,
Nevarnosti se ogibať uči.

7.

Osel in volk.

Hudo za dobro dati tudi osel zna.

Osel, kteri je sicer navadno podoba bedaka, je v naslědnji basni volka, ki je psu naj bolj podoben, roparsko, kervoželjno zvěr, prekranil.

Primeri se najmreč, da stopi osel na žrebelj, ter si ga v nogo zadere. Sirota zdaj šanta in šanta, pa pomagati si sam nikakor ne more. V takem stanu ga sreča volk, ter ga vpraša po vzroku šantanja. Osel mu pově vse, kako in kaj, in volk se mu ponudi vrač, toda zastonj, kakor pravi, ne stori nič. Prav, pravi osel, te bom pa plačal, samo da mi pomagaš. Slišati to, zgrabi volk z ostrimi svojimi zobmi žrebelj, ter ga oslu, pa tako gerdo, iz noge izdere, da uhana na vso moč zaboli; tirja pa tudi ob enem plačilo. Ravno kar pa volk plačila omeni, ga osel s kopitom tako hudo na bučo udari, da se zverne skorej omamljen na tla. Ravno prav se mi je zgodilo,

reče poberajè se od tel, zdaj volk: Po kaj nek sem se delal to, kar nikoli něsem bil.

Kar kdo v resnici vě in zna,
Le s tem samo naj se peča.

8.

Orel in gad.

Greha cěna je smert.

Gad, strupena kača, je spal med kamenjem na solnci. Orel z višine gada ugleda, misli ga mertvega, ter šine lačen, kakor je bil, slastno na-nj spod neba na zemljo, ga zgrabi s kremplji in je ravno na tem, dozděvni plěn odnesti. Ali v tem hipu se zvije prebujeni gad v klopčič, ter orla piči, da revež, kar oferfoli. „Oh, izdehne pojemajè, moja slast je moja smert.

Ne bodi lehkomiseln v svojem djanji, bodi previden, ker si marsikaj, kar se ti prav in dobro zdi, nesreče nosi v seb' kali. V višem pomenu pa:

Da grěh strupen je gad za nas,
'zvě vsak, če prej ne, smertni čas.

9.

Oča in sinova.

Delo bo dobiček imelo.

Nek oča je imel dva sina. Něsta imela sicer posebnih napak zunaj nagnenja do prevelike zložnosti, ki je skorej že lenoba bila. Bil je oča posestnik vinograda, kterega je neutrudno in umno obdelaval, med tem ko sta sina polegala, ali pa si z drugimi praznimi rečmi dragi čas tratila. Zgodi se, da oča zboli, vinograd morata tedaj sina sama obdelovati. Pa, prijatelja zložnosti, kakoršna sta bila, vse le po verhu opravita, zato pa tudi

le malo malo pridelata. Očetova bolezen se čem dalje na huje obrača, in stari mož čuti, da je z njim pri kraju; vidi pa tudi prihodnost svojih sinov in vinograda, ter se mu vinograd, še bolj pa sinova smilita. Da bi zan-je po zmožnosti poskerbel, posebno pa ju prepričal osrečevavnega dobička pridnosti in delavnosti, zložnost, lenobo pa zaterl, si izmisli nedolžno zvijačo. Že zelo pri konci pokliče najmreč sinova pred se, ter ju takole nagovori: Ljuba sinova! dolgo že več ne more biti, da me pokliče k sebi ljubi Bog, zatorej poslušajta, kar vama bom zdaj povedal: V našem vinogradu leži lěp zaklad zakopan. Po moji smerti ga vzdignita, ter uživajta in srečna bodita. Kde da ravno skriti zaklad leži, vama zdaj ne smem povedati, najdla pa ga bota gotovo, ako bota ves vinograd dobro črez in črez prekopala in zrahljala, brez da bi žlahtnih tert kaj pokvarila. Sinova mika izvedeti, kde da leži prav za prav zaklad; ali umirajočemu očetu besede zmenka in prej ko so mislili, ugasne. Sinova spravita zdaj očeta, kakor se spodobi, potem pak jemeta vinograd prekopovati in rahljati, da je bilo kaj. Ves vinograd sta že na vse strani prekopala, zemljo zrahljala, pa zaklada le ne najdeta. Ker sta pa tako s prekopovanjem in rahljanjem ljubim terticam, kakor gre, postregla, so pa tudi tisto leto posebno bogato rodile, in posestnikoma obilno dobička prinesle. To pa starjega sina zmodri, ter spozna očetov zaklad. Ljubi brat, reče tè zdaj svojemu mlajšemu bratu, zaklad, kterega so nama oča v vinogradu zapustili, sva najdla, in glej tè zaklad ně drugega, ko pridnost in delavnost.

Lenoba spodjeda gradove, pridnost nasproť pa splačuje dolgove. In v višem pomenu:

Lenuh v dobrem bo s'romak,
Pogube grozne, věčne sin;
Nebes nasproť pa bogatin,
Kdor trudi se keršansko, vsak.

Po latinsk. spis. J. Varl.

10.

Ovčar in njegov pes.

Kar mačka rodi, vse miši lovi.

Kde si bil, ti potepuh? vpraša ovčar svojega psa, ki se je ponižno k njemu pritepel. „Ne jezite se, moj gospodar; svojega bolenega znanca sem obiskal.“ — Kaj meni tvoje obiskovanje; zaslužil si tepen biti, kajti něsi črede varval. Volk mi je med tvojim obiskovanjem naj lepše jagne vzel.“

„Ně mogoče, da bi bil volk kaj takega storil. Snoči sem pri njem bil, ter mu pravil, kako pridne in pohlevne so naše ovce, in kako gerdo je to, da jih čerti in preganja. Solze so ga polile, ter mi je obljubil, da nikdar kaj žalega nama učinil ne bo.“

„Oj bedače! reče ovčar. Hočeš li volka poboljšati, moraš ga mesa odvaditi. Dokler volku meso diši, solzam verjeti ně. Volk je bil, in volk ostane, dokler bo živ.“

Stara navada
Železna podkova.

Slomšek.

11.

Gospodov glas.

Asaf je bil v Gospodovem strahu dobro izrejen in je brez skerbi in težav svoje mlade dni veselo preživel, pridno se je učil in skerbno bukve prebiral, da bi se za svoj prihodni stan pripraven storil. Ko pa v naj lěpši leta mladenič stopi, ga ena nesreča nad drugo zadene, in zdelo se je, kakor bi poln kozarec terpljenja ob enem izprazniti imel. To mu veselje in zadovoljnost skali in ga neusmiljenega in terdoserčnega do svojega bližnjega dela.

Očeta so mu na skrivnem umorili in kmalu mu tudi mati od žalosti umerje. Skopi in krivični sosedje mu

premoženje menjšajo in nihče poprejšnjih prijateljev njegovih staršev se več za-nj ne měni.

Ves nevoljen in tožen poproda Asaf svoje premoženje in pobegne v puščavo, da bi se tu vrědno pripravljal in se kot učnik med ljudstvo povernil. Pusti si brado in lasi rasti, ogerne se v ostre oblačila in se z remenem prepaše. Pil je vodo in se s koreninami in sadjem živil. Vedno je v rěsno premišljevanje zameknjen. Po taki pripravi na svoj imenitni namen stopi poln zaupanja in serčnosti med ljudstvo.

Kmalu se zbere velika množiča ljudi krog njega. Poln svete gorečnosti, ljudi poboljšati, mu hiti govor iz ust, pa ne sladek kot med, ampak šumeč kakor viher. S vso ostrostjo očita ljudem njih hudobije in napake.

Kmalu se število poslušavcev zmenjšuje; veliko jih odide molčè, drugi gredò glasno mermrajè zavoljo ostrosti učnikove; tretji so to, kar so slišali, le na druge in ne na se obračali, tako da je bil ves trud govornikov brez sadu. Žalosten se poverne v puščavo, in jokajè pade v svoji votlini na kolena. Zastonj je zatorej, o Gospod, začne tarnati, vse moje rěsno prizadevanje, ljudstvo predramiti in od svojih hudobnih potov ga odverniti. Ti mojih ust něsi blagoslovil, zakaj brez sadu so rěsne besede in očitanje govorile.

Tu začne med drevesi šumeti, Asaf čuti nazočnost Najvišega in pade na svoj obraz. Razumljivo pa govori glas Gospodov:

„Nikar meni ne pripisuj, da so bile tvoje besede brez sadu, ti sam si tega kriv.

Govori v mojem duhu k ljudem, poslušali te bodo in mnogo jih boš k meni pripeljal. Govori v mojem duhu, in moj blagoslov te bo spremljeval. Govori v mojem duhu; jaz sem pa duh *ljubezni* in *usmiljenja.*“

12.

Prava sreča.

Nek duhoven je imel v obilni měri mnogotere nadloge prenašati; obrekovanje hudobnih jezikov, bolezen in revšina, ena bridkost nad drugo ga zadeva; vendar se je vsemu voljno in brez mermranja vdal in je težki križ z naj veči poterpežljivostjo nosil. Zvest prijatelj se dolgo čudi ti njegovi poterpežljivosti in popolni vdanosti v božjo voljo. Nekega dne ga vpraša, kakošno skrivnost da pač ima, ki ga pri vsěh nadlogah vendar vedno veselega in dobrovoljnega dela. „O moja skrivnost, odgovori pobožni duhoven, ně nikakor posebna in čudna, stoji le v tem, da se svojih oči dobro in prav posluževati věm.“ „Razjasnite mi to“ prosi prijatelj. „Serčno rad; v kterih koli okoljšinah naj se znajdem, se vselej najpoprej k nebesom ozrem in spomnim, da mora tu moja naj veči skerb biti, da tje pridem. Potem pogledam na zemljo in si kličem v spomin, kako majhen prostorček da bodem enkrat tukaj posedel, ko me bodo v zemljo zagernili. Zadnjič se po světu krog sebe ozrem in vidim, koliko tisoč jih je še veliko bolj z nadlogami obloženih in nesrečnih mimo mene.

Iz tega se učim in spoznam, kde da je prava sreča doma in kako malo vzroka imam, nejevoljen biti in mermrati.

M. Smolej.

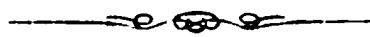

E.

Ogledalo

za

šolo in domačo rejo otrok.

Pred, ko govoriš, se uči.

Eccli. XVIII, 19.

Kratko vodilo
za malo in veliko „Berilo“.
Blagim učiteljem dober svèt.

Deveto leto že novi *„Abecednik“*, *malo* in *veliko „Berilo“*, pa *„Ponovilo“* za šole na kmetih imamo, samo slovenske, pa tudi slovensko-nemške knige, kakoršnjih šola potrebuje. Veliko jih čujemo hvaliti, pa še veliko več grajati, rekoč: da ni neumnejših šolskih knižúr, kakti so nove berila. Vsak jih sodi po svojem kopiti, kar enemu dopada, to drugemu merzí; nam se pa zdi, da večidel obsojevavcev le po škorji sodi, in šolskih knig le malo ali pa celo ne pozná. Potreba je zatorej, da jih kratko pretresemo in pa jih rabo nekoliko pokažemo; kajti nas skušnja učí, da izmed desetero učiteljev jih devet s šolskim berilom prav ne ravná, zato pa tudi slabo opravlja. Godí se jim, kakor vojakom, ki svoje puške dolžijo, ako dobro ne strelijo; pa puška je nedolžno, če vojak streljati prav ne zna. Dober svèt je zlata vreden, ako ga zvesto poslušaš, pa tudi modro poskušaš.

Namen šolskih beril.

Naši deci na kmetih je sploh 6 let za vsakdenje šole odločenih, tri leta pa za ponovilo dosojenih. Za pervi dvě leti ima *Abecednik* veljati, po kterem se otroci pismenke poznati, slovkati in za potrebo brati učijo, pa tudi vadijo misliti, vidne stvari krog sebe spoznavati in prav imenovati, da se otrokom pamet in um razdeni. V tè namen najdeš po lastnih imenih v Abecedniku: dele telesa, pohištva, imena drevja, cvetlic, domače živine in ptic, ktere otroci vsak den gledajo in čujejo, naj se jih tudi imenovati in spoznavati vadijo *po nauku oglede*. Ako

hočeš dober učitelj biti, bodi svoji deci juterno solnce, ktero sija, ogreva in oživlja, ne pa ponočni mesec, merzel in zaspán. Res je težavno na dva jezika šolce učiti, pa zatoliko bolj zasluživno. Potreba in postava je, da se otroci v šoli najprej slovenšine, po moči pa tudi nemšine učijo, sosebno dečki, kteri po svetu pojdejo. Počasneje ko od kraja napreduješ, hitreje ti hoče iti poduk od rok, kedar se deci v nauku pojasni in razdeni, le pridno kaži, in pravi od vidnih rečí, pa tudi otroke čedno izprašúj. Naj spoznavajo stvari, pa tudi opravila ljudi, ter jih vodi po spoznavi vidnih rečí do nevidnih, do Stvarnika, ki jih hrani in živi. To je *Abecednika* pervi in naj imenitnejši namén; zravno pa tudi pismenke spoznavati in prav razločno izrekati, se domače popake odvaditi, in po pismi izreke privajati, pri branji ne žagati, ne lajati, ampak čedno po ločnicah glas prijazno ravnati. Abecednik naj bo *temelj alj podloga* prave omike in keršanskega izrejenja otrok. Hočeš li, učitelj, dobro, terdno dno položiti, glavico otrok pojasniti in jihovo serce za vse dobro in spodobno ogreti, imaš v Abecedniku za dvě pervi leti gradiva zadosti, posebno za take šole, v kterih se na pol dneva uči. Po tem bojo znali otroci naj imenitnejši reči v svojem krozi imenovati, ako jim jih pokažeš, pa tudi pokazati, če jih ti imenuješ, pa tudi po malem povedati, k čemu da so. Povedali ti bojo, kako se je pošteno vêsti v šoli, kakor domá, pa tudi varvati strupnih rečí, posebno pa greha. In to je prijazni juterni svit vsega šolskega poduka.

2. Za drugo in tretje, ali za tretje in četerto leto vsakdenje šole je namenjeno *malo Berilo* za omiko in požlahtnjenje *otroškega serca.* Za samo slovenske šole malo Berilo veliko več gradiva ima, za slovensko-nemške šole je pa za potrebo okrajšano. Skerbni učitelj mora obodvojno Berilo imeti in modro prezreti, da bo mogel serce svoje něžne šolske mladine likati in za vse dobro ogrevati. Pervo je, da otroke za šolo ogreješ, naj bojo veselo v šolo hodili. Beri jim zatorej prav čedno *I. Povabo.* Daj po tem brati: *III. Pervo skerb*, in razloži jim

pripovedico popraševajè. Ko so to pervo dečki odčitali in razjasnili, naj berejo deklinice V. *od pridne Rozike,* kako skerbno je v šolo hodila. Po tem naj spet dečki čitajo VI. *od dveh slabih šolarjev.* Poslednjič se naj bere II. *Pesem vesele šole,* in obljubi, da jo bojo vprihodno zapeli. Tako se napreduje branje od šolskega vêdenja ali zaderžanja: VII. od XII. Če se ti nauk: XIII. do XXII. kako se lepo bere prehitro zdi, pa preskoči na: XXIII. *Mladosti naj lepši otrok,* in napreduj do XXX. če ravno vseh odstavkov ne preberete.

Poverni se o pravem času na XIII. *Kako se lepo bere;* beri otrokom sam in ukaži jim tebe posnemati — zdaj temu, zdaj onemu, pa tudi vsem skupej. Za drugo leto tega odreda prihrani, kar je za razum težeje, na priměr: XXXI. Kdo so naši štarši; XXXII. Kako za poštenje skerbimo; XXXIII. Kako se v pričo gospôde obnašati. XLV. Poduk lepo pisati; XLVI. Vaja pravopisa in naglopisa. XLVIII. Skerb za časno in večno srečo; XLIX. Skerb za bližnjega; LI. Kako se koristno bere. LII. Zlata svatba i. t. d. do konca.

Kedar se kaj posebnega pripeti, naj si bo žalostno ali veselo, daj deci dostojni odstavek brati, in nauk na dogodek modro oberni; p. Dečkov kdo je živino neusmiljeno tepel; reci na to čitati: XLIII. Hudobni živinoderec. Ako so dečki toženi, da so drevje lupali ali lomili, kamenje lučali, naj berejo XLII. Kako jo škode varvati. O spomladi reci brati XLIV. Vesele ptičice. Ako se govori od strahu, ali ponočnih duhov, ki strašijo, reci čitati XLI. Prazni strah; i. t. d. Tvoja beseda o pravem času bo po takem branji veliko globljeje segla, in tvoji opomini bojo več izdali, ako jih na čitanje modro pristaviš, kakor da bi se črez hudobije kregal, ali pa bedarijam smejal.

3. Ako se je po malem Berili deci serce za vse dobro oživilo in ogrelo, je *namen velikega Berila* otrokom, že večidel odrašenim, v tretjem šolskem odredu *glavo prebrisati,* ter jih soznaniti s vsemi potrebnimi rečmi, ktere jih čakajo v prihodnem javnem življenji; da bode

šola deci modra priprava za javno delavno življenje. Veliko Berilo odgrinja deci po zmožnosti poprejšnjega poduka *zemljo*, po kteri hodi, in *nebo*, ko ga gleda. Ta spoznava stvarjenih rečí na podlogi naše svete věre stoji, ter uči mladino Stvarnika spoznavati in moliti, kar ti pervi §. dopričuje, rekoč: *„Bog je svět k svoji časti stvaril, in nam zemljo v prebivališe dal.* Vidno nebo s solncem, z mesencem, in zvezdami brez števila, in pa zemlja s svojimi stvarmi, se *běli svět* zove, veličanstvena dvorana božja, ki nam očitno kaže Stvarnikovo vsemogočnost in modrost.“

Naj bi se predmeti velikega Berila v lepem redu verstili, nasleduje pred vsem kratek popis naše zemlje sploh, po tem Evrope in drugih delov svetà. Če se ti dozdeva ovi nauk za tvojo deco še pretežaven, pa preskoči na *človeško telo,* ktero bo vsako otroče lehko gledalo in svoje ude spoznavalo. Ne pozabi pa potem tudi z zemljepisom svojih učencev soznaniti v sedanjih časih; kajti jim je te spoznave v naših dneh močno treba. Kamo li sedaj tudi priprosti dečko, služebna deklina ne pride; se po železnicah derdrajè, po parobrodih peljajè! Gerdo bi bilo za naše šole slepiče po světu pošiljati. Ako svojim učencem včasih tudi obraz zemljenski, ali pa domače dežele zemljevid pokažeš, bojo vsi eno oko in eno uho. Odstavke, kterih otrokom pojasniti prav ne znaš, pa izpusti in na drugo dobo odloži: na priměr: Popis Evrope §. 1. — Měro prostora in število prebivavcev zategavoljo v Berili najdeš, da se učenci vadijo številke dobro izrekati, ne pa da bi se jih na pamet učili.

Pred vsem je potreba šolski mladini spoznavati svoje *lastno truplo,* njegove ude in *svoje dušne moči;* inače povedati človek ne more, kaj ga bolí. Jeli ni lagodno bilo v naših šolah podučenje, v kterih nam něso povedali, kako je petim perstom na roki posamem imè? — Kako hoče mož *Novice* razumeti, ako živalstva, rastlinstva in rude saj po verhu ne pozna? Kako bi pobožna duša *Danico* spešno brala, ako se ni v šoli naučila razločiti dušnih močí. Beri: Veliko Berilo: 9 — 10. —

Da pa deco preveč v telesno premišljevanje ne potukneš, povzdigaj serce svojih učencev po odstavkih 10 — 11; ter jim lepoto duše in imenitnost človeka prav živo razlagaj. Oh kako malo sami sebe spoznavamo! Kako slabo se učimo Boga za svoje prednosti hvaliti! Jeli ni naša slaba šola veliko tega kriva? Ali ni ob času in dolžnost te popake v naših šolah poravnati? —

Otroci gledajo živali po zemlji laziti, hoditi in letati, ribe po vodi plavati, ptice pod nebom habiti, in jih, malo malo poznajo; še imenovati jih malokteri znajo. Zato jih veliko Berilo v odstavkih 12 do 21 uči *domače in divje živali, ptice, mergolince in červe spoznavati*, pa tudi slaviti in hvaliti božjo dobroto in modrost, ki za vse tako po očetovsko skerbí, in tudi červičeka ne pozabi (21. *Ozír na živalstvo*). Kako malo smo se svoje dni naučili rastlin imenovati! Saj še praproti prav poznali, bukve od gabra, jelke od smreke dobro razločili něsmo. Kako potrebno je pa mladini vse to, naj si bo dečko kmet ali rokodel, deklica svinjarica, ali kuharica, da strupne zeli od dobrih ločiti vě. Tega deco veliko Berilo uči, ki govori: 22 do 28 *od spoznave rastlin, od drevja, germovja, od žita in trave, od zdravilnih in strupnih zeliš*; pa tudi *gob* in *měha* opomni, in pokaže, k čemu je modri Bog to in ono stvaril. — *Od rudnine* le toliko pověda, kolikor je za pohištvo in kmetištvo po verhu vedeti potrebnega, da razločiš ilovko od laporja, puhlico od apnenke, sol od solitarja, vitriol od žvepla. Rudnine le toliko naznani, da vejo otroci, kde se zlato in srebro dobi, kde se železo koplje in kako cedí. Ali ni vsega tega človeku vedeti treba? Kdo mu bode naznanil teh in takih stvarí, ako se v šoli ne zgodí? Jeli něma biti šola priprava za delavno življenje?

Pokaj pa je našim otrokom *Naravoslovje?* Morebiti za noroslovje, da jih zmešaš in znoriš? Prijatelj! le počasu. Saj tudi ti v naravi ali naturi živiš, dihaš sapo, piješ vodo, in se rad pri ognji greješ. Jeli ti ni potrebno vedeti, kako se za zdravo sapo skerbi, da zdravo ni prevroče ali pa premerzlo piti, kako se ognja in druge

nesreče varvati, prazne babje věre zaničevati? Vse to ti naravoslovje prav po domače pově, in te celo podači, zakaj je bliskovod, kdaj in zakaj zvezde od neba padajo, da ni copernic, ki po močirjih svetijo, od kodi je dež, toča in sneg, kaj je mavrica, kaj solnčni in mesenčni obroč. Zatoliko menje bo med nami škodljive prazne věre, zakolikor več bo v šoli takega zdravega nauka.

„*Otroke zvezdoslovja učiti!* ali ni to prava neumnost?“ — sem slišal bistrega gospoda razsajati in grajati veliko Berilo. Moj Bog, ali něsi tudi za deco svetlih zvezdic stvaril? Bomo li otrokom oči zatisnili, naj bi ne gledali svetlega neba? Ali ne čujemo, kako poznajo priprosti ljudje imenitnejše zvezde po imeni, bolje, kakor mi, ki smo po štirnajst lět šole pometali! — Jeli ni mladini treba vedeti, zakaj solnce merkne, kako se luna preměnja, kaj so repate zvezde, i. t. d.? Kdo uči lepše veličanstvo božje spoznavati, kakor zvezdoslovje? Beri §. 11. — Tudi koledara ali pratike ne boš razumel, če se zvezdoslovja za potrebo ne naučiš in nebeških znamenj ne razločiš, ne věš, kako se dvanajstero mesencev zove. Kako se pa taki visoki nauki podomačijo in tudi priprostim ljudem ukoristijo, beri §. 10 od semnjev.

Poprej kakor mladeniči in dekline šolo zapustijo, se jim ima tudi od raznih stanov kaj malega povedati; in to ti veliko Berilo v V. odstavi *od spoznave človeškega društva* poda, ter hvali kmetijstvo in rokodelstvo, pa tudi vojaštva omeni in počasti, kterega se mladenič po navadi bojí. Poslednjič uči domovino ljubiti, toda po keršansko; gosposko po dolžnosti spoštovati, ter sklene svoje nauke po zlati Jezusovi besedi: „*Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega.*“ Verh tega pa tudi svobodno velim: *dajte v šoli otrokom, kar je otrokom potrebnega;* in če se šolski mladini toliko in tako da, jeli bo preveč? Mislim in sodim, da ne.

Kdaj pa bo mogoče vse to otrokom razložiti in tako pojasniti, da bi razumeli vse te in take posebne nauke? V dvěma poslednjima letoma, od 10. do 12. leta starosti, se mladina že dosti za vse te predmete izčajma in hre-

peni se vsega tega izučiti. Ako pa nĕso v tvojem kraju deca zato, izberi iz Berila, kar jim bo dostojno. Bolje malo, pa dobro, kakor preveč, in pa slabo. Berilo pa mora mnogo gradiva deržati, da boš imel na izbiro. Kar je lehko tebi preveliko, bo pa drugemu ravno prav. Tudi beseda previsoka ni, ako le nĕsi ti v slovenšini predaleč zaostal; kar bi bilo pa tebi gerdó. — *Zakaj ste pa poprejšnje Berilo zavergli, ktero je Zgodbe svetega pisma učilo; teh je deci veliko več potreba, kakti teh posvetnih rečí, kterih v novem Berili imamo?* tako se mnogoteri šolski prijatelj jezno potoži, ter misli, da po pravici govorí. Ne tajimo, da je šolcem koristno Zgodbe svetega pisma brati; zato smo je katekizmu dodali kratko osnovane. Hočeš li *Zgodbe naše svete cerkve* imeti, beri jih v *Ponovili* od strani 1 do 206. Reci jih svojim šolcem čitati. Da je pa staro Berilo za male šole na kmetih malim otrokom previsoko, za velike pa premalo, preokorno in leseno, to vsak učitelj lehko čuti in spozna, ako zdrave možgane v glavi ima. Kako težavne so za otroke Zgodbe starega zakona; novega zakona še sledù ne najdeš. Kako hoče otrok neznane vojske Savla in Davida kralja s Filistejci razumeti? Tudi staro Berilo govori od naravoslovja, od marsikterih prikazni na nebi — od solnca, zvezd, planetov in lune — od dolžnosti podložnih do svojega deželnega oblastnika in do rojstvene dežele. Najdeš Pravila ali regelce za priljudnost, pravila za zdravjevarstvo; i. t. d. Pa vsi ti predmeti starega Berila so iz nemške besede poslovenjeni; zato pa tudi težej razumevni. Le primeri staro novemu; in po tem sodi. Imeli smo svoje dni na kmetih medle šole večidel v enem samem odredu; imamo jih zdaj večidel v treh, tudi v četirih odredih; jim se pa staro Berilo ne prilega, ne po besedi, ne po gradivi. Potreba je tudi v Berili napredka in pospeha, da ne zaostanejo naši mladeniči in dekline neznanci in neslanci brez prave keršanske omike v domačih rečeh.

4. *K čemu nam pa je tolsto Ponovilo za nedeljske šole na kmetih?* Na mesto odgovora te lepo poprosim, vzemi te obširne bukve v roke, beri *Opomembo* na I.

strani do IV. in izvedel boš lehko in spoznal jasno *namen Ponovila,* pa tudi kako potrebno je za mladež, ki hodi v nedeljske šole ponavljat, česar se je v delavniški šoli učila, naj bi deca ne pozabili koristnega nauka, pa tudi razširili svojo omiko, in se pripravljali za javno, težavno življenje, kedar šoli odrastejo. Pač škoda in žalost, da se malokdo za to ponovilo potrebnih naukov měni, ter jih celo ne pozna; nedeljske ponovivne šole pa medlijo in brez vsega sadù ostajajo, ter so podobne lačnim delavcem, kterim se od same lenobe ne ljubi jesti, pa tudi ne delati. Knige mlačnim ljudem in pa zajcu boben!

Poraba šolskih Beril.

Ima li orglar še tako dobre orgle, ako dobro orglati ne zna, mu bojo slabo pele; so li pa orgle srednje vrednosti, bojo dobro žvižgale, če le dobremu organistu v roke pridejo. Ravno taka se šolskim knigam godi. Mislim, da se ne bom šolskim prijateljem zameril, ako ponovim, kar sem povedal v velikem Berili in Pogovorili za samo slovenske šole od porabe Berila. (Beri stran 1.)

Perva napaka čitanja (branja) je, ako se *preveliko prebere,* premalo pa premisli in šolcem premisliti da, česar so brali. Po takem načinu se zgodí, kar sploh pregovor pověda: „*Iz mnogega po verhu, iz celega pa nič.* To se pravi vodo s sitom zajemati, ali pa v prevertan sod vlivati. Vselej me žali, kedar kako šolo obišem, in pobaram: koliko ste prebrali, ali kaj iz Berila za poduk vzeli, če mi učitelj po hinjavsko odgovori: „*Vse, celo Berilo smo vzeli.*“ To ni mogoče! gospodine, v enem leti ne, pol leta še pa menj. Po takem odgovoru sodim, da so deca mnogo brali, nabrali pa malo, ali celo nič, kakor se lehko in hitro prepričam, ter po samem čitanji lehko in dobro spoznam, koliko šola veljá.

Berejo li šolci lepo gladko, bolje polagoma, kakor prenaglo, brez vsega vreša in kričanja, ter čedno glas povzdigajo in polagajo, kakor jim kažejo ločnice, hitro spoznam, da učenci umijo, česar čitajo, in učitelj ne hodi

brez glave v šolo. Taka šola je *sreberna.* — Ako popraša̋m šolarje, kaj od koga ali česa so brali? in mi razločno povedò od pridne *Rozike,* kako je rada v šolo hodila, kako je mater lepo prosila, pa tudi od *Andrečeka potepuha,* in se jim na lici vidi, da čutijo, kar pravijo, taka šola je *zlata* vredna. Ako pa celo zapojejo otroško pesmico: *Kdo je naučil ptičice pet'?* in več takih ličnih pesmic, take šole *ni poplačati.* Pač je bolje malo, pa dobro brati, kakor veliko žlabodrati, umeti in čutiti pa nič.

Šolski učitelj ne smě misliti, da je svojo dolžnost doveršil, ako je svoje učence gladko brati in čedno pisati naučil; kaj pomaga glava prebrisana, serce pa hudobno in robasto! Ne tožuje li naših šol žalostna vsakdenja skušnja, da več ko je šol, več je hudobnežev, ljudi brez věre in brez Boga, brez prave ljubezni in brez vsake vesti! Jeli so šole tega krive? Ne daj Bog! Kriva je slaba, neumna učba otrok. Ako otroci v šoli sedijo s truplom, z duhom so pa domá, na duši in na teli ubožajo. Šole, v kteri učitelj ves zaspan in počasen šljuta, po cele dni zapravi, in otrok brez nauka v klopi sedí, bilo bi veliko bolje, da bi je ne bilo. Take šole so morivke živega duha mladini. Ako se v šoli čita, pa ne pobara, ali deca umijo, kar berejo, se pravi prazno slamo mlatiti. Nauk se ima vsějati, pa tudi podorati in povleči skoz pomišljevanje, in obračanje nauka na vsakdenje zadeve otrok. Če rečeš brati, kako se imajo deca v šoli zaderžavati, kako v cerkvi, kako doma; opomni deco vseh pogreškov in pregreškov, ko jih pri šolcih zasleduješ. Poprašaj male, ali so molili, si roke in glavo za ušesi umili; so li ubogali starše, in jih za zamero prosili, če so jih žalili? Skerbi, da bo tvoja šola za življenje, ne pa za šolsko klop; prizadevaj si svoje šolce za Boga, za vse pošteno in blago oživiti, ne pa jim zadušiti dobre nagone. *Branje in pisanje je le lupina; jedro pa, keršanska omika in žlahtno serce.*

So neumni starši, ki svojo deco zato v šolo dajajo, *da bi se neumšine naučili,* ter mislijo, da je dobra šola taka, v kteri se deca neumškovati prav debelo učijo, če

ravno poleg neumškovanja Boga, očeta in matere svoje pozabijo. Taka *gola neumškutarija* v šoli je morija žlahtnega serca in pa blagega slovenskega duha. Iz takih neumškutarskih šol prirastejo *mladi bahači*, pa *stari berači, perteni kmetiški gospodje, pa slabi orači in gospodarji za jokati.* Znajo debelo govoriti, dobrega storiti pa malo. Něso li ravno taki poneumčeni modrovavci pervi podpihovavci in puntarji bili? Jeli tega nemška beseda kriva? Ne daj Bog! Krivo podučevanje v neumščini to dela, ako se za neumščine del drugi veliko potrebnejši nauk zamudi, in deci, ki verlo neumško zna, gerdi napuh vsadí, ki zarodi napačnost, gizdost in nepokoršino, ki so rojnice vsake gerdobe in nesreče. Jeli ne pride naj več študiranih kmetov na boben? —

Res je, da v naših dneh tudi priprosti kmetič nemške besede potrebuje, in v naših urednijah in pisarnicah težko kaj opravi, če po nemško povedati ne zna, kaj bi rad, dokler je, žalibog, še toliko urednikov, kterih je sram slovenske besede, ter mislijo, da se morajo zavoljo njih vsi Slovenci neumško učiti. Zato imamo šole slovensko-nemške in Berila v dvěma jezikoma, ter čutimo staro resnico pregovora, ki velí: *„Kolikor jezikov znaš, toliko človekov veljaš.“* Ali nemšina bodi šolske omike naveržek, ne pa edina modrost. Ravnopravnost tirja pa tudi od Nemcev, kteri na slovenski zemlji živijo, da se učijo jihovi otroci slovenšine. Nemška ošabnost slovenski jezik zaničuje, pa ne modrost. Modri učitelj zatorej skerbi, da se tudi nemška mladež slovenšine naučí v pomešanih šolah.

Težek jarm nosijo učitelji, kteri v ednem jeziku učijo; dvakrat težavneje delo pa je, po slovensko in nemško deco šolati, in šolnik, kteri to dobro zna, je dvojne hvale vreden, pa tudi dvojnega plačila. Berila nemško-slovenske ti vodilo dajo, ako se jih modro poslužiš, in že v *Abecedniku* vsako reč, kolikor mogoče, deci pokažeš, ter po slovensko in po nemško, pa spet nemško po slovensko imenovati rečeš, naj se šolcem jezik ugladi in privadi na čedno izreko mlado uho. *Malo Berilo* ima sostavke po moči od besede do besede ponemčene; *veliko*

Berilo pa v bolj prostem duhu nemšine, kajti so učenci nemške besede že bolj vajeni. Vse Berila so v slovenskem duhu zložene, zato je nemška beseda nekoliko bolj okorna; učitelj jo naj za potrebo olika o pravem času. Hočeš li učence nemške besede dobro učiti, le *na dvoje daj čitati,* naj eno po slovensko, drugo pa hitro ravno tisto stavo po nemško bere. Ko sta celi odstavek ali § odbrala, po tem jih *po besedah,* in *sostavkih izpraševaj,* naj poveda, kaj se pravi to ali ono *po nemško,* kako *nemško ime po slovensko,* kako se reče to djanje po slovensko, kako po nemško. Ko si deco tako toliko časa vadil, po tem jim lepo brati ukaži celi odstavek. Da je velike in pogostne vaje potreba slovensko in nemško prav govoriti in pisati, kdo si tega ni skusil? Zato so pristavljene Beriloma *pismenske vaje,* besede sklanjati in pregibati, sostavljati in razstavljati, kterih se lehko poslužiš, ako bolje pismenosti ne trebuješ. Samo ne pozabi, da vse te vaje imajo biti *kratke* in pa *praktične,* ne pa vodil in pravil toliko kolo, da bi se pretežko obračati ne dalo, pamet težilo, šolsko omiko pa mudilo. Nemško branje brez slovenskega spoznanja tega, kar se je bralo, ni le prazno delo, ampak tudi škodljivo otrokom. Vse, kar učiš, vtisni otrokom v glavo in v serce; toda skerbi, da svoj nauk oživiš, da vsějano dobro seme ne umerje, na uglajeno cesto ali pa med ternje ne pade, in se ne zaduši; brani pa tudi pticam, kolikor moreš, zapeljivim pohujšljivcem, da ti ga ne pozobljejo.

Verli učitelj ne smě biti *lěs,* še menje pa *led;* inači bi v šoli zima bila, in dobrega sadù ne rodila. Kako pa to? Naj ti tudi modra raba Berila k temu pripomore. Berilo malo in veliko imamo samo slovensko, pa slovensko-nemško. Redke so šole, v kterih bi bilo samo slovensko Berilo doma; večidel vse naše šole na kmetih so ponemčene, ki Berila v dvěma jezikoma imajo; to slovensko-nemško Berilo je pa močno okrajšano in za omiko šolcev premedlo; učitelj si zatorej saj več iztisov celega slovenskega Berila omisli. Ko si sebe in svoje učence z nemško-slovensko učitvo utrudil, beri jim na priměr: *od Modrosti*

stran 1 — 5 velikega Berila. Si li svět s svojmi šolarčki prehodil po suhem in po morji, reci jim čitati *od dveh Popotnikov* str, 39. Daj jim *zastavico* na dom, str. 40; naj jo razrešijo, ter obljubi kako darilce njemu, ktero jo ugoni, kaj pomeni, ali kaj je. Deca bodo po takih uganjkah bistroumni, in tudi domače ljudi boš za šolo budil. — Si li človeško tělo popisal, daj jim brati *Priliko: kako se človeški udi spuntajo,* in vtisni jim zlati nauk, kterega nam je sosebno v sedanjih časih veliko potreba. Kako dobro je odrašene šolce živo opominjati: *Kako za zdravje trupla skerbeti,* ter jim nevaršine s perstom kazati. Da pa nauk živo zapomnijo, naj čitajo, kaj je storil: *Jaka zidar; str. 63.*

Prislovice ali sploh pregovori so zlati orehi za življenje; pa učitelj je dolžen deci jedro razluširi. Reci zatorej brati na strani 65: „Jabolko je zjutraj zlato, opoldne sreberno, zvečer pa svinčeno: in pobaraj, jeli je to rěs? Je že kdo otrok to videl? Videl ni, pa skusilo jih je veliko. Če sađje zjutrej uživaš, ti bo dobro služilo, in je zlata vredno. Menje zdravo je opoldne; na večer ti bo težilo želodec, kakor svinec. I. t. d. — Povzdigni besedo, in daj brati: *Česa dušo varvati;* str. 79; ter jih svari pred jezo, zavidom, i. t. d. — Pelji svoje učence *v šolo k mravljam,* k bečelicam, k sviloprejkam, str. 145; pa tudi k pajeku in k muhi str. 139. — Slišiš li, da je kdo drevje oškodval, daj jim brati od: Sadjereje str. 156, ali jim pa sam prav mično beri. — Ko ste *germovje* pregledali, reci jim naj se učijo *od vinske terte* ponižnosti, da ne bodo kakor bodeče ternje odrastli. — Berejo li učenci od *rudnine,* opomni jih, kako blizo nam je smert, ter naj berejo, kako je: *Strup na mizi.* Če hočeš odrašenim dečkom v čudno deljavo pokazati, naj se jim razširja dušno oko, naj berejo prav razumno: *Čudni magnet,* str. 191. Pravi in kaži jim živo in mično z zvezdami obsijano nebo, naj občutijo *Veličanstvo božje* str. 229; uči je pa tudi s svojim stanom zadovoljne biti str. 258. Ne zamudi navdušiti posebno mladeničev *za drago domovino* str. 250. Ne pozabi pa tudi sam na sebe, učitelj, in opomni svoje učence velike

dolžnosti, hvaležnega serca do učnikov biti str. 261. Tako bo tvoja šola cvetečemu sadunosniku podobna, nadepolna za učence, za starše in tudi za tebe, drag vinograd za domino, za sveto cerkvo, pa tudi za sveto nebó.

Ako hočeš svojo šolo oživljati, skerbi za *pošten kratek čas.* Vse stori, kdor težavno polajša, in koristno posladí. Daj učencem večkrat na dvoje brati, da jim pazko povzdigneš; p. str. 89; *od imenitnosti človeka,* naj učencev kdo kakor učitelj bere, učenci pa odgovarjajo. Tako, p. *od popotnih ptic* naj bo eden učencev *Lojzek,* drugi pa *oče,* ki odgovarja, česar *Lojze* popraša. *Sprejmi včasih svoje učence po poti domu,* in kaži jim gredè mnogotere drevesa po gaju, pa tudi rože po senožeti in za plotom strupne zelí. Po vseh svojih hojah, pri vsem svojem djanji in nehanji ne pozabi, da si učitelj *kristjan* in pa še pravověren *katoličan,* in se ne sramuj k molitvi odkriti, ne v cerkvo gredè pokropiti, moliti s svojimi učenci in pristopiti z njimi k spovednici, iti z otrokmi k sveti božji mizi imej za slavo in čast. Ne pozabi, kar Jezus vsem učnikom velí: *„Kdor stori in učí, bo velik imenovan v neběškem kraljestvi.“* Mat. 5, 19.

Stan učiteljski je sicer težaven in potiven stan; kdor ga prav spozna, njegovo ceno visoko spoštuje. Moder in priden šolnik človeškemu rodu veliko več koristi, kakor naj slavniši vojskovodja, kteri sovražnike strahuje, ter premaguje kraljestva in užuga varoši. Učitelj v tihem, neznanem kraju dobro sadí in polivajè skerbi za boljše ljudi in bolje čase. Naj si ga ravno svět ne spozna in večidel slabo plačuje; v bukvah večnega življenja se světi njegovo imè, in med svetniki bo njegovo plačilo. Pa tudi vsem slabim in zanikarnim šolskim učiteljem gorje, po kterih se svět pohujšuje! Bolje bi bilo, celino kopati, ali pa derva sekati, kakor naj žlahtneje blago, drago deco slabo učiti in pa divjake rediti. V naj globljejši peklensko brezdno pridejo slabi starši, verh slabih staršev pa zanikarni učniki. Bog nam pomagaj!

Slomšek.

Izreki.
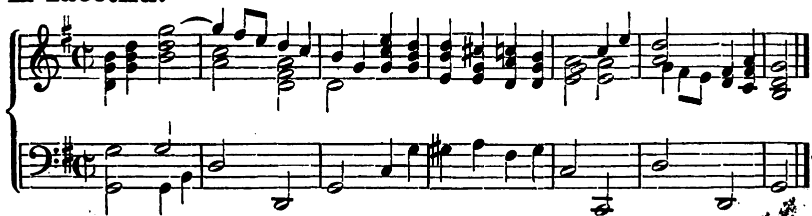

1. Kdor je za nebesa rojen, ga vsak den oset in ternje bode.
2. Hudi vesti se dostikrat muha kakor konjnik z oklopom dozděva.
3. Věra, upanje, ljubezen in pobožnost so štirje življi, iz kterih svetniki prihajajo.
4. Kdor nekaj použije, nekaj si pa prihrani, ima lehko dvakrat obed.
5. Kdor otrokom daja, kar želè, in psom kolikorkrati z repom migajo, bo imel hudobne otroke in pridne pse.
6. Lenoba in postopanje ste začetek vseh hudob, tudi hudič je kmalu poleg, ker ste mu mehka blazina.
7. Ne zaverzi svojih starih prijateljev, ker ne věš, kaki bodo tvoji novi.
8. Bog ima rěs noge iz mehke volne, pa tudi roke iz jekla in železa.
9. Bog bi někega srečal, ko bi ga pozdravil.
10. Tam kder glad mori lenuha, nahaja pridni dosti kruha.
11. Boljše je ena iskra božjega spoznanja, kakor cela germada posvetnega modrovanja.
12. Kdor pomaga drugim iz nadlog, rad pomaga njemu tudi Bog.
13. Bog ene vrata zapira in sto drugih odpira.
14. Kdor si dobrega ključa ne spravi, ne pride v paradiž.
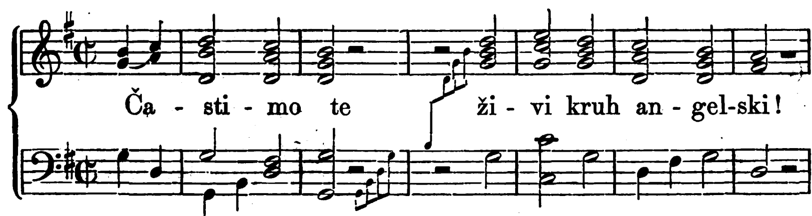

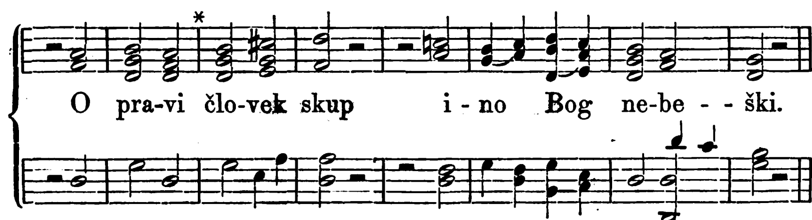
VENEC
blagoslovnih pésem
za Lavantinsko škofio.

Perva.

K začetku.

Opomba. Med́ eno versto do druge se imajo zeló kratke, ali pa še bolje, nikake medigre delati, vverstijo pa se naj od enega odstavka do drugega, tode te naj deljše bojo, da si pojoče ljudstvo oddehne; in sicer če je malo ljudi, v nižjem, nasproti pa, ako je cerkva polna, v višjem tonu.

p

Sveti, sve-ti, sve--ti, sve-ti črez vse sve--ti,

Je-zus Kristus naj-sve-tej-ši v svetem rešnem te-le-si!

(Po drugih krajih se reče.)

Sveto, sveto, sveto,
Sveto črez vse sveto
Jezusa rešno Telo
V zakramentu rešnemu.

(Po drugem odstavku se utihne in blagoslovi.)

Nikdar nas ne zapusti,
O Jezus vse sladkosti,
Sosebno pa poslednji čas
Ostani Jezus ti pri nas!

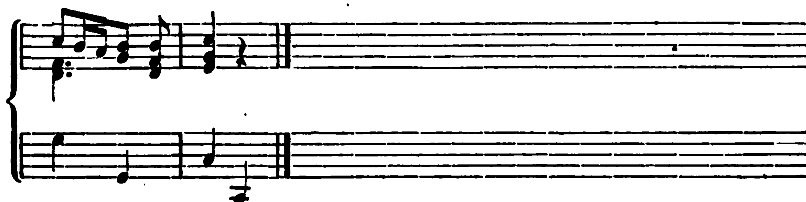
Castito vsak čas bodi
Presladko ime Jezus,
Ino ime Marie.
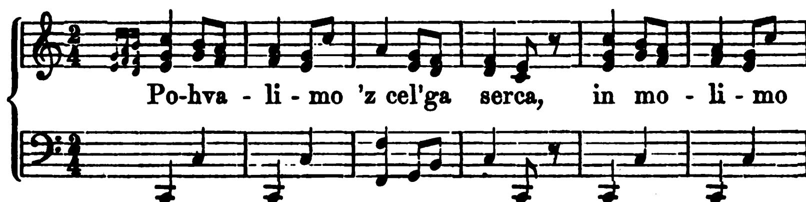
(Po drugih krajih se poje:)

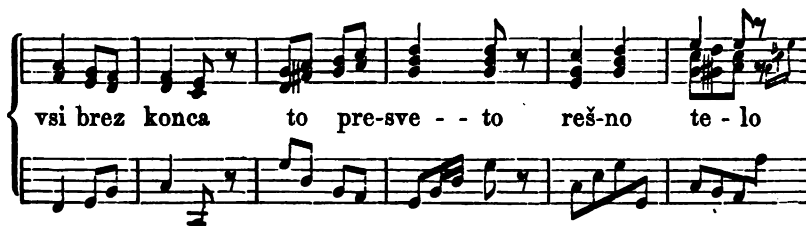
Ne zapusti nas nikdar
Jezus naš Izveličar!
Ne zapusti nas nikdar!

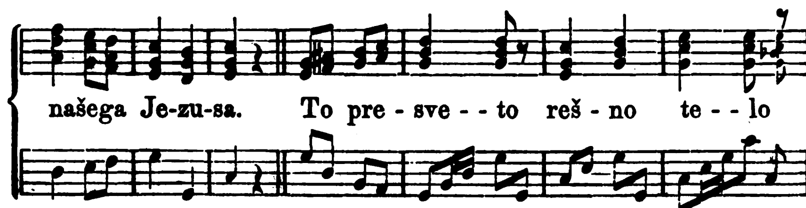
Druga.

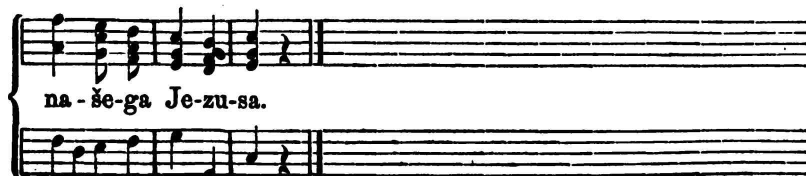
K začetku.

Po-hva - li - mo 'z cel'ga serca, in mo - li - mo

vsi brez konca to pre-sve - - to reš-no te - lo

našega Je-zu-sa. To pre - sve - - to reš - no te - - lo

na - še-ga Je-zu-sa.

Začetek je bolši tako:

Pohva-limo 'z cel'ga ser-ca in mo-li-mo vsi brez konca

i. t. d. i. t. d.

2. Tamkaj pri zadnji večerji
Je dal Jezus k dušni hrani
Svoje meso, ino k pitju
Svojo lastno kerv.

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori:)

3. Jagne božje, ki omivaš
Nas vseh grehov, in prebivaš
V najsvetejšem zakramenti,
Ti požegnaj nas!

(Tukaj se utihne in blagoslovi.)
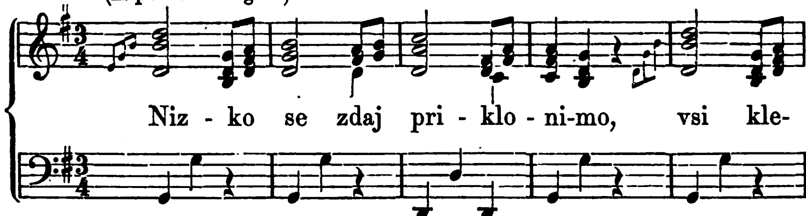
4. U podobi bel'ga kruha
Vérjemo skoz svet'ga duha
Živ'ga Boga, in človeka
Z mesom in s kervjo.

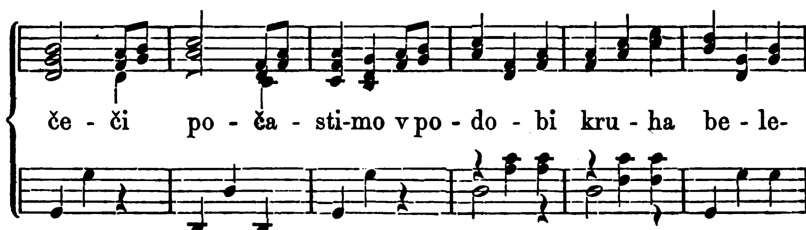
5. Ljubi Jezus, daj zavžiti
To popotnico, in priti
Nam popotnikom po smerti
Srečno v sveti raj.
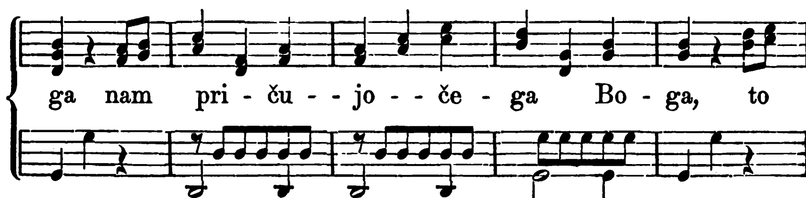
Tretja.
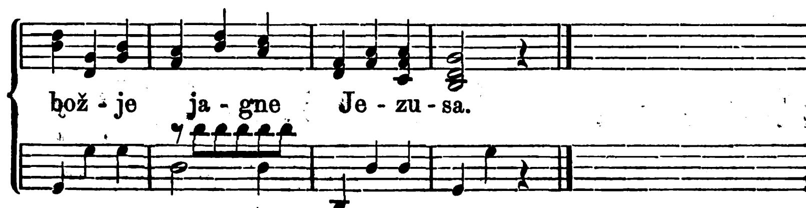
K začetku.

(K pervemu žegnu.)

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo.)

Pojmo sveto, sveto, sveto,
Sveto je, črez vse je sveto
  Preblaženo rešno Teló,
  Ki nas bo zdaj požegnalo,
    Oh bodi vselej hvaljeno!

(Tukaj se utihne in blagoslovi.)

Jezus naš ti naj sladkejši!
Dobrotljiv in naj svetejši!
  Teb' se priporočimo zdaj,
  Ostani pri nas vekomaj,
    Pripeljej nas u sveti raj!

(K drugemu žegnu.)

Božja mana bo rosila,
Žegen nam bo ponovila,
  Skoz milost naš' ga Jezusa,
  Edino-trojnega Boga
    Nebeški dar se dušam da.

(Tukaj se zapoje: Genitori.)
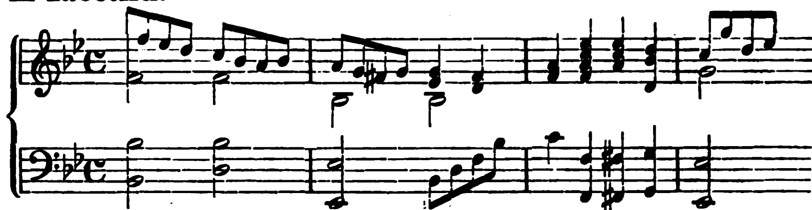
Pojmo sveto, sveto, sveto,
Sveto je, črez vse je sveto
Preblaženo rešno Telo,
Ki nas boš zopet žegnalo,
Oh bodi vselej hvaljeno!
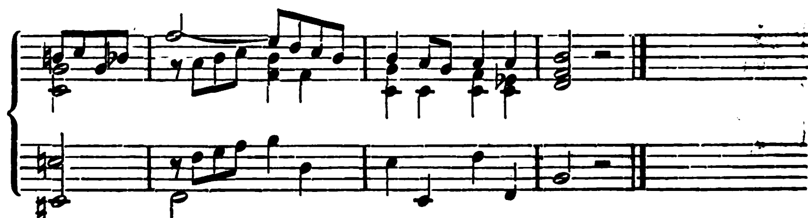
(Tukaj se utihne in blagoslovi.)
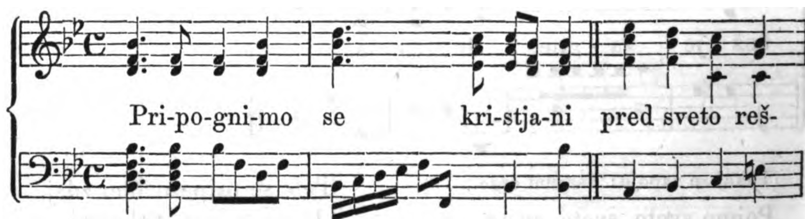
Jezus naš ti naj sladkejši, etc.
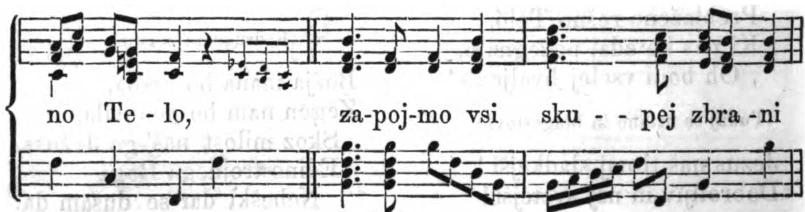
Četerta.
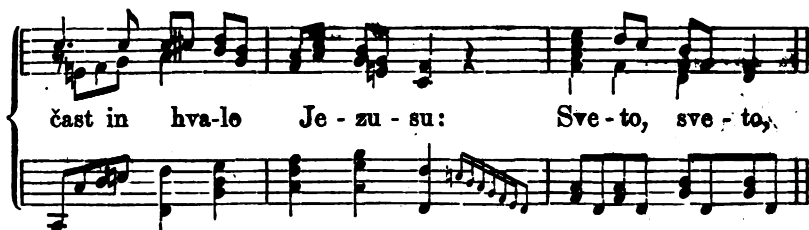
K začetku.
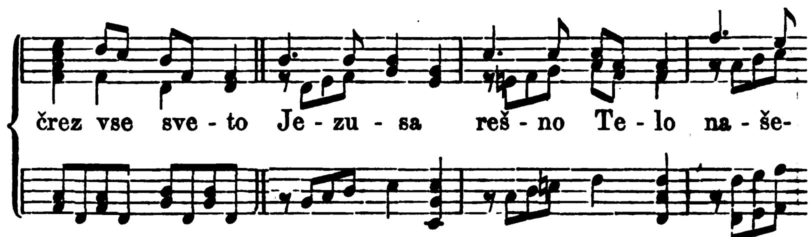

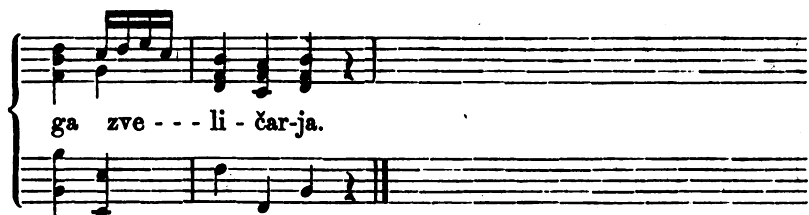

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo ali Genitori.)

Za svet žegen te prosimo,
  Ljubi Jezus žegnaj nas!
K tebi roke vsi deržimo,
  Vsliši naše prošnje glas!
Sveto, sveto, ì. t. d.
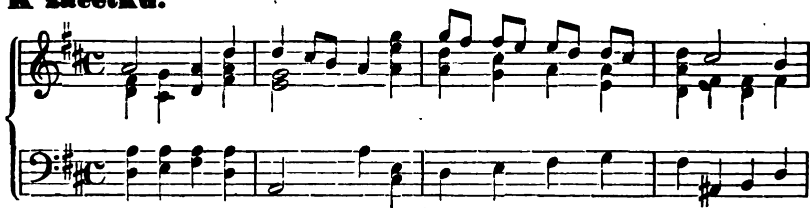
(Tukaj se utihne in blagoslovi.)
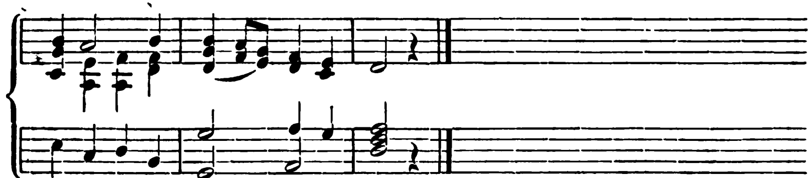
Kedar bode nam umreti,
  Jezus, ne zapusti nas!
Daj nam vredno vsem prejeti,
  Tvoje telo zadnji čas.
Sveto, sveto, ì. t. d.
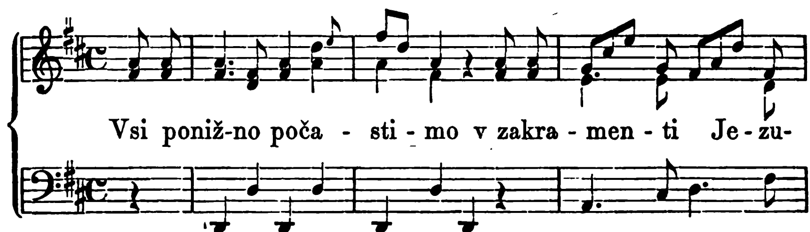
O Maria, tolažnica!
  K tebi pribežimo zdaj,
Bodi naša pomočnica,
  Svojo roko nam podaj!
V smertni uri nam pamagaj,
Naše revne duše spremljaj,
  In nam sprosi sveti raj.

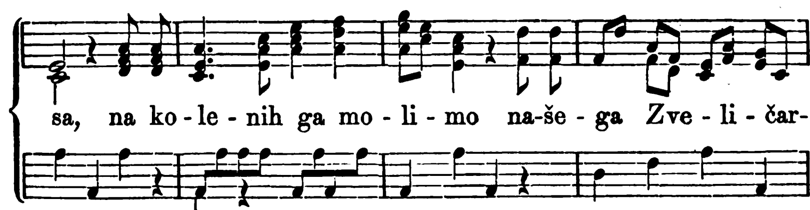
Peta.
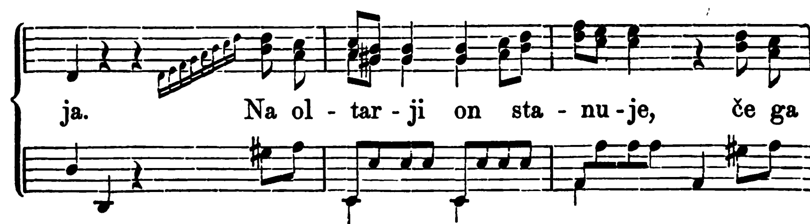
K začetku.
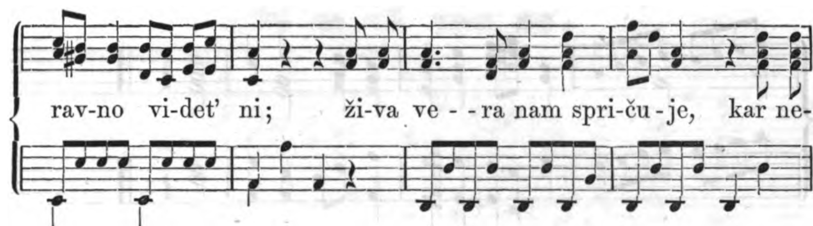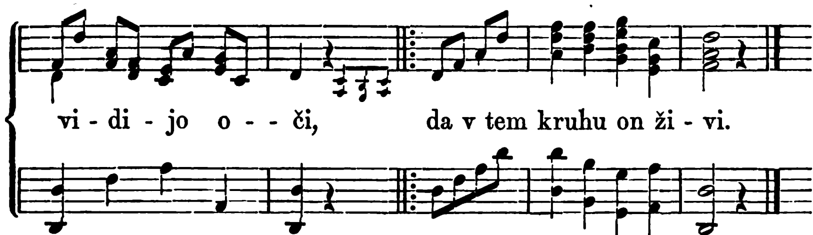

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)

K tvoji časti hoč'mo peti,
Sliši, Jezus, ti naš glas;
Pros'mo te za žegen sveti,
Ljubi Jezus, žegnaj nas!

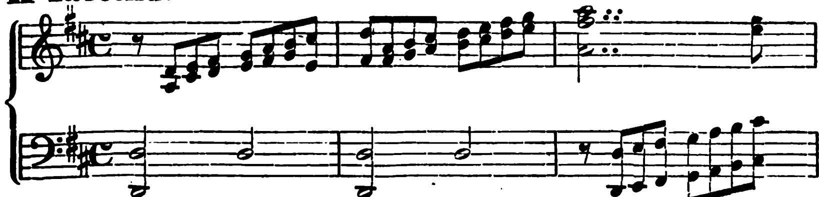
(Tukaj se utihne in blagoslovi.)
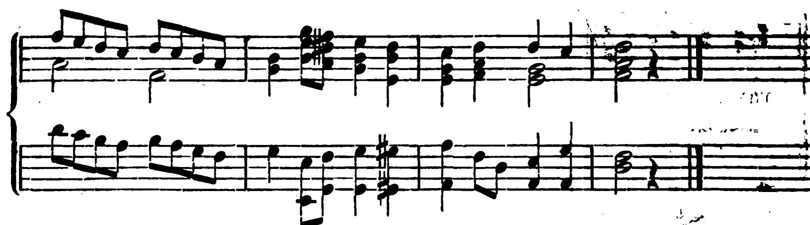
Daj, da tvoj'ga žegna srečno
Vsi deležni bodemo,
Ino tebe enkrat večno
Vsi vkup vživat pridemo
V tvoje sveto kraljestvo.

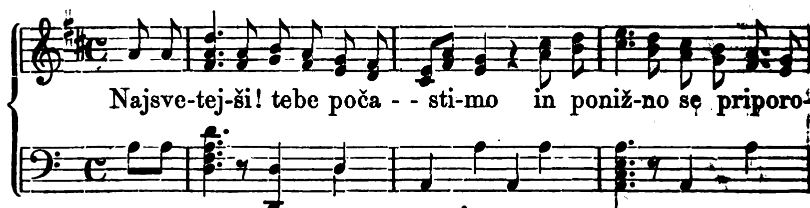
Vse stvari te naj častijo,
Oče, večne milosti!
Hvalo Sinu naj slovijo,
Slava Duhu naj doní.
Tebi, Jezus, izročimo
Svojo dušo in teló.
V tvoji gnadi naj živimo,
V tvoji gnadi vmerjemo,
Pridemo v sveto nebó.

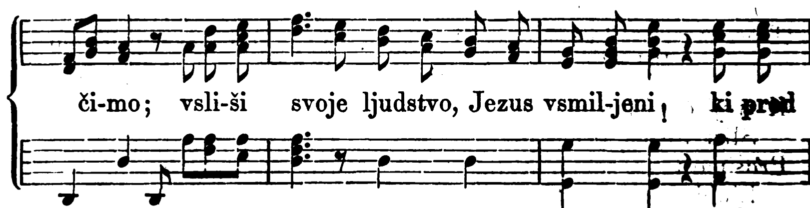
Šèsta.
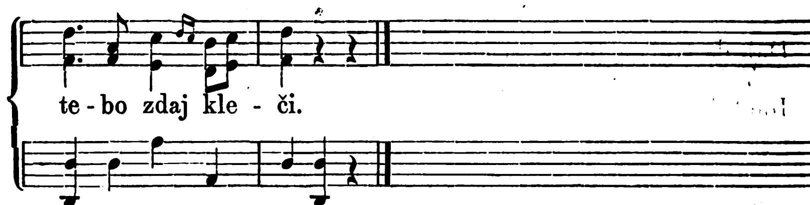
K začetku.

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)
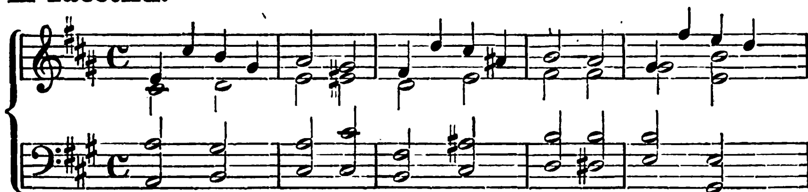
Blagosloví, Jezus pričujoče,
Pred tebo u prahu klečijoče,
Milostjivi, Jezus, nam vsem vkuper zdaj
Svoj presveti žegen daj!

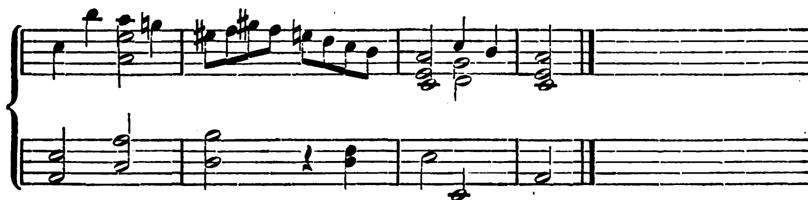
(Se utihne in blagoslovi.)
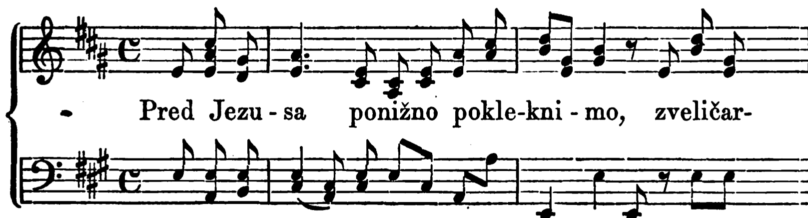
Sveti božji žegen smo prijeli,
Pojmo hvalo Jezusu veselí:
Ljubi Jezus, bodi vselej ti pri nas
Zdaj ino poslednji čas.
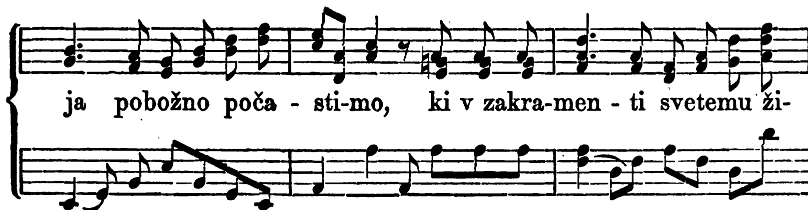
Sedma.

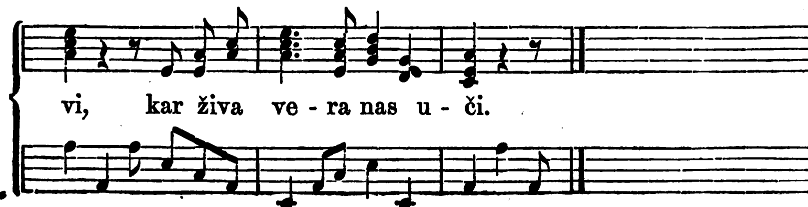
K začetku.

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)

Zapojmo sveto, sveto, črez vse sveto,
K naj veči casti vernim razodeto
Je Jezusa sveto rešno Telo,
Ki nas bo zdaj požegnalo.

(Se utihne in blagoslovi.)

Oh bodi večno hvaljeno, časteno,
V pobožnosti ponižno izrečeno
Presveto Jezusa rešno Teló,
Bod' nam popotnica v nebó!

Osma.

K začetku.

Sla-vo več-ne - mu za - pe-ti, po-ča-sti - ti
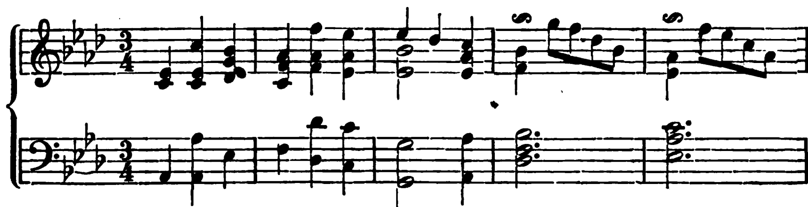
Mo-ra ser-ce nam go - re - - ti pred obli - čjem
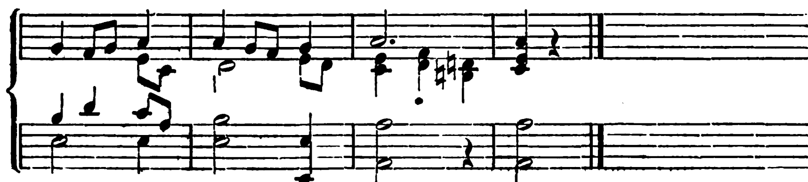
Je-zu-sa, Ka-kor sve-če zdaj go-ri-jo, naj go - re - če

več - nega.
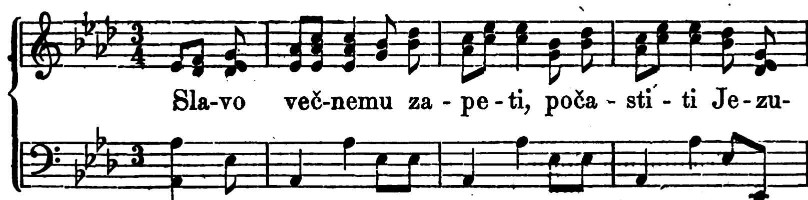
ser-ce bo; zvo-ni le-po naj zvo - ni - jo, or - gle

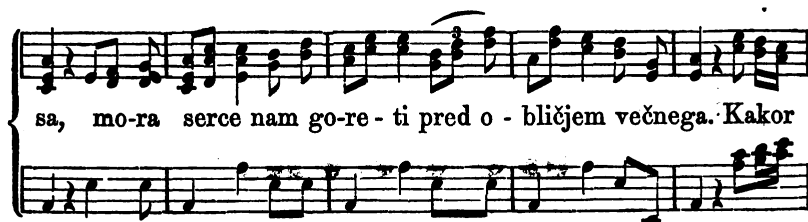
z na - mi po - je-jo.
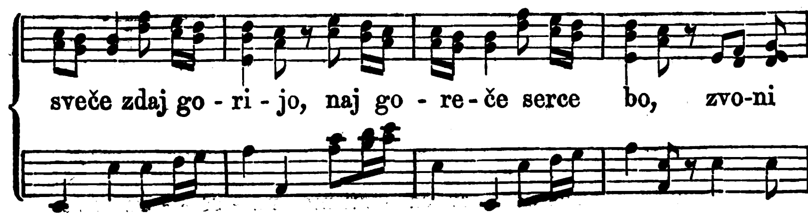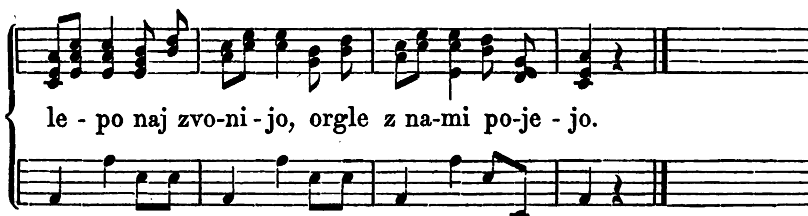

(Po nekterih krajih se takole poje:)

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)

Sveto, sveto vsi zapojmo,
Sveto Jezusa Teló;
S svetim glasom povzdigujmo
Roke in serce v nebó.
Blagoslovi Jezus ljubi
Čredo ljubljenih ovčíc;
Oh nijenega ne zgubi
Svojih bratov in sestríc.

(Tukaj se utihne in blagosloví.)
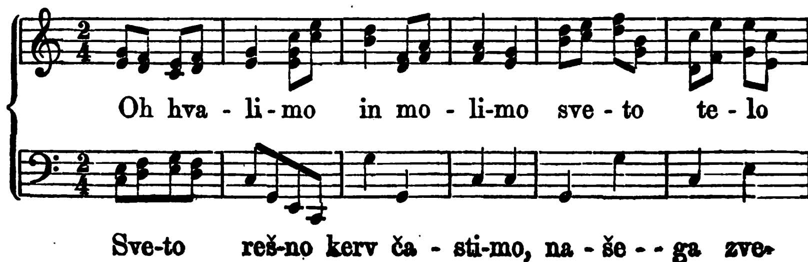
Po pervem žegnu.

Čast in hvala vselej bodi
Triedinemu Bogu!
Naj razširja se povsodi
Čast Vsegamogočnemu.
Naj Očeta vsi spoznajo,
In tud' sina božjega.
Svet'mu Duhu hvalo dajo
Ljudstva celega svetá.

(Po drugem žegnu:)

Kedar bomo se ločili,
Vzeli od sveta slovó,
Dab' se k tebi povernili,
Daj nam Bog, v sveto nebó!
Tam ti bomo hvalo peli
S vsemi svet'mi angelci,
Pri Očeti tam veseli
Vekomaj prebivali.

Deveta.

Je-zu - sa, Sve - - - to, sve - - - to, črez vse sve-

li-čar - ja.

to Je - zu - sa kerv in te - lo.

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)

To je pravi hruh nebeški,
Prava sveta rešna Kri
Blagoslovi rod človeškí
Gnado v naše serca vlij!
Sveto, sveto, črez vse sveto
Jezusa kerv in telo.

(Tukaj se utihne in blagoslovi.)

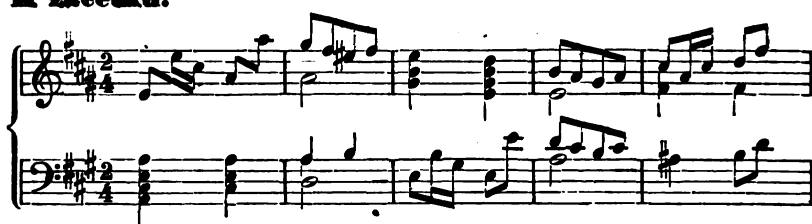
Živi, Jezus, s svojim kruhom
Svojo čredo ljubljeno,
Vladaj ljudstvo s svojim duhom
Naj ti vredno služimo.
Sveto, sveto, črez vse sveto
Jezusa kerv in telo.
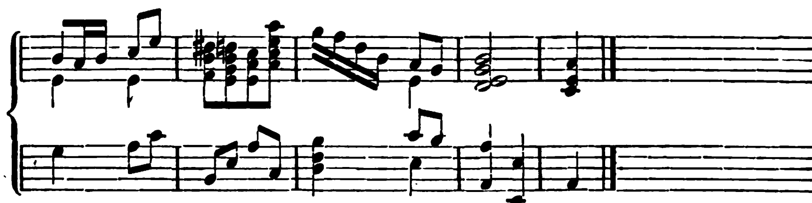
Deseta.

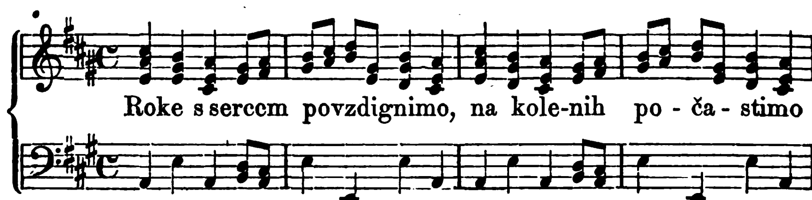
Ro-ke s ser-cem pozdvig-ni - mo, na ko - le - nih po-ča-
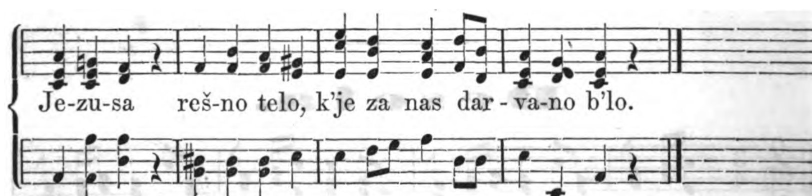
sti - mo Jezu - sa rešno te-lo, k'je za nas dar - va-no b'lo.

K začetku.

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo.)

Ljubi Jezus, ti nas žegnaj!
S svojo gnado nam pomagaj,
Naj živimo vsi tako,
Da teb' čast in hvala bo.

(Tukaj se utihne in blagoslovi.)

Kedar bomo se ločili,
Vse posvetno zapustili,
Jezus, k sebi tisti čas
'Z tega sveta vzemi nas!

(K drugemu žegnu:)

Prej da se od tod' podamo,
Božjo službo dokončamo,
Še iz serca celega
Počastimo Jezusa!

(Tukaj se zapoje: Genitori.)
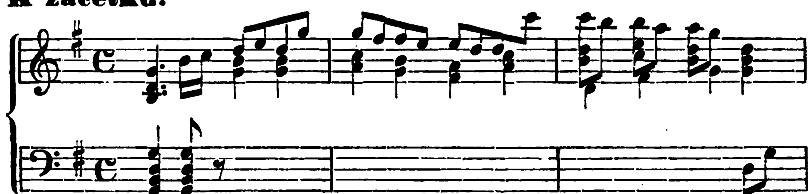
Stegni, Jezus, roke svoje,
Spet požegnaj verne tvoje,
Naj skoz tvoje gnade moč
Nam bo dobro vse mogoč.
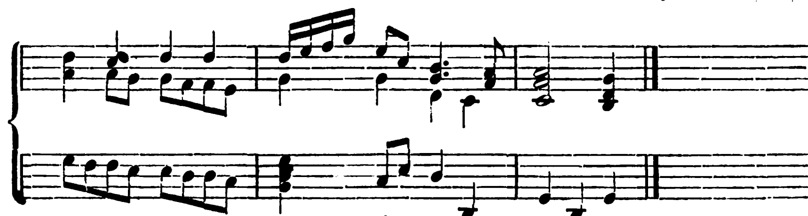
(Tukaj se utihne in blagoslovi.)
Jezus, ti si vinska terta,
Polna milosti, odperta;
Mi mladike tvoje smo,
Naj na tebi rastemo!

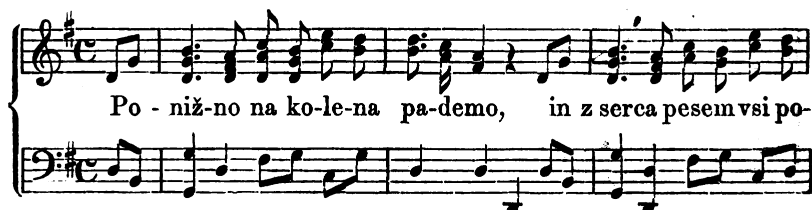
Maria, čista devica,
Bodi naša pomočnica,
Zdaj ino poslednji čas
Prosi ti Boga za nas!
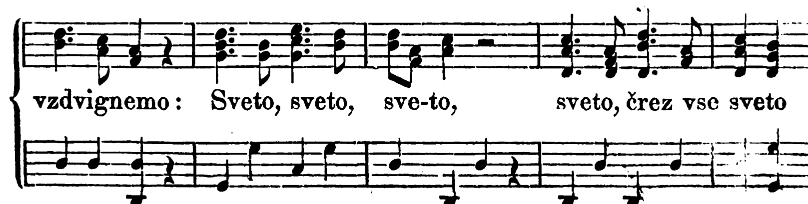
Edmajsta.
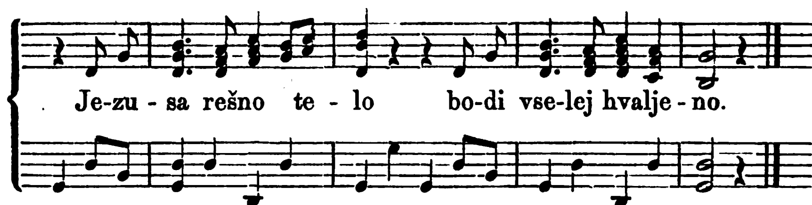
K začetku.

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)

Oh ljubi Jezus, milo nas poglej
In sveti žegen svojim vernim daj!
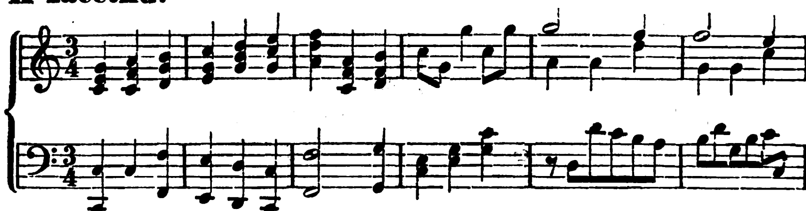
(Tukaj se utihne in blagoslovi.)
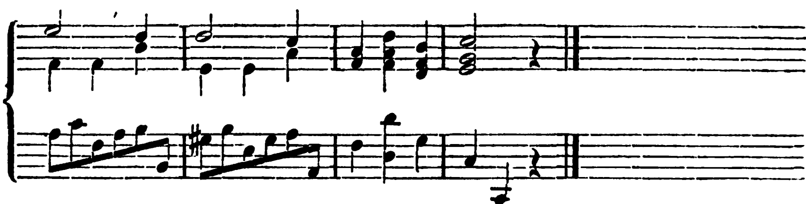
Sveto, sveto, i. t. d.
In kedar enkrat v večnost pojdemo,
Dodeli nam, da vredno prejmemo
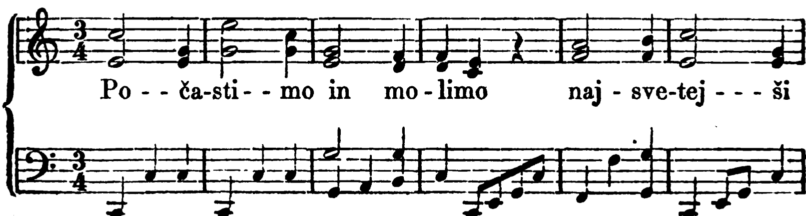
Sveto, sveto, i. t. d.
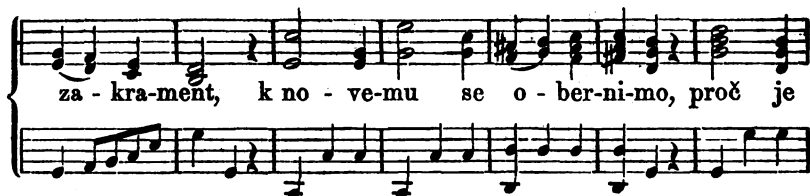
Dvanajsta.
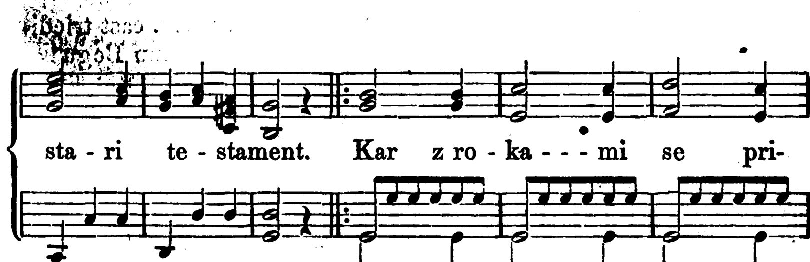
K začetku.
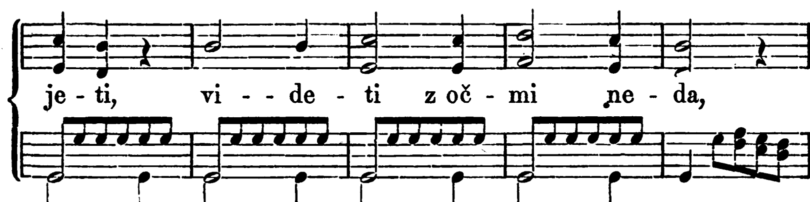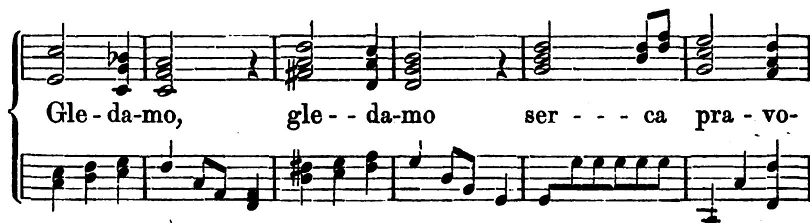

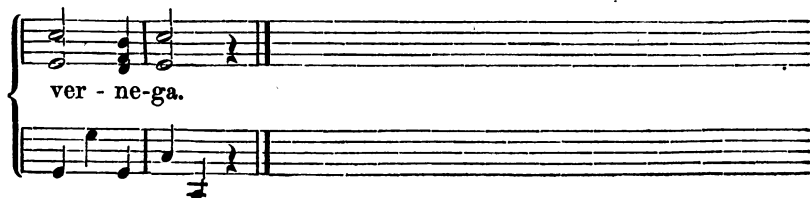

za - kra-ment, k no - ve-mu se o - ber-ni-mo, proč je

sta - ri te - stament. Kar z ro - ka - - - mi se pri-

je - ti, vi - - de - ti z oč - mi ne - da,

Gle - da-mo, gle - - da-mo ser - - - ca pra - vo-

ver - ne-ga.

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)
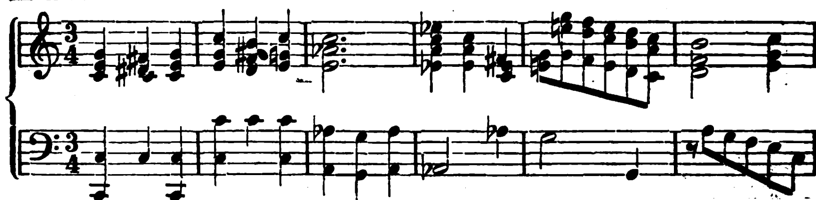
Iz ljubezni in dobrote
Jezus v sredi nas živí;
Blagoslovit' revne s'rote!
V zakramenti on želí.
Vsliši nas, vsaki čas, ljubi
Jezus žegnaj nas!

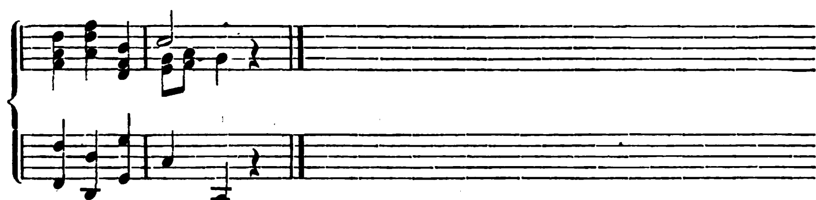
(Tukaj se utihne in blagosloví.)

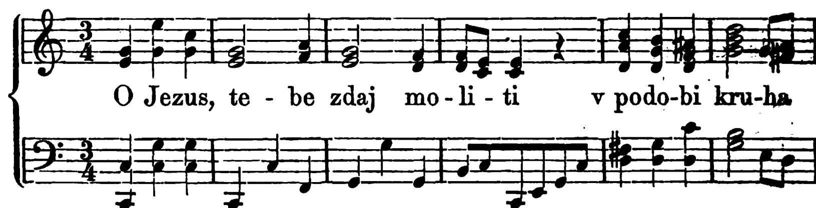
Hvalimo Boga Očeta
Jno sina Jezusa,
Čast in hvala bodi peta
Svet'mu Duhu vekoma.
Kakor od začetka bila,
Naj na večne čase bo
Večna čast, večna cast triedinemu Bogu!
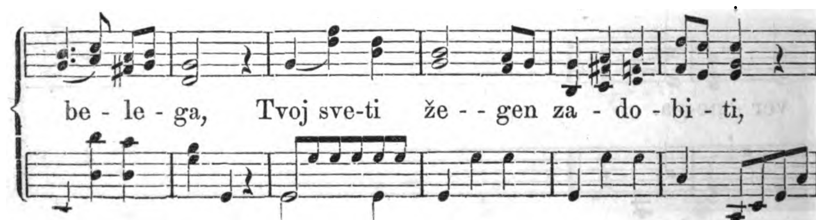
Trinajsta.
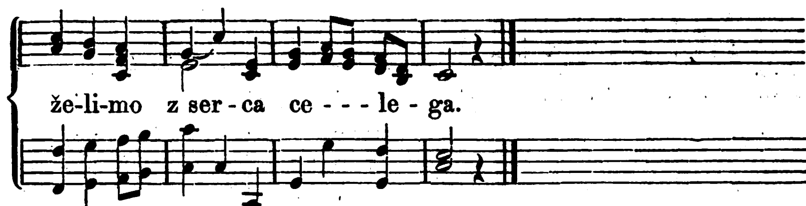
K začetku.

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)
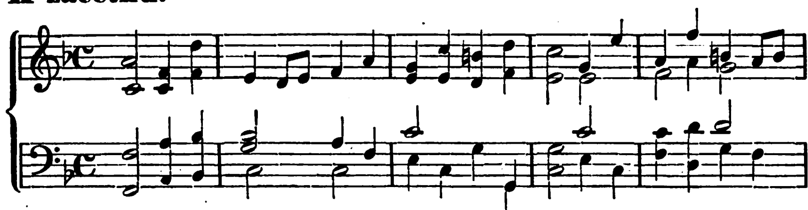
Gospod, ti naše prošnje vsliši.
Čuj naš'ga petja mili glas,
Vse zbrane v tvoji božji hiši
O Jezus zdaj požegnaj nas!
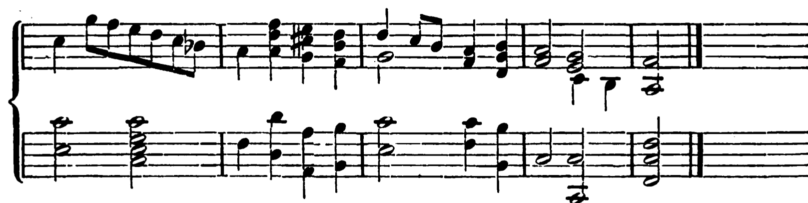
(Tukaj se utihne in blagoslovi.)

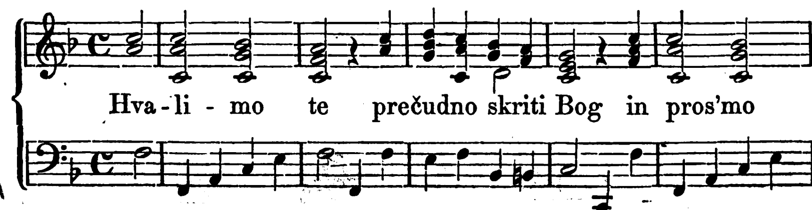
Svoj sveti žegen nam ohrani,
Vse dobro nam storiti daj,
In vsega hudega nas brani,
Pomagaj nam vsem v sveti raj!
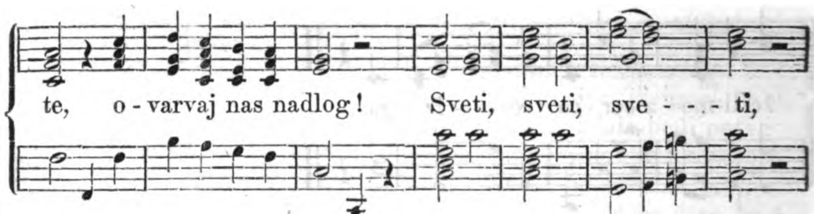
Štirnajsta.

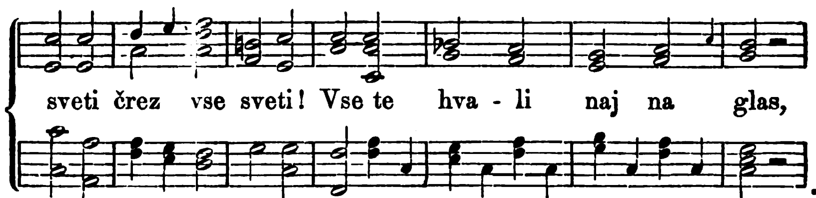
K začetku.
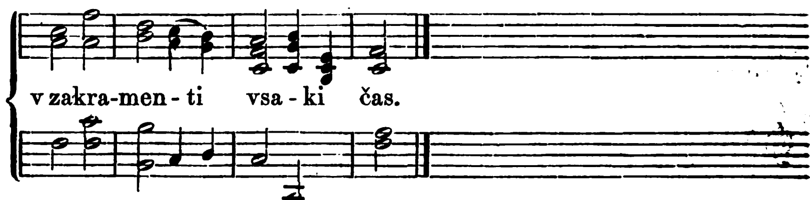

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)
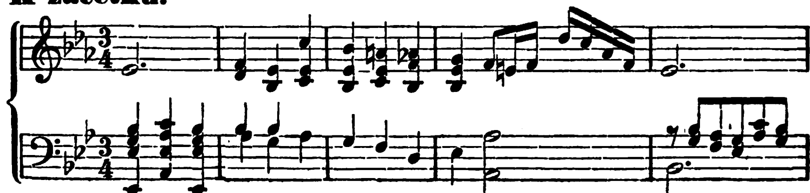
Požegnaj nas, in naše vse blagó,
Da te veselo vsak čas hvalimo!
Sveti, sveti, i. t. d.

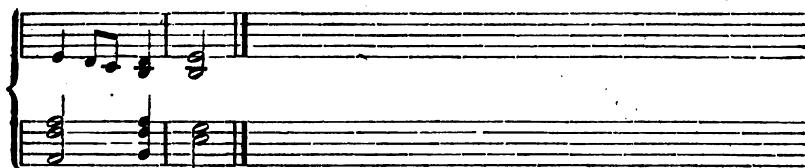
(Tukaj se utihne in blagoslovi.)
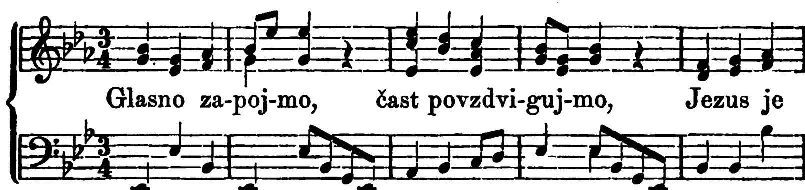
Po smerti nam dodeli sveti raj,
Tam hvaliti te hoč'mo vekomaj.
Sveti, sveti, i. t. d.

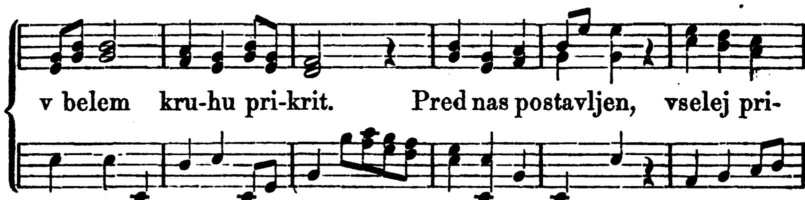
Petnajsta.

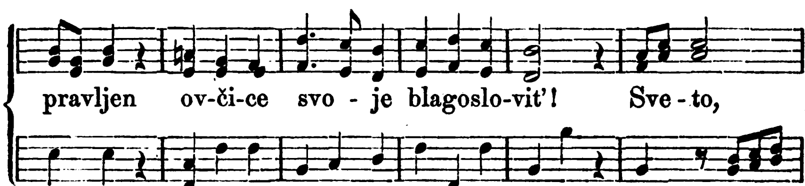
K začetku.
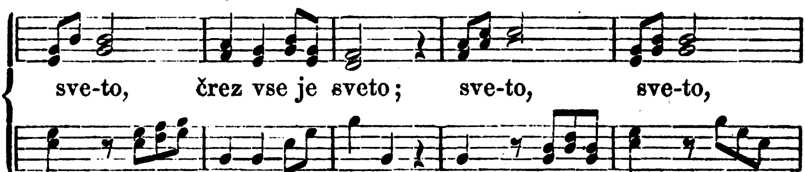

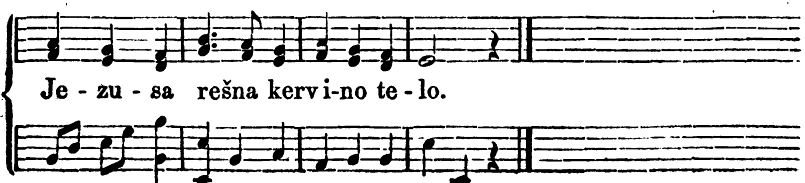

Glasno za-poj-mo, čast povzdvi-guj-mo, Jezus je

v belem kru-hu pri-krit. Pred nas postavljen, vselej pri-

pravljen ov-či-ce svo - je blagoslo-vit'! Sve - to,

sve-to, črez vse je sveto; sve-to, sve-to,

Je - zu - sa rešna kerv i-no te - lo.

(Tukaj se zapoje: Tantum ergo, ali Genitori.)

Roke sklenimo, 'z serca zdihnimo:
Vsmili se Jezus, zveličar naš!
Teb' se 'zročimo, in te prosimo,
Da nam svoj sveti blagoslov daš.
Sveto, sveto, i. t. d.

(Tukaj se utihne in blagoslovi.)

Zadnjič vsi skupej recimo tukaj:
O Jezus, hvala tebi naj bo!
Enkrat dodeli, da bi veseli
Vekoma peli ravno tako:
Sveto, sveto, i. t. d.

Po službi božji za slovó.

I.

O vsmil-je-ni Je-zus, jaz lju-bim te-be,
Go-re--če do te-be je mo-je ser-ce;
Jaz lju-bim te-be, ker si ljubil me-ne, iz
ce-le-ga ser-ca jaz lju-bim te-be.

Oj vsmiljeni Jezus, jaz ljubim tebe,
Goreče do tebe je moje serce;

Jaz ljubim tebe, Ker si ljubil mene.
Iz celega serca jaz ljubim tebe.

Pred tvoj'mi nogami jaz grešnik klečím,
Sem večkrat greh storil, poboljšat' željim;

Te prosim lepo, kdar vmerje telo,
Da vzemeš, moj Jezus, dušico v nebó.

II.

Po-hvaljen bodi Jezus ti, ki rojen od de-vi-ce si. Z o-
če - tom te - be hvalimo zdaj in svetim Duhom ve-ko-maj.

Maria, mati milosti,
Pod plajš svoj sveti nas zakríj.
Ti si naše zaupanje,
V nebesa nas pripeljaj vse!

Svetniki, vi izvoljeni,
Dobrotljiví prijatelji,
'Z nebés podajte nam roké
V nebesa nam pomagajte!

III.

Sveti, sveti, sveti,
Sveti črez vse sveti
Bog Oče, Sin in sveti Duh,
So tri peršone, en sam Bog.

